ՀԱՐԱՉ

"HARATCH,,
JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE
Directeur-Propriétaire: SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
208 bis, Rue Lafayette
PARIS (10e).
Հեռաձայն՝ Nord 57-82

ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և »	—	10 շ.	20 շ.
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ԿԻՐԱԿԻ
1
ՆՈՅԵՄԲԵՐ
1925

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 40 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՄԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԵՆՔ ԹՈՒՐՔ ՉԵՆՔ

Յայտնապէս վրդովուած է հանրային կարծիքը, սրբագրութեան մը առթիւ որ կը կատարուի այս միջոցին:

Ինքնութեան թուղթերու նորոգման ատեն, ոստիկանական պաշտօնեաները անունի և մականունին տակը, համապատասխան բաժնին մէջ կը գրեն de nationalité... turque. Ա՛նքան խոցոտուած ժողովուրդի մը զաւակները ի հարկէ չեն հանդուրժեր այս ինքնուրացման, եթէ կ՛ուզէք՝ ակամայ թրքացման: Որովհետեւ, թէև de nationalité turque կրնդունակէ «թրքահպատակ», բայց միանգամայն մոռացութեան կը մատնէ ազգութիւնը, որուն պահպանման համար մինչև այս օրերը, եւ դեռ աւելի հեռաւոր տեղեր ապաստանած են անհամար բազմութիւններ: Եւ իրրեւ հետեւանք, ամէն օր անախորժ տեսարաններ կը պարզուին ոստիկանական գրասենեակներու մէջ, մանաւանդ արուարձաններու եւ գաւառներու մէջ: Եւ դիմումներ, նամակներ, բողոքներ...: Երէկ մեզի կը պատմէին խիզախութիւնը հայրենակցի մը, որ մինչեւ վերջը մերժեր է «Թուրք» արձանագրութիւնը: Երբ պաշտօնեան կը զարմանայ այսքան բուռն ատելութեան վրայ, մեր հայրենակիցը կը ստիպուի ճառ մը խօսիլ, պարզելու համար հայեացքը յարաբերութիւնները. եւ կը հարցնէ. «Դուք, ֆրանսացի կամ ֆրանսածին, պիտի հանդուրժէի՞ք որ ձեր անցագրին կամ ինքնութեան թուղթին վրայ Boche գրուէր, (Գերմանացի. նախատական իմաստով): — «Երբե՛ք», կը պատասխանէ պաշտօնեան, կարուկ եւ խրոխտ շեշտով մը:

Բացատրելու պէտք չկայ այս անախորժ կացութեան պատճառը: Ա՛յն օրէն ի վեր որ յաղթականները լքեցին հայ ժողովուրդը և, Լօզանի դաշնագրով նուիրագոր եղին այս անպատիւ նահանջը, ուրացան նաև հայկական պետութեան գոյութիւնը: Իրապէս ալ, չկար հայկական անկախ պետութիւն, քանի որ երեւանը փաստօրէն և իրաւապէս մաս կը կազմէ Խորհրդային Միութեան: Եւ որովհետեւ չեն ճանչնար պետութիւնը, չեն ուզեր ընդունիլ նաև հայկական առանձին հպատակութիւն մը (Տես Ֆրանսայի ներքին նախարարութեան շրջաբերականը, 17 Յուլիս 1925, «Յ ա ռ ա ջ» թիւ 2): Անոնք որ ռուսահպատակ են, կրնան, եթէ ուզեն, արձանագրուիլ խորհրդային հպատակ: Իսկ թրքահպատակները բուն իսկ Թուրքիոյ վճիռով, բոլորովին բացը կը մնան, բացի անոնցմէ որ Թուրքիա վը գտնուին կամ միւսի անցագիր առած են: Ա՛սոնց համար է որ ստեղծուեցաւ Նանսէնի անցագիրը — ինչպէս կայ ռուս փախստականներուն համար:

Առաջին անգամ, de nationalité turque արձանագրութեան իմդիրը ծագեցաւ այս անցագիրներէն: Եղած դիմումներուն վրայ, կառավարութիւնը կարգադրեց որ արձանագրութեան ատեն, բաց միայ հպատակութեան մասը, չգրուի Turc կամ de nationalité turque՝ այլ միայն d'origine arménienne. Թէ Հ. Հ. Պատուիրակութիւնը եւ թէ Գաղթ. կեդր. Յանձնաժողովը ամէն հաւաստիք ստացան այս մասին, եւ մանաւանդ շրջաբերական մըն ալ պատրաստուեցաւ, որմէ երեւի դեռ լուր չունին կարգ մը գաւառական իշխանութիւններ: Նոյն հիման վրայ պէտք է նորոգուին նաեւ ինքնութեան թուղթերը. ուրիշ խնդիր, եթէ դիմողը իսկապէս թրքահպատակ է և կամ կը հաւանի որ այդպէս գրուի: Բոլորովին ապերոյթ է սրտնեղութիւն պատճառել եւ զգացումներ վիրաւորել, երբ արդէն բանաձեւ մը գտնուած է, Ի՞նչ պատճառ ունին մերժելու d'origine arménienne (ծագումով հայ), նոյն իսկ առանց հպատակութեան, քանի որ այդ հարցը կը մնայ միշտ առկախ: Կը բաւէ պարզ հրահանգ մը հաղորդել ոստիկանական վարչութեան, և ամէն ինչ կը հարթուի: Գիտենք որ Թուրքիա շատ բաներու կը խառնուի, և քանի որ բարեկամութիւնը վերահաստատուած է այժմ, անտեղը կը կրէ հետեւանքը: Բայց, Թուրքիոյ համար հաճելի՞ է որ յանկարծ, գրչի մէկ հարուածով նորէն Թրքահպատակ դառնան տասնեակ հազարաւոր Հայեր, որոնց հպատակութեան իրաւունքը լինք չնչած է, որպես զի կարենայ անարգել յափշտակել անոնց ինչքերը:

Ո՛ր տեսակէտէն ալ քննեն խնդիրը, իրաւունք չունին պարտադրելու անուանակոչութիւն մը որ սխալ է, երկդիմի եւ ըմբոստացուցիչ:

Մենք Թուրք չենք: Մենք ունինք մեր յատուկ անունը: Պարտուած կամ տկար ըլլալը պատճառ չէ որ մեր ծագումն ալ մոռացութեան տան, շարք մը պատմական իրաւունքներու հետ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԸ

«Հայրենիք» ուրախութեամբ կ՛արձանագրէ Ամերիկայի Հայրենակցական Միութեանց ձեռնարկը՝ նոր աւաններ շինելու համար Հայաստանի մէջ: Իր տեղեկութիւններուն համաձայն,

«Հայրենակցական Միութիւնները Ամերիկայի մէջ բաւականին պատկառելի գումարներ ունին իրենց տրամադրութեան տակ: Կեսարացիներու մօտ, օրինակ, 100 հազար տոլարի չափ հնչուն դրամ կայ. Մալաթիացիներու Միութիւնը ունի մօտ 300 հազար տոլար. ո՛չ նուազ հարուստ են նաեւ Խարբերդի շրջանի Հայրենակցական Միութիւնները...:

Բացի պատրաստ խոշոր գումարներէ՝ Հայրենակցական Միութիւնները յաճախ հանգանակութեանց կամ քէմփէյններու միջոցով կարող են եւ կը չահան հայթայթել իրենց պէտք եղած դրամները: Այսպէս Արաբկիրցիները արդէն բացած են հանգանակութիւն մը, որով կ՛ուզեն գոյացնել 100 հազար տոլար յատկապէս Նոր Արաբկիրի համար: Ա՛յդ 100 հազարէն 20 հազար տրամադրած է Արաբկիրցիներու Միութեան կեդրոնական վարչութիւնը իր գանձէն, իսկ մնացած 80 հազար տոլարը պիտի հանգանակուի:

Դրամ չը հաւաքեն նաեւ Եւդոկիացիները (Թոգատցիները), Նոր Եւդոկիայի համար: Քէմփէյն կը մղեն եւ Խարբերդցիները, որոնք մեծ եռանդով գործի վրայ են այժմ, գլուխ բերելու համար Նոր Խարբերդի հիմնադրութեան ծրագիրը: Դրամ կը հաւաքեն նոյնպէս Ակնցիները Նոր Ակնայ համար, եւլն. եւլն.:»

Միայն թէ՛ մեր պաշտօնակիցը կը գտնէ որ այս շարժումը, ինչպէս եւ դաղթականներու Հայաստան փոխադրութեան ձեռնարկները եւ վերաշինութեան աշխատանքները կը կատարուին «անկապ եւ անկարգ ձեւով»:

«Չկայ ընդհանուր դեկավարութիւն: Ամէն համայնք կամ խմբակցութիւն կը գործէ առանձին, յաճախ խաչաձեւելով ուրիշներու ձեռնարկները: Մինչդեռ միեւնոյն նպատակին ծառայող բազմաթիւ ձեռնարկները անհամեմատ աւելի արդիւնաւոր պիտի ըլլային, եթէ կատարուէին լաւ մտածուած ընդհանուր ծրագրի մը համաձայն եւ ազգային ընդհանուր դեկավար մարմնի մը հսկողութեան տակ:»

⁂ Լէնինականի (Ալէքսանդրապոլ) գիւղատնտեսական ցուցահանդէսին առթիւ, նոյն քաղաքի «Բանվոր» թերթը կը գրէ.—

«Ափիոնի մշակութիւնը պէտք է անպայման զարգացնել. որովհետեւ մէկ ֆունտ ափիոնը պետական դեղարանէն կ՛առնեն 25 րուբլիէն ոչ պակաս, իսկ մասնաւորները կը վճարեն նոյն իսկ 80 րուբլի: Գործնականապէս մեր Հայաստանի կեդր. դեղագործարանը, փոխանակ ոգեւորելու այս բոյսին մշակութիւնը, որ ամբողջ Միութեան մէջ միայն Հայաստանի մէջ սկսած է, բոնի առած է ափիոնը, վճարելով ֆունտին 10 րուբլի: Պոլսոյ գաղթականներն ալ փորձած են խաչխաչ ցանել մօտակայ դիւղի մը մէջ, բայց անյաջող»:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ հայկական փոխառութեան համար նշանակուած պատուիրակները ուրբաթ օր, 30 Հոկտեմբեր, առաջին անգամ նիստ գումարեցին Փարիզ, եւ երէկ շարունակեցին իրենց խորհրդակցութիւնները:

Ա.յդ պատուիրակներն են, բացի Տոքթ. Նանսէնէ, Ֆրանսայի կողմէ ծերակուտական Պ. Փամս, Անգլիոյ կողմէ Սըր Մըրտոք Մէքտոնըլտ որ Եգիպտոսի մէջ կարեւոր պաշտօններ վարած է, Գերմանիոյ կողմէ ծանօթ ելմտագէտ եւ սեղանաւոր Պ. Պէրկման եւ Իտալիոյ կողմէ ելմտագէտ Պ. Փոմա: Նախագահեց Պ. Փամս:

Ուրբաթ օրուան նիստին հրաւիրուած էին Հ. Գաղթ. կեդր. Յանձնաժողովին ընդհանուր քարտուղար Պ. Լ. Բաշալեան եւ Բարեգործական Ընդհ. Միութեան անօրէն Պ. Գ. Սինապեան, որոնք իրենցմէ խնդրուած տեղեկութիւնները եւ լուսաբանութիւնները տուին ժողովին: Երէկուան նիստին հրաւիրուած էր հայկական կառավարութեան ներկայացուցիչ Պ. Ս. Փիրումեան:

ՀԱՄԱԼԻՐԱԿԱՆ ԱՊՈՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐ?

Մեր Գ. էջին վրայ մանրամասնօրէն գրած ենք Սուրիոյ վերջին լուրերը: «Շիքակօ Թրիւնիւն»ի շրջուն թղթակիցը 29 Հոկտ. թիւով Դամասկոսէն կը հեռագրէ որ ձեռք անցուցած է կարեւոր վաւերաթուղթեր համարաբական յեղափոխական գործունէութեան մասին, ընդդէմ Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Իտալիոյ: Ա.յս շարժումին նպատակն է իսլամական ընդհանուր ապստամբութիւնով մը Ափրիկէէն և Ասիայէն վտարել Եւրոպացիները: Փաստաթուղթերը գաղտնաբար տպուած են Գահիրէի մէջ և յեղափոխական կոմիտէներու ձեռքով իսլամական աշխարհի ամէն կողմը կը բաժնուին: Դամասկոսի ռմբակոծումին պատճառով — դէպք մը որ Իսլամները գրգռեց Քրիստոնեաներու դէմ եւ բոլոր Արաբները թշնամի դարձուց հոգատար պետութեանց — այս կոչերը աւելի սպասնական շեշտ ստացան: Ա.յդ թուղթիկները ամբողջ Սուրիոյ մէջ կը բաժնուին «ժողովրդական կուսակցութեան» կողմէ, որուն նախագահն է աքսորեալ Տոքթ. Շահպէնտէր: Ա.յս թուղթերը ցոյց կուտան թէ կապեր կան Սուրիոյ յեղափոխականներուն, համարաբական շարժման և Ապտիւլ Քէրիմի միջեւ:

Առաջին կոչերուն տակ ստորագրած է «Սուրիոյ Ազատագրման Կոմիտէն», որ «մարդասպաններու խմբակ» կ՛անուանէ Ֆրանսացի զօրավարներ Կուրօն, Վէյկանը և Սարայլը և կը յայտարարէ թէ «հիւսիսային Ափրիկէի և Արաբիոյ Ֆրանսական, անգլիական եւ իտալական լուծէն ազատագրման ժամը մօտեցած է», և կ՛աւելցնէ թէ Թանճէրէն մինչեւ Շանկհայի բոլոր արեւելեան ժողովուրդները շուտով պիտի յարձակին իրենց կեղեքիչներուն վրայ: «Մեր Սուրիացի եղբայրները պիտի հետեւին Ռիֆցիներու, Թուրքերու և Չինացիներու օրինակին եւ պիտի վտարեն մեզ գերի դարձնող ազգերը, պիտի ջնակցին ուրիշներուն եւ պիտի եղբայրանան արեւելքի Ֆրանսական գինուորներուն հետ, որոնց շատերը իսլամ են, զանոնք շահելով մեր դատին:»

Դամասկոսի ռմբակոծութենէն վերջ 3000 ապստամբներու գլուխն անցած է Նասիպ պէյ Էլպաքրին:

⁂ Ամերիկացի միսիոնարուհի Միս Մէյրի Ֆօրտ կը հեռագրէ թէ Հաւրանի բոլոր քրիստոնեայ գիւղերը հրդեհուած և բնակիչները վտարուած են: Ամերիկ. միսիոնարական եկեղեցիներն ու դպրոցները կործանած են:

⁂ Պաշտօնական Զօր. Սարայլի տեղ պիտի նշանակուի ոչ-զինուորական բարձր քոմիսէր մը: Առժամապար այս պաշտօնը պիտի վարէ Զօր. Տիւֆօր, որ քանի մը օր առաջ Սուրիա հասած էր կացութիւնը քննելու համար:

ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԿԸ ՊԱՐԶԻ ԻՐ ՕՐԱԳԻՐԸ

Պ. Փէնլըվէ կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ կազմեց նոր դահլիճը, որմէ մասնաւորաբար դուրս ձգուեցաւ ելմտական Նախարար Պ. Քայեօ: Վարչապետը ինք առանձնեց ելմտական նախարարի դժուարին գործը: Տասնըչորս նախարարներէն չորսը ծերակուտական եւ տասը երեսփոխան են. վեց նախարար եւ հինգ փոխ-նախարար տուին արմատական-ընկերվարականները, որոնք նախորդ դահլիճին մէջ միայն չորս նախարար ունէին: Վարչապետ Պ. Փէնլըվէ և արտաքին նախարար Պ. Պոիան կը պատկանին հանրապետական-ընկերվարական կուսակցութեան:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՈՎՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԻԿՆԵՐԻ ՎԱՂԱԺԱՄԱՆԱԿ ՈՒ ՎԱՂԱՑԱՀԱՍՈՒՆ ՄԱՐԴԸ

(ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ ՄԸ ՎԱՐՁԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ)

Մարդիկ կ՚ենթադրեն, որ հայկական բիկնիները ծագում առած են Կովկասի լեռնականներէն, որոնք ամէն առիթով կը գործածեն իրենց զէնքերը։ Ասիկա ճիշդ չէ։ Հայկական բիկնիները ունին իրենց ինքնուրոյն պատմութիւնը, որ կը սկսի դեռ հեթանոսական ժամանակներէն։ Հայ ժողովուրդը միշտ ալ սիրած է զէնքերը, ինչպէս նաև ձիերը։ Ան ունեցած է իր ազգային զէնքերը, որոնք ունին իրենց ինքնուրոյն ոճը։ Հայկական բիկնիները

ՀԱՅՈՑ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԵՎ ՆՐԱ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԸ

Ա. Ալիխանեան, Ա. Աբելեան, Ա. Ահարոնեան, Ա. Ալեքսանդրեան, Ա. Ալեքսան

Նոր դահլիճը այժմ կը պատրաստէ իր ծրագիրը, զոր պիտի ներկայացնէ երեսփ. ժողովին և Ծերակոյտին յառաջիկայ երեքշաբթի օր։

Ա.յս դահլիճին ուժ տուող կուսակցութիւնները պիտի ըլլան արմատական եւ հանրապետական-ընկերվարականները։ Իսկ ընկերվարականները վերջնականապէս որոշած չեն դեռ իրենց դիրքը, զոր պիտի ճշդեն կառավարութեան ծրագրին տեղեկանալէ յետոյ միայն։ Ամէն պարագայի մէջ անոնք չպիտի քուէարկեն Սուրիոյ եւ Մարոքի պիւտճէները։ Ընդդիմադիր կուսակցութիւններն են՝ նախ Հարոքի մայնավարները, որոնց կողմէ հարցապնդում պիտի ուղղէ Պ. Մարսել Քաշէն և մանաւանդ պիտի ամբաստանէ կառավարութիւնը թէ՝ կարգ մը գրամատէրներու ազդեցութեան տակ կը գտնուի։ կառավարութեան դէմ պիտի քուէարկեն նաև աջակողմեան այն բոլոր կուսակցութիւնները, որոնք նախապէս կը պաշտպանէին Պ. Փէնլեվէի դահլիճը՝ մանաւանդ Մարօքի պատերազմին սիրոյն։

Ա.յս փոփոխութեան պատճառն այն է որ կառավարութիւնը այս անգամ հրապարակ կուգայ նոր ծրագրով մը եւ կ'առաջարկէ տուրք դնել գրամագլուխի վրայ. այս պարագան բոլոր գրամատէրներու շահին կը միասէ, որով եւ պահպանողական տարրը բնական ճամբով կոչուած է հակառակելու այդպիսի ծրագիր ներկայացնող ո և է կառավարութեան։ Նոյնիսկ ձախակողմեան-արմատականները, որ օրուան խմբակցութեան (Քարթել) մաս կը կազմեն, հակառակ են այս տուրքին։

Բազմաթիւ երեսփոխաններ հարցապնդումի առաջարկ ներկայացուցած են քաղաքական խնդիրներու ու մանաւանդ Սուրիոյ դէպքերուն մասին,

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՀԱՂԱՒԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Գերման ազգայնական կուսակցութեան համագումարը անընդունելի յայտարարեց Լոքառնոյի մէջ կնքուած դաշնագիրները եւ դահլիճին ազգայնական նախարարները — եմմական, ներքին եւ ճարտարարուեստի — հրաժարեցան, սակայն այս դէպքը նախարարական տագնապ առաջ չբերաւ. վարչապետ Պ. Լուքէր ինք ստանձնեց եմմական նախարարութիւնը, իսկ միւս երկու նախարարութիւնները բաժնեց իր պաշտօնակիցներուն միջեւ։ Ասոր վրայ Սոցիալ-դեմոկրատները ընդհանուր մը քուէարկելով կը պահանջեն Ռայխսթակը լուծել եւ նոր ընտրութիւն կատարել։

Կացութիւնը շփոթ է։ Հակառակ վարչապետին վերջին ճառին, կը կարծուի թէ ընկերվարականներու տեսակէտը պիտի յաղթանակէ։ Նախագահ Հինտէնպուրկ սահպողաբար Պերլին կանչուեցաւ։

ՕՏԱՐ ՄԱՐՏԱՆԱՒԵՐԸ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՄԷՋ

Թուրքիա օտար դեսպաններուն հաղորդեց որոշում մը, որուն համաձայն որ եւ է օտար մարտանաւ չի կրնար Թրքական ջուրերը մտնել, առանց պաշտօնական արտօնութեան։ Պէտք է տասը օր առաջ լուր տալ, հաղորդելով բոլոր մանրամասնութիւնները։ Իսկ օտար ընդծովեանները երբեք արտօնուած չեն Թրքական ջուրերու վրայէն կամ տակէն ճամբորդելու։ Արգիլուած է գինուոր ցամաք հանել, լուսանկարներ կամ քարտէսներ հանել։ Երկու թշնամի պետութեանց մարտանաւերը չեն կրնար իրար խուզարկել կամ կռուիլ եւլն.։

ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ ՄԻՒԹԱՐԵՆՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՄԸ ՎՐԱՑ

Միլանոյէն երէկ առնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ վէնետիկի Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանի տնօրէն Միխիթարեանցի Հ. Վրթանէսի վրայ յարձակում գործած է ղպրոցէն արտաքսուա ուսանող մը՝ Յովսէփ Ազարեան, որ ատրճանակի չորս հարուած արձակելով թևթեւօրէն վիրաւորած է զայն։

ԻՆՔՆՈՒԹԵՆՆ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Մեր ընթերցողները նոր հարցումներ կ'ուղղեն մեզի, ինքնութեան թուղթերու սակագնի մասին։

Ամէն թիւրիմացութիւն հարթելու համար, ստորեւ կ'արտատպենք նոր օրէնքին այն հատուածը որ կը վերաբերի սակագիներու.—

«Ինքնութեան թուղթ տրուած կամ նորոգուած առեն պիտի գանձուի 68 ֆր.ի տուրք մը (որուն 50 ֆր.ը պետութեան, 6 ֆրանքը նահանգին և 12 ֆրանքը համայնքին համար), առանց ոևէ ուրիշ յաւելումի։ Այս գումարին գանձումը պիտի հաստատուի դրոշմաթուղթով մը, որ պիտի փակցուի ինքնութեան թուղթի առաջին էջին վրայ և վրան պիտի դարնուի ոստիկանական տեսչութեան կնիքը։

Այս տուրքը պիտի վերչուի 10 ֆրանքի, առանց ուրիշ յաւելումի (7 ֆր. պետութեան, 1 ֆր. նահանգին և 2 ֆրանք համայնքին) հետեւեալներու համար.—

Ֆրանսացի տղու մը հայրն ու մայրը, ուսանողները, պետական կամ մասնաւոր վարժարաններու աշակերտները, Ֆրանսա ապրող այն գիտնականները որոնք կը պատկանին օտար համալսարանի, ակադեմիայի կամ ֆաքիւլթէի մը, օտար գրողները (հեղինակ կամ լրագրող) որոնք կրթական նախարարութենէն կամ արհեստակցական ընկերութենէ մը վկայագիր ունին, օրավարձով աշխատողները եթէ անոնք ունին ազատ երթեւեկի թուղթ (sauf-conduit) մը՝ հաստատող թէ իրենց վերաբերեալ մասնաւոր պարտաւորութենց հպատակած են, և կամ եթէ ապացուցանեն որ Ֆրանսա հաստատուած են 24 Ապրիլ 1917էն առաջ։»

Օրէնքը ամբողջութեամբ հրատարակուած է «Յառաջ»ի մէջ, Սեպտ. 16ին։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Հացին գինը 1.55ի տեղ 1.60ի պիտի բարձրանայ 10 Նոյեմբերէն սկսեալ։

— Աւստրիացի գիտնական կէորկ Վայթ Զիլէի (Թուրքիա) կողմերը քննական պտոյտ մը կատարած առեն սպանուած է Թուրքերու կողմէ։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵՆԴՐ

ԱՑՍՕՐՈՒԱՑ ՄՐՑՈՒՄԸ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Առաջին խումբը պիտի մրցի Ֆրանսայի նախկին ախոյեան եւ փարիզի պատուոյ դասակարգէն C. A. Parisի խառն խումբին դէմ։

Մրցումը տեղի կ'ունենայ Stade Charentonneauի մէջ, ուր գոց նստարաններ կան անձրեւին եւ ցուրտին դէմ։ Ընտել Bastilleէն 13 A. թիւ թրամուէյը եւ իջնել Ave. Gambetta.

*** Շաբաթ-կիրակի Փրակայի մէջ Չէխ ազգային խումբը օ—7ով յաղթեց Եուկօսլաւ ազգ. խումբին։

Հ. Թ.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

«ԲԱՐՁՐ ՀԱՅՔ»ի Հայրենակցական Միութեան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այսօր 1 Նոյեմբ. առաւտուն ժամը 10ին, եկեղեցիի ճամբուն վրայ ձախ կողմի սրճարանը։ Կը հրաւիրուին երկանս հայրենակիցները։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի։

ՏԱՐՈՆ-ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայրենակական Միութեան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այսօր 1 Նոյմ. կէս օրէ վերջ ժամը 2ին 131 Faubourg du Temple

«Ռոստոմ» Լսարանի սրահը։ Մէթրօ Պէլվիլ։ Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները (Մշեցի, Պուլանըղցի, Սասունցի, Վարդօցի, Խնուսցի եւլն.)։

Հ.Ց.Դ.«կայծակ» խումբի բոլոր ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին այսօր կէսօրէ վերջ ժամը 2ուկէսին սովորական ժողովատեղին։ Անհրաժեշտ է միասին բերել անդամատետրերը։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ

Վալանս, գործ. սատյանք 105 ֆրանքը։

Պոլէն, գործ. աւելցուցինք սատյանք 30.60ը։

Փարիզ, Ա. Փ. կը զրկուի Հոկտ. 25ի թիւէն. պարմանները թևթեվն կը տեղեկանաք։

Օպընաս Փէչլիմանեան, սատյանք եռամսեան, յանձնարարութիւնիդ կը զրկենք։

Լանսէյ, գործ. սատյանք 70 ֆրանք։

Փարիզ, Ա. Դ. սատյանք 20 ֆրանք։

Մարսէյլ, Հ. Թ. սատյանք եռամսեան։

Իզմէօ, Հ. Տ. Յ. սատյան ենք ծանուցումին արժէքը, կը հրատարակուի թիւ 39էն սկսեալ յաջորդաբար։

Լը Հաւրէն, գործ. սատյանք վերջին առաքումը։

Պելկրատ, Ս. Գ. սատյանք տարեկան բաժնեգինը։

Սէն Շամօն, Լ. Գ. Ձեր հասցէն փոխեցինք թիւ 38էն։

Սէնթ-Էթիէն, Յ. Ջ. Մեր գրածը սխալ հասկցուած է, բաժանորդագրութեան պայմանաժամի մասին չէր։

Լիօն, Պ. Պ. թևթեվը կը սատնաք Հոկտ. 23էն, բաժնեգինը զրկել մանատափոսքով։

Վիլիէ-լը-Պել, Վ. Պ. սատյանք 10 ֆրանք։

Մարսէյլ, Յ. Մ. սատյանք վեցամսեան։

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette, Paris (10e).

ՄԱՍԻՒ տպարանի վարչութիւնը իր անկեղծ գոհունակութիւնը կը յայտնէ Ingenieur-Electricien պր. Ս. Գասապեանի (5 Square Maubeuge) որ՝ որքան խղճմտօրէն նոյնքան ալ արագօրէն կատարեց իր հաստատութեան ելեկտրական լոյսի եւ ոյժի գետեզումը՝ արհեստին ամենավերջին կատարելագործութեամբ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾ ՅԱՐՆՈՑ

Փարիզի Հայ Տրամատիք թատերախումբին կողմէ

Ղեկավար Տ. ՆՇԱՆԵԱՆ

1 Նոյեմբեր 1925 կիրակի ցերեկ ժամը ճիշդ 3ին

Sociétés Savantesի թատերասրահին մէջ

պիտի ներկայացուի

ԱՐՄԵՆՈՒՇ

Տուամ 3 արար Դ. ՄԵԼՈՅԵԱՆԻ ԵՒ

ԱՆՃԱՐԱԿ ՓԵՍԱՅՈՒՆ . . . ?

Խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ 1 արար

Կը մասնակցին.— Տկն. Ս. Ալիքսանեան, Տկն. Ս. Նշանեան Պ. Պ. Տրդատ Նշանեան, Լեւոն Յարութ. Ս. Կոթիկեան, Շահան Սարեան։—

ՏՈՄՄԵՐՈՒՆ ԴԻՆԵՐՔ 20—10—

Մուտք 5 (500 տեղ)

ՌՈՍՏՈՄ Լսարան Ընթերցարանը ամէն օր բաց է ժամը 8էն 10ը և կիրակի օրերը առաւօտեան 10էն երեկոյեան մինչև 5 131, Rue Fbg. Temple, Metro Belleville

ուր կարելի է գտնել Հայաստանի եւ Գաղութի հայ թերթեր։

Կարելի է շաբաթը երեք անդամ գիրք ստանալ գրադարանէն։

Մանրամասնութիւններու համար դիմել գրասրահին։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՇՔԵԶ, ԵՐԿՈՑԹ ԵՒ ՊԱՐԱՒԱՆԴԻՍ

Կազմակերպուած Փարիզահայ պարասիրաց երկսեռ խումբին կողմէ,

Ղեկավարութեամբ Փարիզի պարի ակադեմիայի բրօֆ.

ՊՐՆ. LUCIEN LAURENTի

1925 Նոյեմբեր 14 շաբաթ գիշեր ժամը 9ին, Salle Russelի ընդարձակ սրահին մէջ, 42 Rue Hermel։

Տոմսերը կարելի է ստանալ Հայկական բոլոր ճաշարաններէն։

Մուտքը 5 ֆրանք։

ՀԱՅ ՅԱՒԻՐ ԹԱՒՐՕԶ ՊԻՅԻ

Լուսանկարներու շարքը ունենալու համար դիմել՝

ՖԷՊԻԻՍ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԶԱՏՈՒՆԸ

Յ. ՍԷՄԷՐՃԵԱՆի

1 Bld. Poissonnière, Paris

(ՄԱԹԷՆի շէնքին ճիշդ դիմացը)

կանանց եւ արանց

ԴԵՐՁԱՆ

ԿԱՐՕ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ

51, Rue de Seine

Meiro : ODEON Tel. FLEURUS 59-57

Ձախի վրայ ամենավերջին նորաձեւութեամբ ճաշակաւոր

ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

Ճոխ մթերք երկու սեռի յատուկ անգլ. և ֆրանս. կերպասներու։

ԳԻՆԵՐԸ ԱՆՄՐՑԵԼԻ

Ի դիւրութիւն յաճախորդներու, բաց է ամէն օր 8էն մինչեւ դիշերուան ժամը 10։

Բաւական է մէկ անգամի այցելութիւնը, տեւական յաճախորդ դառնալու համար։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը փնտռուի Թոքատցի Սիմոնէթիսմ Հայկազեան որ տարի մը առաջ փարիզ Լոզան Բասաժ թիւ 13 կը բնակէր եւ սիմթոէն կ'աշխատէր։

Տեղեկացնել H. D. Harotunianի Cant. de la Varizelle N. 17 Commune d'Yzieux (Loire)

Կը փնտռուի Պոլսեցի Օր. Հոիփսիմէ Բիրէմեան, որ Մարսէյլ կը գտնուէր։ Տեղեկացնել «Յառաջ»ի խմբագրութեան։

Կը փնտռուի Կարնեցի (Մուտրկա գիւղէն) կարապետ Ղենտալեան որ Ֆրանսա ըլլալ կը կարծուի. տեղեկացնել Ըրտաշէս Թուֆէնկճեանի St. Etienne (Loire) 11 Rue José Frappa

Կը փնտռուի բնիկ Պլէճիկցի Տիրան Մուրատեանի եւ մայրը կը կարծուի Հալէպ գտնուած ըլլան, ասոնց մասին տեղեկութիւն ունեցողները թող Հաճին իմացնել Խաչիկ Նարտնեանին, 18 Rue des Bahutiers (Bordeaux), կը խնդրուի Սուրիահայ թերթերէն արտատպել։

ՍԱԿԱՐԱՆ

31 Հոկտեմբեր 1925

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.
Սթերլին,	L. St.	115 40
Տոլար,	Dollar	23 80
Մարք (ոսկի)	Mark	5 60
Թրքական Ոսկի.	L. Trq.	13 —
Թրք. ոսկի	» or	98 —
Մէճիտիէ	Médjidié	8 50
Լեվա 100 հատ	Léva	17 12
Տրախմի »	Drachme	29 —
Լիր » »	Lire	94 20
Պելճ. ֆրանք »	Frc. Belge	107 90
Ֆրանց. »	Frc. Suisse	459 —
Ջերվինեց	(10 Roubles or)	110 —
ԱՐԾԵԹԱԿԱՆ ԴՐԱՄՆԵՐ		
Եգ. Ֆր. Յունիէ I	Cr. Foncier Eg.	1700 —
» II	»	1400 —
» III	»	1330 —
Ռումիի երկաթ	Lots turcs	105 —

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ

ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ

Բոպէրթ Գոլէճի շրջանաւարտ մը սրամադրելի ժամեր ունի Անգլիերէն լեզուի ուսուցման. Լաւագոյն մեթոտ եւ դիւրամատչելի պայմաններ։ Քանրամասնութեանց համար գրել.—

Mr. A. Chadanian, 51 Av. d'Iéna, PARIS 16e.

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐԶԱՆ

ԳԱՐԱԵԱՆ

Tailleur Mignon

5, rue Mignon,— Métro Odéon եւ St. Michel

Յօսիէթէ Յավանեի Թատրոնին դէմ։ Ձմրան համար պատրաստած է ճոխ մթերք մը ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու։

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկունները մինչեւ 8.30։ Իսկ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30։

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

“ՊԱԹԻԱԹ„

15, Rue Lamartine Metro : Cadet կամ Le Peletier

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԳՐԱՆՑԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ, ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

ԱՐԱՒԴ ԵՒ ՄԱՔՈՒՐ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,
JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE
Directeur-Propriétaire: SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration (Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).
Հեռաձայն՝ Nord 57-82

ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և »	—	10 շ.	20 շ.
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1925

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 41 — կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԽՈՎԱՅՈՅԶ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

Հրաբուխի վրայ է Նորէն Արեւելքը, Սուրիայէն մինչեւ Պարսկաստան և Չինաստան:

Բազմազան են այս երկիւղալի կացութեան պատճառները: Բայց, չարժէր մխրճուիլ քաղաքագիտական տեսութիւններու մէջ: Պարզենք միայն ինչ որ անմիջական կապ ունի մեզի հետ:

Շատ խոր չէ Սուրիոյ դէպքերուն գաղտնիքը: Ա.յդ երկիրը կը ծփայ հին ունակութիւններու եւ նոր ձգտումներու միջեւ: Երկրին մէջ խոր հետքեր ձգած է Թրքական հոգեբանութիւնը, վարակելով մանաւանդ ներքին-վարչական կեանքը: Թուրք լրտեսներ եւ գործակալներ մինչեւ այսօր ալ կը վխտան այնտեղ: Թուրքիա իր յօժար կամքովը չէր որ հրաժարեցաւ այդ հարուստ հողամասէն: Միւս կողմէ, տեղական տարրը շուտ կ'ենթարկուի զանազան ազդեցութեանց, կրօնական և ուրիշ պատճառներով: Յետոյ, երկրին ժողովուրդը շատ գոհ չէ եկեղեցականներէն, որոնք իրենց չարքաշութեամբ և աշխատանքով նախանձ կը շարժեն: Ու վերջապէս, այնտեղ ալ կան պղտոր ջուրի որսորդներ, կարմիր թէ ճերմակ:

Վերջին դէպքերը, Տիւրզիներու ըմբոստութենէն մինչեւ Դամասկոսի ռմբակոծութիւնը, բացին շատ մը ծածուկ ծալքեր, միեւնոյն ատեն երեւան հանելով հոգատար իշխանութեան կարգ մը ներկայացուցիչներուն անհեռատեսութիւնը: Ա.յս միեւնոյն երեւոյթը պարզուեցաւ Կիլիկիոյ գրաւման շրջանին ալ, երբ Թուրքերը, իրենց պարտուած վիճակին մէջ իսկ, յաջողեցան վարագոյր քաշել իշխանաւորներու աչքին:

Ֆրանսայի մէջ ալ կայ հոսանք մը որ ծանր բեռ կը նկատէ Սուրիոյ հոգատարութիւնը եւ կը պահանջէ ժամ առաջ պարպել զայն, նոր զոհողութիւններէ խուսափելու համար: Օրուան վարիչները չեն ընդունիր այս առաջարկը, ինչպէս չընդունիր Անգլիա՝ Միջագետքի համար — գլխաւորապէս միջազգային պատճառներով: Սուրիոյ, ինչպէս եւ Միջագետքի պարպումը՝ պիտի զօրացնէ Թրքական, հետեւաբար եւ խորհրդային ազդեցութիւնը, եւ վերջնապէս պիտի թաղէ արեւմտեան Եւրոպայի հմայքը՝ Մօտաւոր Արեւելքի մէջ: Միեւնոյն ատեն պիտի խրախուսէ Ասիոյ եւ Ափրիկէի անգլիական եւ ֆրանսական գաղթավայրերը, որոնք «ույա՛ն, հէ՛յ արգատաշ» կոչեր կը լսեն ամէն լեզուներով, մինչեւ անգամ հայատառ չինարէնով:

Ա.յս բոլոր անցուդարձերուն մէջ, մեզ հետաքրքրողն է՝ հայկական համախմբումներու վիճակը, որուն կոպէկ չեն տար ինչպէս դրամատէր աշխարհականները, նոյնպէս եւ համաշխարհային յեղափոխութեան մունետիկները: Վիթխարի ուժերու գօտեմարտ մըն է որ տեղի կ'ունենայ նոր անուններով: Իրար կը հրմշտկեն թէ՝ քաղքենի պետութիւններ, զատ-զատ, կամ խումբ խումբ, եւ թէ բոլորը միասին՝ ուրիշ ուժի մը դէմ որ կը կոչուի Խորհրդային Միութիւն, եւ որ կը ձգտի աշխարհակալութեան միեւնոյն ախորժակով: Ա.յս խուլ պայքարին վերջին լուրը կը հասնի Թէհրանէն:

Պարսկական վերջին յեղաշրջումը, որքան ալ ներքին պատճառներու վերագրուի, աւելի շատ հետեւանքն է այդ պայքարին: Երկ միաժամանակ ստացանք երեք Թղթակցութիւններ, որոնց մէջ կը կարդանք. «Կոմինտերնը (Գ. Միջազգային) իր արիւնոտ թաթը երկարած է նաեւ դէպի Պարսկաստան: Ա.յստեղ եւս կ'ուզէ կրկնել աշխարհի զանազան մասերուն մէջ իր ըրած կապկութիւնները: Գարնան, առաւօրէն զէնք եւ դրամ բաժնեց, որպէս զի Մուղանը և Թուրքմէնիստանը կարմրցնելով, աստիճանաբար իր թեւարկութեան տակ առնէ ամբողջ Իրանը, եւ անկէ՝ իբրեւ սպառնալիք, կախուի Միջագետքի վրայ; Անգլիոյ դէմ»:

Կը հասկնանք այս պայքարը, որ տարիներու պատմութիւն ունի, և չի հետաքրքրեր մեզ: Բայց ինչ որ անհասկնալի է և ըմբոստացուցիչ՝ դաս մը հայանուն ապուշներու փութկոտութիւնն է՝ շագանակը կրակէն հանելու համար: Շլացած՝ պաշտօնի և կարմիր բուբլիներու հեռանկարէն, անոնք ալ իրենց քոսոտ քուռակով խառնուեր են կարաւանին, եւ ձերբակալուեր են en flagrant délit: Անոնք ալ ունին քուրջի կտորներ, յատկապէս վարձուած: Ծիծաղելի է, այո՛, բայց միանգամայն արտասուելի. այն ալ միակ իսլամ երկրին մէջ ուր կանխակալ կարծիքներ չկան հայ ժողովուրդի մասին: Ըսի՞նք թէ խաներ, հարուստներ և ցարական «չինովնիկ»ներ ալ կան այս յեղափոխակա՛ն խմբակին մէջ...:

Իսկ մենք, «հակայեղափոխականներս», կը մղուինք հարցնել.

— Ո՞ւր է հայ ժողովուրդին շահը խռովայոյզ Արեւելքի այս խարդա՛խ և, իսկապէս «իմփերիալիստական» խաղերուն մէջ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԹՐՔԱՑՈՒՄԸ ՓՈՒԹԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Պոլսոյ թերթերը կը շարունակեն խրատներ տալ ոչ-Թուրքերուն, և կառավարութեան, ժամ առաջ գլուխ հանելու համար Թրքացումը: Նէճմէտտին Սատըգ պէյ, իրաւագէտ, երեսփոխան և հրապարակագիր, հետեւեալ չնաշխարհիկ տողերը կը ստորագրէ «Ագշամ»ի մէջ (28 Հոկտ.),—

«Տարակոյս չկայ թէ, ազգութեան առաջին ազգակը լեզուն է: Ա.յն հայրենակիցները, որ կ'ուզեն անկեղծօրէն խառնուիլ ազգի մը, պէտք չէ բաւականանան հայրենակցութեան պարզ տիտղոսով եւ ատիպուած են իւրացնել պետական լեզուն: Արդէն կառավարութիւնն ալ այս ձեւով կը շարժի: Ինչպէս գրեցին Թերթերը, երկրորդական ուսուցումը Թուրքերէնով պիտի կատարուի:»

Սակայն, այսքանը բաւական չէ ոչ-իսլամներու Թրքացման համար: «Օրինակ' Հրեաները չեն կրնար ամբողջովին Թրքանալ, եթէ մեր լեզուն ընդունելէ յետոյ ալ շարունակեն իրենց համայնական նեղ կեանքը»:

«Բայց եւ այնպէս, սպասելով համայնքներու լուծումին, պէտք է հիմակուընէ կարեւորութիւն տալ լեզուի խնդրին: Սակայն չի բաւեր Թուրքերէն սորվեցնել աշակերտներուն: Բուն խնդիրը, գործնական կեանքին կը վերաբերի: Որպէսզի դպրոցական մը պարտաւորուի Թուրքերէն սորվիլ, պէտք է համոզուի Թէ, ապրուստը ապահովելու տեսակէտով աւելորդ է իրենց լեզուն, եւ Թէ ընդհակառակն լաւ Թուրքերէն գիտնալու են:»

Իրրեւ կտրուկ միջոց, Թուրք խմբագիրը կ'առաջարկէ այնպէս մը կարգադրել որ Թուրքերէն չգիտցողները չկարենան գործ գտնել երկրին մէջ, և Հայ մը, Յոյն մը, Հրեայ մը ստիպուին Թուրքերէն քննութիւն տալ, որ և է պաշտօնի անցնելու համար:

Մ. ՔԷՄԱԼ ԿԸ ԽՕՍԻ ԵՒ ԿԸ ՊԱՐԻ

Նոյեմ. 2ին բացուեցաւ Էնկիւրիի ազգային ժողովը: Մուսթաֆա Քէմալ այս առթիւ խօսած ճառին մէջ, մասնաւորապէս շեշտեց բանակին, ծովային եւ օդային ուժերուն արժէքը: Ռուսեթուրք յարաբերութեանց առթիւ, ըսաւ Թէ շատ սիրալիր են և կը շարունակուին փոխադարձ վստահութեամբ:

*** *Ուրբաթ իրիկուն Էնկիւրիի մէջ տեղի ունեցաւ առաջին պաշտօնական պարահանդէսը: Ներկայ էին զօրավարները, շատ մը երեսփոխաններ եւ օտար դեսպանները: Յանկարծ, Մուսթաֆա Քէմալ հրաւիրեց Թրքուհիները հանել իրենց քօղերը, ինչ որ տեղի ունեցաւ անմիջապէս: Յետոյ փաշան խնդրեց որ երեսփոխաններն ու զօրավարները գէյպէկի պար մը դառնան: Մ. Քէմալ որոշած է ժողովրդականացնել այս խաղը բոլոր Թրքական պարահանդէսներուն մէջ:*

ՕՐ ԸՍ ՕՐԻՆ

ՆՈՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ԴԷՊՔԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

(ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԵՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԹՂԹԱԿՑԻՆ)

Պէյրութ, 26 Հոկտ.

Ամիսէ մը ի վեր կացութիւնը խառնակ էր Դամասկոսի մէջ: Օր ընդ մէջ խռնութիւնները կը գոցուէին և մարդիկ իրենց տուները կը փակուէին ահուդողի մատնուած: Մանաւորապէս ուրբաթ օրերը ոչ ոք կը համարձակէր տունէն դուրս ելլել: Ա.յս կացութիւնը աւելի ծանրացաւ Համայի մէջ պատահած ըմբոստական շարժումէն վերջ: Հոկտ. 12ի երկուշաբթի իրիկունը ժամը 9-10ի առեները 3-400 հրոսակներ Պապ Թումայի տուներուն վրայ յարձակելով սարսափի մատնեցին քրիստոնեաները և աւարի տուին ամէն ինչ: Ա.յս յարձակումին մէջ սպաննուեցան 20ի չափ քրիստոնեաներ: Ֆրանս. իշխանութիւնը յաջորդ առտուն փութաց ոճիրին վայրը և օդանաւով հետապնդեց հրոսախումբերը, որոնք 3-4 ժամ հեռուն արաբ գիւղերու մէջ ապաստանած էին: Ֆրանսացիները թնդանօթի կրակով և օդանաւերու ռումբերով աւերակոյտի վերածեցին ապստամբ գիւղերը, որոնց բնակիչներէն 150 հոգի մեռած վիճակի մէջ եւ ուղտերու վրայ բեռցած Դամասկոս բերին և նետեցին Մէրճիի հրապարակին վրայ, ուր քանի մը ժամ մնալէ յետոյ վերցնել տուին բեռնակիրներու: Նոյն գիւղերու իսլամ բնակիչները սարսափահար փախան: Ա.սոնց տնական գոյքերն ու կենդանիները Դամասկոս բերուելով ծախուեցան շատ չնչին գիներով: Ա.յս երկու դէպքերը շատ դէշ ազդեցին քաղաքին Իսլամներուն վրայ, որոնք արդէն ամիսներէ ի վեր վրիժառութեամբ լեցուած, յարմար առիթի կը սպասէն պոռթկալու համար:

*Հոկտ. 18ի կիրակի առաւօտ շուկային մէջ իսլամ մը ֆրանս. սպայի մը գլխարկը բռնելով գետին կը զարնէ. սպային ընկերացող ենթասպայ մը ատրճանակի հարուածով կը սպաննէ իսլամը: Ա.սոր վրայ իրարանցումը կը սկսի, խռնութիւները կը գոցուին և ամէն մարդ տուն կը փախչի: Նոյն օրը իրիկուան դէմ ժամը հնուկէսին մեծ թիւով հրոսակներ բոլորովին անակնկալօրէն կը յարձակին Գատէմի կայարանին մօտակայ վրանաքաղաքին վրայ, բաղկացած 225ի չափ վրաններէ և խրճիթներէ, ուր քանի մը տարիէ ի վեր կը բնակէին հայ գաղթականները: Վրանաքաղաքի բոլոր բնակիչներն ալ սուրէ կ'անցուին. կ'աղատին քսանի չափ Հայեր, որոնք փախչելով կ'ապաստանին Պէյրամքէ կայարանը: Ա.յս չարդի լուրը զօրանոց հասնելուն պէս, Ֆրանսացիները կը սկսին ռումբերու տարափ մը տեղացնել օդէն և զօրանոցէն: Գատէմի շրջակայ տուները կ'այրին: Հոկտեմբեր 19ի երկուշաբթի առաւօտ ամէն կողմէ հրացանաձգութիւն կը սկսի. Իսլամներ կատղած կը չարդեն ուր որ քրիստոնեայի կը հանդիպին: Չարդը կը շարունակուի նոյն օրը մինչեւ իրիկուն: Միեւնոյն ատեն զօրանոցէն եւ Մէզէէն նետուած ֆրանսական ռումբեր կրակ յառաջ կը բերեն եւ կ'այրեն Շաղուրի եւ Մէյտանի (Պապը Մուսալլայի շրջակայքը) թաղերը, ինչպէս նաեւ Պիթ պազարը: Գիշերը քիչ մը կը խաղաղի կացութիւնը, սակայն առտուն կանուխ աւելի ուժգնօրէն կը վերսկսի հրացանաձգութիւնը ամէն կողմէ: Ֆրանսացիները անդադար կը ռմբակոծեն իսլամ թաղերը մինչեւ կէսօր: Կ'այրին Շաղուր' իր շրջականերով, Մէյտան, Պզուրիյէ, Համիտիէ եւ Միտհաթ փաշա մեծ շուկաները, Մէրճիի շուրջ գտնուող 45—50ի չափ մեծ շէնքեր, խանութներ, խաներ և պանդոկներ: Այնպէս կը թուայ միայն Սալիհիէ բարձրադիր թաղը, ուր ապաստանած էին Ֆրանսացիները: Երեքշաբթի կէսօրին իսլամ երեւելիներու եւ կառավարական պաշտօնեաներու պատուիրակութիւն մը գաղտնաբար եւ ապիտակ դրօշ պարզած կը յաջողի հասնիլ Ֆրանսական զօրավարին բանակատեղին, ճամբան գոհ տալով քանի մը հոգի: Պատուիրակութիւնը աղերսագին կը խնդրէ վերջ տալ թնդանօթաձգութեան, որ քաղաքին կէսը քանդած էր արդէն եւ հազարներով զոհ պատճառած: Զօրավարը կը յօժարի դադրեցնել կրակը երեք պայմաններով.— 1.— Մինչեւ 5 օր յանձնել 25,000 մավզեր, 2.— Նոյն ժամանակամիջոցին մէջ վճարել 1 ուկէս միլիոն սուրիական ոսկի, 3.— Յանձնել 3—400 հոգի ըմբոստութեան պարագլուխներէն: Հակառակ պարագային կը սպառնայ մոխրակոյտի վերածել ամբողջ քաղաքը: Պատուիրակութիւնը կ'ընդունի բոլոր պայմանները, որուն վրայ կրակը կը դադրի երեքշաբթի օր ժամը 4ին վերջ: Մունետիկներ կ'ելլեն ամէն կողմ յայտարարելու համար Թէ խաղաղութիւնը վերահաստատուած է: Ֆրանս. պահակ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՅԱՂԹՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ԱՄԵՆԱՀԱՐՈՒՍՏ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ

«Ի ԲԱՐՈՒՅՆՈՑ ՅՈՒՂՎԵԼ...»

Ամեն անգամ, երբ ես ուզում եմ գրել մեր հայրենիքի մասին, ինձ թվում է, թե ես ուզում եմ գրել մի հեքիաթ, որ ես ինքս էլ չգիտեմ, թե ինչպես պիտի վերջանա։

քանակական տարբերութիւնը մեծ չափերու, մասամբ թականներու եւ դաշնակցականներու ժամանակ եղած եւ այժմուայ միջեւ եւ ամէն ձեւ կը թափինք ցուցադրելու այդ քանակական տարբերութիւնը։ Բայց եթէ մօտէն նայինք բովանդակութեան, որակին, կը համոզուինք, որ աւելի լաւ էր քիչ դպրոցներ ունենայինք, բայց այդ դպրոցները խակաչ դպրոցի նման ըլլային։ Զգիտեմ, արդեօք գեղեցիկ խօսքի համար չէ՞ր որ ըսուեցաւ Հոս, թէ ուսուցչութեան մէջ կան շատ տգէտներ. բայց եթէ այդ այդպէս է, այն պարագային աւելորդ է խօսիլ մեր գիւղական դպրոցի որակի մասին։

Խորհուրդներու վերընտրութիւնը, ընդհանրապէս, անցաւ հին ձեւով, թէեւ որոշ կենդանութիւն նկատելի էր։ Ընկասկած, անհուսակցականներու համեմատութիւնը աւելցաւ, բայց պիւղպիւթիւնը գործօն մասնակցութիւն չունեցաւ ընտրութեանց մէջ։ Ա՛յս տեսակէտով, խղճալ բացառութիւն կը կազմէ Օղուրգէտի գաւառը՝ Կուրիան... ուր մենք ստացանք խորհուրդներ, որոնց մէջ հայ մայնաւարները կը կազմեն 4ը-7 տոկոս, իսկ մնացածները կամ անկուսակցականներ են եւ կամ անկուսակցականութեան դիմակով ծածկուած անձեր։ Ա՛յդ խորհուրդներն այժմ կ'աշխատին, կը հաւաքուին շատ յաճախ, աւելի յաճախ, քան գործկոմը, որ երբեմն կը մնայ անգործ։

ՀԱՆԴԷՍ ՄԸ ԱՒՏՈՒՒԼԻԱ ՄԷՋ

Կիրակի օր տեղի ունեցաւ այս նորակառոյց հայաշատ գիւղին Լսարանական Միութեան բացումը։

Հանդէսը բացուեցաւ «Մեր Հայրենիք»ով, դաշնակի ու ջութակի վրայ։ Յետոյ Պ. Ա. Գաբիկեան քանի մը խօսքով բացատրեց միութեան նպատակը, և բեմ հրաւիրեց Պ. Գէորգեանեանը։

Պ. բանախօսը պատմեց թէ թէ ի՛նչպէս Անիի Հայերը 9րդ դարուն գաղթեցին Ղրիմ և անկէ Լեհաստան ուր լուծուեցան 200 հազար։ Եւ, ո՛րկէ ուր, ուղեց համոզել թէ մենք կրնայինք մեր անկախ Հայաստանը ունենալ Կիլիկիոյ մէջ 1918ին, եթէ չըլլային ներքին վէճերը։ Իրըեւ եզրակացութիւն, ըսաւ. «Մեր մեծերը և նախնիքները գացին Ղրմութեամբ. մենք անոնց չհետեւինք»։

Գեղարուեստական բաժինը շատ տժգոյն պիտի անցնէր, առանց քանի մը հաճելի անակնկալներու։ Յաջող արտասանութիւններ ըրին Պ. Ե. Գրիգորեան, Գանթարճեան, Փիւրքճեան։ Bergère երաժշտանոցի ուսանողներէն, Պ. Պէրպէրեան երգեց ընտիր կտորներ։

Ներկայ

ԳՈՐԾԻՔԻ ՄԸ ՄԱՀԸ

Գահիրէի մէջ մեռած է Սրմենակ Եկարեան, վանեցի, նախկին Աբեղեանական գործիչ, որ 1915ի Վանի ապստամբութեան առեն անդամակցած է պինուարական մարմնին, իրըեւ ներկայացուցիչ սահմ. ռամկավար կուսակցութեան։

ԹԱՏՐՈՆ

«ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ» Դ. ՄԵԼՈԳԵԱՆԻ

Որքան կը յիշեմ, Արմենուհին առաջին փորձն է հայ աղէտին դրուագ մը բեմադրելու։ Նիւթը իր թարմութեամբ, իր թելադրած վերյիշումներու առատութեամբ՝ համակրելի է անշուշտ, բայց, այնքան ալ պարզ չէ՝ արտադրելու համար գեղարուեստական արժէք մը. սեղ դրող, երբ Հայ է ու կ'ուզէ գրել գալիք հայութեան համար, պէտք է երկիւղածութեամբ և հոգ ու յայտնատես տագնապի մը վտանգութեամբ մօտենայ անոր։

Խաղը՝ նախ գրուած ու տպուած ֆրանսերէն, կ'երեւի շատ դէշ վերածուած է հայերէնի կամ յարմարցուած հայ բեմին. կցկտուր խօսակցութիւններէ միայն կ'իմանանք թէ՝ զերման երիտասարդ սպայ մը (Օսկար), զաւակը հայասէրի մը, ականատես է եղած հայ դեղուհիի մը (Արմենուհի) տառապանքին, տեսած է անոր գաւիթն խողխողումը մօրը ներկայութեան, հանդուրժած է որ բռնապետն զայն բմպելու իր գաւիթն արիւնը, որմէ յետոյ, պատրիւնը ունեցած է իր տոքիը գոհացնելու անոր վրայ. իսկ հրեայ կաւատ մը, կինը գնած է Գերմանիոյ իր մէկ հանրատան համար ուրկէ, Հայուհին՝ վշտի տատակութենէն խելագար, կը փրկուի հաստատուելու համար Տիկին Միլլէրի (Օսկարի մայրը) տան մէջ, Օսկարի պնդումին վրայ։

Այդքանը պատմութենէն կ'իմանանք։

Գործողութիւնը, եթէ կայ, տակից յետոյ է որ կը սկսի։

Օսկար վերադարձած է. իր ապրածին ամօթէն հալածական ու տառապող խելագար հայուհին որ մերթ կը բանդագուշէ եւ ահիւնեներու խաչակիր տուփի մը առջեւ մեղայի կուգայ, (շատ լաւ ալ չհասկցանք թէ իր ո՞ր մեղքին համար) նաեւ մանաւանդ, անոր հանդէպ գործած իր տուփանքի բրտութիւնը դէնքը կը տանջէն ու իր մէջ կ'ամբացնէն մահուան գաղափարը։

Ուշ ու յանկարծ արթնցող խիղճն է ան որ, ներքին փոթորիկներու պոռթկումին մէջ կարծես, պատահմամբ կը ստանայ անձնասպանութեան սերմը որ արագօրէն կ'ուռճանայ, իբր քաւութիւն իր ոճրին։ Առողջ բարոյականութեան մը սայթաքումէն յետոյ՝ խորտրոհած անդրադարձում մը չէ, հիւանդագին զգայնութիւն մըն է որ երբ եւ իցէ, հոգեկան ոեւէ ցընցումի մը կը սպառէ վիճակակցելու համար իր դոհին։

Պայքար չկայ ուրեմն. Օսկարի սրտին մէջ միայն՝ կայ ներքին, խուլ տառամ մը որուն արտայայտութիւնը կ'ենթադրես դանել կաղ գործողութիւններու ընթացքին որ կը դանդաղին, կը կենան և ոստոստուն, անդրապոյր խօսակցութիւններէ յետոյ, կը յանգին հրապէնի հարուածի մը։

Խաղը՝ եթէ հայ տառապանքին նայուածքն է ուղղուած եւրոպական խղճին, դէշ կերպով փոխադրուած է անընդունակ միջավայրի մէջ. Արմենուհի մը՝ իր պարագայով որքան ալ զղայացունց ու ողբերգական ըլլայ, չէր կրնար խորհրդանշել հայկական տառապանքը, որուն հաղիւ թէ անուշան մէկ բերդուհին է և Օսկարի մը տարտամ անհատականութեան առջեւ աւելի կը նուաստանայ և կ'իյնայ կրաւորական վիճակներու տափակութեանը մէջ։

Հեղինակը՝ յղացած է անտիպ ու գօրաւոր երազ մը՝ որուն սակայն, աճապարած է մարմին տալ, դիմած է բեմական դիւրին ապդեցութիւններու ուժին. մասունքի սքաւորտուփը, խելագար Հայուհին կրկնակի երեւումները և բանդագուշանքը կ'արժէն միայն իրենց արթնցուցած յուշերու թարմութեամբը։

Իսկ մահամերձ Օսկարի վերադեւումը՝ բժիշկի կողքին, կակազելու համար ապաշաւի խօսքեր մը բոլորովին աւելորդ է և վիպական։

***

Խաղարկութիւնը միջակ էր։ Տիկ. Ալիքսանեան (Օսկարի մայրը) Լանաց միօրինակ թմնով մը տալ դաւիճին հետ տառապող մօր վշտին սաստկութիւնը։ Տիկ. Նշանեան (Արմենուհի) կրցաւ անդամ մը եւս մեզ ապրեցնել վերյիշումներու տխրութեանը մէջ ու արցունքներ խլել։ Պաղ Օսկար մըն էր Լ. Յարութ. բեմական ուժեղ յատկութիւններով օժտուած է. մեղք որ դեռ կը յամառի հռետորի իր շեշտերուն և անպէտ շարժումներուն մէջ։

Էն յաջողներն էին Արման՝ բժիշկի և Սարեան՝ Օսկարի ընկերոջ դերերուն մէջ։

Կատակախաղը լաւ անցաւ։

Մ. Ե.

ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՓՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ

Ոսոիկանութիւնը հետզհետէ աւելի ուշադրութեամբ կը հետեւի անոնց շարժումներուն

Տեղական թերթերը ամէն օր, գանազան ձեւերով կը յուղեն օտարականներու խնդիրը, մասնաւոր ուշադրութիւն հրաւիրելով անոնց վրայ։

Նորագոյն վիճակագրութեան մը համաձայն, Սէնի նահանգին մէջ կը գտնուին 658,543 օտարականներ (գլխաւորաբար Փարիզ), որոնց 120,552ը իտալացի, 98,558ը պելժ, 60,773ը ռուս, 55,739ը գուիցերիացի, 50,000ը հիւսիսային ամերիկացի, 47,750ը սպանիացի, 39,545ը սպանիացի, 32,931ը լեհ, 8388ը չեհ։ Մնացածը՝ գանազան ազգեր։

Ամբողջ Ֆրանսայի մէջ կայ 2,845,214 օտարական, որոնց 807,659ը իտալացի, 310,265ը լեհ, 91,461ը ռուս, 36,991ը չեհ, 20,505ը սերպ-խրուաթ եւլն.։

Թերթերը դիտել կուտան թէ՝ Ֆրանսա ցամաքային սահմաններ շատ ունենալով, չի կրնար Անգլիոյ եւ Ամերիկայի օրինակին հետեւիլ, անթաղձալիները ներս չառնելու համար։ Իտալիոյ եւ Սպանիոյ կողմէն բոլոր ճամբաները բաց են եւ հազարաւորներ կը հասնին։ Պելժիոյ համար անցագիր չկայ եւ բազմաթիւ այցելուներ կուգան։ Ցետոյ, կան կեղծ անցագրի արհեստանոցներ։

Զորս նախարարութիւններ կը զբաղին օտարականներով, իւրաքանչիւրը իր տեսակէտէն։ Աշխատանքի եւ հողագործութեան նախարարները կը զբաղին բանուոր ճարելու համար։ Ա՛յդ պաշտօնատունները մասնաւոր պատուիրակութիւններ ունին արտասահմանի մէջ, մասնաւորապէս այս նպատակին համար, Արտաքին նախարարութիւնը անցագիրները կուտայ եւ օտարականներու իրաւական դրութեամբ կը զբաղի։ Ներքին նախարարութիւնը ինքնութեան թուղթեր կուտայ եւ ընդհանուր ապահովութեան դժուարին գործով կը զբաղի։

Ոստիկանութիւնը չկարենալով ամուր պատուար քաշել սահմաններուն վրայ, իր հսկողութիւնը կը կատարէ երկրին մէջ։ Ա՛յս առթիւ մամուլը ուշադրութեան կը յանձնէ ոչ միայն քաղաքական, այլեւ քրէական տեսակէտներ։ Ապահովութեան տեսչութեան մէկ տեղեկագրին համաձայն, 1924ի 1819 ոճիրներէն 392ը օտարականներու կողմէ գործուած են. դատի ենթակայ 67,563 յանցանքներէն 11.112ին հեղինակները օտարականներեղած են։ «Լ'ըքսէլսիօր» դիտել կուտայ թէ Հոկտ. 13ի գործադուլի փորձին առեն, ձերբակալուած 7 ցուցարարներէն միայն մէկը Ֆրանսացի էր. ու կ'աւելցնէ թէ խառնակիչ տարրերուն կէսը օտարականներ են։

Ընդհանուր ապահովութեան տեսչութիւնը կ'ուզէ մասնաւոր ուշադրութեան զբաղիլ համայնավարական վտանգով, որուն վտարանը կը նկատուին գանազան գործարաններ։ Բայց մեծ դժուարութեանց կը հանդիպի։ Ընդամէնը 576 քննիչ ունի, վարչական եւ դատական ոստիկանութեան համար։ Օրինագծի մը համաձայն՝ 100 հոգի եւս պիտի ունենայ եւ նոր կարգադրութիւններ պիտի ընէ օտարականներուն համար։ Դիտուած է որ Լեհերը, որոնք չարքաշ բանուորներ կը հասցնեն հիւսիսային գաւառներու եւ Փա տը Քալէի ածխահանքերուն համար, յատկապէս ենթակայ են կարմիր տարրերու գործունէութեան։ Կը թելադրուի ամէն լեզուէ թարգմաններ ունենալ, եւ իւրաքանչիւր շրջան առանձին հսկողութեան ենթարկել։ 260,346 օտարական կայ հիւսիսի մէջ, 224,236 Փա տը Քալէ, 204,013 Պուշ տիւ Ռոն, 103,402 Մօզէլ, առանց հաշուելու անոնք որ ինքնութեան թուղթ չունին, կամ սահմանէն դուրս չեն ելած հաստակառ որոշման, կամ մէկ շրջանէն միւսը կ'երթան։

«Կասկած չկայ որ մեր քով աշխատող օտարականներու բանակին մէջ կը ծածկուին այնպիսի տարրեր որոնք մեզի դէմ կ'աշխատին եւ որոնց համար ամէն առթիւ նպաստաւոր է բացէ ի բաց սպառնալու հանրային բարեկարգութեան», կը գրէ մեծ թերթ մը։

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՑԱՂԹԱՆԱԿ

Թաւրիզ, 14 Հոկտ.

Ատրպատականի թեմական պատգամաւորական մարմնի ընտրութիւններուն մէջ, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը տարաւ չախչախիչ յաղթանակ։

Հակառակորդները բոլոր կազմած, ամէն ներելի եւ աններելի միջոցներ գործադրելով հանդերձ, ամենածանր պարտութիւնը կրեցին։

Գաւառներէն՝ Մարաղայի մէջ ալ, որ խմբակի մը բոյնն էր, Դաշնակցութիւնը յաղթական ելաւ։ Ուռմի, Սալմաստ, Դարատաղ մեր պատգամաւորները ստացան չախչախիչ մեծամասնութիւն, իսկ Թաւրիզի մէջ 1925ի թեմական պատգ. մարմնի ընտրութիւնը իր տարեդարձին փայլուն մէկ էջը կը կազմէ։ Անցան միայն Հ. Յ. Դ. թեկնածուները։ Ոգեւորիչ էր երեւոյթը, երբ աշխատաւորները, գործակատարները, արհեստաւորները կուգային իրենց պարտականութիւնը կատարելու։ Յամոնանք որ հակառակորդները դրամական օգնութիւններ ալ ստացած էին, խմբներն ու հարուստները շարժման մէջ դրուած էին։ Եւ սակայն, մեր հակառակորդները։ Տեսնելով որ պարտութիւնը անխուսափելի է, ձգեցին հեռացան։

Շրաչեայ

ԹՈՒՓԻԱ

ՕԹՕՊԻՒՍ ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ

250,000 աղբլին դրամագլուխով անգլիական ընկերութիւն մը Պոլսոյ, Բերայի, Սկիւտարի և Գալաթիոյի մէջ օթօպիւս բանեցնելու մենաշնորհ առացած է։ Ապսպրուած է 150 օթօպիւս, որոնք յառաջիկայ գարնան պիտի սկսին բանիլ։ Ընկերութիւնը տարեկան 5000 թրք. ռակի պիտի վճարէ նահանգ. վարչութեան։ 1500 բանուորներու գործ պիտի բացուի այս կերպով։

ՊՈԼՍՈՑ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՆ Վ.ԻՃԱԿԸ

Պոլսոյ կրթական տեսչութիւնը այս տարի ալ իր յարմար տեսած չափով թուրք ուսուցիչներ նշանակած է ոչ-թուրք դպրոցներու համար։ Թուրքերէնի դասաժամերը աւելցած են, բայց սակերու խնդիրը անլոյծ կը մնայ դեռ։ Կարդ մը հայ դպրոցներու հրամայուած է պահը 75 դրուշ վճարել, մինչդեռ այդ վարժարանները երբեք ի վիճակի չեն նոր յաւելում կատարելու։

ԱՆԴԻՒԴԱՐ ՓԼԻՒ ԿԸ ՊԱՏՏԻՒՆ

Իզմիրի թերթերը կը գրեն թէ ամէն օր փլեակ կը պատուհին փողոցներուն մէջ, որոնք լեցուած են փլէսի կտորներով։ Բազաքապետութեան աւելածուները կը ժողվեն այդ կտորները եւ կառքերով կը փոխադրեն։ Թերթ մը դիտել կուտայ թէ դեռ քանի մը օր առաջ Իզմիրի բնակչութեան 100ին 60ը փլէս կը դնէր, իսկ հիմա գրեթէ փլեաւոր չկայ։

*** Մօտերս երեսփ. ժողովին պիտի ներկայացուի օրինագիծ մը, որուն համաձայն թուրքիոյ մէջ պիտի արգիլուի գլխարկէ զատ ուրիշ ո եւ է գլխանոց դնել։

*** Գոնիայի լիսէին աշակերտները սկսած են իրր դրատախտակի աբբեւ գործածել իրենց հին փլեակները։

ՑՈՑՆԵՐԸ ԽՒՄԻՒ ՄԷՋ

Խումի բազմացեղ և բազմալեզու ազգաբնակութեան մէջ բաւական խոշոր տեղ մը կը բռնեն Յոյները։ Անոնց թիւը կը կազմէ ընդհանուր բնակչութեան աւելի քան 100ին 3 ուկէս, իսկ ազգային փոքրամասնութեանց 100ին 15ը, կամ երրորդ տեղը, Հրեաներէն և Գերմանացիներէն յետոյ։

Խումի մէջ Յոյներու ընդհանուր թիւն է 20,000, որուն 4000ը գիւղացի և 16,000ը քաղաքացի։ Ա՛յժմ կան 12 յունական դպրոցմօտ 800 երկսեռ աշակերտութեամբ և 30 ուսուցիչով։ Բայց այդ դպրոցները կը գտնուին ծանր վիճակի մէջ, յուսալէն նորագոյն դասագիրքերու և առհասարակ գրականութեան եւ ուսուցիչներու պակասէն։ Կան նաեւ չորս յունական ակումբներ, նոյնպէս աննախանձելի վիճակի մէջ։

ՀՄԱՅԵԱԿ ԽՈՍՐՈՎԵԱՆ

երբեմն փրոֆէսէօր Կ. Պոլսոյ

իրաւաբանական Համալսարանի

Վերջնապէս Փարիզ հաստատուած ըլլալով, կը ստանձնէ փոխանորդութիւնը ցամաքային և ծովային ամէն տեսակ առեւտրական դատերու, գորս անձամբ կը վարէ Փարիզի Առեւտրական Դատարանին առջեւ։

Դիմել անձամբ կամ թղթակցութեամբ, իր բնակարանը, ամէն օր ժամը 9—1,

Rue Louis Philippe 15
Neuilly s/Seine (Métro-Maillot
Tél. Wagram 96-05:

ներ կը սկսին շրջիլ քաղաքին մէջ։ Այս դաշարէն օգուտ քաղելով անոնք որ միջոցը գտած են, կը մեկնին քաղաքէն դէպի Լիբանան և Պէյրութ։

Վերջին պահուն առնուած տեղեկութեան մը համաձայն 22 Հոկտ.ին հինգշաբթի օր Իսլամները կրակ կը բանան շուկային մէջ պահակ պատող ֆրանս. պահակներու վրայ և երկուստեք կը սպանուին բաւական մարդեր։

Հայաբնակ թաղերէն Պապը Շարգի և Պապը Թումա ապահով վիճակի մէջ են, այդ երկու թաղերուն մէջ ալ անձի կորուստ չկայ։ Սակայն ստոյգ տեղեկութիւն չկայ Պապը Մուսալլայի մասին, ուր կը բնակին 1500 Հայեր. կը կարծուի թէ բաւական վնասուած են։

Արդէն 1500 հայ փախստականներ հասած են Պէյրութ, ուր հանգանակութիւն բացուած է, կարօտներուն օգնելու համար։

∴ Ականատեսները կը պատմեն թէ Գատէմի վրանաքաղաքին մէջ ջարդուածներու թիւը ութսունի կը հասնի։ Թալանի ենթարկուած են Գատէմի, Պապը Շարքի եւ Սօֆանիէի հայկական երեք կայաններն ալ։ Կողոպտուած են նոյնպէս Պապը Մուսալլայի եւ Մէյտանի բոլոր հայ խանութները։ Բոլոր կայաններու հայ գաղթականները քաղաք փոխադրուելով պատսպարուած են հայոց եկեղեցին, Լազարիսթներու դպրոցը, հայ-կաթոլիկներու և Ֆրանսացիներու եկեղեցիները։ Գատէմի գաղթականները, որոնք բացարձակապէս մերկ են, կառավարութեան կարգադրութիւնով տեղաւորուած են Մերքիի ոստիկանութեան եռեւի խանութներուն մէջ։ Վահան վրդ. ասոնց մասին դիմած է կառավարութեան, որ յայտնած է թէ պէտք եղածը պիտի հոգայ։

Իսլամներու հոգեւոր պետ Շէյխ Պիւրհանէտտին իր հետեւորդներով միասին Հայոց Առաջնորդարանը երթալով ցաւ յայտնա է եղածին համար, և հաւաստած է թէ ամէն ինչ վերջացած է եւ քրիստոնեաները վախնալու բան չունին։

∴ Դամասկոսի դէպքերը իրենց արձագանգը գտան նաև Պաղեստինի մէջ, ուր առջի օր ընդհանուր գործադուլ յայտարարած են Արաբները, բողոքելու համար անգլ. տիրապետութեան դէմ։ Համաբաբական գործադիր կոմիտէն ժողովուրդին ուղղուած կոչերով հրաւիրեց Իսլամներն ու քրիստոնեաները փակել իրենց խանութները և դադրեցնել ամէն աշխատանք։ Կը պահանջեն նաև հրէական օճախ մը հիմնելու մասին Պալֆուրի ծանօթ յայտարարութեան չնջումը։

ՈՒՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԱՑՈՒԹԵԱՆ

Սինէմայի հանրածանօթ կատակերգակ դերասան Մաքս Լինտէր (իսկական անունով Կապրիէլ Լէվիէլ), անձնասպան եղաւ իր դեռատի կնոջ հետ միասին, զոր 1923ին առեւանգած էր։ Կ'երեւի թէ այս ամուսնութիւնը ազետաւոր եղաւ իրեն համար, որովհետեւ այդ թուականէն ի վեր բոլորովին անկանոն կեանք կը վարէր, պատեղով եւրոպայի մեծ քաղաքները։ Անգամ մը նոյնիսկ թմրեցուցիչ դեղով մը անձնասպանութիւն փորձեց Վիեննայի մէջ։ Վերջերս կնոջ հետ փարիզ եկած էր և Պալթիմօր պանդոկը կը բնակէր։ Մաքս կնոջը թմրեցնող դեղ խմցնելէ վերջ բացաւ անոր թեւին երակները, նոյնը ըրաւ իրեն և երկուքը մէկ հետզհետէ արիւն կորսնցնելով յամրօրէն մեռան։

Վերջին անգամ Մաքս Լինտէր 45 օրուան մէջ մէկ միլիոն ֆր. շահած էր. ասկէ զատ մէկուկէս միլիոն ֆրանքի պայմանագրութիւն կնքած էր, առաջիկայի խաղալիք դերերուն համար։

Ունի 18 ամսու աղջնակ մը, որ Ջուլիցերիա կը գտնուի։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԴԻՊՔԵՐԸ

Պարսկաստանի Մէճլիսը Շաբաթ օր 5ի դէմ 80 քուէով գահընկէց հռչակեց Շահ Ահմէտը եւ Բաճարի արքայական գերդաստանը։ Գահաժառանգը մնկնեցաւ Թէհրանէն. կազմուեցաւ առժամեայ կառավարութիւն մը՝ նախագահութեամբ վարչապետ Րիզա Խան Փէհլէվիի, որ գործերը պիտի վարէ մինչեւ Սահմանադիր ժողովի գումարումը։ Հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Րիզա Խան արքայական գահ բարձրացած է Շահ Փէհլէվի (Պահլաւունի) անունով։

Այս խաղաղ յեղափոխութիւնը մեծ անակնկալ մը չէր ամէն անոնց համար, որոնք մօտէն հետեւած են Պարսկաստանի վերջին տարիներու քաղաքական կեանքին։ Երիտասարդ Շահը երեք տարիէ ի վեր արտասահման կը գտնուի, վարելով զեղխ կեանք մը եւ վատնելով ահագին գումար, այն ատիճան որ եւրոպական թերթեր անգամ արձագանգ եղան իր շահատակութիւններուն. երկու տարի առաջ Գերմանիոյ մէջ ստիպուեցաւ ծախել իր գոհարեղէններուն մէկ մասը՝ վճարելու համար կարգ մը պարտքեր։

Վարչապետ Րիզա Խան դեռ քանի մը տարի առաջ յէնիսպետ էր Պարսկաստանի մէջ եւ Շահի պալատին պահակ։ Սակայն ունենալով զօրեղ անհատականութիւն եւ նախաձեռնող ոգի, շուտով ստացաւ ազդեցիկ դիրք եւ 1921ին 7000 հոգիի գլուխն անցած տապալեց անգլիասէր վարչապետ Սիփահտար Ազամի դահլիճը եւ անոր տեղ դրաւ ազգայնական նախարարութիւն մը, որուն մէջ ինք առանձեայ պատերազմական նախարարի պաշտօնը՝ վէզիր ճէնկ տիտղոսով։

ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Նոր դահլիճը պատրաստեց իր ծրագիրը, որուն համաձայն ամէն կարգի հարստութեանց վրայ տուրքեր պիտի դրուին, նոր թղթադրամներ շրջաբերութեան պիտի հանուին և ներքին պարտքը 10-15 տարիէն պիտի կարգադրուի։ Սուրիոյ մէջ խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար ամէն միջոց ձեռք պիտի առնեն։ Ջինուորական ծառայութեան շրջանը մէկ տարիի պիտի զեղչուի։

Ընկերվարական կուսակցութեան համագումարը որոշեց Սուրիոյ և Մարոքի մասին չընդունիլ կառավարութեան տեսակէտը։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Թուրքերը նորէն զօրք փոխադրել սկսած են Մուսուլի ճակատը, Սուրիոյ ճամբով։ Ֆրանսական աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ այս գինուորները կը դրկուին արձակուած գինուորներուն տեղը բռնելու համար։

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵՆՔԵՐ

ԹՈՒԹՊՕԼ

Կիրակի Charentonneauի մարզարանին մէջ հոծ բազմութեան մը ներկայութեան Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ C. A. Parisի ընտրին խառն խումբերը հաւասար ճեացին 0—0ով։

Հաւանաբար հայ խումբը յաղթական կը վերադառնար... այն ալ քանի մը կօղով, եթէ իր «փորվըրտ»ները եւ մանաւանդ կիզդրնի երրորդ-մը (Triplette du Centre) նուազ անձնական խաղ մը ունենային։ Սարգիսի եւ Շահէնի ջանքերը չկրցին արդիւնաւէտ ըլլալ քանի հայ «ֆէթրօն»-ը չկրցաւ կապել գիծը։ Ըրծիւնանի պակասը գոնէ իրը «փօռ» շատ զգալի եղաւ։ Հաֆերը համեստ խաղ մը ունեցան, ոչ աւելի. «պէք»երը լաւ էին, բերդապահ Տէվէճեան ամէն գնահատումէ վեր եղաւ։

Ամէն պարագայի տակ Հ. Մ. Ը. Մ.ը պէտք չէ փայլուն արդիւնքներ սպասէ մեծ խումբերու դէմ, ֆորեռու այս գիծով կամ փասերու այս պակասով։

Մեր ֆորերը պէտք է գիտնան որ դեռ շատ հեռու կը մնան Բեթրօն, Ըսարօն նշանաւոր Ուրուկիներէն։ Հին յաջողութեանց հետեւելու համար պէտք է վերսկսին փասերու խաղը։ Գէվիլ, թար, եւ այս մրցումը օրինակներ են։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

«Ռոստոմ» Լաբ. Մխիթեան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը, Հինգշաբթի գիշեր ժամը 8.30ին։ Մկրտօ Պէլվիլ։

Հ. Յ. Դ. Գէորգ Ջավուշ խումբի ժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը, Հինգշաբթի գիշեր ժամը 8.30ին Ռոստոմ լաբարանին սրահը։

Հ. Յ. Դ. Սար և Կայծակ խումբերը ժողովի կը հրաւիրուին յառաջիկայ Շաբաթ գիշեր 7 Նոյեմ. ժամը 8.30ին 13, rue de Londres.

Հ. Յ. Դ. Լիոնի ենթակոմիտէի անդամակցական ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին

Café des Escargots 5 rue de Marseilleի սրահը

բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Հ. Յ. Դ. Փարիզի շրջանային կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի և արուարձաններու բոլոր խումբերը 10 Նոյ. Գշ. գիշեր ժամը 8ուկէսին ծանօթ հաւաքատեղին. օրակարգ զեկոյց՝ կոմիտէի եւ ընտրութիւն։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը փնտռուի Թաքատցի Մինէքերիմ Հայկազան որ տարի մը առաջ Փարիզ Լոզան Բասաժ թիւ 13 կը բնակէր եւ Սիմրոէն կ'աշխատէր։

Տեղեկացնել H. D. Haroutunianի Cant. de la Varizelle N. 17 Commune d'Yzieux (Loire)

Կը փնտռուի կարնեցի (Մուտրիա գիւղէն) կարապետ Ղևոնդեան որ Ֆրանսա ըլլալ կը կարծուի։ Տեղեկացնել Ստաշէս Թուփէնկճեանի St. Etienne (Loire) 11 Rue José Frappa։

Կը փնտռուի բնիկ պիլէճիկցի Տիրան Մուրատչեանն եւ մայրը. կը կարծուի Հալէպ գտնուած ըլլան։ Ասոնց մասին տեղեկութիւն ունեցողները թող հաճին խմացնել Խաչիկ Նարտնեանին, 18 Rue des Bahutiers (Bordeaux)։ Կը խնդրուի Սուրիահայ Թերթերէն արտատպել։

Կը փնտռուի 25 տարիէ ի վեր Փարիզ բնակող Էջմիա կամ Գոհարիկ Պարսամեանը (մայր Հանգուցեալ Տօքթ. Ըմմենակ Պարսամեանի) եղբօր աղջկան Մարգուհի Պէզիրճեանի կողմէ։ Տեղեկացնել «Ցառաջ»ի։

Կը փնտռուի բնիկ Բլբաղաճցի եւ Խմիր Հաստատուած Գալուստ Գարաճֆիլեան, որ նախապէս Ամէնք կը գտնուէր, այժմ Ֆրանսայի մանաւանդ մէջ կ'աշխատի։ Տեղեկացնել հօրաքրոջը Հռիփսիմէ Գարաճֆիլեանի հետեւեալ հասցէով Minas Kaltakdjian. Fabrique des brosses de Crespine. Privas-ville (Ardèche).

Երզնկացի Կայծակ Գարիպեան որուն վերջին հասցէն էր Հալէպ 6 Rue Kildani։ Տեղեկացնել Missak Djiknavorian, 79 Ave. Vauban, Livry-Gardan. S. &. O. France.

Սերաստիոյ Կովսուն գիւղէն Աբրիամ Պէրկէհեան - Մուրատեան կը փնտռէ եղբայրները Տիգրան, Երուանդ եւ Օննիկ Պէրկէհեաններ։ Տեղեկացնել Քանթին Սրամեն, Ղշան Գարբիճեանի, Pont de Chéruy, Isère, կը խնդրուի արտատպել։

Խնուսցի Յովսէփ Մալեան կը փնտռէ Ղազար Եղեանը որ պոլսէն փարիզ եկած է երկու տարի առաջ։ Տեղեկացնել Restaurant International Pont de Cheruy, Isère.

Գաւիթ Երամեան կը փնտռէ յաղակ Յովսեփեանը Պէրլինէն։ Տեղեկացնել Restaurant International, Pont de Cheruy, Isère.

Խաչիկ Ադամեան կը փնտռէ Հօրեղբօրորդին Պօղոս Յարութիւնեանը, բնիկ Քղեցի, Հէրմիճ գիւղէն, որ Հինգ ամիս առաջ կը գտնուէր Փարիզի մօտակայ գիւղերէն մէկը։ Տեղեկացնել Լիոնի Ազգ. Միութեան Հասցէին, 18, Quai Arloing, Lyon.

Կարնոյ Սարուայ գիւղէն Մկրտիչ Մարգարեան կը փնտռէ տղան Գէորգ Մարգարեանը որ 921ին Խարբերդի Որբանոցը կը գտնուէր եւ վերջերս Ֆրանսա անցած ըլլալ կը կարծուի։ Տեղեկացնել Գող. Զուլալեանի, cordonier de la Pologne, Lancey (Isère).

Մկրտիչ Կաճոյեան Տիւզճեցի, որ երկու տարի առաջ Մարսիլիա եկած է. Պիրէնէն եւ Խաչիկ Քիւթիպեան, Պուռսայի Սէօլէօղ գիւղէն որ Ֆրանսա եկած է Սէվանիկէն 7-8 ամիսներ առաջ։ Խմացնել Պօղոս Յարայտարեանի 4 Rue du Bois, St. Etienne (Loire)։

ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ

ԴԱՍԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

Բոպէրթ Գօլէցի շրջանաւարտ մը տարամադրելի ժամեր ունի անգլիերէնի լեզուի ուսուցման. Լաւագոյն մեթոտ եւ դիւրամատչելի պայմաններ։ Մանրամասնութեանց համար գրել.—

Mr. A. Chadanian, 51 Av. d'Iéna, PARIS 16e.

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՇՔԵԶ. ԵՐԵՍՈՒՆ
ԵՒ ՊԱՐԲԱՏՈՒ
Կազմակերպուած Փարիզի պարասիրաց երկսեռ խումբ կոմպ,
Ղեկավարութեամբ Փարիզի ակադեմիայի բրօֆ.
ՊՐՆ. LUCIEN LAURENT
1925 Նոյեմբեր 14 Շաբաթ ժամը 9ին, Salle Russel ընդարձակ սրահին մէջ, 42 Rue Henri Ստամները կարելի է ստանալ հետեւեալ կէտերէն բոլոր ճաշարաններէն։
Մուտքը 5 ֆրանք։

կանանց եւ արանց
ԴԵՐԶԱԿ
ԿԱՐՕ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ
51, Rue de Seine
Meiro : ODEON Tel. FLEURUS
Ձափի վրայ ամենավերջին ոճով բանեւութեամբ ճաշակաւոր
ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ
Ճոխ մրերը երկու սեռի յատ. անգլ. և ֆրանս. կերպաներ
ԳԻՆԵՐԸ ԱՆՄՐՑԵԼԻ
Իդիւրութիւն յաճախորդներ բաց է ամէն օր 8էն մինչեւ շերաւան ժամը 10։
Բաւական է մէկ անդամի այցելութիւնը, տեւական յաճախորդ դառնալու համար։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐԶԱԿ
ԳԱՐԱԵԱՆ
Tailleur Mignon
5, rue Mignon,— Métro Odéon
եւ St. Michel
Յօսիէթէ Յաւանեանի Թատրոնին դէմ։ Ձմրան համար պատրաստած է ճոխ մրերը մը ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կտաւներու։
Բաց է նաեւ կէս օրերուն, ընկունները մինչեւ 8.30։ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30։

ՍԱԿԱՐԱՆ
3 Հոկտեմբեր 1925

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.
Սթերլին,	L. St.	120
Տոլար,	Dollar	24
Մարք (ոսկի)	Mark	5
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	13
Թրք. ոսկի	» or	98
Մէճիտիէ	Médjidié	9
Լէվա 100 հատը	Léva	17
Տրախմի »	Drachme	30
Լիր » »	Lire	7
Պելճ. ֆրանք »	Frc. Belge	11
Զուից. »	Frc. Suisse	47
Զերվոնեց	(10 Roubles or)	123
ԱՐԺԵԹՈՒՂԹԵՐ		
եգ. Քր. Ֆոնսիէ I	Cr. Foncier Eg.	1760
» II	»	1450
» III	»	1390
Ռումելի երկթղ.	Lots turcs	110

Compto'r Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette, Paris (10e)

ՏՕԿԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԻՏ
ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹՈՒԱԾՔՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est
Téléphone : Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր
Ամէն օր 4 — 7.30
Կիրակի եւ տօն օրերը 9 — 12
ՈՒՐԻՇ ԱՏԵՆ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,
JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE
Directeur-Propriétaire : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration / Խմբագրատ.ՅԱՆ եւ վարչ.ՈՒԹԵԱՆ) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).
Հեռաձայն՝ Nord 57-82

ԲԱԺԱՆԵՈՒԹԻՒՆ	եռամսեայ	վեցամսեայ	Տարեկան
Թրքահայ և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և »	—	10 շ.	20 շ.
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՈՒՐԲԱԹ
6
ՆՈՅԵՄԲԵՐ
1925

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 42 — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԿԻՐԱԿԻ, ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՕՐՈՒԱՆ ՁԳՆԱՀԱՄԸ

Հիմնաւոր է տիրող մտահոգութիւնը Սուրիոյ կացութեան մասին: Իարերախտաբար չեն հաստատուիր առաջին վրդովիչ լուրերը՝ հազարաւոր Հայերու ջարդի մասին: Իրրեւ կոտորած, 78—80 նոր զոհերու սուգը ունինք առ այժմ, առանց հաշուելու նիւթական կորուստները: Բայց աղէտը կայ ու կը մնայ.— կացութիւնը միշտ խառնակ է. մեր հայրենակիցները ծովափ կ'ապաստանին գունդ, առանց ետ - առաջ նայելու, ձգելով տուն - տեղ, գրկուած ապրուստի միջոցներէ: Պէյ յրուքի մեր թղթակիցը կը գրէ թէ երեք հազարը կ'անցնի Դամասկոսէն հասած փախստականներուն թիւը: Միւս կողմէ, հանգիստ չէ նաեւ Հալէպը, ամէնէն հայաշատ կեդրոնը, ուր իբր 50,000 հայրենակիցներ խռնուած են, մեծագոյն մասով գաղթականներ: Հայկական համախմբումներ կան նաեւ Համայի եւ Հոմսի մէջ, որոնք նոր արշաւանքի սպառնալիքին տակ են: Հոգատար իշխանութիւնը միջոցներ ձեռք առած է, կ'ըսեն. բայց առաջին անգամ չէ որ, նոյն իսկ զինուորական գործողութեանց ընթացքին, անոնց դասաւորման կամ պահանջներուն հետեւանքով, ահռելի կորուստներ կ'ունենանք: Տակաւին թարմ են Ուրֆայի, Մարաշի և Հաճընի պատմութիւնները...

Բայց, չի բաւեր ահազանգ հնչեցնել և հառաչանքներ արձակել:

Վայրկեանը գործ կը պահանջէ, ոչ թէ ողբալոճ կամ խրատ: Ինչքան ալ իրենց ուժերը լարեն տեղական մարմինները, չեն կրնար հասնիլ բոլոր պահանջներուն: Անհրաժեշտ է հաւաքական, համահայկական ճիգ մը: Ամէնէն առաջ, ուշադրութեան արժանի է խուճապային տեղափոխութիւնը, նոր «Ելք»ը: Ժողովուրդը ծովափ կ'իջնէ շատ հասկնալի պատճառներով, ինքնապաշտպանութեան բնազդէն մղուած: Ատկէ անդին ճամբայ չունի: Այսպէս կամ այնպէս, պիտի տարտղնուի, տեղաւորուի ծովեղերքի լայնքին եւ երկայնքին, տարածուելով մինչեւ Լիբանան: Ուրիշ խնդիր, եթէ հոգատար իշխանութիւնը ինք շողենաւ դնէ եւ Ֆրանսա բերէ փախստականները, իր բեռը թեթեւցնելու համար, կամ իրրեւ աշխատանքի միս:

Հարցին այս կամ այն ձեւ լուծումը չազատեր մեզ՝ մեր պարտականութիւններէն: Այս կացութեան առջեւ, ամենեւին պէտք չկայ դիւանագիտական մարզանքներու: Պաշտօնական ձեռնարկներու համար ունինք իրաւասու մարմինները — յանցանք է, եթէ չեն դիմած մինչեւ այսօր: Իսկ ժողովուրդը ինք պիտի մտածէ թէ ի՛նչ կրնայ ընել, ի՛նչ պարտի ընել, որպէս զի աւելի կորուստներ չկրեն փախստական բազմութիւնները: Պէտք է շարժման մէջ դնել բոլոր ուժերն ու օրհնները, եւ ա ն մ ի ջ ա պ է ս կ ա զ մ ա կ ե ր պ ե լ ե ղ բ ա յ ր ա կ ա ն օ գ ն ու թ ե ա ն գ ո ր ծ ը:

Ի հարկէ լաւ կ'ըլլար որ ծովափ թափած բազմութիւնները ուղղակի նաւ նստէին եւ Հայաստան երթային: Ի՛նչ միամտութիւն: Ներկայ պայմաններուն մէջ, պարզապէս ցնորք է այդ բանը: Մէկուկէս տարիէ ի վեր ծանր տագնապ մը կ'անցընէ Յունաստանի գաղութը, եւ երեւան հազիւ բարեհաճեցաւ քանի մը հազար հոգի ընդունիլ, այն ալ ձարմանդ ու շարմաղը իրար խառնելէ յետոյ: Եւ դեռ քաշքշուքի ենթակայ է վերջին կարաւանը: Հակառակ բոլոր «ոչքլամներուն, մեր կարմիր-կտուց եղբայրները այս կարգի ջրբախտութիւններով կը զբաղին այնքան, որքան կապ ունի համաշխարհային յեղափոխութեան կամ Մոսկուայի հրամաններուն հետ: Փոքր Ասիոյ յունական աղէտէն մինչեւ Սուրիոյ ճգնաժամը, — նոյն է պատկերը: 1922ին, երբ քանի մը հարիւր փախստականներ իրենց շունչը Պարիւմ առած էին՝ սարսափահար, Հայաստան երթալու համար, ետ դրկուեցան անմիջապէս, վ ի զ է թէ ուրիշ թերութեանց պատրուակով, մինչ Պուլկարիան իր դուռները լայն կը բանար քանի հազարի առջեւ:

Տիրող հոգեբանութեան մասին նոր եւ աւելորդ փաստ մը կուտայ «Խորհրդային Հայաստան» իր Հոկտեմբեր 17ի խմբագրականով: (Կ'արժէ ամբողջութեամբ արտատպել զայն): Երեւանի պաշտօնաթերթը կրակ կտրած է, որովհետեւ, «Ամերիկայի Ռամկավարների օրկան Պ ա յ ք ա ր ը հաղորդում է թէ՝ Օգոստոս 3ին Սուէտիայի մօտերը յանկարծակիի բերուած եւ ջարդուած ֆրանսական Ֆոկատը կը բաղկանար մօտ 600 հայ երիտասարդներէ»: Երկու ամիս առաջ ալ, լսեր էին թէ հայ կամաւորներ կը գործեն Մարոքի մէջ... «Դաշնակ»ներուն թեւադրութեամբ:

Այս երկու տուները բաւական եղած են, որպէս զի կուտակուած մաղձը թափէ կարմիր օրկանը, եւ շան - քարոզ կարդայ, համայն Արեւելքի ազատագրման համար:

Ի՛նչքան կ'ուզէք հայհոյեցէք, բարեկամներ. եւ մեեւնոյն ատեն հրատարեցէք Արեւելքի բոլոր գաղանային բնազդները: «Մուսթաֆա Քէմալ եղբայրդ է դուխս» չէ՞ — ինչպէս կ'աւետէիք 1920ին: Այսօր ալ գործի վրայ է յեղափոխակա՛ն Քէմալը: Իր գործակալները կը վխտան Սուրիոյ մէջ, զայն ժամ առաջ պարպել տալու համար: Կրնա՞ք «եաթաղան»էն աղատել 150,000 հոգինոց հայ աշխատաւորութիւնը:

Այս հարցումին պատասխանը հաղորդեցէք ձեր ընկերներուն: Մնացածը երկրորդական է:

Շ.

ՆԱՆՍԷՆԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

ՔՆՆԻՉ ՄԸ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻ ՀԱՑԱՍՏԱՆ

Ինչպէս գրեցինք, Հոկտեմբեր 30էն Նոյեմբեր 1 Փարիզի մէջ գումարուեցաւ Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ նշանակուած պատուիրակներու Յանձնաժողովը, որ պաշտօն ունի ուսումնասիրելու հայ գաղթականները Հայաստանի մէջ գետեղելու հնարաւորութիւնները և որուն պաշտօնական նպատակն է հիմա «Հայ գաղթականներու տեղաւորման յանձնաժողով»:

Յանձնաժողովը որոշեց Հայաստան ղրկել մասնագէտ Պ. Ճ. Քինտէր անգլիացին, որ պիտի քննէ ոռոգումի և ճանհնելու չորացման մասին հայկական կառավարութեան պատրաստած յատակագիծները: Իրեն կ'ընկերանայ Նորվէկկիացի հարիւրապետ Պ. Քուխնըլինկ, որ ասկէց առաջ Հայաստան մնկնած Նանսէնեան առաքելութեան քարտուղարն էր և որուն պաշտօնը պիտի ըլլայ կապ պահպանել հայկական կառավարութեան և յանձնաժողովին միջեւ:

Յանձնաժողովին օրակարգին գլխաւոր հարցն էր որոշել թէ ծրագրուած մէկ միլիոն անգլիական ոսկիի փոխառութեան համար ի՛նչ երաշխաւորութիւններ կարելի է ձեռք բերել: Գործին հիմնական առանցքը այս հարցն է, որ, որչափ կրցանք տեղեկանալ, տակաւին վճռական լուծումի մը չէ մօտեցած: Ըստ տրուած որոշման, Յանձնաժողովին անգլիացի, ֆրանսացի, իտալացի, գերմանացի եւ նորվեկիացի հինգ անդամները պիտի շարունակեն իրենց յանձնուած պաշտօնին իրագործման համար անհրաժեշտ կարծիքի փոխանակութիւնները՝ Ազգերու Դաշնակցութեան զանազան մարմիններուն, հայկ. կառավարութեան, եւրոպական կարգ մը պետութիւններու, ինչպէս նաեւ այն ընկերութիւններու և ազնատներու հետ, որոնց աջակցութիւնը կրնայ օգտակար ըլլալ ծրագրին իրագործման:

Թէ՛ այս բանակցութեանց և թէ՛ Պ. Քինտէրի բերելիք տեղեկագրին արդիւնքը յանձնաժողովին կողմէ յառաջիկայ Դեկտեմբերի սկիզբը պիտի ներկայացուի Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդին, որ իր ամէնօրեայ զումարումը պիտի ունենայ Ժընեւի մէջ:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐ ՎԱՐՉԸ

Բրիտանական կառավարութիւնը յայտարարեց թէ կը ճանչնայ Պարսկաստանի նոր կառավարութիւնը:

Նոր արքան (Բիւզա Խան) հրատարակեց իր առաջին հրովարտակները, որոնց համաձայն կը փակուին խաղատուները և գինետունները: Թաղաղրութիւնը տեղի պիտի ունենայ մէկ-երկու ամիսէն:

Ինչպէս գրեցինք արդէն, շատ արկածալի կեանք մը ունեցած է Բիւզա Խան. եւ առաջին անգամ չէ որ կը փորձէ սերտանալ գահուն: Նիսերամի զունդին մէջ պարզ յիւսնապետ էր:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ՄԵՐ ՏԵՍԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՕՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ

ՀԱՅԵՐԸ ԹՐՔԱՀՊԱՏԱԿ ՉՊԻՏԻ ԴԱՌՆԱՅ.— 1917 ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 31 ԴԵԿՏ. 1924 ՏՐՈՒԱԾ ԲՈԼՈՐ ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐԸ ՊԻՏԻ ՓՈԽՈՒԻՆ.— ՍԱԿԸ 68 ՖՐԱՆԿ Է.— ԱՆՈՆՔ ՈՐ ԱՐՀԵՍՏ ԿԸ ՓՈԽԵՆ, ԱՆԵԱՏԱՆԿԻՒ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱԻԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՊԷՏՔ Է ՍՏԱՆԱՆ

Վերջին օրերս ինքնութեան թուղթերու նորոգութեան առթիւ սուր հանդամանք ստացած է հայկական հպատակութեան խնդիրը: Ամէն օր բողոքներ կը ստանանք մեր ընթերցողներէն, որոնք կը դանդաղին թէ ատիկանութիւնը Թրքահայ հպատակ կ'արձանագրէ զիրենք եւ նոր ինքնութեան թուղթ տալու համար մեծ գումար մը կը պահանջէ: Այս խնդիրներու մասին լուսաբանութիւններ ստանալու համար, դիմեցինք Փարիզի Ոստիկանական Տեղեկութեան, որուն օտարականներու Դիւանին պետը, Պ. Փիքար հետեւեալ տեղեկութիւնները տուաւ մեզ.—

— «Գիտէք որ վեց ամիսէ ի վեր հայկական հպատակութիւնը չի ճանչցուիր այլեւս Ֆրանսայի մէջ և արտաքին նախարարութեան 23 Ապրիլ 1925ի շրջաբերականին համաձայն Թուրքիա ծնած Հայերը Թրքահպատակ կ'արձանագրուէին: Սակայն երեք ամիս առաջ հայ պաշտօնական մարմիններու դիմումին վրայ, այս որոշումը վերաքննութեան ենթարկուելով սրբագրուեցաւ:

Արտաքին նախարարութիւնը 31 Յուլիս 1925 թուակիր երկրորդ շրջաբերականով մը՝ ուղղուած նոքին նախարարութեան՝ կը յայտնէր թէ տակաւ վերջ բոլոր Հայերուն ինքնութեան թուղթերուն եւ անցագիրներուն վրայ պիտի գրուի Réfugié, d'origine Arménienne, (գաղթական՝ Հայ ծագումով) առանց յիշատակելու Հպատակութիւնը: Շրջաբերականին մէջ կ'ըսուի թէ ՀԱՅԵՐԸ ԹՐՔԱՀՊԱՏԱԿ ԸՐՁԱՆԱԳՐԵԼԸ ԻՐԱՒԱՄԲ ԿԸ ՎԻՐԱՒՈՐԷ ԱՆՈՆՑ ԱԶԳԱՑԻՆ ԸՐԹԱՆԱՊԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆԸ, հետեւաբար անհրաժեշտ է մտցնել այս փոփոխութիւնը:

Այս շրջաբերականը ժամանակին հաղորդուած է բոլոր նահանգապետներուն: Սէնի նահանգին մէջ այս հրահանգը խստօրէն կը գործադրուի, որովհետեւ կը գտնուի մեր իրաւասութեան սահմանին մէջ եւ ես ինքս անձնապէս համակրութիւն ունենալով Հայերու եւ հայկական դատին նկատմամբ, ամէն կերպով կ'աշխատիմ օգտակար ըլլալ ձեր հայրենակիցներուն: Սակայն դժբախտաբար չենք կրնար ո եւ է բան ընել մեր շրջանակէն դուրս գտնուող վայրերու մասին: Եթէ Անկլիէնի եւ Վիրօֆլէյի ոստիկանապետները թրքահպատակ կ'արձանագրեն Հայերը, պատճառը այն պէտք է ըլլայ որ արտաքին նախարարութեան վերոյիշեալ շրջաբերականէն տեղեկութիւն չուներն: Ա յ լ պ ի ս ի ղ ե պ ք ի մ ը պ ա ր ա գ ա յ ի ն, շահագրգռուողները պէտք է դիմեն ուղղակի Սէն-է-Ուազի կեդրոնը վէրսայլի նահանգապետութեան, որուն իրաւասութեան տակ կ'իյնան յիշեալ գաւառակները: Սակայն լաւագոյն է պաշտօնական դիմում կատարել ներքին նախարարութեան, որ յատուկ շրջաբերականով կրկին անգամ յիշեցնէ այս որոշումը բոլոր նահանգներուն: Ուրիշ միջոց չկայ:

— Ակէ առաջ յայտարարած էիք որ միայն 1917 և 1918 թուականներուն տրուած ինքնութեան թուղթերը պիտի փոխուին, այս մասին նոր կարգադրութիւն մը կա՞յ:

— Թէեւ նախապէս միայն այդ երկու տարուանները կը փոխուէին, սակայն 19 Հոկտեմբերէն սկսեալ ՈՐՈՇՈՒԵՑԱՒ ՓՈԽԵԼ ՄԻՆՉԵՒ 31 ԴԵԿՏ. 1924 ԹՈՒԱԿԱՆԸ ԱՌՆՈՒԱԾ ԲՈԼՈՐ ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐԸ: Հետեւաբար նորոգութենէ զերծ կը մնան միայն 1925 տարուան ընթացքին առնուած ինքնութեան թուղթերը: Նորոգութիւնները կը կատարուին ամէն թաղամասի յատուկ գրասենեակին մէջ (Տես «Յ ա ռ ա ջ» թիւ 21):

— Աշխատաւորներէն շատեր կը գանգատին թէ 68 ֆրանք կը պահանջեն իրենցմէ, հակառակ անոր որ Աշխատանքի Նախարարութեան հաւանութեամբ եկած են Ֆրանսա: Ի՛նչ է այս մասին նոր օրէնքը:

— Ինքնութեան թուղթի փոփոխութեան համար ընդհանուր սակ որոշուած է 68 ֆրանք: Բոլոր անոնք, որոնք օրինաւոր անցագրով և ազատօրէն Ֆրանսա եկած են, ըլլա՛յ Աշխատանքի Նախարարութենէն Avis favorable ստանալէ վերջ, ըլլայ 1923էն առաջ՝ երբ այդ ձեւա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՕՐԳԱՆ

(Շարունակությունը 3-րդ էջում)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Հայկական հանրապետության հանրային տնտեսության կենտրոնական կոմիտեի նախագահության նիստում լսվեց հարցը՝ Հայկական հանրապետության հանրային տնտեսության կենտրոնական կոմիտեի 1924 թվականի տարեկան հաշվետվության մասին։

Նախագահությունը որոշեց՝

Հայկական հանրապետության հանրային տնտեսության կենտրոնական կոմիտեի 1924 թվականի տարեկան հաշվետվությունը հաստատել։

Նախագահ՝ Ա. Ղազարյան

Քարտուղար՝ Ա. Ղուկասյան

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ 1924 ԹՎԱԿԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Հայկական հանրապետության հանրային տնտեսության կենտրոնական կոմիտեի 1924 թվականի տարեկան հաշվետվությունը ներկայացնում է հետևյալ պատկերը։

Կոմիտեի կազմը։

Կոմիտեի կազմը 1924 թվականի ընթացքում մի քանի անգամ փոփոխվել է։ Վերջին կազմը հետևյալն է՝ նախագահ՝ Ա. Ղազարյան, քարտուղար՝ Ա. Ղուկասյան, անդամներ՝ Ա. Ղուկասյան, Ա. Ղազարյան, Ա. Ղազարյան, Ա. Ղազարյան, Ա. Ղազարյան, Ա. Ղազարյան, Ա. Ղազարյան։

Կոմիտեի նիստերը։

Կոմիտեի նիստերը տեղի են ունեցել ամեն շաբաթ։ Նիստերի ընթացքում քննարկվել են հետևյալ հարցերը՝

1. Հայկական հանրապետության հանրային տնտեսության կենտրոնական կոմիտեի 1924 թվականի տարեկան հաշվետվության մասին։
2. Հայկական հանրապետության հանրային տնտեսության կենտրոնական կոմիտեի 1925 թվականի տարեկան հաշվետվության մասին։
3. Հայկական հանրապետության հանրային տնտեսության կենտրոնական կոմիտեի 1926 թվականի տարեկան հաշվետվության մասին։
4. Հայկական հանրապետության հանրային տնտեսության կենտրոնական կոմիտեի 1927 թվականի տարեկան հաշվետվության մասին։
5. Հայկական հանրապետության հանրային տնտեսության կենտրոնական կոմիտեի 1928 թվականի տարեկան հաշվետվության մասին։
6. Հայկական հանրապետության հանրային տնտեսության կենտրոնական կոմիտեի 1929 թվականի տարեկան հաշվետվության մասին։
7. Հայկական հանրապետության հանրային տնտեսության կենտրոնական կոմիտեի 1930 թվականի տարեկան հաշվետվության մասին։
8. Հայկական հանրապետության հանրային տնտեսության կենտրոնական կոմիտեի 1931 թվականի տարեկան հաշվետվության մասին։
9. Հայկական հանրապետության հանրային տնտեսության կենտրոնական կոմիտեի 1932 թվականի տարեկան հաշվետվության մասին։
10. Հայկական հանրապետության հանրային տնտեսության կենտրոնական կոմիտեի 1933 թվականի տարեկան հաշվետվության մասին

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆԸ

Լուսինէ Ղ. Գ.

«Ցտաս» ոմն եզեռն դիմադրութիւ-նը կը շարունակէ մեզի համար ան-մոռանալի դասեր տալ։ Ամէն օր նոր դէպքեր կ՚ընծայեն մեզի նոր ուսում-նական նիւթեր։ Ամէն օր նոր ար-ժէքներ կը յայտնաբերուին մեր ժո-ղովուրդին հոգեբանութեան մէջ։ Ամէն օր նոր ուղիներ կը բացուին մեր ազգային ինքնագիտակցութեան։ Ամէն օր նոր հորիզոններ կը լայ-նան մեր ազգային ինքնաճանաչո-ղութեան առջեւ։

Ամէն օր նոր ուղիներ կը բացուին մեր ազգային ինքնաճանաչողութեան առջեւ։

կերպութիւնը անհրաժեշտ չէր, ստիպուած են վճարելու այդ գումարը։ Տասը ֆրանք կը վճարեն միայն այն բանուորները, որոնք ֆրանսական սահմանագրութիւն ներս մտնելէ առաջ աշխատանքի յատուկ պայմանագրութիւն կնքած և sauf-conduitով եկած են։ Հայ բանուորներուն մէջ չեմ կարծեր թէ այդպիսիներ գտնուին. անոնք, ինչպէս նաեւ իրենց ընտանիքի անդամները, ստիպուած են 68 ֆրանք վճարել։

— Կարգ մը Հայեր Մարսիլիայէն կամ ուրիշ քաղաքէ ինքնութեան թուղթ ստացած և յետոյ Փարիզ եկած են. արուարձանի մը ոստիկանութիւնը այդ կարգի անցագիր ունեցող Հայու մը թելադրած է Մարսիլիա երթալ եւ նորոգել տալ իր թուղթը։

— Ա՛յդպէս օրէնք չկայ։ Ա՛յդ տեսակ թուղթ ունեցողները չորս օրինակ լուսանկար եւ բնակարանի վկայագիր կը կցեն իրենց հին ինքնութեան թուղթերուն, միասին կ՛առնեն նաեւ իրենց ինչ ձեւով փարիզ եկած ըլլալը հաստատող վաւերաթուղթը եւ կը ներկայանան ոստիկանութեան։ Ինդիրը կը տարբերի՝ եթէ անոնք փոխած են իրենց արհեստը։

Ա՛ռ հասարակ բոլոր անոնք որոնք ներկայիս իրենց ինքնութեան թուղթին մէջ գրուածէն տարբեր արհեստի մէջ են, անպայման պէտք է Աշխատանքի Նախարարութեան հաւանութիւնը ստանան։ Նոյն իսկ ուսանող մը եթէ իր շրջանը աւարտած է եւ հիմա կ՛ուզէ ուրիշ գործով մը զբաղիլ՝ պարտաւոր է ներկայանալու Աշխատանքի Նախարարութեան։

*** Հայ Գաղթ. Կեդր. Յանձնաժողովը արտաքին Նախարարութեան դիմած ըլլալով այս հարցին մասին, հաւաստիք ստացած է թէ տրուած որոշման մէջ ոեւէ փոփոխութիւն չկայ, եւ թէ մէկ քանի վայրերու ոստիկանութեանց ըրածը թիւրիմացութեան հետեւանք ըլլալու է։ Այսու հանդերձ, Արտաքին Նախարարութիւնը Ներքին Նախարարութեան ուշադրութիւնը պիտի հրաւիրէ նշանակուած իրողութեանց վրայ, որպէս զի Հայերու համար ընդունուած d'origine Arménienne ի (ծագումով հայ) բանաձեւը անխախտ պահուի ամէն տեղ։

ՆՈՐ ԼՈՒՐԵՐ ՍՈՒՐԻԱՅԷՆ

ՀԱՑԵՐԸ ՊԷՅՐՈՒԹ ԿԸ ՀԱՄԱԽՄԲՈՒԻՆ

(ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԵՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԹՂԹԱԿՑԷՆ)

ՊԷՅՐՈՒԹ, 28 Հոկտ. 1925

Դամասկոսէն առնուած նոր եւ ստոյգ տեղեկութիւնները բարեբախտաբար կուգան մեղմացնել աղէտին ահաւորութեան մասին նախորէս հասած երկիւղալի լուրերը։ Վերջնապէս հաստատուած է որ Դամասկոսի խռովութեանց միջոցին զոհ գացած են 78 Հայեր, որոնք կը գտնուէին քաղաքին դուրսի կողմը Գատէմի գաղթականները։ Խռովարարները առաջին առթիւ յարձակած են այդ վրանաքաղաքին վրայ, ուր կը բնակէին 250 ընտանիքներ եւ կրակի տուած բոլոր խրճիթները, մէջէն ըլլալով հայկական մատուռը, որ վերջերս շինուած էր։ Ամէն դուրս Հայերու ջարդ տեղի չէ ունեցած բուն քաղաքին մէջ. միայն ղիպուածով օգնական կամ թնդանօթի ռումբերէն սպաննուած են երեք քրիստոնեայ եւ եօթը Հրեաներ. իսկ Իսլամական թաղերու մէջ սպաննուածներուն թիւը որոշապէս յայտնի չէ։ Հայերու նիւթական կորուստը կը հաշուուի 30,000 օսմ. ոսկի։ Դէպքէն առաջ հոգատար իշխանութիւնը զէնք բաժնած է քրիստոնեաներուն։ Հայերը մերժած են, առարկելով որ իրենք վախ եւ կասկած չունին Արաբներէն եւ իրրեւ հիւրեր այդ երկրին մէջ չեն ուզեր միջամուխ ըլլալ անոնց ներքին գործերուն։ Այս պարագան ունեցած է իր լաւ ազդեցութիւնը, որովհետեւ խռովութենէն երկու օր առաջ արաբ պատուիրակութիւն մը Հայերուն մօտ գալով կը պահանջէ յանձնել Ֆրանսացիներէն իրենց ստացած զէնքերը, ու երբ կ՛իմանան իրականութիւնը, զոհունակութեամբ կը բաժնուին։

Գաղթականայանի Հայերէն շատեր զգալով կանխահաս վտանգը, ժամանակին հեռացած եւ ապահով թաղեր ապաստանած էին։ Զինադադէն վերջ ամէն ինչ խաղաղած կը թուէր, երբ 23 Հոկտ.ին զրոյց շրջեցաւ թէ Արաբները յանձնուելիք իւրաքանչիւր զէնքի 20 ոսկի առաջարկած ըլլալով, Ֆրանսացիները մինչեւ 24ի կէսօրը պայմանաժամ տուած են, սպառնալով վերսկսիլ ռմբակոծութիւնը։ Ա՛սոր վրայ մեծ խուճապ առաջ եկաւ և հայ, հրեայ, յոյն, եւրոպացի, նոյն իսկ արաբ ընտանիքներ սարսափահար սկսան վազել դէպի կայարան։ Նոյն օրը իրիկունը 3000 հոգի խմբուած էր կայարանը, այր, կին եւ երեխայ. սպասելով շոգեկառքի։ Երբ սուլիչին ձայնը լսուեցաւ, բոլորը սկսան իրար հրմշտկել տեղ գտնելու համար։ Իրարու ետեւէ քանի մը կառախումբ մեկնեցան Պէյրութ։ Անկէ ի վեր իւրաքանչիւր կառախումբ Պէյրութ կը բերէ մօտ 200 Հայեր։ Դամասկոսի գաղթականներուն մեծագոյն մասը Կիլիկեցիներ են, որոնք հոն գացած էին Ֆրանսացիներու կողմէ Կիլիկիոյ պարպումէն վերջ։ Ա՛ռնցմէ շատեր վերջին 15 տարուան ընթացքին հինգերորդ անգամ ըլլալով կ՛ազատին ջարդերէ։

Ֆրանսացիները խիստ զայրացած են Գատէմի գաղթականայանի ջարդերուն համար. իրենց բռնած Արաբներուն կ՛ըսեն. «Անկախութիւնը Հայե՞րը պիտի տային ձեզի որ անոնք ջարդեցիք»։ Իսկ Սուրիացիները կ՛ըսեն. «Ա՛յս երկիրը ոչ ցուրտ կ՛ընէր, ոչ ալ ջարդ կը պատահէր, Հայերդ միասին բերիք ատոնք»։

Հիմա վախ կայ Հալէպի մասին, ուր կը գտնուին մօտ 50,000 Հայեր։

*** Արտաքին Նախարարութեան պաշտօնական զեկոյցին համաձայն սպաննուած են միայն 10 ֆրանսական զինուոր, եւ վիրաւորուած 30. ապստամբներու կորուստն է 200, ջարդուած են 50 հայ եւ 2 Տրուզներէ։ Նիւթական կորուստն ալ չնչին է. 20 տուն քանդուած է եւ քանի մը շուկաներու կամարները փլած են։ Կը հաւքուի էմիրվիներու մեծ մկկիթին Հայերու կողմէ կողոպտուիլը, ընդհակառակը վերջիններէն կողոպտուած են խռովարարներու կողմէ։ Ա՛դմ պալատը չէ վնասուած։

*** Ապստամբներու զեկավար Պաքրի հանրապետութիւն հռչակած և առժամեայ կառավարութիւն մը կազմած է այլակրօնութեամբ իսկոյն Շալլաշի, որ շատ ազդեցիկ է իսլամ շրջանակներու մէջ։ Պաքրի կ՛աշխատի գրաւել Հոմսը, զայն իր մայրաքաղաքը ընելու համար։ Ա՛յս կերպով կը յուսայ Ազգերու Դաշնակցութեան և աշխարհի ուշադրութիւնը հրաւիրել Սուրիոյ վրայ։

*** «Շիկագօ Թրիպիւն»ի համաձայն 3 Նոյեմբերին նոր խուճապ առաջ եկած է Դամասկոսի մէջ եւ հազարաւոր մարդիկ իրենց խանութները գոցելով վախած են քաղաքէն, որովհետեւ ֆրանսական օդանաւերը հրոսախումբ մը նշմարած ըլլալով քաղաքին մօտերը՝ սկսած են թնդանօթներով ռմբակոծել անոնց գտնուած տեղերը, սարսափ պատճառելով չղազրգիւռ բնակչութեան։

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ԽՈՒՄԲԸ

ԿԸ ՑԱՂԹԷ ՍՊԱՆԻԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

Լիոնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ֆութպոլի Ա. խումբը անցեալ Կիրակի օր մրցում մը կատարեց՝ Սպանիական Ա. խումբին հետ։ Խաղը բաւական հետաքրքրական անցաւ։ Ներկայ էր խումն բազմութիւն մը։

Խաղին վերջանալուն քառորդ ժամ մնացած, մեր յառաջապահները գեղեցիկ եւ արագ «փաս»երով կրցանք կոլ մը շահիլ։ Սպանիացիները այս պարտութեան վրայ, թէեւ սկսան ուժեղ յարձակողականի մը, բայց մեր պաշտպանողականները կրցան միշտ ետ մղել զանոնք։

Խաղը վերջացաւ մեծ խանդավառութեամբ եւ ներկաներուն բուռն ծափերով ի նպաստ մեզի՝ 1ի դէմ Օով։

Ցաւալի է որ Լիոնի մէջ կան լաւ խաղացող Հայեր որոնք չեն ուզեր խաղալ հայկական խումբին հետ։ Աւելի լաւ պիտի ըլլայ որ միանան Հ. Մ. Ը. Մ.ին եւ կազմեն աւելի զօրաւոր Ֆութպոլի խումբ մը, ինչպէս անցեալ տարի։

Լիոն Գէորգ Պասմաճեան

ՍԿԱՈՒՑՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Փարիզի մանուճիւղի նորակազմ վարչութիւնը որոշած ըլլալով աւելի մղում տալ սկաուտական գործին, կը խնդրուի այն բոլոր ծնողքներէն որ կ՛ուզեն իրենց զաւակները սկաուտ արձանագրել, դիմել նամակով խմբապետ Պ. Պէրպէրեանի 7 rue Թաւրնօն, փարիզ (6) եւ կամ կիրակի առաւօտ եկեղեցին Խորհրդարանը ժամը 10—12, վարչութեան ներկայացուցիչին։ (կնիք)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Փարիզի շրջանային կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի և արուարձաններու բոլոր խումբերը 10 Նոյ. Դշ. դիշեր ժամը 8ուկէսին ծանօթ հաւաքատեղին, օրակարգ՝ զեկոյց կոմիտէի եւ ընտրութիւն։

ՋՈՒԹԱԿԻ, ՄԱՆՏՕԼԻՆԻ
ԵՒ
ՍՕԼՖԷԺԻ ԴԱՍԵՐ

Գոհացուցիչ պայմաններով
Դիմել ամէն օր ժամը 12—12·30
եւ 5—7
ՎԱՀՐԱՄ ԷՄՄԱՃԵԱՆԻ
19 Rue Pierre Nys Paris 11e
Métro: Belleville

ԿՈՒԶԱՅ

Ճերմակեղէն կարելու եւ պլօտէի համար գործատուներ դիմել 4, rue Massillon, Paris 4e. Ա.միրխանեանի։

Վաղը՝ Շաբաթ գիշեր 7 Նոյեմ. ժամը 8.30ին՝

Maison du Peuple Françaisի մէջ
(42, rue Hermel, 18e)

Կը ներկայացուի կազմակերպութեամբ Փարիզի Հայ Երիտասարդաց Մտաւորական Միութեան
ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԻԻ յայտնի առասպ

ՆԱՄՈՒՍ

Նախերգանք և 4 գործողութիւն։ Տոմսերը հայթայթել բոլոր հայ ճաշարաններէն և կեդրոնատեղիէն՝ S. Zamback, 17, rue Saint Jacques, (5e.)

ԴԻՆԵՐԸ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ

ՀԱՅ ՅԱՂԻՐ ԹԱՏՐՈ ՊԻՏԻ

Լուսանկարներու շարքը ունենալու համար դիմել՝

ՖԻՊԻԿՈ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆԸ
Յ. ՍԷՄԷՐՃԵԱՆԻ
1 Bld. Poissonnière, Paris
(ՄԱԹԻՆԻ շէնքին ճիշդ դիմացը)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Թագուոր Ազաճանեան, 24 տարեկան, պօլսեցի, որ 2-3 տարիէ ի վեր Փարիզ եկած է, եւ անցեալ Յունուարին կ՛աշխատէր իբրեւ Employé aux Chantiers Navals Français à Blainville sur Orne (Calvados)։ Կը խնդրուի տեղեկացնել Փարիզի Հայոց Եկեղեցին, rue Jean Goujon.

Տրապոնցի Գ.նովաբէ Սարեան եւ Եսայեան Պօղոս Պէհրիեան, կը հրաւիրուին անձամբ կամ գրով ներկայանալ կաթոլիկ հիւսական Պատուիրակութեան, Հայոց Եկեղեցի, 15 rue Jean Goujon, Փարիզ։

Կը փնտռուի Թոքատցի Սինէքներիմ Հայկազեան որ տարի մը առաջ Փարիզ Լոզան բաժան թիւ 13 կը բնակէր եւ սիմրտէն կ՛աշխատէր։

Տեղեկացնել H. D. Haroutunian՝ Cant. de la Varizelle N. 17 Commune d'Yzieux (Loire)

Կը փնտռուի բնիկ Պիլէճիկցի Տիրան Մուրատչալեան եւ մայրը. կը կարծուի Հալէպ գտնուած ըլլան։ Ասոնց մասին տեղեկութիւն ունեցողները թող Հաճին իմացնել Խաչիկ Նարոնեանին, 18 Rue des Bahutiers

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹՔԱՅԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro: Gare de l'Est — Téléphone: Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր — Ամէն օր 4 — 7·30
Փրակի եւ տօն օրերը 9 — 12
ՈՒՐԻՇ ԱՏԵՆ ԹԱՄԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ

կանանց եւ արանց
ԴԵՐՁԱԿ
ԿԱՐՕ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ
51, Rue de Seine
Meiro: ODEON Tel. FLEURUS 59-57
Ձափի վրայ ամենավերջին նորաձեւութեամբ ճաշակաւոր
ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ
Ձոխ մեթերը երկու սեռի յատուկ անգլ. և ֆրանս. կերպատներու
ԳԻՆԵՐԸ ԱՆՄՐՑԵԼԻ
Ի դիւրութիւն յաճախորդներու, բաց է ամէն օր 8էն մինչեւ դիշերուան ժամը 10։
Բաւական է մէկ անգամի այցելութիւնը, տեւական յաճախորդ դառնալու համար։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱԿ
ԳԱՐԱԵԱՆ
Tailleur Mignon
5, rue Mignon,— Métro Odéon եւ St. Michel
Սօսիէթէ Ցավանթի թատրոնին դէմ։ Ձմեռան համար պատրաստած է ձոխ մեթերը մը Ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպաներու։
Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկունները մինչեւ 8.30։ իսկ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30։

ՍԱԿԱՐԱՆ

5 Հոկտեմբեր 1925

ԳՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթերլին,	L. St.	121	90
Տոլար,	Dollar	25	15
Մարք (ոսկի)	Mark	6	—
Թրքական Ոսկի.	L. Trq.	14	—
Թրք. ոսկի	» or	100	—
Մէճիտիէ	Médjidié	10	—
Լէվա 100 հատ	Léva	17	50
Տրախմի »	Drachme	31	—
Լիր » »	Lire	98	20
Պելճ. ֆրանք »	Frc. Belge	113	25
Շուից. »	Frc. Suisse	481	75
Չերվոնեց	(10 Roubles or)	125	—
ԱՐԺԵԹՈՒՂԹՆԵՐ			
եգ. Կր. Ֆոնսիէ I	Cr. Foncier Eg.	1810	—
» II	»	1500	—
» III	»	1440	—
Թումբկի երկաղ.	Lots turcs	116	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

Le Gérant: H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette, Paris (10e).

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,
JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE
Directeur-Propriétaire: SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).
Հեռաձայն՝ Nord 57-82

ԲԱԺԱՆԵՒՆ	Նուաճեալ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և »	—	10 շ.	20 շ.
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ԿԻՐԱԿԻ
8
ՆՈՅԵՄԲԵՐ
1925

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 43 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՈՒՐ Է ԱՆԲԱՐՈՅԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

«Երեւան», բոլոր տեսակի զաւանափոխներու իջեւանը, կը ստիպէ մեզ կրկնել կարգ մը ճշմարտութիւններ, որոնք պատմութեան մաս կը կազմեն:

«Յառաջ»ի 36րդ թիւին մէջ, «Մամուլ»ի գլուխին տակ, արտատպեր էինք Տիկին Զապել Եսայեանի կարգ մը այլանպակութիւնները: Վարձու գրիչ մը, Լէօ, գիրք մը գրած էր, իբրեւ թէ հայ ազատագրական շարժումը վերլուծելու, բայց իրականին մէջ՝ զայն վարկաբեկելու համար, համաձայն իրեն տրուած պատուէրին: Ծանօթ գրագիտութիւնն առիթէն կ'օգտուի, եւ, գրախօսականի պատրուակին տակ, կը ստորագրէ այնպիսի խարդախութիւններ, որոնք ոչ միայն ծաղրանկարի կը վերածեն վերջին քառասուն տարուան պատմութիւնը, այլ եւ փաստ կը հայթայթեն մեր թշնամիներուն: Չենք խօսիր իր համբաւին վրայ, զոր շատոնց աճուրդի հանած է, դժբախտաբար:

Մենք —և մեզմէ դուրս շատեր, բոլորովին չէզոք մարդիկ— խորապէս վրդովուեցան այս երեւոյթէն: Որովհետեւ, ինչ որ կը գրէր Տիկին Եսայեան իբրեւ յայտնութիւն, շատոնց բան և հրատարակած են Թուրքերը իրենք, Թալեաթէն մինչեւ Տօքթ. Նազըմը, զոր շատ լաւ կը ճանչնայ: Նոյնիսկ աւելի առաջ գացած էր: Պատերազմի ընթացքին, իթթիհատական կառավարութիւնը հատոր մը հանեց, Թուրքերէն և Ֆրանսերէն, հայ յեղափոխական շարժման մասին («Երմէնի ամալ վէ հարէքեաթը»), որ զինադադարին քիլոներով կը ծախուէր: Այդ հատորին մէջ անդամ, դուք չէք տեսներ այնքան մեղք հայ ժողովուրդի և գործիչներու վրայ, որքան կը բարդէ երէկուան Թիւռ ազգայնականը, անճարակ «մարքսիստ»ի ապակիի մը անցրնելով աչքերուն: Երեւոյթը ըմբռնացուցիչ էր անոր համար որ, մենք շատ լաւ կը ճանչնանք Տիկին Զապել Եսայեանը, իր կեանքով և ըմբռնումներով: Կը բաւէ յիշել միայն վերջին տասը տասնըհինգ տարուան շրջանը, հասկնալու համար անկման աստիճանը: 1908ին, Տիկինը Պոլիս կուգայ և շուտով ասպարէզ կ'իջնէ իբրև վերահսկմեալ Չնչակեան, —Թիւռ ազգայնական խմբակցութիւն մը, որ ատով իսկ հակառակ էր հայ-Թրքական համերաշխութեան: Ցետոյ կը դառնայ Դաշնակցական, կը մտերմանայ բոլոր այն նահատակներուն հետ զորս կը ծաղրէ այսօր: Կիլիկիա կ'երթայ առաջին Ջարդին (1909), աչքովը կը տեսնէ ամէն բան, եւ «Կիլիկեան Աւերակները» կը գրէ: Պատերազմին առեն եւ անոր ամբողջ տեւողութեանը, անբաժան գործակիցը կը դառնայ իր չակերտած «հերոս»ներուն: Պոլսէն Պուլկարիա, Պուլկարիայէն Կովկաս կ'անցնի դառնան «միսիա»ներով եւ խաղոր դումարներ ծախսել տալով: «Հերոս» Մուրատին կենսագրականը կը գրէ. Պարսկաստանէն Ֆրանսա կ'անցնի միշտ մասնաւոր առաքելութեամբ. փոխն ի փոխը, պարագային համեմատ կը գործակցի զոյգ պատուիրակութեանց, Կիլիկիա կ'երթայ նորէն մասնաւոր պաշտօնով եւ պարարտ ոռճիկով. այնտեղ դիւանագիտական ասպարէզին վրայ եւս կը փայլի, կը կռուի Ֆրանսական ներկայացուցիչներուն հետ, Կիլիկիան Թուրքիային բաժնելու համար, կը դառնայ Պոլիս, կ'անցնի Փարիզ, միշտ «միսիա»ով...,

Բայց կը բաւէ: Ըսել կ'ուզէինք թէ՝ այս չնաշխարհիկ տիպարն ալ իր անարգածներուն, իր ծաղրածներուն հետ էր մինչեւ վերջին վայրկեանը, երբ այլեւս ամէն աղբիւր ցամքեցաւ եւ նոր հեռանկարները բացուեցան: Ինք ալ գիտէր ինչպէս ծաղեցաւ ազատագրական շարժումը, որուն փառքն ալ երգած է, թէ ինչ կը քաշէր հայ ժողովուրդը առանձնապէս, նոյն իսկ Թուրքերու վկայութեամբ. թէ հայդուկային շարժումը չէր որ «թիւրք գիւղացիին եւ քիւրտ մշակին բազուկը իր դէմ զինեց»: Այո, Տիկին Եսայեան, դուք շատ լաւ գիտէք այս բոլորը, եւ դեռ աւելին. բայց այսօր փոխանակ ձեր գրիչը կոտրելու եւ անկիւն մը քաշուելու, — փղոսկրէ աշտարակ մը, եթէ կ'ուզէք — խի՛ղճ ունիք գրելու թէ մենք «օրինաւոր պատրուակներ տուինք օսմանեան պետութեան, դաժան միջոցներով դսպելու պետութեան դէմ դաւաճանող եւ ըմբռնատրը մը» («Երեւան», թիւ 6):

Դո՛ւք եւ ձեր մեկենասները թող ըսեն թէ ինչ անուն կուտան այս ընթացքին, պարզ հայ՛ընթով:

Բայց դեռ չաւարտեցինք:

Շ.

ՆՈՐ ՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԷՊԲԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Իրագեկի մը տեղեկութեանց համաձայն, Սուրիոյ ազատամարտիկները երկար առեն է վեր կանխամտածուած, ծրագրուած և լրջօրէն կազմակերպուած էր աշխարհի զանազան կողմերը գտնուող իսլամ Սուրիացիներու կոմիտէ: Շարժումին իրենց մասնակցութիւնը կը բերէն նաեւ Թուրքիա եւ Ք. Մէլքազիչեանը: Համարեայ կոմիտէի զօրաւոր կեդրոնը կը գտնուի Տէօրթեօլի մէջ, որ ճիւղեր ունի Պոլսոյ, Իզմիրի, Պուէնոս Այրէսի, Պերլինի և Սուրիոյ բոլոր կարեւոր քաղաքներուն մէջ: Այս կոմիտէի արտաքսահանի պատասխանատու վարիչն է Մէֆիա պէյ անունով արաբ մը: Կոմիտէն հոմանուամբ ժողով գումարած է Մայիսին Տէօրթեօլի և Յունքեքին Պերլինի մէջ: Տէօրթեօլի հանդուամբը որոշած է 21 Յուլիսին սկսիլ ապստամբական շարժումը, և այս նպատակով յեղափոխական փորձառու մղելու համար Հօմս ղրկած է հարիւրապետ Մէմմէհ Ալին և Իսմայիլ Նիզամին: Իսկ Պերլինի հանդուամարէն օրակարգն էր հետեւեալը. 1.— Սուրիոյ և Պաղեստինի ինքնավարութեան հարցը. 2.— Պայքար սիոնականութեան դէմ: 3.— Պայքար իսլամ գաղթականներու անկախութեան համար, 4.— Դ. Մէլքազիչի և Իսլամներու յարաբերութիւնը. 5.— Իսլամական շարժումը Ափրիկէի մէջ: Արաբ Ապտէլ Կաւաշ Պերլինի հանդուամարին որոշումով Սուրիա կը ղրկուի. իսկ Բէյրութի Մէֆա պէյի պաշտօն կը յանձնուի կազմակերպել արաբ կամաւոր բանակ մը: Օգոստոսի սկիզբը Սուրիա կը հանդիպի Հասան Թասրի և Իսմայիլ Համզա, որոնք Ճէպլէյը Տրուզ կ'երթան՝ շարժումը դիւակավարելու համար: Նոյն նպատակով Փարիզէն Սուրիա կ'երթայ Մուայյէտ, որ սակայն կը ձերբակալուի:

Վերջին հանդուամարը տեղի կ'ունենայ Դամասկոսի մէջ, որուն ներկայ կ'ըլլան երկու Թուրք սպաներ՝ Մէհմէտ Էմին և Ալի Րիֆաթ: Հոս կ'որոշուի գլխաւոր կազմակերպական գործը յանձնել Սըրրի և Զէվդի Աֆրաշիներու: Դահիրէի մէջ Սուրիա-Պաղեստինեան Միութեան կողքին կազմուած է «Սուրիոյ Ազգային Դաշնակցութիւն»ը, որուն ներկայացուցիչները Նէմրուզ և Րըֆիզ Շէրէֆէմ՝ պաշտօնով Սուրիա ղրկուած են:

Դամասկոսի և Հօմսի միջեւ գրաւուող շրջանի բոլոր Արաբները միացած են ապստամբներուն, որոնց ձեռքն անցած է Հօմսը: Ապստամբած են նաեւ Համա և Հալէպ: Ֆրանսացիները կ'ամբաստանուին թէ հայ գաղթականները դէնած են՝ կռուելու համար ապստամբներուն դէմ: Սուրիոյ երեւելիները կ'աշխատին իսլամ աշխարհի աջակցութիւնը ձեռք բերել: Ֆրանսացիները պարպած են Մուսէֆրին, զինուորները ուրիշ կողմ տանելու համար:

ՕՐ ՔՕՐԻՆ

ՍՈՒՐԻՈՅ ՎԵՐՋԻՆ ԱՆՑՈՒՔԱՐՁԵՐԸ

Կացութիւնը լուրջ է տակաւին

(ՄԵՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԹՂԹԱԿՑԻՆ)

ՊԷՅՐՈՒԹ, 30 Հոկտ. 1925

Այս առտու Դամասկոսէն հասած ճամբորդէ մը կը քաղեմ հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Իսլամներու նիւթական կորուստը կը հաշուէն հինգ միլիոն դեղին ոսկի, իսկ ֆիզիքական կորուստը առ այժմ կ'ենթադրուի հազար: Շատերու կարծիքով փլատակներու տակ մնացած են հազարաւորներ, մինչեւ 8000, բայց այս թիւը չափազանցութիւն կը համարուի: Տուգանքին (100,000 ոսկի և 3000 հրացան) մեծ մասը տրուած է. բայց պայմանաժամը մինչեւ 21 օր երկարաձգուած է, ամբողջ յանձնելու համար. այլապէս կրկինը պիտի տան:

Զինուորական իշխանութիւնը առանց երկար-բարակ հարցաքննութեան կը գնդակահարէ յանցաւորները: Մինչեւ այժմ գնդակահարուած են 200-250 հոգի: Քաղաքը պաշարման վիճակի մէջ ըլլալով, արգիլուած է իրիկուան ժամը 6էն յետոյ դուրս ելլել: Երկու օրէ ի վեր Հայերու փախուստը դադրած է: Ֆրանսական զինուորներ եւ Չերքէզներ ղրկուած են Դամասկոսի մօտակայ Տումա մեծ գիւղը, որ ապստամբներու թաքստոց կը նկատուի:

Հոկտեմբեր 26ի առտուան պայթումը՝ Պէյրութի նաւահանգիստին մէջ, բեռնատար շոգենաւէ մը, ոչ միայն մեծ խուճապ առաջ բերաւ, այլ եւ խորապէս ազդեց տեղացիներուն վրայ, որոնք վախցան թէ Պէյրութն ալ Դամասկոսի ճակատագիրը պիտի կրէ:

Եթէ օգնական ուժերը ժամանակին չհասնին, Հալէպն ալ վտանգուած է: Միջոցներ կը խորհուին կայաններուն պաշտպանութեան համար:

∴ Թերթերը կը հաւաստեն թէ կացութիւնը միշտ ծանր է: Երկրին ամէն կողմը ըմբոստութեան կեդրոններ կազմուած են: «Թան» կը գրէ թէ շարժումը տեղական հանգամանք չունի, այլ կազմակերպուած է օտար ազդեցութեան տակ, որ յաջողած է այս այլազեղ եւ այլակրօն տարրերը իրար միացնել եւ ծրագրուած նպատակին մղել: Երկու ամիսէ ի վեր ապստամբները կ'աշխատին ձեռք անցընել Դամասկոսի շրջանը, որուն վրայ յարձակումները սկսան հարաւէն, իսկ առեն մը ի վեր հիւսիսէն ալ կը յարձակին:

Առջի օր 1500 ապստամբները համախմբուեցան Դամասկոսի Մէյտան թաղին մէջ եւ կը պատրաստուէին քաղաքին վրայ յարձակիլ, երբ իսլամ երեւելիները, վախնալով որ Ֆրանսացիները կը վերսկսին ռմբակոծութիւնը, խնդրեցին ապստամբներու վարիչներէն որ քաշուին երթան, եթէ չեն ուզեր որ Մէյտան եւ Շաղուր թաղերը կրկին քանդուին: Ապստամբները մեկնելէ առաջ յայտնեցին թէ պատրաստ են չափուելու Ֆրանսական ուժերուն դէմ: Ֆրանսական օդանաւեր եւ հետեւակազօրքեր հետապնդեցին այս ապստամբները եւ 60 հոգի սպաննեցին: Ապստամբները քանդեցին Երուսաղէմի երկաթուղագծին կամուրջը, որ յաջորդ օրը նորոգուեցաւ:

2000 Ֆրանսական նոր զինուորներ հասան Պէյրութ, 4000 ալ կը սպասուի: Սուրիոյ Ֆրանսական զինուորներուն թիւը 32,000ի պիտի հասնի: Ֆրանսացիներուն ձեռքն են Հալէպ, Հօմս, Համա եւ Դամասկոս, ինչպէս նաեւ Դամասկոս—Տէրաա երկաթուղագիծը:

∴ Հոր. Սարայլի տեղ Ֆրանսայի Բարձր-քոմիսէր նշանակուեցաւ Հանրի տը Ժուվընէլ, որ քաղաքական վարիչի կամ մարզպանի (résident-général) իրաւասութիւնները պիտի ունենայ, իսկ զինուորական գործերը պիտի վարէ Հոր. Կամլէն: Պ. տը Ժուվընէլ երկար առեն խմբագրապետ եղած է «Մաթէն»ի: Կրթական նախարար էր Փուանքարէի դահլիճին մէջ, պատուիրակ՝ Ազգերու Դաշնակցութեան ընդհ. ժողովին մէջ եւ ծերակուտական՝ 1921էն ի վեր:

∴ «Մօրնինկ Փոսթ»ի հասած հեռագրի մը համաձայն, Դամասկոսի երեւելիներէն պատուիրակութիւն մը ներկայացեր է ապստամբապետին եւ յայտներ է թէ նոր յարձակման մը պարագային, բնակիչները որոշած են պաշտպանել քաղաքը, փոխանակ ապստամբներուն օգնելու: Ասոր վրայ, ապստամբները որոշեր են շրջակաները գործել եւ յետոյ յաղթապանծ քաղաք մտնել: Եւ քաշուեր են Քաթանա, քսան քիլոմեթր դէպի հարաւ:

Նոյեմբեր 5ին 10,000 Ֆրանսական եւ ալժերիական զինուոր կը սպասուէր Պէյրութ: Առնք Դամասկոս հասած պիտի ըլլային երէկ կամ այսօր, Կիրակի:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՆԱԽԻՆՅԱՆՑԻ ՎԵՑՈՒՄ ՎԱ ԿՈՎԳՈՎ

ԿԱՂԳԻ ՆԱԳԱՎԱՑԱԾ ԴԱՇՏԻՑ ԻՆ ՃԱՂ

(ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ «ՅԱՎԱՌՈՒՄ»)

ԱՆԿԱԽՈՒԹՅՈՒՆ— ԱՂՔԱՏՈՒԹՅՈՒՆ— ՀԱՎԱՍԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՀԱՅՐԻԿՅԱՆԻ ԿՈՂՄԻՑ ԱՆՑԿԱՑՎԱԾ ՀՐԱՄԱՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻՆ

ԵՐԵՎԱՆ, 23 Հոկտ. 1925

Ինչպես հայտնի է, Հոկտեմբերի 19-ին Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Հովհաննես Հայրիկյանը ընդունելության է եղել Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Կոնգրեսի անդամ Ջոն Ջեյմս Մակսվինի գլխավորած ամերիկյան պատվիրակության հետ։ Ընդունելության ժամանակ Հայրիկյանը ամերիկացի հյուրերին է հանձնել հետևյալ հրամանը Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիներին։

Ամերիկյան պատվիրակությունը, որ ներկա է գտնվում Հայաստանի Հանրապետության մայրաքաղաքում, ինձ հանձնարարեց հայտնել Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիներին, որ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների ժողովրդի անունից նա ցանկանում է ամերիկյան ժողովրդի ողջույնները հղել Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիներին։

Ամերիկյան պատվիրակությունը ցանկանում է, որ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիները իմանան, որ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների ժողովուրդը ամենայն ուշադրությամբ է հետևում Հայաստանի Հանրապետության ներքին կյանքին և ամենայն համակրանքով է վերաբերվում նրա ջանքերին՝ ամրապնդելու իր անկախությունը

րութիւնից» ԱՍՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ասիճան (խմբ.— Նկարիչ Մ'ախոխեան, Մաթէոս խան Ներսէսեան եւ Զօլաքեան...)

Արեւելքի դէմ կռուելու համար Անգորեանը եւ իր ընկերակիցները միանման «պատիւ»ների են արժանանում Փարիզում:

Կասկածից դուրս է այն, որ Սուրիայի ազատամարտը ժողովուրդը ֆրանսական իմպերիալիստներին դուրս վռնտելուց յետոյ կ'աշխատի վտարել իր հայրենիքից եւ Սուրիայի գաւառացիներին պատրաստող հաստատներին:

Եւ ինչպէս միշտ, այս անգամ էլ ժողովուրդը պատասխանատուութեան կը կանչուի իր մի քանի անկոչ եւ տխմար ավանտուրիստների գործունէութեան համար: Կը կրկնուի դարձեալ Թիւրքիայի պատմութիւնը: Ժամանակ չէ՞ արդեօք, հասկնալու որ Արեւելքում գտնուող հայ զաղթականական հաստատների բարօրութիւնը կապած է առաջին հերթին Արեւելքի ժողովուրդների խաղաղ համակեցութեան եւ համայն Արեւելքի ազատագրման հետ:

Եւ եթէ այդ այդպէս է, ապա ուրեմն ինքը արտասահմանեան հայ աշխատաւորութիւնը, ՎԱՌԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐի պիտի ձեռնարկի ազդայնական բոլոր այն ավանտուրեանների դէմ, որոնք շլացած իմպերիալիզմի շռայլներից, անվերջ կոտորածների առիթներ են ստեղծում Արեւելքում:»

Նոյն փարախին պատկանող «Լէնինիստ» մը կ'աւետէ՛ Սուրիացին, երեւանեան ուղղագրութեամբ,—

«Կոմկուսը իր տեղական սեկցիային միջոցով, տեղացի բոլոր ժողովրդին ուղղուած կոչով մը հրապարակ եկաւ: Ան առնական կեցուածքով ծառացաւ ֆրանսական իմպերիալիզմին Լարզաբար քաղաքականութեան դէմ: Կոչը կը հրաւիրէր սուրիացի բոլոր ժողովուրդները ֆրանսական իմպերիալիզմին չի խաբուիլ, եւ անոր ձեռքը զործիք դառնալով իրար չէլարդել: Ան կը հրաւիրէր վերջ տալ բոլոր կրօնական, ազգային եւ միջցեղային տարաքաղաղ կռիւներուն, և եղբայրական միացեալ կռւո հակաիմպերիալիստական ճակատ ստեղծելով կռուիլ ֆրանսական իմպերիալիզմին դէմ, Սուրիոյ ամբողջական ազատագրութեան համար:»

Կարդացէք, բազդատեցէք, եւ դուք վճռեցէք թէ ո՛րն է իսկական «ավանդուրա»ն:

Եւ դեռ ասոնք երկորդական փաստեր են:

ՀԱՑ ՈՐԲԵՐՈՒԹ

ԴԱՇՏԱԿՑԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Ամէնքի ազգ. կեդր. վարչութեան կողմէ պատուիրակութիւն մը տեսնուած է Ամերիկեան նպաստամատոյցի ընդհ. տնօրէն Պ. Ճէքուիլ'ի հետ եւ կարեւոր փոխանակութիւններ ունեցած է որբանոցներու մէջ գտնուող հայ որբ եւ որբուհիներու տոհմային դաստիարակութեան շուրջ: Պատուիրակութիւնը դիտել տուած է թէ Ցունաստանի Ամերիկեան որբանոցներուն մէջ վերջերս պատրաստուած կրթական նոր ծրագիրը շատ պատճառուած է ամբողջ Հայութեան եւ դիտել տուած է թէ որբանոցի մը տնօրէնը հակագործին փոխարէն կ'ընէ որբերուն մէջ, պանդք պաղցնելով իրենց հայրենիքէն: Պ. Ճ'քուիլ պատասխանած է թէ ինք կը փափաքի որ որբերը տոհմային կրթութիւն ստանան, սակայն որպէսզի անոնք մեռ ապագային կարենան իրենց ապրուստը ապահովել, անհրաժեշտ է որ յունարէն սորվին, ինչ որ կառավարութեան ալ փափաքն է, եւ յունարէնը կարճ ժամանակի մէջ սորվեցնելու համար պէտք է որ գիտութիւնները աւանդուին յունարէն լեզուով. իսկ հայ լեզուն, գրականութիւնը, հայոց պատմութիւնը եւ կրօնքը պիտի աւանդուին հայերէն լեզուով:

Պ. Ճ'քուիլ յայտնած է որ արտաքին նախարարին հետ իր վերջին տեսակցութեան ընթացքին, իրեն հաղորդուած է որ հելլէն կառավարութիւնը հաշտուած է հայ գաղթականներու ցունաստան մնալու գաղափարին հետ: Հայ գաղթականներու թիւը, բաց է արտաքին նախարարը, վերածուած է հայ եւ յոյն բնակչութեան փոխանակութիւն. անմիջապէս որ փոխանակութիւնը վերջանայ, հելլէն կառավարութիւնը լոյորովին ազատ պիտի ձգէ հայ գաղթականները եւ պիտի ճշդէ անոնց քաղաքացիական կացութիւնը. ատոր համար ալ անհրաժեշտ կը նկատուի յունարէնի ուսուցումը: Կրթական նոր ծրագիրը դեռ գործադրութեան դրուած չըլլալով, ազգ. կեդր. վարչութեան հետ համաձայնուելով միջին ճամբայ մը պիտի գտնուի: Կեդր. վարչութիւնը խնդրած է որ հայ ներկայացուցիչ մը նշանակուի նպաստամատոյցին մօտ, որ պաշտօն պիտի ունենայ որբանոցները այցելել, քննել եւ պարբերաբար տեղեկագիր ներկայացնել երկու կողմերուն:

Թուրքիան երեսփոխանական տեսակետով

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ԹՈՒՐՔԱՆԵՐԸ

Երեսփ. ժողովին յանձնուեցաւ Թուրքիոյ 1342 տարուան եմտատացոյցը (1926-27), որ 212 միլիոն ոսկի հատոյթի դիմաց կը ցուցնէ 233 միլիոն ծախք, այսինքն, 19 միլիոն բաց:

Ինչպէս կը հաստատէ հետեւեալ բաղդատական ցանկը, Թուրքիոյ ծախքերը կ'աւելնան 1920էն ի վեր.—

Եմտատոյց	միլիոն	յաւելում
1920-1921ին	68.7	հարիւրին 100
1921-22	81.9	» 120
1922-23	99.4	» 145
1923-24	123.1	» 180
1924-25	140.4	» 204
1925-26	183.9	» 267
1926-27	233.4	» 340

Կը հետեւի թէ, Թուրք հանրապետութիւնը 1924-25ին կրկնապատկած է իր ծախքերը, իսկ պիտի եռապատկէ՝ յառաջիկայ տարեշրջանին: Թուրք թերթ մը կը յայտնէ թէ ազգերու պատմութեան մէջ տեսնուած չէ այսքան արագ աճում: Պատերազմէն առաջ, ամբողջ օսմանեան կայսրութեան ծախքն էր իբր 30 միլիոն հնչուն ոսկի, ինչ որ մօտաւորապէս կը մօտենայ ներկայ եմտատոյցին: Բայց չմոռնանք որ կէս առ կէս նուազած է թէ երկրին բնակչութիւնը եւ թէ երկիրը ինք:

Մուտքի կողմը, յաւելուածական հատոյթ կը սպասուի մաքսատուրքի յաւելումէն (17,000,000) ծխախոտի մենաշնորհէն (6,500 հազար), կալուածական տուրքէն (5,000,000) եւլն.: Ատոնց վրայ պիտի աւելնան նոր տուրքեր, շաքարի եւ քարիւղի մենաշնորհը, ժառանգութեան, ընտանի անասուններու եւ պերճանքի տուրքերը:

Նոր ելեւտացոյցին մէջ ալ, առիւծի բաժինը վերապահուած է ազգային պաշտպանութեան, իսկ հանրօգուտ շինութեանց գլուխը 19 միլիոնէն բարձրացած է 26 միլիոնի:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆԱՑՈՒՄ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼՔԱՀՈՒՄ

Ներազգականացումը բաւական թափով առաջ կը տարուի Թուրքիոյ մէջ: Ոստիկանական պաշտօնեաները պոլսոյ ամէն թաղերուն մէջ պլխարիկ չկրողներուն դիտողութիւն կ'ընեն: Մասնաւորապէս կը հետապնդուին «քիւլհանպէյի»ները, յոռի անցեալ ունեցողները, որոնց կը պարտադրուի «քաղաքակրթական տարազ»ը: Կասկածելի անձերը պատժական դատարաններու որոշումով եւ ոստիկանական հսկողութեան տակ Սամսոն կամ Զօնկուլտաք կը դրկուին, որոշ ժամանակ աշխատելու համար երկաթուղիներու շինութեան կամ հանքերու մէջ: Նոյն բախտին կ'արժանանան նաեւ հանրակիրներու ցուցմունքով ապրող դատարկապորտները: Հրաման արուած է ձերբակալել նաեւ փողոցները թափառող հանրակիրները, բախտահմայ կիները, մատրացկանները, եւ բոլոր այն բախտախնդիր եւ անխիղճ մարդիկը, որոնք իրենց մանչ ու աղջիկ անչափահաս զաւակները գլխէ հանելով, գողութեան եւ քաղկահատութեան կը վարժեցնեն եւ դեռատի աղջիկները անբարոյականութեան կը մղեն:

* * * Հանրապետութեան տարեդարձին օրը, Պոլսոյ մէջ շատեր վարձու գլխարիկ դրած են: Կարգ մը Հրեաներ ժամը 2ուկէս դրուշով քաղաքէն եւ 5 դրուշով ալ գլխարիկ վարձու տուած են: «Իզմառ գլուխ կուտայ թէ հակառակ դրուած արգելքին, շատեր կը յամառին գէշ կրկ. «Ձենք ուզեր որ ասկէ վերջն ալ շարունակուի այն վճիռը թէ Թուրքիոյ մէջ արգելքը երկու օր կը տեւէ: Ձենք ուզեր «պաշը պօղուզ» ազգ մը ըլլալ»: Երեսփոխանները մտադրած են օրինագիծ մը առաջարկել՝ գէշի գնդածութիւնը արգիլելու եւ գլխարկը պարտաւորիչ դարձնելու համար:

ԼՕԶԱՆԻ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ

Թուրքիոյ ամերիկեան ներկայացուցիչ Ռովակալ Պրիսթօլ Նիւ Եօրքէն ճամբայ ելած է դէպի Պոլիս: Ծովակալը, ինչպէս նաեւ Ամերիկեան Նպաստամատոյցի տնօրէն Տօքթ. Պարթըն, ընդհ. քարտուղար Պ. Հարլս Վիքըր Ծերակոյտի արտաքին յանձնաժողովին մօտ ձեռնարկներ ըրած են՝ յառջողացնելու համար Լօզանի դաշնագրին վաւերացումը:

ՊԱՂՋԱՏԻ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ

Պաղտատէն Հայաստան մեկնած է գաղթականներու առաջին կարաւանը՝ բաղկացած 33 հոգիէ: Անոնք Քիրմանշահի հիւպատոսին մարդ ղրկած 45 բուրլի վճարած են, իբրեւ Հայաստանի մէջ ապրելու երեք ամսուայ ապահովութեան դրամ: Պարսիկ կառավարութիւնը ամբողջ գաղթականները տեղաւորելու համար պատրաստուած են 32 մեծ վրաններ, որոնց վեցը մինչեւ 100 հոգի կրնան պատսպարել: Ծրագրուած է աղիւսէ տաղաւարներ շինել Արտղոյանի մէջ՝ գաղթականները տեղաւորելու համար: Ծախք հաշուուած է 270,000 բուրլի:

Նոր բնակարաններու շինութեան յառկացուելու համար Հուկէս միլիոն բուրլի վարկ մը պահանջուած է Մոսկուայի կառավարութենէն:

ՅԻՇԵՑԷՔ ԵՒ ՅԻՇԵՑՈՒՑԷՔ

Ուրբաթ օր մանրամասնութեամբ հրատարակեցինք մեր տեսակցութիւնը՝ Ոստիկանական Տեսչութեան Օտարականներու բաժնին վարիչ Պ. Փիքառի հետ, ինքնութեան թուղթերու նէլն. մասին:

Հարցին կարեւորութիւնը նկատի առնելով, ատոնք կրկին կ'արտատպենք Պ. Փիքառի տուած լուսաբանութեանց քանի մը կէտերը.—

1· Արտաքին նախարարութիւնը 31 Յուլիս 1925 թուակիր երկրորդ շրջաբերականով մը՝ ուղղուած նեքին նախարարութեան՝ կը յայտնէ թէ ասկէ վերջ բոլոր Հայերուն ինքնութեան թուղթերուն եւ անցագիրներուն վրայ պիտի գրուի Réfugié, d'origine Arménienne, (գաղթական՝ Հայ ծագումով) առանց յիշատակելու Հպատակութիւնը: Շրջաբերականին մէջ կ'ըսուի թէ ՀԱՑԵՐԸ ԹՐՔԱՀՊԱՏԱՑԱ ԱՐՁԱՆԱԳՐԵԼԸ ԻՐԱՒԱՄԲ ԿԸ ՎԻՐԱՒՈՐԷ ԱՆՈՆՑ ԱԶԳԱՑԻՆ ԱՐԺԱՆԱՊԱՏՈՒԹԻՒՆԸ, հետեւաբար անհրաժեշտ է մտցնել այս փոփոխութիւնը:

2. Թէեւ նախապէս միայն 1917 և 1918 տարիներու թուղթերը կը փոխուէին, սակայն 19 Հոկտեմբերէն սկսեալ ՈՐՈՇՈՒԵՑԱՒ ՓՈԽԵԼ ՄԻՆՉԵԻ 31 ԴԵԿՏ. 1924 ԹՈՒԱԿԱՆԸ ԱՌՆՈՒԱԾ ԲՈԼՈՐ ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐԸ: Հետեւաբար նորոգութենէ զերծ կը մնան միայն 1925 տարուան ընթացքին առնուած ինքնութեան թուղթերը: Նորոգութիւնները կը կատարուին ամէն թաղամասի յատուկ գրասենեակին մէջ (Տես «Յառաջ» թիւ 21):

3. Ինքնութեան թուղթի փոփոխութեան համար ընդհանուր սակ որոշուած է 68 ֆրանք: Բոլոր անոնք, որոնք օրինաւոր անցագրով և ազատօրէն Ֆրանսա եկած են, ըլլայ Աշխատանքի նախարարութենէն Avis favorable ստանալէ վերջ, ըլլայ 1923էն առաջ՝ երբ այդ ձեւակերպութիւնը անհրաժեշտ չէր, ստիպուած են վճարելու այդ գումարը: Տասը ֆրանք կը վճարեն միայն այն բանուորները, որոնք ֆրանսական սահմանագլուխէն ներս մտնելէ առաջ աշխատանքի յատուկ պայմանագրութիւն կնքած և sauf-conduitով եկած են: Հայ բանուորներուն մէջ չեմ կարծեր թէ այդպիսիներ գտնուին. անոնք, ինչպէս նաեւ իրենց ընտանիքի անդամները, ստիպուած են 68 ֆրանք վճարել:

ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՑ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐԸ

Ազգապետ Պ. Պէզճեան թուրք թերթի մը յայտարարած է թէ հայ-բողոքական հասարակութիւնը ընդունած ըլլալով քաղաքային ամուսնութեան դրութիւնը, այլ եւս պէտք չէ միացած Լօզանի դաշնագրին 42րդ յօդուածին մէջ յիշուած ընտանեական իրաւունքներուն: Ուրիշ բողոքական պատասխանատու անձ մը ըսած է. «Հայոց Պատրիարքարանին հետ ո՛եւ է կապ չունինք. մեր համայնքը ո՛եւ է տեսն չի կրճնած ո՛եւ է դաշնագրի:»

ԺԱՆՏԱՏԵՆԻ ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ

Պոլսոյ վերջին թղթաթերէն կ'իմանանք թէ ժանտատենը շատացած է Ունղափանի, Քիւչիւք Փազարի եւ Թահթաղալէի կողմերը: Առողջապահական վարչութիւնը մէկ կողմէ կը պայքարի հիւանդութեան դէմ, միւս կողմէ կը պատուաստէ ժողովուրդը: Առ այժմ կատարը է պատուաստը: Միայն վարակուած շրջաններու բնակիչները ենթակայ են պարտաւորիչ պատուաստի:

ՀԱՑ ԲԺԻՇԿ ՄԸ ԿՈՂՈՊՈՒՆԾ

Տօքթ. Սարգիս Քէշիշեան Լոնտոնէն Փարիզ եկած ատեն ծանօթացած էր Ցէվլիս անուն Ընգլիացիի մը հետ: Բժիշկը առջի օր յիշեալին հետ ոխ-քիւսթինի մէկ սրճարանը գացած էր: Ընգլիացին քառորդ ժամ տեսնուելէ վերջ, գործ մը պատրաստելով դուրս ելաւ: Տօքթ. Քէշիշեան անմիջապէս նկատեց որ խօսակիցը գողցած էր դրամապանակը, որ 60,000 Ֆր. կը պարունակէր:

ԿԱՊԻԿԸ ԵՒ «ԿԱՐՄԻՐ»ՆԵՐԸ

«Փրավտա» կը գրէ թէ Մոսկուայի արդիական թատրոններէն մէկը պիտի ներկայացնէր կտոր մը, որուն մէջ շատ մը կապիկներ դեր ունէին: Թատերական գործերու դերասդին խորհուրդը (այսինքն դրաքննութիւնը) թոյլատրեց ներկայացումը, բացարձակ պայման դնելով սակայն, որ կապիկներու յետոյքի մերկ մասերը կարմիր չըլլան. թատրոնի տնօրէնը կարող է ներկել զանոնք ուրիշ ո՛եւ է գոյնով, հակառակ պարագային ներկայացումը պիտի արգիլուի:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԿՈՓԱՄԱՐՏ

Ա.յս երեքշաբթի 10 Նոյեմբեր, Modern-Boxingի բրինկին վրայ պիտի երեւայ Հայ կռփամարտիկ Գ. Աթաեան որ գոնէ առ այժմ միակն է եւրոպայի բրինկներուն վրայ, Հայ կռուփին դատը պաշտպանող:

Իր հակառակորդը պիտի ըլլայ յայտնի կռփամարտիկ Ջիմ Ֆուրնէզ (Champion du Rhin): Այս մրցումը ամենահետաքրքրականը պիտի ըլլայ: Եօթը ուրիշ մրցումներ կը լրացնեն յայտագիրը:

Մօտերն պոքսինկի բրինկը կը գըտնուի Petit-Journalի սրահը, Métro Cadetի դէմ:

* * * Հ. Մ. Ը. Մ.ի բոլոր մրցումները պիտի որոշուին Շաբաթ երեկոյ: Բոլոր Ա. պահ, Գ., խաղացողներու ժամադրավայրն է Եկեղեցին, ժամը 12ին:

Հ. Թ.

ՍԿԱՈՒՏՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Փարիզի մասնաճիւղի նորակազմ վարչութիւնը որոշած ըլլալով աւելի մղում տալ սկաուտական գործին, կը խնդրուի այն բոլոր ծնողքներէն որ կ'ուզեն իրենց զաւակները սկաուտ արձանագրել, դիմել նամակով խմբապետ Պ. Պէրպէրեանի 7 ռիւ Թուռնօն, փարիզ (6) եւ կամ կիրակի առաւօտ եկեղեցին Խորհրդարանը ժամը 10—12, վարչութեան ներկայացուցիչին: (Մնիք)

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԴՐՕՇԱԿի Հրդ թիւը, հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

«Դաշնակցութեան Օրը» (խմբ.): Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը և Սօցիալիստ Յեղափոխականների կռւսակակցութիւնը, Վ. Չէրնով.- Ինչո՞ւմն է Հ. Յ. Դաշնակցութեան ուժը, Կոմս.— Հանրային կեանքի զարգացումը և կուսակցական պայքարները, Կ. Սասունի.— Նախկրայը և անոր նշանակութիւնը Հայաստանի համար, Ռուբէն.— Պատութիւն, Ազգութիւն, Անկախութիւն, Վ. Նաւասարդեան.— Դեմոկրատիայի վերելքը, Ա. Ջամալեան.- Թուրքիոյ Շուրջը.— Գրական շարժումը, (Թղթ. Կուսակցական կեանք:

Ֆրանսա չի ղրկեր հոգաստարութիւնը

Երեսփ. ժողովի մէջ Սուրիոյ մասին հարցապնդում մը ուղղուեցաւ վարչապետ Պ. Փէնլեվէի, որ կարգ մը տեղեկութիւններ տուաւ Ֆրանսայի կորուստներուն մասին: Ա.յս առթիւ բուռն յարձակումներ տեղի ունեցան կառավարութեան դէմ: Համաձնաւոր երեսփոխան Տօրիօ պահանջեց անմիջապէս եւ առանց այլեւայլի պարպել Սուրիան: Ի վերջոյ որոշուեցաւ խնդիրը յետաձգել մինչեւ Ջօր. Սարայլի հանդիլը և օրակարգի վրայ դնել 20 Նոյեմբերին:

Առջի օր վարչապետը եւ Պ. Պրիան երեսփ. ժողովի արտաքին յանձնաժողովին առջեւ բացատրութիւնները տուին Սուրիոյ դէպքերուն մասին: Փօլ Պոնքուր առաջարկեց Լիբանանի, Դամասկոսի եւ Հալէպի մէջ հանրաքուէ կատարել՝ հասկնալու համար թէ ժողովուրդը ինչ տեսակ վարչաձեւի կողմնակից է: Համաձնաւոր Պէրթօն պահանջեց անմիջապէս պարպել Սուրիան և Սահմանադիր ժողով հրաւիրել, որուն վրայ Պ. Պռիան յայտարարեց թէ նոյնիսկ Սուրիոյ ժողովուրդին շահը և Ֆրանսայի հմայքը կը պահանջեն որ Ֆրանսա չհրաժարի Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ իրեն տրուած հոգաստարութենէն:

Մուսոլինիի ապահովելու փորձ

Հռոմի թերթերը սիւնակներով լուրեր կը հրատարակեն դաւադրութեան մը մասին, որ ուղղուած էր Մուսոլինիի դէմ:

Ձերբակալուած է ընկերվարական երեսփոխան Ջանիպօնի, «որ ամէն միջոց ձեռք առած էր ոճիրը գործելու համար»,. ինչպէս կ'ըսէ պաշտօնական զեկոյցը: Միեւնոյն առեն Թօրինոյի մէջ ձերբակալուեցաւ Ջօր. Քափէլլօ:

Հանրային կարծիքը գրգռուած է եւ բռնութիւններէ կը վախցուի: Կառավարութիւնը հրամայեց լուծել ընկերվարական կուսակցութիւնը: Բազմաթիւ ազատ-որմնադիրներ ձերբակալուած են:

∴ Վերջին հեռագիրներու համաձայն, անվերջ ձերբակալութիւններ կը կատարուին Իտալիոյ ամէն կողմը: Ճենովայի մէջ ձերբակալուեցան Միլանի «Ունիթա» պոլշեւիկ թերթին եւ «Ավանթի» ընկերվարական թերթին խմբագիրները: Փակուեցաւ ուրիշ թերթ մը:

Ուրբաթ օր մեծ ցոյցեր կատարուեցան ամբողջ Իտալիոյ մէջ, Մուսոլինիի ազատման առթիւ: Բոլոր քաղաքներուն մէջ ֆաշիստ կազմակերպութիւնները թափորներ կազմեցին, մինչ եկեղեցիներու զանգակները կը հնչէին: Բռնութիւնները խափանելու համար, զինուորական շրջաններ կազմուած են բոլոր վտանգուած շէնքերուն առջեւ: Հեռագիր մը կ'ըսէ թէ բոլոր ընկերվարական թերթերը դադարման ենթարկուած են անպայման ժամանակով: Ֆաշիստները կը պահանջեն որ դաւադիր Ջանիպօնի մահուան դատապարտուի:

Փարիզի, Լոնտոնի եւ Պերլինի մէջ կարգ մը թերթեր կը կարծեն թէ այս «դաւադրութիւնը» սարքուած է ֆաշիստներուն կողմէ, ընդդիմադիրները խորտակելու համար: Ուրիշներ ալ կը պնդեն թէ գործը աւելի լայն սահման ունէր, եւ եթէ յաջողէր, ոչ միայն Մուսոլինին պիտի սպանուէր, այլ եւ Իտալիան հանրապետութեան պիտի վերածուէր: Նոյն իսկ կասկածներ կան օտար պետութեան մը մեղսակցութեան վրայ: Կ'ըսուի թէ Ջանիպօնի վերջերս 150,000 լիրէթ ստացած էր արտասահմանէն, դաւադրութեան մեղսակիցներուն բաժնելու համար:

Դաւադրութեան լուրին վրայ, երբ այլ եւս պարզ է որ նոր հալածանք մը պիտի սկսի ընդդիմադիրներուն դէմ, ֆաշիստներու համակիր երեսփոխանները որոշեցին պաշտօնապէս ֆաշիստ արձանագրուիլ: Ա.յլ եւս համակիր չպիտի ընդունուի: Ա.յս կերպով, Խորհրդարանը կ'ունենայ 355 կառավարական երեսփոխան, բոլորն ալ ֆաշիստ, և 180 ընդդիմադիրը:

Ի. Հ. Մ. պատերազմական նոր գործակարդ

Ռուսիոյ պատերազմական եւ ծովային գործակար Ֆրունզէ մեռած ըլլալով, յաջորդ նշանակուեցաւ Փլէման Վորոշիլով, անդամ ռազմա-յեղափոխական խորհուրդին, հրամանատար Մոսկուայի զինուորական շրջանին:

Նոր գործակարը ծնած է 1881ին: Մետաղագործական բանուոր էր. 1898ին մասնակցեցաւ յեղափոխական շարժման. յետոյ 1904ին անդամ եղաւ պոլշեւիկ կեդրոնական կոմիտէին: Գործադուլներ սարքեց 1905ին. իսկ 1906ին պետ նշանակուեցաւ հարաւային Ռուսաստանի զինուորական հարիւրեակներուն: 1908ին երեք տարի աքսորի դատապարտուեցաւ, Արխանկէլի նահանգին մէջ, ուրկէ Պաքու փախաւ: 1917ին աշխատեցաւ կառավարութեան մէջ եւ քանի մը անգամ ձերբակալուեցաւ: Նոյն տարին անձնապահ գունդի ըմբոստութիւնը սարքեց: 1918ին եւ 1919ին զինուորական զանազան պաշտօններ վարեց, արեւմտեան եւ հարաւային ճակատներուն վրայ: Հրամանատար եղած է Խարքովի, հիւսիսային Կովկասի եւ Մոսկուայի զինուորական շրջաններուն:

Պատերազմական ապահովութիւն

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ Սահմանադիր ժողովին ընտրութիւնները սկսած են: Կ'ըսուի թէ Մոսկուա թելադրած է Բիգա Խանի՝ փոխանակ թագաւոր դառնալու, հանրապետութեան վերածել երկիրը եւ նախագահ ըլլալ: Հաւանական է որ Սահմանադիր ժողովը հանրապետութիւն հռչակէ: Մ. Նահանգները ճանչցան նոր Շահը:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Ֆրանսայի հիւպատոսական նախարար Պ. Ժան Տիւրանի փեսան եւ մատուռը պրասենեակի ատօրէն Պ. Թահմիսեանի վեցամսեայ աղջնակը Լիւսէթ Թահմիսեան ժանտատունդէ մեռած է Փասթէրն օտարթի մէջ: Նախարարը յիշեալ պիղծը մեկնեցաւ ներկայ ըլլալու համար իր թոռնուհիին յուղարկաւորութեան:

—Կը տեղեկանանք թէ հայ Ցեաքիր թիարրա պէյ, որուն համար տեղական թերթերը կը պրեն թէ 10 միլիոն ֆրանքի պարտատիրութիւն կնքած է ամերիկեան ընկերութեան մը հետ, Ամերիկա մեկնելէ առաջ վերջին անգամ ըլլալով իր դիտական ներկայացումները սկսած է տալ Էթուալի թատրոնին մէջ, Ամերիկա Շանզ Էլիզէ, գոնացնելու համար փափաքը բազմաթիւ հետաքրքիրներու, որոնք մինչեւ հիմա առիթը չեն ունեցած տեսնելու զանոնք: Ներկայացումները պիտի վերջանան 17 Նոյեմբերին:

ՕՐ. ՀՐԱՆԴՈՒՀԻ ՔԻՉԻՉԵԱՆ

ԵՒ

Պ. ԼԻՒՈՆ ԵՐՓՏՄԵԱՆ

ՆՇԱՆՈՒԱԾ

1 Նոյեմ. 925 փարիզ

ՕՐ. ԹԷՈՊԻՍՏԻ Ց. ՔԵՒԹԻՊԵԱՆ

ԵՒ

Պ. ԿԱՐՕ Խ. ՕՀԱՆՆԵԱՆ

ՆՇԱՆՈՒԱԾ

25 Հոկտ. 925 փոն սը Շէրի

ՑԵՐԵԿՈՑԹ—ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐուայ առթիւ Լիոնի ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷին կողմէ

Տեղի կ'ունենայ 11 Նոյ. 925 Շորեքշաբթի ցերեկ ժամը ճիշտ 2ին,

Place de Pont, café Côte d'Oor*ի Սրահին մէջ*

Երգ, բանախօսութիւն, արտասանութիւն, կովկասեան եւ եւրոպական պարեր, անակնկալներ, եւ սալօնի խաղեր:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Փարիզի շրջանային կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի և արուարձաններու բոլոր խումբերը 10 Նոյ. Դշ. դիշեր ժամը 8ուկէսին ձանօթ հաւաքատեղին. օրակարգ՝ զեկոյց կոմիտէի եւ ընտրութիւն:

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Լաթօշէլ, Ա. Հ.— Ստացանք Ռոմանեան, Նոյմ. 1էն կը ղրկուի:

Փրիվաս, Մ, Ֆ.— Ստացանք Ռոմանեան, փնտռուքը կը հրատարակուի. պայմանները կը տեղեկացնենք:

Արժանթէօյլ, Ս. Պ.— Ստացանք մանուափոաղը, կը ղրկուի Նոյեմբեր 1էն:

Ռոման, Ս. Խ.— Ստացանք 24 ֆրանք:

Պորտօ, Դարծ.— Ստացանք 28 ֆրանք:

Պորտօ, Ս. Գ.— Ստացանք տարեկան բաժնեգինը:

Լանսէյ, Կ. Զ.— Ձեր յայտարարութեան համար 10 ֆր. պէտք է ղրկէք:

Լիոն, Ե. Վ.— Ստացանք Ռոմանեան:

Վիէն, Յ. Մ.— Ստացանք 54 ֆրանքը, կարդագրեցինք հասցէի շինոմութիւնը:

Էթուալ, Մ. Բ.— Ստացանք փընտուտքին փոխարժէքը. կը հրատարակենք յաջորդ թիւով:

Լաֆրէյմ, Յ. Ս.— Ստացանք Ռոմանեան:

Փարիզ, Վ. Յ.— Ստացանք Ռոմանեան. նոր բաժանորդին թերթ կը ղրկենք Նոյմ. 3էն:

Լիոն. Գ. Պաս.— Ձեր առաջին վճարման պայմանաժամը Դեկտ. 1ին կը լրանայ:

Սէնթ-Էթիէն, Ս. Խ.— Ստացանք վեցամսեան:

Լասէյն, Ե. Թ.— Ստացանք մանուափոաղը, ընկալագիրը կը ղրկենք:

Մարթէք, Դարծ.— Ստացանք 100 ֆրանքը:

Մարսէյլ, Գ. Թ.— Ստացանք վեցամսեան.

Օպինեը, Ա. Պ.— Ստացանք 25 ֆրանք:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ձեր մակերէսն կարելու եւ պատէի համար գործատրուհիներ պիտի 4, rue Massillon, Paris 4e. Մետրոյեն ամէն:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը փնտռուի 25 տարիէ ի վեր Փարիզ բնակող Էջմիա կամ Գոհարիկ պարտամեանը (մայր Հանգուցեալ Տօքթ. Ըրմենակ պարտամեանի) եղբօր աղջկան Մարքրուհի Պէզիրճեանի կողմէ: Տեղեկացնել «Ցառաջ»ի:

Կը փնտռուի բնիկ Քեսապցիի եւ Եղմիր Հաստատուած Գալուստ Գարանֆիլեան, որ նախապէս Ամիէնք կը գտնուէր, այժմ Ֆրանսայի մանուրանները մէջ կ'աշխատի: Տեղեկացնել Հօրաքրոջը Հռիփսիմէ Գարանֆիլեանի Հետեւեալ Հասցէով Minas Kaltakdjian. Fabrique des brosses de Crespine. Privas-ville (Ardèche).

Երզնկացի կայծակ Գարիպեան որուն վերջին Հասցէն էր Հալէպ 6 Rue Kildani: Տեղեկացնել Missak Djiknavorian, 79 Ave. Vauban, Livry-Gargan. S. &. O. France.

կանանց եւ արանց

ԴԵՐՁԱԿ

ԿԱՐՕ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ

51, Rue de Seine

Meiro : ODEON Tel. FLEURUS 59-57

Ձափի վրայ ամենավերջին նորաձեւութեամբ ճաշակաւոր

ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

Ճոխ մետրը երկու սեռի յատուկ անգլ. և ֆրանս. կերպարաններու:

ԳԻՆԵՐԸ ԱՆՄՐՑԵԼԻ

Ի դիւրութիւն յաճախորդներու, բաց է ամէն օր 8էն մինչեւ գիշերուան ժամը 10:

Բաւական է մէկ անդամի այցելութիւնը, տեւական յաճախորդ դառնալու համար:

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱԿ

ԳԱՐԱԵԱՆ

Tailleur Mignon

5, rue Mignon,— Métro Odéon և St. Michel

Ցօսիէթէ Ցավանեի Թատրոնին դէմ: Ջմրան համար պատրաստած է ձոխ մետրը մր Ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպարաններու:

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկունները մինչեւ 8.30: իսկ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30:

ԸՆԴՀԱՆՈՒԿԱՆ ԺԱՐՂ. ԵՐԿՈՒՑՔ

ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Փարիզեցի պարտիզպանաց երկսեռ խումբին կողմէ,

Ղեկավարութեամբ Փարիզի պարի ակադեմիայի բրօֆ.

Պրն. LUCIEN LAURENTի

1925 Նոյեմբեր 14 շաբաթ գիշեր ժամը 9ին, Salle Russeի *ընդարձակ սրահին մէջ, 42 Rue Hermel:*

Տոմսերը կարելի է ստանալ հետեւեալ վայրերէն:

Մուտքը 5 ֆրանք:

ՋՈՒԹԱԿԻ, ՄԱՆՏՕԼԻՆԻ

ԵՒ

ՍՕՍԻԷԼԻՏԻ ԴԱՍԵՐ

Գոհացուցիչ պայմաններով

Դիմել ամէն օր ժամը 12—1.30

եւ 5—7

ՎԱՀՐԱՄ ԷԼՄԱՃԵԱՆԻ

19 Rue Pierre Nys Paris 11e

Métro: Belleville

ՍԱԿԱՐԱՆ

7 Նոյեմբեր 1925

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Ցթերլին,	L. St.	119	80
Տոլար,	Dollar	24	68
Մարք (ոսկի)	Mark	5	80
Թրքական Ոսկի.	L. Trq.	13	50
Թրք. ոսկի	» or	98	—
Մէճիտիէ	Médjidié	9	50
Լէվա 100 հատ	Léva	17	50
Տրախմի »	Drachme	30	50
Լիր » »	Lire	97	50
Պելճ. Ֆրանք »	Frc. Belge	112	75
Ցուից. »	Frc. Suisse	475	—
Ձարվոնց	(10 Roubles or)	122	—

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹԵՐ			
Եգ. Գր. Ֆոնսիէ I	Cr. Foncier Eg.	1760	—
» II	»	1450	—
» III	»	1390	—
Թուրքի երկմղ.	Lots turcs	120	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS

208bis, Rue Lafayette, Paris (10e)

ԱՆԱՍԹԱՍԻՈՒ

ԴԵՐՁԱԿ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԿԵՐՊԱՐԱՆԵՐ — ԽԻՍՏ ՃԱՇԱԿԱԿԻՒԹ ԿԱՐՈՒՉԵԻ

34, Avenue de l'Opéra, Paris — Tél. Louvre 53-36

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՆԱՆԳԻԷՏ

ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵԻ ՎԱՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est — Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր — Ամէն օր 2.30 — 7.30

Սրահի եւ տան օրերը 9 — 12

ՈՒՐԻՇ ԱՏԵՆ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՅՕԹՕ ՅԻՊԻՒՍ

ՅԱԿԱՐ ՍԷՄԻՐՃԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԱՆԹԵՐԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ

Գիւթամատչելի գիներով

ԱՆՑԱԳԻՐ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ ԿԷՍ ԺԱՄԷՆ ՅԱՆՁՆԵԼԻ

Իրիկուան ժամը 7էն վերջ ժամադրութեամբ

1, Boulevard Poissonnière, Paris. Մուտք՝ 37, Rue Poissonnière.

(«Մաթէնի» շէնքին ճիշդ դիմացը)

ՃԱՇԱՐԱՆ COSTAS

ՀԱՄԵՂ, ԵՒ ՄԱՔՈՒՐ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Անգամ մը միայն այցելել բաւական է գաղափար մը կազմելու համար մեր ճաշարանին ունեցած առաւելութիւններուն մասին:

17, Rue de la Fraternité — BRUXELLES

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,
JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE
Directeur-Propriétaire: SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration (խմբագրութիւն եւ վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).
Հեռաձայն՝ Nord 57-82

ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Հրանաա և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և »	—	10 շ.	20 շ.
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 11 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1925

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Գին 40 ՍԱՆԴԻՄ

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 44 — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ ՏԱՍՆԸՄԻԿ

Ա. յս այն թուականն է որ կը տօնուի ամէն տարի, ի պատիւ 1918ի մեծ ղէպքին, ընդհ. պատերազմի Զինադադարին:

Ամէն տարի այս առեն, փառաւոր հանդէսներ կը կատարուին յաղթականներուն կողմէ, եւ մէկ վայրկեան լռութիւն կը պահուի, իբրեւ յարգանք միլիոնաւոր զոհերու, որոնք մեռան կամ կոտորուեցան, առանց արդիւնքը տեսնելու:

Ա. յդ արդիւնքը լիուլի կը վայելենք մենք, ողջերս, եօթը տարիէ ի վեր, — չամաոարած առելութիւն, չարաշուք անաուգութիւն մը որ վաոօդ կը հոտի, առաձներու կճրտոց՝ ոչ միայն պարտեալէն յաղթականը, այլ եւ յաղթականէ յաղթական. անընախընթաց տագնապ անտեսական եւ ընկերային գետնի վրայ, անընդհատ վերիվայրումներ եւ խլրտումներ, յարաճուն սպառազինութիւն:

Մղձաւա՜նջ...

Պատերազմը սարքուած էր «արդարութիւնը տեղը բերելու համար», ինչպէս կ'ըսէին: երկար չտեւեց պատրանքը, և աշխարհ հանդիսատես եղաւ քստմնելի ողբերգութեան մը, որ կը տեւէ մինչեւ այսօր: Ո՛չ միայն վաոօդի ծուխին հետ, գոյնզգոյն հրթիռներու պէս ցնդեցան բոլոր գեղեցիկ նշանախօսքերը, այլ եւ ստեղծուեցաւ մթնոլորտ մը որ ընդունակ է ամէն վայրկեան պատերազմ յարուցանելու: 1918էն ի վեր, օրուան Հզօրները ուրիշ բանով չեն զբաղիր, եթէ ոչ այդ անխուսափելին հեռացնելու, նոր պատերազմը կանխելու: Եւ խորհրդակցութիւննե՛ր, անվերջ ժողովներ քաղաքէ քաղաք, լեռնակուտակ ծրագիրներ ու դաշնադիրներ, որոնք այնքան ներդաշնակ ձայն կը հանեն, որքան զանոնք բովանդակող մագաղաթը: Խաղաղութիւնը կը ճռնչէ միշտ, հակառակ բոլոր ժխտնեաներուն, ճեռնովաններուն կամ Լօքարնօներուն: Ժողովուրդները աւելի շատ կը տառապին այսօր. վարիչները աւելի անճար են քան երէկ: Երկաեայ թաթը կը տիրապետէ ամէն տեղ, համաձայն իւրաքանչիւր երկրի պայմաններուն: Քաղքենի - աշխարհակալ Եւրոպան կը զինուի, տիրող կարգուսարքը եւ իր գաղթավայրերը պաշտպանելու համար. պոլշեւիկ Ռուսաստանը նոյնքան մոլեգնութեամբ դաշոյն կը սրէ, յանո՛ւն համաշխարհային յեղափոխութեան, որ տարբեր մէկ ձեւն է աշխարհակալութեան: Որքան պոռնկացած էր հին Եւրոպան, իր կարգուսարքով եւ աւանդութիւններով, նոյնքան եւ աւելի գռեհկացաւ, անբարոյացաւ պոլշեւիկեան յեղափոխութիւնը, իւրացնելով եւ կատարելագործելով արեւելեան դիւանագիտութեան բոլոր խաղերն եւ խարդախութիւնները: «Պուռժուա-կապիտալիստ»ները հաւատարիմ էին իրենց կոչումին. անոնք աշխարհը կը ձեւէին իրենց տարիմ էին իրենց կոչումին. անոնք աշխարհը կը ձեւէին իրենց գործերը: Զարմանալի, զզուելի էր միւսներուն, յեղափոխականնե՛րուն ընթացքը: Անոնք մինչեւ տրամաբանական վախճանին հասցուցին Մաքիավելի արհեստը, եւ եղան — ու են — խորհրդականները, մտերիմ գործակիցներն ու գլխակիցները ամէնէն անոպայ տարրերուն, արհեստով մարդասպաններուն եւ աւազակներուն, ոտքի տակ առնելով ամէն սրբութիւն, բայց մանաւանդ ամբողջ ժողովուրդներ: Թող չըսեն թէ մաքրակրօն գաղափարապաշտի կամ «ազգայնական» զգացումի նկատումներ են ասոնք: Ընդհակառակն, իսկական յեղափոխութեան շահերուն համար իսկ, ամէնէն լպրծուն ճամբան էր որ ընտրուեցաւ եւ որ դժբախտաբար կը շարունակուի մինչեւ այսօր: Եւ այս կարճամիտ քաղաքականութիւնը ուրիշ բանի չծառայեց, եթէ ոչ արծարծելու Արեւելքի բոլոր արիւնածարաւ, կործանարար կիրքերը, որոնց հետեւանքը Ռուսաստանը ինքն ալ պիտի կրէ, ուշ-կանուխ:

Բայց թողունք այս խորհրդածութիւնները, որոնք շատ հեռուները կը տանին մեզ: Լաւագոյն է մէկ վայրկեան լռութիւն պահել նաեւ այս ցաւագար պատմութեան վրայ:

Ինչ որ կը տօնուի այսօր — Նոյեմբեր 11 — մեզ կը հետաքրքրէ մէկ տեսակէտով: Այս օրը մեզի կը յիշեցնէ թէ մենք ալ ունեցանք մեր բաժինը ընդհանուր գրոհին մէջ, մեր պատմութիւնը սրբագրեցինք միամտութեամբ. բայց կէս ճամբան մնացինք, շնորհիւ թէ՛ յաղթականներուն եւ թէ պարտեալներուն գործակցութեան, թէ յաղթականներուն եւ թէ հակայեղափոխականներուն խարդախութեան: Թող առաջին քարը նետէ ո՛վ որ պակաս յանցաւոր է այս անբարեկիրթ ողբերգութեան մէջ. իսկ մենք, օրուան սուգին առթիւ, ափ մը հողը նետենք ոչ միայն մեր անթիւ զոհերուն, այլ եւ բոլոր անոնց վրայ որոնք արիւրար կրակին մէջ նետուեցան, լաւագոյն օրերու հաւատքով:

Շ.

ԿԵՂԵՑԻՈՒՄԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Պոլսոյ վերջին թղթակիրէն կը տեղեկանանք թէ ոչ-թուրք, եւ մասնաւորապէս հայկական դպրոցները փակուելու դառնապարտուած են: Ամէնէն բախտաւորներէն էսանդը տարեկան 4000 ոսկիէ բեռ մը ունի, իբրեւ հետեւանք նոր սակերուն: Մէարիֆը իր նշանակած թուրք ուսուցիչներուն համար կը պահանջէ 150 ղրշ. իւրաքանչիւր դասին (բարձրագոյն կարգեր) և 75 ղրշ. նախակրթարանի մէջ: Թաղ. Խորհուրդը խնդրած է որ քրտէմլի ուսուցիչներու համար բացառութիւն ըլլայ, իսկ նոր ուսուցիչներուն համար չպարտադրուի այս գինը. բայց մերժուած է: Յետոյ խորհուրդ են միացնել քանի մը կարգեր, բայց կառավարութիւնը այդ ալ մերժեր է: կրթական տեսուչ Նայիլ Բէյատ պէյ անձամբ այցելելով, յայտարարեր է թէ էսանդը կրնայ վճարել նշանակուած սակագինը...

Ակէ առաջ կարդ մը թաղեր դանդաղած էին թէ իւրաքանչիւր դասաժամին 50 ղրշ. անդամ չեն կրնար վճարել, և խնդրած էին բաժին մը յատկացնել կրթական գործին: Ահաւասիկ այդ դանդատութիւնները արդիւնքը,— ոչ միայն տասնոց չի վճարուիր կրթական տուրքէն, այլ եւ այնպիսի սակեր պարտադրուած են, որոնց հետեւանքով կամ հայ ուսուցիչները ձրի պիտի աշխատին, և կամ դպրոցները պիտի փակուին:

Այս ալ անշուշտ մէկ չնորհն է թուրքական «եղբայրութեան», որ այնքան խանդավառութեամբ կը պաշտպանուի երեւանի մէջ:

ՉԱՒՈՂՆԵՆ ՓՈՐՁ ՄԸ

Թաւրիզէն կը գրեն մեզի.— Մասնաւոր թղթակցութեամբ հաղորդեր էի վերջերս կատարուած ձերբակալութիւնները՝ Թաւրիզի, Ղարատաղի, Մակուի, Խոյի, Սալմաստի, և Ուրմիոյ մէջ: Կալանաւորներուն մէջ կան նաեւ հարիւրաւոր թուրքեր,— վաճառականներ և հարուստներ, որոնք յարաբերութիւն ունեցած են պոլշեւիկներու հետ: Բանտարկուած Հայերու թիւը կը հասնի 25ի: Կառավարութեան ձեռքը անցած են խիստ կարեւոր թուղթեր: Առանց այս նոր քննութեան ալ, կառավարութիւնը շատ բան իմացած եւ կանխած էր: Գաղանի ոստիկանութիւնը ամուր կազմակերպուած է ընդհանրապէս ամբողջ Պարսկաստանի և մասնաւորապէս Ատրպատականի մէջ: Կ'ըսուի թէ կառավարութեան ձեռքը անցած են նաև Ատրպատականի շրջանի խորհրդային հիւպատոսներու ժողովին գաղտնիքները:

Կարմիր դործակալները յաջողեր էին կապ հաստատել Ջաւատ խանի և աւազակապետ Նէվրուզի հետ, երկրին կարգ ու սարքը փոխելու համար: Կառավարութիւնը ձերբակալելով կախեց Նէվրուզը և ընկերները Արտէպիլի մէջ, իսկ Ջաւատ խանը քանտարկեց:

Այս բոլորին մէջ, ամէնէն քաոսիճելին կարգ մը պարսկահայ բախտախնդիրներու և վաշխառուներու տխուր գործակցութիւնն է:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՇՏ ԽԱՌՆԱԿ

ՆՈՐ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՎՐԱՅ

Կացութիւնը տակաւին ծանր է Սուրիոյ մէջ: Ֆրանսացիները մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնեն, վճռական հարուածը տալու համար: Միւս կողմէ ապստամբներու նոր ղեկավարը Պաքրի անակնկալ յարձակումներով կ'ուզէ ուրիշ կողմ դարձնել Ֆրանսացիներու ուշադրութիւնը, մինչ իր գլխաւոր նպատակակէտն է Հոմսը, զոր կ'ուզէ գրաւել ամէն գնով:

Շաբաթէն կիրակի լուսնալիք գիշերը 1600 ապստամբներ Պապը Շարքիի կողմէն նոր յարձակում մը գործեցին Դամասկոսի վրայ, ղեկի շիտակ ճամբայ: Յարձակումը սկսաւ ժամը 3ին առեներբ. հրոսակներու փոքրիկ խումբ մը փորձեց գրաւել գնդացիրի դիրքերը եւ ֆրանսական ուժերը քաղաքէն դուրս քշելով դարանի մէջ ձգել: Թղթակից մը կը պատմէ թէ գնդացիրի առաջին հարուածները հաղիւ լսուած, քաղաքին զանազան թաղամասերէն իսլամները սկսան երկար աղաղակները արձակել: Քրիստոնեայ թաղերը մեծ սարսափի մատնուեցան եւ կիները սկսան լալ: Այս գնդակահարութեան եւ ողբերգութեան եկան միանալ նաեւ Դամասկոսի հազարաւոր շուներու ոռնոցը եւ աքլորներու երգը, կատակերգական երանգ մը տալով այդ սարսափի պահուն: Ֆրանսացիները չուզեցին լքել գնդացիրներու իրենց դիրքերը, հակառակ կրկնակի յարձակումներուն, որոնք կը յուսային իրենց պատրաստած թակարդին մէջ ձգել զանոնք: Կռիւը տեւեց մէկ ժամէն աւելի: Ա. յգածգին ապստամբները քաշուեցան: Կիրակի առաւօտ հազարաւոր քրիստոնեաներ մեկնեցան քաղաքէն: Մինչեւ հիմա 25,000 հոգի մեկնած են Դամասկոսէն որոնց 15,000ը ապաստանած են Պէյրութ: Նոյն օրը երեք ապստամբներ կախուեցան Դամասկոսի մեծ հրապարակին վրայ:

Վերջին հեռագիրները կ'ըսեն թէ Դամասկոսի հարաւակողմէն զօրաւոր թնդանօթաձգութեան ձայներ կը լսուին: Ֆրանսական հեծելազօրքի երկու դունդեր պաշարողական մեծ շարժումի մը ձեռնարկած են ապստամբներու գլխաւոր ուժերուն դէմ: 3—4000 հեծեղաջօրքեր պիտի մասնակցին այս գործողութեան, որուն կեդրոնը պիտի ըլլայ Դամասկոսի եւ Հոմսի միջեւ, ղեկի հիւսիս: Ապստամբները մինչեւ հիմա յաջողութիւններ ձեռք բերին, որովհետեւ ֆրանսական հեծելազօրքը աւելի Տիւրզիներուն դէմ կը կռուէր: Հետեւաբար կազօրքն ու հրոսակները զանազաշարժ ըլլալով չէին կրնար շուտով կեցնել ապստամբները, որոնք գիւղերու վրայ յարձակելով տուն զանք կը գանձէին, ոչխարները կը գրաւէին, եւ այդ կերպով կ'ապրուէին:

«Լօթիւս» շոգենաւով Սուրիայէն 661 ճամբորդ հասաւ Մարսիլիա, որոնց 428ը փախստականներ են:

∴ «Թան» կը գրէ թէ անցած շաբթուան վերջը Սուրիա սպասուած օգնական ուժերը դեռ չեն հասած եւ կացութիւնը օրէ օր կը ծանրանայ: Թէեւ մաս մը հետեւակ եւ հեծեալ զինուորներ հասան Պէյրութ, սակայն բուն ուժերը քանի մը շաբաթէն հազիւ պիտի կրնան հասնիլ: Ա. յս պայմաններուն տակ Ֆրանսացիները նախ պիտի կազմակերպեն Դամասկոսի, Հոմսի, Համայի եւ Հալէպի պաշտպանութիւնը, յետոյ պիտի ձեռնարկեն հեռաւոր վայրերու մէջ խաղաղութիւնը վերահաստատելու:

∴ «Մօրնինկ Փոսթ» կ'ըսէ թէ երկիրը մեծ մասամբ ապստամբներուն ձեռքն է եւ բաւականաչափ զինուորներ չկան անոնց դէմ կռուելու համար: Դժուար թէ կացութիւնը խաղաղի Սուրիոյ մէջ, որքան առեն որ Ճէպէլը Տրիւզի մէջ կռիւ կայ եւ ձմեռը անկարելի է ո եւ է գործողութիւն: Նոր երկաթուղագիծ մը կը շինուի Տէրաայէն Պօսնա-Էսքի Շամ, գարնան յարձակողականը պատրաստելու համար:

Ամերիկեան երկու թորփիլանաւերու Պէյրութ հասնիլը գէշ տպաւորութիւն գործած է եւ ցոյց կուտայ վատահութեան պակասը: Իտալական տրէտնօթ մը և քանի մը յածանաւեր նոյնպէս ճամբայ ելած են դէպի Սուրիա:

∴ «Թայմզ» կը գրէ թէ այս շաբթուան վերջերը նոր ուժեր պիտի հասնին, եւ զինուորներու ընդհանուր թիւը պիտի ըլլայ 30,000, սակայն ձեռնհաս իշխանութիւնները կը կարծեն թէ առնուազն

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԵՐԱԾՆՈՒԱԾ ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՎԱԾ ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿՈՒՍԱՎԱՆԻ ՎԵՐԱԾՆՈՒԱԾ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

(ՀԱՅԿՈՒՍԱՎԱՆԻ ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ «ՀԱՅԿՈՒՍԱՎԱՆ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ)

ՇԱԲԱԹ, 23 ՀՈՒՆԻՍ, 1923 — ՏԱՐԻ Գ. ԹԻՎ 925

ՀԱՅԿՈՒՍԱՎԱՆԻ ՎԵՐԱԾՆՈՒԱԾ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Հայկուսավանի Վերածնված Կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեն, ծանոթանալով արտաքին գործերի մասին ընկ. Ստալինի զեկուցման հետ, որ կարդացվեց Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի Գ. համագումարի նիստերից մեկում, գտնում է, որ Ռուսաստանի Կոմունիստական (բոլշևիկների) Կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեի քաղաքականությունը, որ ուղղված է համաշխարհային հեղափոխության զարգացման և ամրապնդման, ինչպես նաև Կոմինտերնի և նրա բաժինների ամրապնդման ուղղությամբ, ամենաճիշտ քաղաքականությունն է, որ միակ ճանապարհն է տանում դեպի հաղթություն։

Կենտրոնական Կոմիտեն գտնում է, որ Կոմինտերնի Գ. համագումարի որոշումները, որոնք ուղղված են Կոմինտերնի բաժինների բոլշևիկացման ուղղությամբ, ամենաճիշտ որոշումներն են, որոնք միակ ճանապարհն են

Ամրապնդենք մեր կուսակցական կազմակերպությունները

ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՄԵԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿԸ

Կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեի և Կենտրոնական Վերահսկողական Հանձնաժողովի համատեղ նիստը, որ տեղի ունեցավ հունվարի 9-ին, ամփոփեց կուսակցական կազմակերպությունների աշխատանքները 1925—26 թվականների ընթացքում և հիմնական ուշադրություն դարձրեց կուսակցական կազմակերպությունների ամրապնդման հարցերին։

Կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեի և Կենտրոնական Վերահսկողական Հանձնաժողովի համատեղ նիստը, որ տեղի ունեցավ հունվարի 9-ին, ամփոփեց կուսակցական կազմակերպությունների աշխատանքները 1925—26 թվականների ընթացքում։ Նիստը հանգամանորեն քննության առավ կուսակցական կազմակերպությունների ամրապնդման հարցերը և տեղական կազմակերպությունների համար հրահանգներ տվեց այդ հարցերի ուղղությամբ։

Նիստը ընդունեց «Դարձյալ կուսակցական կազմակերպությունների ամրապնդման մասին» հատուկ որոշում։

Կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեի և Կենտրոնական Վերահսկողական Հանձնաժողովի համատեղ նիստը, որ տեղի ունեցավ հունվարի 9-ին, ամփոփեց կուսակցական կազմակերպությունների աշխատանքները 1925—26 թվականների ընթացքում։ Նիստը հանգամանորեն քննության առավ կուսակցական կազմակերպությունների ամրապնդման հարցերը և տեղական կազմակերպությունների համար հրահանգներ տվեց այդ հարցերի ուղղությամբ։

Նիստը ընդունեց «Դարձյալ կուսակցական կազմակերպությունների ամրապնդման մասին» հատուկ որոշում։

ԴԱՐՁՅԱԼ ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՄՐԱՊՆԴՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

40.000 զինուոր պէտք է, մանաւանդ որ Թուրքերը կրնան ամէն վայրկեան արշաւել եւ նոր անակնկալներ ստեղծել։

** Սուրիոյ նորընտիր Բարձր Քոմիսէր Պ. Հանրի տը Ժուվընէլ հայտարարեց թէ իր ծրագիրն է նախ խաղաղութիւնը վերահաստատել յետոյ Սուրիոյ եւ Լիբանանի ինքնավարութիւն (self-gouvernement) տալ։

Կիլիկիոյ կաթողիկոսական կոչը

Պէյրութի ապաստանած հայ փախստականներու թիւը հազարի հասած է արդէն եւ ամէն օր նորեր կը հասնին։ Կիլիկիոյ Սահակ կաթողիկոս ժողովուրդին ուղղուած կոչով մը կը հրաւիրէ բոլոր հայրենակիցները օգնել աղէտեալներուն։ Փախստականները պատսպարուած են Պէյրութի գաղթակայաններուն եւ եկեղեցիին մէջ։ Անոնք զուրկ են ամէն միջոցներէ, Դամասկոսի մէջ թողած ըլլալով ամէն բան։ Երկու յանձնախումբեր կազմուած են արդէն օգնութեան եւ պատսպարման գործը կազմակերպելու համար։

** Ջօր. Սարայլ Աղեքսանդրիոյ մէջ թղթակցի մը պատմած է Դամասկոսի զէպքերը եւ յայտնած է թէ խռովութիւնները սկսան 18 Հոկտեմբերին, ժամը 2ին, երբ 22 հոգի կրակ տուին գեղմանատան մօտակայ հայ տուներուն։ Հայերը յաջողեցան փախչիլ։

Նոր դահլիճը եւ ելմտական կացութիւնը

Նոր կառավարութեան ամենամեծ մտահոգութիւնն է ելմտական կացութեան բարելաւումը։ Ա.յս մասին ներկայացուելիք ծրագիրին ընդունուելէն կամ մերժուելէն է որ կախուած է իր կեանքը։ Ա.յս պատճառով ալ զայն Ժորժ Լորհրդարանին առջեւ պարզելէ առաջ, կը փափաքի հաւանութիւնը ստանալ քաղաքական գանագան հոսանքներու։ Երեսփ. ժողովի ելմտական յանձնաժողովը քննեց կառավարութեան պատրաստած նախագիծը, որուն գլխաւոր կէտերն են՝ 1.— Բացառիկ տուրք մը դնել շարժուն եւ անշարժ բոլոր հարստութեանց վրայ, վճարելի մէկ, երեք կամ 14 տարիէն, հարկատուներու փափաքին համաձայն. այս տուրքէն պիտի գոյանայ 65 միլիառ ֆրանք։ 2.— Իւրաքանչիւր չափահաս բնակիչէ (ֆրանսացի թէ օտար) տարեկան 20 ֆրանք տուրք գանձել 14 տարի։ Ներքին պարտքը գոցելու համար մասնաւոր մնտուկ մը պիտի ստեղծուի, որուն տարեկան մինչեւ 8,385 միլիոն ֆրանքի կանխավճար պիտի ընէ պետական դրամատունը։ Ա.յս վերջինը 2ուկէս միլիառի նոր կանխավճար մը պիտի ընէ կառավարութեան։ Ասկէ զատ 1925ի բոլոր տուրքերը տարեվերջէն առաջ պիտի վճարուին. հակառակ պարագային 100ին 10 յաւելումով պիտի ըլլայ անոնց վրայ։

Յանձնաժողովը երկարօրէն քննեց այս նախագիծը եւ գտաւ որ առով կ'առաջարկուի լոելեայն 10ուկէս միլիոնի նոր թղթադրամ շրջաբերութեան հանել, որով հակառակ քուէ տուաւ։ Պ. Փէնլեվէ յայտնեց թէ պատրաստ է յանձնաժողովին հետ համաձայնութեան գալ՝ վիճելի կէտերուն մասին, միայն թէ նոր թղթադրամ շրջաբերութեան հանելէ պիտի չվերնայ խուսափիլ։ Յանձնաժողովը մերժեց 20 ֆրանքի անհատական տուրքի առաջարկը։ Ընկերվարականները առաջարկեցին դրամագլուխին վրայ 100ին 10 տուրք դնել. այս առաջարկը 15ի դէմ 15 քուէ ստացաւ, որով մերժուեցաւ։

Յանձնաժողովը դեռ կը շարունակէ իր աշխատանքները։

Անվերջ խաղեր Միջագործի շուրջը

Աթէնքի խորհրդային դեսպանատունը պաշտօնական գեկոյցով մը կը յայտարարէ թէ հայ գաղթականներու կովկաս փոխադրութեան առթիւ խորհրդային կառավարութիւնը ո եւ է ծախք չստանձներ, մանաւորաբար չի վճարեր անոնց մինչեւ Պաթում ծախքերը, որոնք պէտք է վճարուին Հայերուն կողմէ, եւ թէ Հ.Ը.Կ.ի վարչութիւնն է որ 3000 գաղթականներու մեկնումին համար անհրաժեշտ գումարը հաւաքելու պաշտօն ունի։ Ա.յդ գումարը 800 սթերլինէ աւելի չէ։ «Ամիկա ցոյց կուտայ թէ, կ'ըսէ գեկոյցը, Հայերը կամաւոր կերպով կը մեկնին, հեղլէն կառավարութիւնը եւ խորհրդային դեսպանատունը միայն անոնց դէպի Խորհրդային Հայաստան մեկնումը կը դիւրացնեն»։ Ա.յս գեկոյցին մէջ մոռցուած է այն պարագան թէ գաղթականներու փոխադրութեան ծախքը ստանձնած է հեղլէն կառավարութիւնը եւ պաշտօնապէս ալ յայտարարած։ Աւրդ. Յունաստանի Հ.Ը.Կ. ամէն գաղթականէ 450ական տրախմի գանձելով ստացած կ'ըլլայ 3500 սթերլին, ինչ որ քառապատիկ աւելի է դեսպանատան յիշած գումարէն։

Ռուանդրուզ հաւանաձայնութիւն

Քօֆէնհակի թերթ մը կը գրէ թէ երկու ամիսէ ի վեր Մոսկուայի մէջ Լիթվինօֆի եւ Թուրք դեսպանին միջեւ տեղի ունեցած բանակցութիւնները վերջացած են։ Համաձայնութիւն գոյացած է որ Մոսկուա պիտի պաշտպանէ Թուրքիան Մուսուլի խնդրին եւ իսլամ աղգայնական շարժումին մէջ, իսկ Թուրքիա յանձնառու կ'ըլլայ պաշտպանել սովետական քաղաքականութիւնը Արեւելքի մէջ։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Էնկլիւբրի մէջ իրաւաբանական նոր վարժարանի բացման հանդէսին Մուսթաֆա Քէմալ ճառ մը խօսելով ըսաւ թէ շուտով պիտի ջնջուի Շէրիի օրէնքը։ «Ներկայ օրէնքը կեղծաւոր է եւ անվայել' քաղաքակիրթ ազգի մը»։ Քուէարկուելիք նոր օրէնքը նոյն իրաւունքները պիտի տայ կիներուն եւ այրերուն եւ միանգամ ընդմիշտ պիտի ջնջէ բազմակնութիւնը։ Որոշուած է նաեւ տուրքի ենթարկել թըքհիները։ Իսկ ամուրիներու վճարած տուրքին վրայ 100ին 50 յաւելում պիտի ըլլայ։

— Երէկուընէ սկսեալ հացին գինը 1.60 ֆրանքի բարձրացաւ։

— Սէն գետը սկսած է յորդիլ եւ ողողումէ կը վախցուի։

— Զարդարուեստի ցուցահանդէսը փակուեցաւ Կիրակի օր։

Փլուզումի գործողութիւնները սկսան արդէն։

— Պարսկաստանի նոր կառավարութիւնը ճանչցուեցաւ բոլոր պետութիւններէն։ Երէկ սկսան Սահմանադիր ժողովի ընտրութիւնները ամբողջ Պարսկաստանի մէջ։

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԳԵՂԵՑԻԿ ԱՐՇԱՒ ՄԸ

Կիբահի, Փարիզի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Արիներու խումբը շատ սիրուն արշաւ մը կատարեց Մէօտոնի անտառին մէջ։

Որոշուած ժամանակին խումբը բանակատեղի հասած էր։ Հայկական եռագոյնը բարձրացաւ առաւոտեան արարողութեամբ և ողջունուեցաւ նաև ներկայ ռուս Արիներուն և հասարակութեան կողմէ։ Ռուս Արիներուն հետ միշտ կապ ունինք եւ եղբայրական գուրգուրանք մը ցոյց կուտան մեզ հանդէպ։

Կէս օրէն վերջ ֆրանսական զանազան խումբեր ալ եկան, այնպէս որ դաշտը պատանիներով լեցուեցաւ։

Օրը անցաւ շատ հաճելի, հակառակ օդին դէշութեան։ Տղաքը օրէ օր աւելի դիտակից են այս շարժման նպատակին և հետզհետէ աւելի կը բարձրանան։

Վերադարձը տեղի ունեցաւ հայկական քայլերգով և մարտական երգերով որոնք խանդավառեցին նոյն իսկ ռուս պատանիները։

Մ. Գուրգէն

ՕՐ. ԻՍԿՈՒՀԻ ՇԱՀԱՊՄԵԱՆ

ԵՒ

ԸՆԿԵՐ ՊՕՂՈՍ ՀԻՒՍԵԱՆ

ՆՇԱՆՈՒԱԾ

Մարսէյլ

Ա.յս նշանտուքին առթիւ, 235 ֆր. հանգանակուած և ղրկուած է Հ. Յ. Դ. համապատասխան Մարմնին։ Մասնակցողներն են.— Պօղոս Հիւսեան եւ նշանածը 100 ֆր., Գ. Շահլամեան 20, Դ. Զաքաքեան 20, Մ. Գայթանճեան 20, Ա. Թոսեան 20, Կ. Հօդեան 10, Տիրոսեան 20, Կ. Հօդեան 10, Տիկին Հօդեան 5, Տօքթ. Քիպրիթճեան 10, Տօքթ. Շահպազեան 10, Ս. Պօյաճեան 10, Մ. Գուլումճեան 10։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. «Սար» և «Կայծակ» Թաղ. կոմիտէները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին յառաջիկայ շաբաթ իրիկուն, 14 Նոյեմբ. ժամը 8ուկէսին,

13 Rue de Londres.

Օրակարգ՝ միացեալ ընտրութիւններ ու ընթացիկ հարցեր։

ԾԱՆՕԹ.— Անհրաժեշտ է միասին ունենալ անդամատուփը։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՆԱՀԱՆԳԻՆ պատկառող բոլոր Փարիզաբնակ Հայերը երկսեռ, կը հրաւիրուին ընդհ. ժողովի յառաջիկայ շաբաթ դիշեր ժամը ճիշդ 9ին (Մէդրօ Սէվրը)։

Rue du Bac, 130.

կահանց եւ արանց

ԴԵՐՁԱԿ

ԿԱՐՕ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ

51, Rue de Seine

Meiro : ODEON Tel. FLEURUS 59-57

Ձափի վրայ ամենավերջին նոթանձուութեամբ ճաշակաւոր

ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

Ճոխ մշեր եր երկու սեռի յատուկ անպղ. և փրանս. կերպանեներու։

ԳԻՆԵՐԸ ԱՆՄՐՑԵԼԻ

Ի դիւրութիւն յաճախորդներու, բաց է ամէն օր 8էն մինչեւ գիշերուան ժամը 10։

Բաւական է մէկ անդամի այցելութիւնը, տեւական յաճախորդ դառնալու համար։

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS

208bis, Rue Lafayette, Paris(10e)

ՔՕՆԹՈՒԱՐ ՔՕՄԻՐՍԻԱԼ, ՏԻՒ ԼԻՎԱՆ

ԱՐՏԱՈՒՈՒՄ - ՆԵՐԱՈՒՈՒՄ

17, Լաֆայէթ փողոց

Հեռաձայն 51—44

R. C. Marseille 56-272

Հեռագրի հասցէ THELESIS Merseille

Comptoir Commercial du Levant ի ցնօրէն ՀԱՑԻԿ ՄԻՒՐԱՏԵԱՆ կը յանձնարարէ իր բազմաթիւ հայրենակիցներուն որ իր յանձնարարութեան վրայ այս անգամ Մարսէյլի ամենակարեւոր ներկի հաստատութիւններէն Nitidusը, 96, rue Chape, Հեռաձայն (Téléphone) 8-709 եւ 4-96 մեծամեծ զոհողութիւններով, առաջին անգամ ըլլալով ֆրանսայի մէջ գոյութիւն տուած է Ազգային ճարտարարուեստի մը՝ ԲՈՒՍԱԾԻՆ ՆԵՐԿ (Teinture Végétale)։

Հայ արուեստաւոր-վաճառականներ այժմ կ'աշխատին այդ հաստատութեան մէջ ուր բացարձակապէս անյուսալի մեծ արդիւնքներ ձեռք ձգուած է։

Comptoir Commercial du Levantը վաճառաւորաբար կը յանձնարարէ այս հիմնարկութիւնը ամէն նարարէ այս հիմնարկութիւնը ամէն անոնց որոնք պէտք ունին ներկել տալու բուրդ եւ կերպաս եւալին, խակական եւ զանազան գոյներով։

Փափաքողներ կրնան ուղղակի դիմել վերոյիշեալ հասցէին, ուր պիտի գտնեն ամենասիրալիր ընդունելութիւն։

Nitidus հաստատութիւնը ունի հայ պաշտօնեայ ու գործաւորներ. մեր հայրենակիցները նոյն իսկ եթէ չի կրնան խօսիլ ֆրանսերէն, շնորհիւ անոնց հոն պիտի վայելեն ամէն դիւրութիւններ։ Բացի այդ առաւելութիւնէն, Comptoir Com. du Levantն ալ, պատրաստ է տրամադրելու թարգմաններ բոլորովին ձրիօրէն եւ պարզապէս հաճոյակատար ըլլալու համար ամէն անոնց որ իրեն կը դիմեն։

Կասկած չունինք երբեք թէ, մեր բոլոր հայրենակիցները, պիտի փութան թէ օգտուիլ եւ թէ մրիւնոյն ատեն քաջալերել այս ազգ. ճարտարարուեստը, վստահելով իրենց ապագայի բոլոր պէտքերը Nitidus հաստատութեան որ կ'երաշխաւորէ տոկուն եւ հաստատ գոյներ, նոյն իսկ քիմիական բաղադրութիւններով լուացուելու պարագային իր բոլոր արտադրութիւններուն անփոփոխ մնալը։

Այս բոլոր աշխատանքը եւ երաշխաւորութիւնը կը ստանձնէ բոլորովին Համեստ եւ մատչելի գիներու փոխարէն

Comptoir Commercial du Levant ի ՑՆՕՐԷՆ ՀԱՑԻԿ ՄԻՒՐԱՏԵԱՆ

ՍՏԱՑՈՂ

«ՆԱՒԱՍԱՐԴ» ղրական-գեղարուեստական պարբերականի Բ. տարուան 5րդ թիւը, ճոխ բովանդակութեամբ։ Վերջամասեայ բաժնեգինն է 25 ֆր. (Հասով կը ձախսէ նաև ցառաջի խմբագրատունը)։ Հասցէ՝

H. Dj. Sirouni, 15 Str. Armeneasca, Bucarest.

—Հայ ժողովուրդի դատաստանին առջեւ, ղրկ՝ Ա. Թիւրապեան, Մարսէյլ։ Գինն 10 ֆր.

—ԹԻՐԻՋ ՌՈՒԲԻՆ, Էմիլ Զօլայի. թարգմ. Գուրգէն Մխիթարեան, «Մատենաշար Յուսաբեր» Թիւ 9, Գահիրէ։ Գինն 15 եգիպտ. դրկ.

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐԶԱԿ

ԳԱՐԱԵԱՆ

Tailleur Mignon

5, rue Mignon,— Métro Odéon եւ St. Michel

Սօսիէթէ Յաւամնի թատրոնին դէմ։ Ձմրան համար պատրաստած է ձոխ մոդելներ մը ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու։

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկունները մինչեւ 8.30։ Իսկ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ԵՐԿՈՒՑԹԵԱՆ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Փարիզահայ պարասէրաց երկսեռ խումբին կողմէ,

Ղեկավարութեամբ Փարիզի պարի ակադեմիայի բրօֆ.

ՊՐՆ. LUCIEN LAURENTի

յառաջիկայ շաբաթ գիշեր ժամը 9ին, Salle Russelի ընդարձակ սրահին մէջ, 42 Rue Hermel։ Տոմսերը կարելի է ստանալ Հայիկեան բոլոր ճաշարաններէն։

Մուտքը 5 ֆրանք։

ՋՈՒԹԱԿԻ, ՄԱՆՏՕԼԻՆԻ ԵՒ ՍՕԼՖԷՓԻ ԴԱՍԵՐ

Գոհացուցիչ պայմաններով

Դիմել ամէն օր ժամը 12—1.30 եւ 5—7

ՎԱՀՐԱՄ ԷԼՄԱՃԵԱՆի

19 Rue Pierre Nys Paris IIe

Métro: Belleville

ՍԱԿԱՐԱՆ

10 Նոյեմբեր 1925

ԴՐԱՄՆԵՐ

		Ֆր.
Սթերլին,	L. St.	121
Տոլար,	Dollar	25
Մարք (ոսկի)	Mark	6
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	14
Թրք. ոսկի	» or	100
Մէճիտիէ	Médjidié	18
Լէվա 100 հատ	Léva	30
Տրախմի »	Drachme	99
Լիր » »	Lire	113
Պելճ. ֆրանք »	Frc. Belge	481
Ջուից. »	Frc. Suisse	125
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)	

ԱՐԺԵԹՈՒՂԹԵՐ

Եգ. Քր. Ֆոնսիէ I	Cr. Foncier Eg.	177
» II	»	145
» III	»	135
Թուրկի երկթղ.	Lots turcs	130

Comptoir Parisien de change et de Cr

80, Rue Lafa

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՆԵՐՔԻՆ ՄԱՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est

Ընդունելութեան ժամեր

Téléphone : Nord 84.04

Ամէն օր 2.30 — 7.30

Կիրակի եւ տօն օրերը 9 — 12

ՈՒՐԻՇ ԱՏԵՆ ԺԱՄԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիրը՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,
JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE
Directeur-Propriétaire: SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration (Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).
Հեռաձայն՝ Nord 57-82

ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Թրանսա և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և »	—	10 շ.	20 շ.
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՈՒՐԲԱԹ
13
ՆՈՅԵՄԲԵՐ
1925

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 45 — կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՈՒՐԻՇ ԱՅԼԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տաժանելի բան է արծարծել այն անճոռնի խնդիրը որուն հեղինակ հանդիսացաւ Տիկին Զապէլ Եսայեան, իր հռչակաւոր յօդուածաշարքով («Երեւան», Թիւ 5, 6 և 7):

Բայց, հարկադրուած ենք անգամ մըն ալ խօսիլ, պատեհու համար ուրիշ վարագոյր մը:

Նոյեմբեր 5ին, «Երեւան»ի մէջ, առաջին էջ, կը կարդանք խմբագրական մը, որմէ քանի մը տող արտատպած ենք քիչ անդին, Մամուլի բաժնին մէջ: Հեղինակը, որ ծանօթ է մեզի, բայց իմաստութիւն կը համարէ անստորագիր երեւալ, կը փորձէ պաշտպանել «ընկերակից» Տիկինը, խնդիրը քննելով բոլորովին տարբեր տեսակէտ մը: Իրրեւ թէ Տիկին Եսայեանի միակ մեղքը այն է եղեր, որ պաշտպաներ է «առ հասարակ հայ-թուրք եղբայրութեան գաղափարը»: Եւ այս առթիւ կը կրկնէ հազար անգամ լսուած շան-քարոզը. «Երեխան անգամ այսօր գիտէ որ եթէ Հայաստանի խորհրդային կառավարութեանը յաջողուեց խաղաղութիւն ապահովել երկրի ժողովրդին, դրա պատճառը հետեւողական բարեկամական քաղաքականութիւնն էր Տաճկաստանի հանդէպ»: Այդ «քաղաքականութիւնը սրբագրում է անցեալի սխալը, թշնամութեան ու փոխադարձ գազանաբարոյ կոտորածի փոխարէն առաջ քաշելով եղբայրութեան գաղափարը» Իսկ սենք՝ կը խափանենք եղեր այդ իմաստուն քաղաքականութիւնը, ձեռք-ձեռքի տաճիկ շովինիստներուն հետ...

Անհատիկ պատասխանատու մարդ մը, որ երեսայրի չափ անգամ բան չգիտէ հայ ժողովուրդի երէկուան եւ այսօրուան պատմութեան մասին: Աւելի դէշ, եթէ գիտէ եւ կը ստէ. (Այս ամէնէն բանուկ արհեստն, հին թէ նոր դաւանափոխներու համար): Ուրեմն այս պարոնները տակաւին չեն ընդունիր թէ՝ Թուրքիոյ մէջ ժողովուրդ մը կար որ կը հարստահարուէր եւ կը ջարդուէր, եւ որ ամբողջ քառասուն տարի ամէն ձեւ փորձեց, որպէս զի քիչ մը տանելի կեանք ունենայ, բայց չարաչար տուժեց: Այդ պայքարի ընթացքին, այո՛, ունեցաւ ինքնապաշտպանութեան կուիներ ալ: Ա-սո՞նց համար է որ կը գրէք. «փոխադարձ գազանաբարոյ կոտորած»: Բայց այս իսկապէս գազանային գիւտը ձեզմէ շատ առաջ ըրին մեր հարեւանները, Թուրքերը, երբ կը ճգնէին նետել մէկ միլիոն ժողովուրդի ջարդին պատասխանատուութիւնը: «Կոտորած չէ եղած, այլ փոխադարձ սպանութիւն («զաթըլը մուգաթէլէ») — կ'ըսէին անոնք, եւ մինչեւ այսօր ալ կը պնդեն: Այդ, բանաձեւը ձեզմէ շատ առաջ գործածեց հանգուցեալ Միհանիկեանն ալ, գրելով «իրերայընջնջ կոտորած»:

Այսպէս ուրեմն, մենք Թուրքերուն հետ իրար կը ջարդէինք, իսկ դուք խաղաղութիւն բերիք եւ եղբայրութեան հիմերը դրիք: Ապրի՛ք: Կարելի՞ է հասկնալ այդ եղբայրութեան գինը կամ անոր պարգեւած շնորհները: Մենք երեք սեռեակ ունէինք. դրացին չհանդուրժեց մեր շարժումներուն, եւ եկաւ պահանջեց որ երեքը մէկէն պարպենք եւ դիմացի պարտէզը բնակինք: Մենք ընդդիմացանք, ու պարտուեցանք: Եւ ստորագրեցինք խայտառակ դաշնագիր մը: Դուք, աւելի զօրաւոր թիկունքով մը, վրայ հասաք իրրեւ փրկի՛չ, եւ ստորագրեցիք նոյնքան եւ աւելի խայտառակ դաշնագիր մը (որուն հիմերը դրած էիք դեռ 1920 Մարտին, Մոսկուայի մէջ), եւ նուիրագործեցիք ինչ որ եղած էր: Խաղաղութիւն էր այլ եւս, որովհետեւ կռուող չկար...:

Այդ օրէն մինչեւ այսօր, մեր ճամբան եղած է բողոքել գործուած բարբարոսութեանց եւ անարդարութեանց դէմ, իսկ դուք ունիք միայն մէկ ուղղութիւն, — անպատիւ նահանջ՝ ամէն ճակատի վրայ: Այն աստիճան որ, հակառակ ձեր հաստատա եղբայրութեան եւ գինակցութեան, «ընկեր Քէմալը» ոչ իսկ նկատի կ'առնէ ձեզ, եւ անարգել կը շարունակէ իր սպիտակ ջարդը՝ Թուրքիա ծնացած ամէ մը հայութեան գլխուն: Դուք ամէն օր կը կարդաք հանրային եւ անհատական հարստութեանց կողոպուտը, դպրոցներու եւ որբանոցներու փակումը կամ կեղեքումը, բռնի ծրքացման ծրագիրները եւ նման «եղբայրական» գործեր. և ձայն-ծպտուն չէք հաներ. ընդհակառակն, կը շոյէք ու կը սողաք, վախնալով որ «շովինիստ» կը կոչուիք: Մեր պապերն ալ կռնակ կը շոյէին, բայց փոխարէն «շնորհ» մը կը ստանային. իսկ դուք — յեղափոխականները — հինգ տարիէ ի վեր իրարու հետ կը մրցիք, պատմութիւնը շրջելու եւ մութ մը աւելի քսելու համար ձեր եղբօր ճակտին, դահիճներուն մեղքերն անգամ գոհերուն վզին փաթթելու եւ հայկինչ սարսափները արդարացնելու համար...:

Այս է բուն անբարոյականութիւնը, եւ ոչ թէ այս կամ այն դաշնակցական առենախօսին հեռատրական վրէպը: Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՆՈՐԷՆ ՍՈՒՏ-ԽԵՆԴԻՐ

Հետեւեալ տողերը կը քաղենք «Երեւան»էն (Թիւ 10), առաջին էջ, առաջին սիւնակ.—

«Սակայն, խնդիրը միայն տնտեսական նուաճումներով չէ որ փակուած է: Խորհրդային Հայաստանի քաղաքականութիւնը սրբագրում է անցեալի «սխալը»՝ թշնամութեան ու փոխադարձ գազանաբարոյ կոտորածի փոխարէն առաջ քաշելով եղբայրութեան գաղափարը: Վերջնիս ծաւալումը աւելի դանդաղ է ընթանում, բայց ո՛չ մի կասկած, որ նրա յաղթանակով է որ ապագայի համար պիտի հարթուին երկու հարեւան ժողովրդների յաղթանակի ուղիները՝ կեանքի բոլոր ասպարէզներում:

Այդ հետանկարն է, որ վախեցնում է թէ՛ հայ եւ թէ տաճիկ շովինիստներին: Նրանք երկուսն իրար արժէն, երկուսն էլ իրենց ուժերի հնարաւորութեան չափով խօսքով եւ գործով իրար դէմ են լարում հարեւան ժողովուրդները: Նրանց երկուսին էլ հետաքրքրում են եւ ուրախութիւն պատճառում ոչ թէ հաշտութեան փոքրագոյն իսկ հնարաւորութիւնները, այլ ամենափոքր առիթները, որ կարող են աւելի բորբոքել հին վէրքերը»:

(Կարդալ մեր այսօրուան խմբագրականը):

ՊՈԼՂԵԻԿԵԱՆ ՆՈՐ ՆԱՀԱՆԳ

Համառուսական կեդրոնական Գործադիր Կոմիտէն փոխեց ժառանգական օրէնքը, չնչելով այն պարտաւորութիւնը, որով ժառանգորդները 10,000 րուբլիէ աւելի չէին կրնար ստանալ և մնացեալը պետութիւնը կը գրաւէր: Նոր օրէնքով ժառանգութիւն մը պետութեան կը փոխանցուի այն ատեն միայն, երբ մեռնողը կտակ կամ օրինաւոր ժառանգորդ չունի: Գործադիր Կոմիտէն գանազան նոր փոփոխութիւններ մտցուց քաղաքային իրաւունքի օրէնքին մէջ:

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ԱՌՋԵՒ

Պ. Փէնլըվէ ելմտական ծրագրին մասին երկար խորհրդակցութիւններ ունեցաւ ձախակողմի գլխաւոր հոսանքներուն հետ և կարեւոր փոփոխութիւններ մտցուց իր նախագիծին մէջ: Ասոնք են. 1.— Կարճ պայմանաժամով շրջաբերութեան հանուած գանձատոմսերու վճարումը չպիտի յետաձգուի. միայն երկար պայմանաժամ ունեցողները պիտի ենթարկուին յետաձգումի: 2.— Պետական ղրամատան կողմէ կառավարութեան ըլլալիք կանխավճարներու քանակը պիտի աւելցուի, առանց նոր թղթադրամներ տպելու:

ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ

Ներքին նախարարութեան կողմէ պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուած վիճակագրութիւնը ցոյց կուտայ թէ Ֆրանսայի մէջ նախկին կ'ապրին երեք միլիոն օտարականներ: Ասոնց թիւը 1914 ին 1,732,858 էր, 1921ին 1,667,711, իսկ 1 Յունուար 1925ին 2.845,214 հոգի:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Սուրիայէն հասած նոր տեղեկութեանց համաձայն, Դամասկոսի հիւսիսային և հարաւային բոլոր հողամասերը ապստամբներու ձեռքն անցած են, իսկ Ֆրանսացիները չորս կողմէն կ'ամրացնեն քաղաքը: Դամասկոսի բնակիչներէն շատեր վախնալով որ քաղաքը պիտի պաշարուի, կը շարունակեն Պէյրութ ապաստանիլ: Ապստամբներու վարիչ Պաքրի իր ուժերը կեդրոնացուցած է Դամասկոսի հիւսիսակողմը, Զապատանիի մէջ: Միւս կողմէ մեծ թիւով Տիւրզիներ գրաւած են Հասպայա քաղաքը, որ Դամասկոսէն 40 քիլոմեթր դէպի արեւմուտք եւ ծովեզերէն 15 քոլոմեթր հեռու կը գտնուի: Ֆրանսական ուժեր ղրկուած են յիշեալ վայրը: Լիբանանի կառավարիչը Մէրճիյուն մեկնած է, բնակչութեան ապահովութեան խնդիրը ուսումնասիրելու համար:

Ապստամբներու գանազան խումբեր կը շարունակեն յարձակում գործել Դամասկոսի վրայ՝ թալանի յոյսով: Հարիւրաւոր հրոսախումբեր կան, որոնք կողոպուտի նպատակով կազմուած են. բուն ապստամբական շարժումը կը վարեն գլխաւոր հինգ խումբեր: Դամասկոսի խռովութեանց պահուն ձերբակալուած 800 կալանաւորներ բանտարկուած են միջնաբերդին մէջ:

Համայի մէջ ծագած է ապստամբական նոր շարժում մը, որուն կը մասնակցին տեղացի մոլեռանդ իսլամները եւ շրջակայի Պէտէվիները: Դամասկոս—Պէյրութ երկաթուղագիծը փշաթելերով պաշտպանուած է:

Արաբ եւ Թուրք խռովարար տարրեր տեսնուած են Անդր-Լիբանանի լեռներուն մէջ, Պէյրութ—Դամասկոս գիծին վրայ: Ասոնց նպատակն է վերջնապէս տիրել Լիբանանի, որպէս զի կտրեն Դամասկոսի եւ ծովուն միջեւ երկաթուղային յարաբերութիւնները: Եթէ այս ձեռնարկը յաջողի, Ֆրանսացիները շատ դէշ կացութեան մը պիտի ենթարկուին, եւ պիտի ստիպուին իրենց պարենաւորման կեդրոնը փոխադրել աւելի հարաւ, Սայտա (Սիդոն): Երկաթուղագիծերու սակաւութիւնը մեծապէս կը դժուարացնէ զինուորական փոխադրութիւնները:

Անգլիա Սուրիոյ հոգատարութիւնը կ'ուզէ ?

Ֆրանսական կարգ մը թերթեր կը գրեն թէ Սուրիոյ վերջին անցուդարձերուն սէջ Դամասկոսի անգլիական հիւպատոս Պ. Սմարթի բռնած դիրքը, ինչպէս նաեւ Լոնտոնի թերթերուն հրատարակած յոռետես լուրերը կը ձգտին մէկ նպատակի,— վարկաբեկել Ֆրանսացիները Արեւելքի մէջ և անգլիական ազդեցութեան տակ առնել բոլոր այն շրջանները, որոնք կը գտնուին Ֆրանս. հոգատարութեան տակ: Սմարթ Սուրիոյ երեսփոխաններուն հետ բանակցութեան մտած և անոնց կարգ մը առաջարկներ ներկայացուցած, պայմանով սակայն որ անոնք աշխատին հոգատարութիւնը փոխանցել Անգլիոյ: Կը կարծուի թէ Զօր. Սարայլ կարեւոր յայտնութիւններ պիտի ընէ այս մասին:

«Տէյլի Թելէկրաֆ»ի դիւանագիտական թղթակիցը կ'ըսէ թէ կարգ մը Ֆրանս. Թերթերու անգլ. հիւպատոսին դէմ գրածները զարմանք և զայրոյթ առաջ բերած են Անգլիոյ դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ, ուր այն կարծիքը կը տիրէ թէ Պ. Սմարթ Դամասկոսի ոմբակոծութեան ատեն, երբ քրիստոնեայ թաղերը անպաշտպան թողուած էին Ֆրանս. զինուորներու կողմէ, իսլամ երեւելիներուն եւ ապստամբներուն մօտ միջամտելով, ազատեց եւրոպական եւ քրիստոնեայ թաղերը:

Մեծ ցոյցեր Պաղտատի մէջ

Պաղտատի մէջ հակաֆրանսական և հականգլիական մեծ ցոյցեր տեղի ունեցան վերջին օրերս, մասնաւորաբար բողոքելու համար Դամասկոսի ոմբակոծման դէմ, որ մեծ զայրոյթ առաջ բերած է Արաբներու մէջ: Վաթսուն հազար քրիստոնեայ, հրեայ եւ իսլամ իրաքցիներ պտտած են Պաղտատի փողոցները, կրելով սեւ դրօշակներ իրրեւ սուգի նշան: Էմիր Զէյտ, որ կը փոխանորդէ իր եղբօրը Էմիր Ֆեյսալի, հեռագրած է որ Թագաւորը անմիջապէս Պաղտատ վերադառնայ, մերժելով ամէն պատասխանատուութիւն: Ֆեյսալ Թագաւոր և իր հետեւորդները երկու օդանաւով Գահիրէէն ճամբայ ելան դէպ ի Պաղտատ:

Սուրիացի ապստամբներու յաջողութիւնները մեծ ուրախութիւն առաջ բերած են ամբողջ Իրաքի մէջ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻ ԲԱՆԱԿԱՆԻՑ ՎԱՐԱԿԸ

Ամեն ինչ սկսվեց այն օրից, երբ Ալեքսանդր Գրիգորյանը ստացավ Ղարաբուլաղի շրջանի գյուղատնտեսության բաժնի վարիչի պաշտոնը։ Ինչպես ինքն էր ասում, ինքնաբուխ կերպով։ Ինչպես ասում էին շրջանի մյուս գյուղատնտեսները, ինչ-որ մեկը պետք է գար։ Ինչպես ասում էին շրջանի գործադիր կոմիտեի նախագահ Ռուբեն Ղազարյանը, ինչ-որ մեկը պետք է գար։ Ինչպես ասում էին շրջանի կուսկոմի քարտուղար Ռոբերտ Ավետիսյանը, ինչ-որ մեկը պետք է գար։ Ինչպես ասում էին շրջանի ամբողջ ակտիվը, ինչ-որ մեկը պետք է գար։

Ալեքսանդր Գրիգորյանը եկավ։

Նա եկավ մի ամառ օր, երբ Ղարաբուլաղի շրջանի գյուղատնտեսության բաժնի շենքի առջև կանգնած էին 17 տրակտորներ, 5 կոմբայններ, 3 ավտոմեքենաներ և 2 ջրցան մեքենաներ։ Նա եկավ մի ամառ օր, երբ Ղարաբուլաղի շրջանի գյուղատնտեսության բաժնի շենքի առջև կանգնած էին 17 տրակտորներ, 5 կոմբայններ, 3 ավտոմեքենաներ և 2 ջրցան մեքենաներ։ Նա եկավ մի ամառ օր, երբ Ղարաբուլաղի շրջանի գյուղատնտեսության բաժնի շենքի առջև կանգնած էին 17 տրակտորներ, 5 կոմբայններ, 3 ավտոմեքենաներ և 2 ջրցան մեքենաներ։

ՎԱՍՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԵՎ ԳԱՂԹԱԿԱՆ ՀՈՂԻ

Լեոն Ջուհաուխ ստիպուած էր դառնալ գաղթականների հոգսերով, որոնք ամէն կողմէ կը հոսէին Ֆրանսա։ Ան ինքն ալ գաղթական էր։ Ան ալ հայրենիքէն հեռացած էր։ Ան ալ կարօտ կը քաշէր հայրենի հողերուն։ Ան ալ կը տառապէր օտար հողի վրայ։

Ինչպէ՞ս կրնար ան չհասկնալ իր ազգակիցներուն ցաւերը։ Ինչպէ՞ս կրնար ան չհասկնալ անոնց կարօտը։ Ինչպէ՞ս կրնար ան չհասկնալ անոնց տառապանքները։

Ան գիտէր, որ անոնք ամէն բանէ զրկուած էին։ Ան գիտէր, որ անոնք ամէն բան կորսնցուցած էին։ Ան գիտէր, որ անոնք ամէն բան թողած էին։ Ան գիտէր, որ անոնք ամէն բան ձգած էին։

Ան գիտէր, որ անոնք ամէն բան ձգած էին, որովհետեւ ուրիշ ելք չունէին։ Ան գիտէր, որ անոնք ամէն բան ձգած էին, որովհետեւ ուրիշ ելք չունէ

Պողբեվիկեան դաւեր Պարսկաստանի մէջ

«Տէյլի Թելեկրաֆ»ի դիւանագիտական թղթակիցը կը գրէ թէ խորհրդային գործակալներ արդէն սկսած են պարսկական Ատրպէյճանի և պարսկական Թուրքստանի մէջ մեքենայութիւններ սարքել Րիզա Խանի դէմ։ Անոնք կը ջանան ժողովուրդին կրօնական եւ արքայական զգացումները գրգռել անոր դէմ, յայտարարելով թէ որբապղծութիւն եւ չաւաճանութիւն է այն ձեռնարկը, որով կը փափաքի Շահ հռչակուիլ Սահմանադիր ժողովին կողմէ։ Իրենց փրոփականտը կը մղեն մասնաւորաբար սահմանագլուխի զինուորներուն մէջ, զորս կը գրգռեն ըմբոստանալ Րիզա Խանի դէմ եւ նոյն իսկ չճանչնալ իրբեւ վերին հրամանատար։ Արդէն յաջողած են իրենց կողմը շահիլ կարգ մը մարդիկ, որոնց ամսականները առնէ մը ի վեր անվճար ճնացած էին, ինչպէս յաճախ կը պատահի Արեւելքի մէջ։

Թուրքիոյ արտաքին հաղորդակցութիւնը

Վարչապետ Ըսմէթ փաշա Ազգ. Մեծ ժողովի նոր շրջանի բացման առթիւ Թուրքիոյ ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան մասին ճառ մը խօսելով, ի մէջ այլոց յայտարարեց.—

— Մեր յարաբերութիւնները բնականոն են Ս. Խ. Հ. Միութեան, Աֆղանիստանի եւ Պարսկաստանի հետ։ Բարեկամական դաշնագիրներ կնքած ենք Պուլկարիոյ եւ Եուկօ Սլավիոյ հետ։ Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ հետ հիւպատոսական համաձայնագրեր կնքելու համար դիմում կատարած ենք։ Պարտքերու խնդրին կարգադրութեան համար մեր բանակցութիւնները կը շարունակուին շահակից պետութեանց հետ։ Այս մասին խստիւ հետեւեցանք դաշնագիրներու ոգիին։ Կարելի չէ մեղադրել մեզ. մենք վարժուած ենք կանոնաւորապէս վճարելու մեր պարտքերը։ Սակայն պէտք է նկատի առնել մեր նիւթական կարողութիւնը եւ այն պարտաւորութիւնը զոր ունինք վերաշինելու համար ուրիշին սխալով աւերուած մեր երկիրը։ Մենք նպատակ ունինք որքան վճարելու, նոյնքան ալ խուսափելու բոլոր այն հետեւանքներէն, որոնք վնասակար կ'ըլլան մեր երկրին։

Ազգ. ժողովը 21ի դէմ 159 ձայնով վստահութեան քուէ տուաւ դահլիճին։

Ֆաշիստական կազմակերպութիւն Փարիզի մէջ

Մուսոլինիի օրինակին հետեւելով, Ֆրանսայի թունդ ազգայնականներն ու արքայականները Ֆրանսայի մէջ ալ ֆաշիստական կազմակերպութեան մը հիմը դնելու համար առջի օր Ջինադաղարի տունին առթիւ մեծ միթինկ մը սարքեցին Վակրամի սրահին մէջ։ Ներկայ էին 5-6000 հոգի։ Խօսեցան յայտնի առենախօսներ։ Պ. ժաք Արթիւս շեշտեց որ անհրաժեշտ է «մէկ խուրձի (ֆաշիօ) մէջ հաւաքել այն բոլոր կորովները, զորս ոգեւորած է յաղթանակի շունչը»։ Պ. Թիւիի Պառէս խորհրդարանային վարչաձեւը քննադատեց եւ կոչ ուղղեց կազմել Երիտասարդական Լէգէոններ։ Վերջին խօսողն էր յայտնի արքայական տնտեսագէտ Պ. Ժօրժ Վալուա, որ պարզեց նոր կազմակերպութեան քաղաքական ծրագրին գլխաւոր կէտերը։ Ելմտական կացութիւնը շտկելու համար դիկտատոր մը պէտք է, ըսաւ և աւելցուց. «Խորհրդարանային վարչաձեւը այլ եւս գոյութեան իրաւունք չունի։ Հիմա կան երկու վարչաձեւեր. հաւասարակշռութիւնը եւ ֆաշիզմը. առաջինը Ռուսիան քանդեց. իսկ երկրորդը երկու քայքայուղ ժողովուրդներու տուաւ իրենց անցեալի մեծութիւնը։ Խուրձերու պարտականութիւնը պիտի ըլլայ ընտրական եւ խորհրդարանական ծրագիրը ջնջելով պետ մը տալ ազգային կառավարութեան։ Ա.յս նպատակով կազմուած կը յայտարարեմ «կռուողներու և արտադրող բազուկներու խուրձը»։

Ա.յս ճառէն վերջ ֆաշիստական դրօշակի հանդիսաւոր յանձնումը տեղի ունեցաւ, մինչ ամբողջ սրահը միաբերան կ'երգէր «Մարսէյեզը»։ Միթինկէն վերջ ֆաշիստ լեգէոնականները, բոլորն ալ կապոյտ շապիկ հագած՝ կապոյտ օձիքով, գումարտակներու բաժնուեցան եւ զինուորական քալուածքով գացին դէպի էթուալ, Անծանօթի զինուորին իրենց յարգանքը մատուցանելու համար։

Նոր Իտալիա Մ.ի.ի.ի մէջ

Անգլիական թերթերը կը գրեն թէ յաւելիկայ Մարտին կամ Ապրիլին իսլամական համագումար մը տեղի պիտի ունենայ Մէքքէի մէջ, ընտրելու համար նոր Խալիֆա մը, որ պիտի նստի յիշեալ քաղաքին մէջ։ Ա.յս գաղափարին ջատագովներն են Հնդկաստանի իսլամները, որոնց կողմէ պատուիրակութիւն մը ճամբայ եղած է դէպի Մէքքէ՝ Սուլթան Իպնի Սուուտի հաւանութիւնը ստանալու համար այս մասին։

Համաշխարհային ցոյցեր

Ջինադաղարի տարեդարձին առթիւ, առջի օր «նախկին մարտիկներու հանրապետական ընկերակցութիւն»ը, A.R.A.C. որ համայնավարական ձգտում ունի, ցոյց մը կազմակերպած էր Քլիշիի մէջ, բողոքելու համար բոլոր պատերազմներու դէմ։ Թափօրը կը բաղկանար 2000 հոգիէ — ըստ «Իւմանիթէ»ի 25.000 — որուն առջեւէն կ'երթային Հանրի Պարպիւս, Վայեան-Քութուրիէ, Մարթի եւայլն։ Ճառեր արտասանուեցան Թաղապետարանի մեծ սրահին մէջ։ Իրիկուան դէմ մօտ 200 ցուցաբարներ ոստիկանութեան հետ բախում ունեցան Քլիշիի հրապարակին մեթրոյին առջեւ։ Զերբակալուեցան վեց ֆրանսացի եւ մէկ ալճերիացի։ Միայն այս վերջինը բանտարկուեցաւ։

Նմանօրինակ միջադէպեր պատահեցան նաեւ Ամիէնի եւ Ռօշֆօրի մէջ։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

— Մուսոլինի երեք օրուան մէջ 24.000 խնդակցական հեռագիր ստացած է, վերջին մահափորձին ազատուելուն առթիւ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. «Սար» և «Կայծակ» Թաղ. կոմիտէները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին վաղը Իրիկուն, 14 Նոյեմբ. ժամը 8ուկէսին, 13 Rue de Londres.

Օրակարգ՝ միացեալ ընտրութիւններ ու ընթացիկ հարցեր։

ԾԱՆՕԹ.— Անհրաժեշտ է միասին ունենալ անդամատետրը։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՆԱՀԱՆԳԻՆ պատկանող բոլոր Փարիզաբնակ Հայերը երկսեռ, կը հրաւիրուին ընդհ. ժողովի վաղը շաբաթ դիշեր ժամը հիշդ 9ին (Մէդրօ Սէվրը)։

Rue du Bac, 130.

ՓՍԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ 18 Նոյեմբեր Շորեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Սօսիէթէ Սավանթի ամփիթեատրոնին մէջ բանասիրական երեկոյթ մը սարքած է, նախագահութեամբ Տօքթ. վ. Թորդումեանի։ Կը խօսին Պ. Կ. Յ. Բասմաջեան՝ Հայ բժշկականութեան ծագման եւ Ամիր Տովլաթի բժշկական գործերուն վրայ եւ Տօքթ. Բալասան՝ Աւելորդ տպաշտութեան դերը բժշկութեան մէջ նիւթին վրայ։

ԲՈՐՋՐ ՀԱՅԲԻ Հայրենակցական Միութեան անդամները ժողովի կը հրաւիրուին Կիրակի ցորեկ, ժամը 3ին, Ռոստոմի Սրահը։

ԼԱ ՍԻՅՆ—ԹՈՒԼՕՆի մէջ, Երեւանի աղէտին առթիւ կատարուած հանգանակութեան մասնակցած են հետեւեալ հայրենակիցները.—

Պ. Պ. Լեւոն Սիմոնեան 50 ֆրանք, Անդրանիկ Տրզատեան եւ Տիկ. Ասրիէլ Տրզատեան 25ական, Տիկ. Արաքսի Եագուպեան 15, Ս. Բրամ Յովհաննէսեան, Տիկ. Վարդուհի Յովհաննէսեան, Երուանդ Եագուպեան, Յարութիւն Պիպէոեան, Տիկ. Ծաղիկ Պիպէոեան, Երուանդ Թէրզեան, Տիկ. Վերա Թէրզեան, Քէլլէճեան եղբարք, Նազարեան Հրանդ եւ որդին, Կարապետ Խանչէրեան, Մկրտիչ Ազարեան, Գէորգ Կարապետեան, Ժապ Պեսօեան, Տիկ. Իզար Պեսօեան, Յարութիւն Սարգիսեան, Յովհաննէս Ուզունեան, Գէորգ Զուլֆեան (դերասան), Լեւոն Իլթիճեան եւ Օննիկ Վարդանեան 10ական, Խաչիկ Պէրպէրեան, Կարապետ Ալիքսանեան, Յովհաննէս Սրապեան, Օննիկ Խըտըրեան, Տիկ. Երանիկ Խըտըրեան, Յարութիւն Մինքայէլեան, Խոսրով Մելօչեան, Գրիգոր Գալէմքէրեան, Գրիգոր Փիլիպպոսեան, Տիկ. Զապէլ Փիլիպպոսեան. Յարութիւն Տէր Յովհաննէսեան, Տիկին Մարի Տէր Յովհաննէսեան, Համբակ Դարբինեան, Նիկողոս Նիկողոսեան, Օննիկ Զարիֆեան, Տիրան Ենոքեան, Զարեհ Պատմաճեան, Խաչիկ Փափազեան, Տիրան Զաքէոսեան, Հայրապետ Սարաֆեան, Արամ Եաղմուրեան, Տիկին Վերժին Եաղմուրեան, Մ. Ստեփան Լեւոնեան, Գրիգոր Աւետուրեան, Սմբատնակ Տաղտէվիրէնեան, Յարութիւն Պօյաճեան, Հայկ Սարաֆեան Ճական, Լուքա Մինալչէա (ռումանահայ) 3, Փոքրիկն Երուազ Ե. Թէրզեան 2, Ստեփան Յովհաննէսեան 1։ Գումար՝ 446 ֆրանք։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐԶԱԿ

ԳԱՐԱԵԱՆ

Tailleur Mignon

5, rue Mignon,— Métro Odéon եւ St. Michel

Սօսիէթէ Թաւանթի Թատրոնին դէմ։ Ձմրան համար պատրաստած է ձոխ մթերք մը ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպաններու։

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկուններըը մինչեւ 8.30։ իսկ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30։

ՎԱՂԸ ԳԻՇԵՐ

ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Փարիզահայ պարահիրաց երկսեռ խումբին կողմէ,

Ղեկավարութեամբ Փարիզի պարբի ակադեմիայի բրօֆ.

ՊՐՆ. LUCIEN LAURENTի

ժամը 9ին, Salle Russeի ընդարձակ սրահին մէջ, 42 Rue Hermel։ Ցոմները կարելի է ստանալ Հայկական բոլոր ճաշարաններէն։

Մուտքը 5 ֆրանք։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սելանիկէն Տիկին Խազաբեր Փաշաեան կը փնտռէ իր զաւակը Սեբաստացի Պ. Մկրտիչ Փաշաեանը (ատաղձագործ), որ ընդհ. պատերազմէն առաջ Ֆրանսա եկած է։ Տեղեկացնել խմբագրութեան։

Քըլըհիրցի Մարիամ Քէլօղլանեան կը փնտռէ տղան, Համբի Գրիգոր Քէլօղլանեանը, որուն Տէրսիմ ըլլալը խմացուած է։ Տեղեկացնել Հետեւեալ հասցէով Fabrique de Cartonnerie à Etouy Oine (France)։

Սերգօ Ալագեան, Իզմիրցի (Գաբաթաշէն) որ Օսմ. պանքայի մէջ կարեոն տը պիւրօ էր, կը փնտռէ իր բոլոր Ռօզա Ալագեանը։ Տեղեկացնել Գրիգոր գնաճեանի Verreries Blanche Onor (Nord)։

Կը փնտռուի 25 տարիէ ի վեր Փարիզ բնակող Էլմաս կամ Գոհարիկ պարսամեանը (մայր Հանգուցեալ Տօքթ. Ամենակ պարսամեանի) եղբօր աղջկան Մաքրուհի Պէզիրճեանի կողմէ։ Տեղեկացնել «Յառաջ»ի։

Երզնկայի կայծակ գարիպեան որուն վերջին հասցէն էր Հալէպ 6 Rue Kildani։ Տեղեկացնել Missak Djiknavorian, 79 Ave. Vauban, Livry-Gargan. S. &. O. France.

Սերաստիոյ կոմսուն գիւղէն Մարիամ Պիւրկէնեան - Մուլատեան կը փնտռէ եղբայրները **Տիգրան** Երուանդ եւ Օննիկ **Պիւրկ**նեանները։ Տեղեկացնել Քանի Ցրամեան, Պան Գարբինեանի, Pont de Chéruy, Isère, կը խնդրուի արտասահմանի Թերթերէն արտատպել։

Խնուսցի Յովսէփ Մալեան կը փնտռէ Ղազար Ելօեանը որ պոլսէն փարիզ եկած է երկու տարի առաջ։ Տեղեկացնել Restaurant International Pont de Cheruy, Isère.

Մկրտիչ կաճոյեան Ցիւրճեցի, որ երկու տարի առաջ Մարսիլիա եկած է. պիրէոնէն եւ խաչիկ Քեամիկեան, պուռսայի Սէօլէօզ գիւղէն որ Ֆրանսա եկած է Սելանիկէն 7-8 ամիսներ առաջ։ Խնդրել պօղոս Սարայտարեանի 4 Rue du Bois, St. Etienne (Loire)։

կանանց եւ արանց

ԴԵՐՁԱԿ

ԿԱՐՕ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ

51, Rue de Seine

Meiro : ODEON Tel. FLEURUS 59-57

Ձափի վրայ ամենավերջին նորաձեւութեամբ ճաշակաւոր

ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

Ճոխ մթերք երկու սեռի յատուկ անդր. և ֆրանս. կերպաններու։

ԳԻՆԵՐՔ ԱՆՄՐՑՆԵԼԻ

Ի դիւրութիւն յաճախորդներու, բաց է ամէն օր 8էն մինչեւ իրիկուան ժամը 10։

Բաւական է մէկ անդամի այցելութիւնը, տեւական յաճախորդ դառնալու համար։

ՍԱԿԱՐԱՆ

12 Նոյեմբեր 1925

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.
Սթերլին,	L. St.	121 —
Տոլար,	Dollar	23 —
Մարք (ոսկի)	Mark	5 90
Թրքական Ոսկի.	L. Trq.	13 80
Թրք. ոսկի	» or	99 —
Մէճիտիէ	Médjidié	9 50
Լէվա 100 հատ	Léva	17 75
Տրախմի »	Drachme	30 50
Լիր » »	Lire	99 40
Պելճ. ֆրանք »	Frc. Belge	113 40
Շուից. »	Frc. Suisse	483 —
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)	123 —
ԱՐԺԵԹՈՒՂԹԵՐ		
Եգ. Քր. Ֆոնսիէ I	Cr. Foncier Eg.	1745 —
» II	»	1425 —
» III	»	1300 —
Ռումելի երկաթ.	Lots turcs	130 —

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS

208bis, Rue Lafayette, Paris(10e)

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԻՏ

ՆԵՐՔԻՆ ՄԱՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՒՈՐԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր — Ամէն օր 2·30 — 7·30

Կիրակի եւ տօն օրերը 9 — 12

ՈՒՐԻՇ ԱՏԵՆ ԹԱՄԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՏՕԹՕ ՁԷՊԻՍ

ՑԱԿՈՐ ՍԷՄԷՐՃԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԱՆԹԵՐԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ

Դիսթամատելի գիներով

ԱՆՑԱԳՐԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ ԿԷՍ ԹԱՄԱՆ ՑԱՆՋՆԵԼԻ

Իրիկուան ժամը 7էն վերջ ժամադրութեամբ

1, Boulevard Poissonnière, Paris. Մուտք՝ 37, Rue Poissonnière.

(«Մարէնի» չէնքին ճիշդ դիմացը)

ՃԱՇԱՐԱՆ COSTAS

ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՄԱՔՈՒՐ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ, ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Անգամ մը միայն այցելել բաւական է գաղափար մը կազմելու համար մեր ճաշարանին ունեցած առաւելութիւններուն մասին։

17, Rue de la Fraternité — BRUXELLES

ՀԱՐԱՉ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՒԵԱՆ
որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57 - 82

ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և »	—	10 շ.	20 շ.
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ԿԻՐԱԿԻ 15 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1925

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 46 — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՀՐԱՇԱԳՈՐԾ ՓԻԼՈՆԸ

Այլ եւս կարելի է պնդել թէ՝ Ֆրանսայի մէջ ո՛ր եւ է հանրային ձեռնարկ չպիտի յաջողի, առանց կաթող. պատուիրակին ներկայութեան. ուրիշ խօսքով, առանց փրկարար փիլոնին:

Արդարև, ամէն անգամ որ Պալաքեան եպիսկոպոս կը հեռանայ փարիզէն, ամէն բան կանգ կ'առնէ. կը ցամքի մինչեւ անգամ «ազգային» լուրերու աղբիւրը: Այսպէս եղաւ, երբ կաթող. պատուիրակը Մարսէյլ գնաց. այսպէս և հիմա, երբ Անգլիա կը գտնուի: Դատարեալ ամայութիւն՝ Փարիզի Առաջնորդարանին մէջ, եթէ կարելի է այսպէս կոչել:

Եւ իսկապէս, կաթող. պատուիրակը այնքան տէր-տիրական է կացութեան, որ ամէն գրութիւն իրեն կը դրկուի, իրեն հետ կը ճամբորդէ: Ուրեմն, ոչ մէկ գործ կրնայ ընթացք առնել առանց իր նախագահութեան կամ ներկայութեան: Այս իրականութիւնը այնքան ատոյգ է, որ Եւրոպայի Ազգ. Սահմանադրութեան հռչակաւոր ծրագիրն իսկ ամիսներով յատուկ յանձնախումբին քով յօրանջելէ յետոյ, նոյնութեամբ եկաւ մտաւ եպիսկոպոսին թղթածրարը: Այդ նախագիծն ալ, զուտ աշխարհական-խորհրդակցական գործ մը, գլուխ պիտի հանէ հոգեւոր հովիւը: Ուրիշ, աւելի յետամնաց գաղութներու մէջ, աշխարհական տարրերն են որ ծրագիր կը պատրաստեն, որոշումներ կուտան եւ կը յանձնեն Առաջնորդին, «ի գործադրութիւն»: Լոյս քաղաքին մէջ, ամբողջ լոյսն ու իմաստութիւնը ամփոփուած են վեղարին տակ, եւ կը ծփան փիլոնին ծայրերուն հետ: Կ'առարկեն թէ ուրիշ կերպ ալ չի կրնար ըլլալ, քանի որ տակաւին կազմակերպութիւն չկայ, իսկ եպիսկոպոսը լիազօր է: Ի՛նչ խախուտ փաստ, անգործութիւնն ու անտարբերութիւնը արդարացնելու համար:

Ճիշդ այն պատճառով որ նախընթաց չկայ եւ ամէն բան «ի լինելութեան» է, պէտք էր մասնաւոր եռանդով գործել, կարելի եղածին չափ ամուր եւ արդիական հիմքեր դնելու համար: Թեմական Առժամեայ Վարչութեան անդամները անշուշտ գիտեն որ թէեւ Ֆրանսայի համար ընտրուա են, բայց իրենց գործը կ'ընդգրկէ ամբողջ արեւմտեան եւ կեդրոնական Եւրոպան: Ինչ որ կը պատրաստուի այստեղ, տեսակ մը տիպար (մօտէլ) պիտի ըլլայ միւս գաղութներուն համար, ի հարկէ համապատասխանելով իւրաքանչիւր երկրի պահանջներուն: Արդ, իրենք այնքան հարեւանցի կը նային գործին վրայ որ, փիլոնը լայնատարած կը փռուի ամէն տեղ, իսկ աշխարհական միտքը, գործունէութիւնը կը մնայ չորս պատի, եթէ ոչ մէկի մէջ: Յորհուրդ մարդկան, կամք... վեղարի (կամ Աստծու):

Եւ դեռ աւելին: Ընթացիկ, անմիջական գործերն անգամ բախտին ձգուած են: Անցեալ Սեպտեմբերին. կաթող. պատուիրակութեան Դիւանէն հաղորդուեցաւ թէ դպրոց-մանկապարտէզներ պիտի բացուին Ալֆորվիլի, Պելվիլի, Պուա Քոլոմպի եւ Անտուվիլի մէջ: Նոյեմբերն ալ կը վերջանայ, եւ տակաւին ձայն չկայ: Նոյնը գաւառներու մէջ: Զանձրացած շոայլաբան խոստումներէն, կարգ մը վայրեր սկսած են իրենց գլխուն ճարը նայիլ: Լաւագոյն ձեւն ալ ա՛յդ է: Ինչ որ գլուխ կը հանուի տեղական նախաձեռնութեամբ, աւելի կ'արժէ, աւելի հիմնաւոր է, քան կեդրոնէն հանելիք շնորհ մը: Մենք ալ կը զարմանանք թէ ի՛նչու երեսի վրայ կը մնայ այս գործը, քանի որ որոշումը տրուած է արդէն, եւ եպիսկոպոսի՛ն նախագահութեամբ: Բայց լաւագոյն է ո՛ր եւ է իրական գործ արտադրել, քան ժամավաճառ ըլլալ հարցումներով որոնց պատասխանող չկայ, Փարիզի մէջ: Այստեղ ալ միշտ «զբաղած» են մարդիկ, եւ չեն կրնար քանի մը ժամ խնայել «ազգին գործ»երուն համար:

Ուրիշ անմիջական խնդիր մը, — ամուսնութեան արտօնութեան կնճիռը: Մենք անդադար նամակներ կը ստանանք մեր ընթերցողներէն, որոնք հազար դուռ զարնելէ յետոյ, խորհուրդ կը հարցնեն մեզի, կամ գանգատներ կը յայտնեն զանազան մարմիններու դէմ: Պարապ տեղը չէ որ ընթերցող մը կը գրէր վերջերս. «365 ֆրանք ծախսած եմ մինչեւ հիմա, մինչեւ Պոլսէն վկայական բերել տալով. բայց տակաւին արտօնուած չեմ ամուսնանալու. մինչդեռ երեսուն ֆրանքով կարելի է պսակուիլ ոեւէ Լուիզի մը հետ»: Չի բաւեր չոր բառերով յիշեցնել երկրին օրէնքները: Վերջը-վերջը ո՞վ պիտի հետաքրքրուի, տեղական պահանջներուն համապատասխան ձեւ մը գտնելու համար, կարճ, յատակ եւ մատչելի եղանակ մը, որպէս զի պարզ ձեւակերպութեան մը, թուղթի կտորի մը համար ալ չտանջուին այնքան չարչրկուած երիտասարդներ: Չէ՞ որ ազգային կազմակերպութիւն եւ նման բոլոր ձեռնարկները կ'ըլլան այլասերման վտանգին հակազդելու համար: Ո՞ւր է իրական աշխատանքը, երբ ամէն մարդ իր գլխուն մնացեր է, մեծերը՝ ինչպէս պզտիկները:

Աստե՛ղ ալ հրաշագործ փիլոնը պիտի փայլի:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

1915 Մայիս 16ին, Շէօսլնէր, Էրզրումի գերմանական հիւպատոսը, կը գրէր Գերմանիոյ արտաքին Նախարարութեան.

«... Հայերուն կողմէ որ եւ է ապստամբութենէ վախ չկայ: Հետեւաբար, այս տարագրութիւնները վայրագութիւն են եւ առանց պատճառի»:

Յարձեալ, նոյն պաշտօնատարը կը հաղորդէր.

«... Մնաց որ, այս չարդերուն կատակիցները առանց պատիպատ ձեւերու կը խոստովանին թէ Հայերու դէմ իրենց գործած արարքներուն վերջնական նպատակն է այս ցեղին բնաջնջումը՝ Թուրքիոյ մէջ: «Պատերազմէն յետոյ, ա՛լ Հայ չպիտի ունենանք Թուրքիոյ մէջ», կ'ըսէր ինձի բան առ բան Թուրք ականաւոր անձնաւորութիւն մը»:

1915 Յունիս 7ին, վանկէնհայմ, կ. Պոլսոյ գերմանական դեսպանը, կը գրէր վարչապետ Պէթման Հօլվէգի.

— «Կառավարութիւնը (Թուրք) իրապէս կը ձգտի բնաջնջել հայ ցեղը օսմ. կայսրութեան մէջ»:

1916 Յունիս 10ին, դեսպան վօլֆ Մէթէրնիխ, կը հաղորդէր Գերմանիոյ վարչապետին.

—«Թրքական կառավարութեան ծրագիրն է հայկական խնդիրը լուծել հայ ցեղին բնաջնջումով: Այժմ կ'ուզէ անհետացնել հայկական յատկին համախմբումները, որոնք ապստամբ էին առաջին տարագրութիւններէն»:

Աւանք՝ օտար, գերմանական վկայութիւններ են: Յամի շնորհաց 1925 Թուականին, կը կարդանք հայերէն Թերթի մը մէջ.

«Հայ ազատագրական շարժումը առաջին օրէն իսկ անջատողական էր եւ բթու ազգայնական»: (Զապէլ Եսայեան, «Երեւան» 18 Հոկտ.):

«Հայդուկային շարժումն էր որ Թիւրք զինուցիչն եւ քիւրտ մշակին բազուկը իր դէմ գինեց», եւ անուա «հերոս»ներն էին որ «բանը հասցուցին այնտեղ որ օրինաւոր պատրուակներ տուին օսմ. կառավարութեան դաժան միջոցներով զսպելու պատուհասող եւ ըմբոստ տարր մը»: (Նոյն Հոկտ. 22)

...«Յորդրդային Հայաստան»ի քաղաքականութիւնը սրբագրում է անցեալի «սխալը», Թշնամութեան եւ փոխադարձ գազանաբարոյ կոտորածի փոխարէն առաջ քաշելով եղբայրութեան գաղափարը»: (խմբ. նոյն Թերթի, Նոյ. 5):

— Ի՛նչ անուն տալ այս ընթացքին, կը հարցնէ պատանափոխներուն ծաղկոցը, նոր եւ աւելի զգեխիկ պաշտպանողական մը նուիրելով յաւէտ անպաշտպանելի զոհի մը եւ նոյնքան անպաշտպանելի Զապէլ Եսայեանին.

— Անբարոյականութիւն, ըսեր էինք մենք, եւ կը կրկնենք:

— «Քաղաքացիական քաջութիւն եւ պարտաճանաչութիւն հայ աշխատաւորութեան հանդէպ», կը պատասխանէ Երեւան:

Թշուա՛ռ, երիցս Թշուա՛ռ աշխատաւորութիւն:

ՕՐ ԸՍՏ ՕՐԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Պէյրութէն հասած նոր հեռագիրները կը տեղեկացնեն թէ Ֆրանսական կարեւոր ուժեր ցամաք ելած են յիշեալ նաւահանգիստը, մանաւանդ Թեթեւ հրետանի եւ հրասայլեր: Դամասկոսի մէջ Ֆրանսական մեծ յարձակողական մը կը պատրաստուի: Զօր. Տիւփօռ Չոմսի առաջապահ դիրքերը քննելու գացած է: Դամասկոսի հիւսիսակողմը 1500 ապստամբներ գիշերային նոր յարձակում մը գործեցին եւ երկու ժամուան կռիւէ վերջ ստիպուեցան ետ քաշուիլ: Դամասկոսի մէջ պաշտպանութեան աշխատանքները փութով առաջ կը տարուին:

Թուրք եւ արաբ հրոսախումբերու գործունէութիւնը հետզհետէ կը շեշտուի Անդր-Լիբանանի մէջ: Ասոնք յաջողեցան Պէյրութ—Դամասկոս գիծին վրայ կամուրջ մը օդը հանել: Նոյնպէս փորձեցին քանդել Լիբանանի փապուղին: Այս խիստ կարեւոր գիծը պաշտպանելու համար Ֆրանսացիները ստիպուեցան աւելցնել այդ շրջանի Թուրքիկ խումբերը եւ պահակները:

∴ Լոնտոնէն առնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ անգլիական կառավարութիւնը Լոնտոն հրաւիրած է նորընտիր բարձր քոմիսէր Հանրի տը Ժուվընէլը, տեսնուելու համար արտաքին նախարար Զէմպըրլէյնի եւ գաղթային նախարար Էմբրիի հետ, Պաղեստինի եւ Սուրիոյ հոգատարութեանց մասին:

∴ Հասպէյան գրաւող ապստամբները կը յառաջանան դէպի Ճուտէյտա: Բնակիչները սարսափահար մեծ թիւով Պաղեստին կ'ապաստանին: Հասպէյա կը գտնուի Յորդանանի վրայ եւ Պաղեստինի սահմանագլուխէն 5 քիլոմեթր հեռու է: Տիւրզիները Քավքապա արաբ քրիստոնեայ գիւղը գրաւելով բնակիչները ջարդեցին եւ տուները այրեցին: Անգլիացիները օդնական ուժեր ղրկած են Պաղեստինի սահմանագլուխը, արգիլելու համար որ ապստամբները չանցնին անգլիական հոգատարութեան սահմանները:

Ապստամբներու յարձակումը Դամասկոսե մօտակայ Տումա գիւղին վրայ, ետ մղուեցաւ Ֆրանսացիներուն կողմէ:

∴ Անթել հեռագրի մը համաձայն, Դամասկոսի վրայ նոր յարձակում գործուած ըլլալով, Ֆրանսացիները կրկին ռմբակոծած են քաղաքը. այս անգամ վնասուած են նաեւ քրիստոնեայ թաղերը: Դամասկոսէն մինչեւ Սիդոն ապստամբներուն ձեռքն անցած է:

Գահիրէի Սուրիա-Լիբանանեան կոմիտէն Հոդոս ղրկած է Իսմայիլ Հիւսէյնին, որուն պաշտօնն է ղէնք եւ ռազմանիւթ ներմուծել Սուրիա: Կղզիին Թուրքերը կ'աջակցին իրեն:

Պաղտատի մէջ ալ կացութիւնը լուրջ է: Հօճա Միտհաթի նախագահութեամբ «Ազգային Կոմիտէ» մը կազմուած է, որ յարաբերութեան մէջ մտած է Ատանայի եւ Գոնիայի կազմակերպութեանց հետ:

∴ Պէյրութէն հասած հեռագրի մը համաձայն, Տիւրզիները Դամասկոսի գլխաւոր պողոտային վրայ, Տահրէլ Պէյտէր մոնելով, մորթած են չորս քրիստոնեայ գիւղացիներ: Ոճիրին վայրը հազիւ քսան մղոն հեռու է Լիբանանի մայրաքաղաքէն, Լիբանանի լեռներուն կատարը, ուր ձիւնը կը հալածուի հակայ ամրոցանման շէնքերու վրայ, ամառ առեն: Այս դէպքը մեծ սարսափ առաջ բերած է շրջակայ գիւղերուն մէջ, ուր շքեղ շէնքեր կան եւ իբր ամառանոց կը ծառայեն: Շատեր Պէյրութ մեկնող վախստականներուն կը միանան: կը հաստատուի թէ Հասպէյայի մօտ ձերէլք Հարտելիի մէջ ալ քրիստոնեաներ ջարդուած են: Բանակատեղիի պաշտօնական զեկոյցները կ'ըսեն թէ Զէյտ Ապրաշի հրամանին տակ գտնուող հրոսախումբը նոյնպէս քրիստոնեաներ ջարդած է: Հասպէյայի տիւրզի շէյխը բազմաթիւ զինուորներ եւ ոստիկան-զինուորներ ջարդուելէ ազատած է, հազարի մօտ Տիւրզիներու յարձակումին առեն: Լիբանանի Տիւրզիները Սուրիոյ ապստամբ Տիւրզիները իրենց Թշնամի կը նկատեն:

Թրխկան խաղաղութիւնը Միջագետքի մէջ

Գրեցինք թէ Մուսուլի քրիստոնեաներու տարագրութեան քննիչ մարմինը գործի ձեռնարկած է: «Շիքակօ Թրիպիւն» կը գրէ թէ Էնկլիւրիի կառավարութիւնը վախնալով որ հանրային կարծիքին առջեւ պիտի խայտառակուին իրենց կատարած նոր ջարդերուն համար, հրաման տուած է Միջագետքի իշխանութիւններուն որ սահմանագլուխին վրայ նախկին գոյավիճակը վերահաստատէ: Այքիւն եւ ուրիշ գաղթականներէն հազարաւոր տարագրուածներ ճամբայ պիտի հանուին դէպի իրենց գիւղերը. սպաներուն եւ զինուորներուն հրաման տրուած է ետեւը մնացած մարդիկն ու կիները չսպաննել, ոչ ալ բռնաբարել աղջիկները: Սակայն այս գաղթականները կը մեր-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. Էջ)

ՎԱՂՎԱԾՈՑ ՁՈՒՅՆԻՆ

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների նախագահ Հարդինգը մահացել է 1920 թվականի օգոստոսի 2-ին, սրտի կաթվածից։ Նրա մահվան լուրը ամերիկյան ժողովրդի համար անսպասելի էր։ Հիվանդությունը սկսվել էր ընդամենը մի քանի օր առաջ։ Ամերիկյան ժողովրդի ներկայացուցիչները, որոնք ընտրել էին Հարդինգին նախագահ, ոչ մի կասկած չունեին, որ նա կանցնի երկրորդ անգամ ևս։ Ամերիկյան ժողովրդի մեծ մասը Հարդինգին համարում էր ամենահարմար մարդը նախագահի պաշտոնի համար։ Նա ամենևին չէր ձգտում դառնալ նախագահ։ Ընդհակառակը, նա ամեն կերպ խուսափում էր այդ պաշտոնից։ Նա ուզում էր մնալ իր հարազատ Մարիոն քաղաքում, ուր նա ապրում էր մինչև իր ընտրվելը նախագահ։ Նա ուզում էր մնալ իր հարազատ քաղաքում, որովհետև այնտեղ նա ուներ իր հարազատ ընկերները, որոնց հետ նա ապրել էր մանկությունից։ Նա ուզում էր մնալ իր հարազատ քաղաքում, որովհետև այնտեղ նա ուներ իր հարազատ ընկերները, որոնց հետ նա ապրել էր մանկությունից։ Նա ուզում էր մնալ իր հարազատ քաղաքում, որովհետև այնտեղ նա ուներ իր հարազատ ընկերները, որոնց հետ նա ապրել էր մանկությունից։

* * *

Ամերիկյան ժողովրդի համար Հարդինգի մահը մեծ կորուստ է։ Նա ամենևին չէր ձգտում դառնալ նախագահ։ Ընդհակառակը, նա ամեն կերպ խուսափում էր այդ պաշտոն

Ա Մ Տ Ղ Ի Կ

(ՀԷՔԵԱԹ)

ՕՐ. Հ. Ա.ԻՆ

Ջրեզերքն եմ, կայներ եմ: Ա-լիքները հեռուէն կուգան, ճօղոռալէն ճօղոռալէն եւ խաղուտիկ խճաքա-րերը կը շշղշացնեն. յետոյ բրքջալով կը փախչին: Բան մը գիտեն, որ չեն ըսեր. մանուկներու պէս, որ ծունկերուդ կը գային, մազերուդ կը դպին, ականջիդ կը ծռին, բայց բան մը չեն ըսեր:

Ալիք մը, սակայն, մեծ քարի մը հետին ինկաւ, բիւրեղի պէս փշրուե-ցաւ, եւ աւազին վրայէն, Թաւշա-յին, ու նմանօրինակ գեղուհիի մը միսին, վար հոսեցաւ, դէպի լճակը լեզուն երկարեց, երերցուց, եւ պատմեց.—

Հայերը, ժամանակին, Աստղիկ անունով սիրոյ դիցուհի մը ունէին, ոյր փրփուրներուն մէջէն գետը էին: Անիկա կը սնանէր նեկտարով ու ամբրոսիայով, մեղրէն եօթն անգամ աւելի քաղցր: Աղջուդ որ կենար, կ'ըսէին՝ ճրագալոյցի խորան է, հա-րատ լոյսերով, խունկի բոյրերով եւ ջեռնակ՝ աստուածային բոցով: Առաջ աստուածները կարմիր կը հագնէին, սակայն Աստղիկ կանանչ կը հագնէր, դաշտերուն գոյնովը, մատղաշ ու միշտ երիտասարդ: Բա-րակ նափորտ մը, այնքան բարակ, որքան արեւէն գարնուած փոշիի պատատ մը կ'ըլլայ, ուսերն ի վար, եռեւոքը կը ծփար:

Կուժ մը ունէր, երախայի մը փորով ու նմանօրէն կռնաձեւ: Անով ջուր կ'առնէր, ջուր կը տանէր, եր-կու ձեռքը ձախ մէջքին վրայ օղակ շինած եւ կուժը կախած: Կանո՛ւխ, շատ կանուխ, երբ դեռ արեւածագը աշնան տերեւի մը չափ հազիւ դեղ-նոտած կ'ըլլար:

Առտու մըն ալ եկաւ. ջուրերը երկինքի պէս էին. ապրշումի արեւը լերան վրայ ծառի մը փաթթուեր ճեացեր էր:

Աստղիկ ջուրին վրայ կախուե-ցաւ, որքա՜ն գեղեցիկ էր: Կուրծքն էր, ջուխտուտիկ, գնուտիկներ, մա-զերը հոսեր, թափեր, թելթել՝ ցնցուղի նման: Անիկա յարդարանքի համար եղերքը կը նստի. յանկարծ սանտրը ձեռքէն կ'ինայ:

Ալիքները քրքջացին, վրիւռ հանեցին, յայտնե՛ր էին կախարդել աստուածուհին: Վասնզի ջրանուշները կը ցանկային գրկել անոր մարմինը, եղեամի պէս մաքուր: Կանչեցին Հովիկը, որ կը քնանար վարդին ծոցը.

Հովիկ-քուրիկ, շունչիդ մատաղ,
Շեւա՛, ճասի՛ր մեզի շուտով,
Համբուրէ մեզ, որ ծփալով
Երթանք պագնենք հարսը չքնաղ:

Հովիկը արթնցաւ ու վարդին բարիլոյս տուաւ: Ցետոյ, Թռաւ գնաց, ջուրը լղճց, համբուրեց: Ալիքները խնդալով՝ փախան եկան, փախան եկան, ու սանտրը տարին:

Ա՛յն առեն Աստղիկ մէկդի նե-տեց կանանչ շղարշը, ոտքը մխրճեց ջուրին մէջ: Ալիքները փախան և-կան, փախան եկան, ոտքի տակի քարը տարին:

Եւ Աստղիկ ջուրն ինկա՜ւ: Ա-լիքները շուրթէ շուրթ երգեցին, ջրանուշները աստուածուհին գրկե-ցին, համբուրեցին, կրկին համբու-րեցին:

Հովիկն ալ աստուածուհին շղարշն առաւ, այդին մտաւ: Ծաո-ւերն ու մարդերը արթնցուց, բանբասանք ըրաւ: Գիւղ գիւղացի, իրենց ձեռքերը ետեւքնին կա-պած, ջուրին եզերքը վազեցին:

Աստղիկ, յուսահատ, լացաւ. որովհետեւ անիկա մեր նոր աղջիկ-ներէն աւելի ամեհիած էր, եւ հա՛, պարկե՛շտ: Ու Ամպիկը կանչեց:

Աստուածային հրամանով, լե-ռան գլուխէն ճերմակ ամպ մը վար կախուեցաւ, լճակին վրայ մշուշ ըրաւ: Եւ Աստղիկ անով ծած-կուեցաւ ու գնաց: Երբ ջուրերուն վրայ մշուշ կայ, աւանդութիւնը կ'ըսէ թէ մայր-աստուածն է որ ուշը ճնացած իր մեղապարտ աղ-ջիկներուն մեղքը կը ծածկէ:

Չա՛ր տեսա՞ծ ես, նաեւ, որ գիշերները, լուսնկային տարտամ շողերուն տակ, ծովին վրայ կը փալ-փլին, կը ծաղկին ու կը վառին գեղազան գարգարանքներ, ոսկի գնդասեղներ, բացարձակ օղեր, խուրձ խուրձ թելեր: Ատոնք ալ Աստղիկին արցունքներն են, զորս Թափեց ան ջրանուշներուն գիրկը, եւ երգեց ողբ մը, որ կը լսուի, երբեմն, գիշերուան լռութեան մէջ, ջուրերուն եզերքէն:

Ա.Յդ սիրուն ողբը ալիքները գոց գիտեն:

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՆՈՐ ԵԻ ԾԱՆՐ ՏՈՒՐՔԵՐ կը հաստատուին Թուրքիոյ մէջ

Պոլսոյ վերջին Թղթաբերէն կ'ի-մանանք թէ կառավարութիւնը 7 օրինագիծ ներկայացուցած է Ազգ. ժեծ ժողովին, առաջարկելով շարք մը նոր տուրքեր, որոնցմէ 60 մի-լիոն ճասոյթ կը սպասուի.

Տորեւ կ'ամփոփենք գլխաւոր կէտերը.—

Վաճառականները, նօտարները, դալրոցները և թերթերու վարչու-թիւնները պարտաւոր են իրենց վաստակին մասին յայտագիր տալ կառավարութեան. ասկէ զատ, թէ իրենց հաշուեկշիռը (պիլանչօն) և թէ իրենց շահուզէնի հաշիւներու մանրամասնութիւնը պիտի ներ-կայացնեն: Հաստատուած շահերու մինչեւ 2000 ոսկիէն 100ին 8, մինչեւ 4000էն՝ 100ին 9, մինչեւ 6000էն՝ 100ին 10, մինչեւ 8000էն՝ 100ին 13, մինչեւ 30,000էն՝ 100ին 14, մինչեւ 50,000էն՝ 100ին 15 եւ ա՛լ աւելիէն 100ին 16 հաստատութեամբ յառաջա-տուական տուրք պիտի առնուի:

«Թախսիսաթ», ամսաթոշակ, վարձք եւ օրական առնողներէն 100ին 4. առեւտրական տուներու անօրէններուն, պաշտօնեաներուն և ծառաներուն ու զործաւորներուն ամսականներէն եւ ամէն տեսակ հաստատութեանց պետերուն եւ վարչական ժողովներու նախագահ-ներուն ու անդամներուն վաստա-կէն հաւասարապէս 100ին 5 տուրք պիտի առնուի:

Իրենց վճարած վարձքին համե-մատ տուրք պիտի գանձուի այն դասակարգի վաճառականներէն ու արհեստաւորներէն որոնք յայտա-գիր չպիտի տան: Նաւավարները, ախոռ, կառատուն (կառաժ) եւ նմանօրինակ տեղեր բանեցնողները եւ գործ հայթայթող վարչութիւն-ները իրենց վճարած վարձքին 100ին 20. նօտրոզութիւն կատա-րողները (թամիրճի), թիթեղագործ-ները, խոհարարները, սրճեփները եւ դարբինի ու առաղձագործի նման փոքր արհեստաւորները 100ին 25, նպարավաճառի, մսա-վաճառի, բանջարավաճառի, պըտ-ղավաճառի եւ ածխավաճառի նման արհեստաւորները 100ին 30, փան-սիօնները 100ին 50, իսկ հանրա-տուները 100էն 100 համեմա-տութեամբ տուրք պիտի վճարեն:

Այս տուրքին վճարումէն զերծ են հեղինակները, գիւղական վար-ժարաններու ուսուցիչները, իրենց հողային արտադրութիւնները ա-ռանց խանութի բանալու ծա-խող երկրագործներն ու մշակ-ները, տուներու սպասաւորները, այգեպանները, պարտիզպաններ եւ այն անձերը որոնք երկաթուղի եւ շոգենաւ չհանդիսացող եւ 50 տունէ պակաս բնակչութիւն ունե-ցող գիւղերու մէջ կը բնակին:

Երկրորդ օրինագիծը կը վերաբերի ընդհանուր ապառման տուրքին: Խանութի, վաճառատան, գրասենե-ակի, դործարանի, հանքերու նման տեղերու մէջ կատարուած վաճառումներէն եւ շինութեանց ու նորոգութեանց փոխարժէքներէն 100ին 2, պանքային, ապահովագ-րութեան, փոխադրական, յանձնա-կատարութեան, միջնորդութեան դործերով, առեւտրական դործառ-նութիւններով զբաղողներէն եւ նօտարներէն՝ իրենց ամէն տեսակ ծառայութեան փոխարէն ստացած դումարներուն համար՝ 100ի 3 հա-մեմատութեամբ ընդհանուր ապառ-ման տուրք պիտի առնուի:

Երրդ օրինագիծը կը վերաբերի ընտանի կենդանիներու տուրքին: Ոչխարէն, այծէն (գէշ քէչիսի) 30, Թիֆթիֆի այծէն 20, ուղտէն, ե-զէն, կովէն, զոմէշէն 150, ձիէն, մատակ ձիէն (գըսրաղ) 100, աւա-նակէն 50 եւ խոզէն 200 դրուշ տուրք պիտի գանձուի:

Չրդ օրինագիծը կը վերաբերի անձնական տուրքի (շահս վէրկի-սի), Թուրքիոյ մէջ բնակող եւ 18էն վեր ու 50էն վար տարիք ունեցող կիները եւ 60էն վար տարիք ու-նեցող այրերը անձնական տուրքի ենթակայ են: Մինչեւ 10,000 հոգի բնակչութիւն ունեցող տեղերու մէջ մէկ, մինչեւ 50,000 եղող տեղերէ՝ երեք, իսկ 100,000էն աւելի եղող տեղերէ ալ՝ չորս ոսկի անձնական տուրք կ'առնուի մարդ զլուխ: Վեց ամիս Թուրքիոյ մէջ ւմնացողները հոն հաստատուած պիտի նկատուին: Անկարողները (աճէզէ) եւ 24 տարեկանէն վար եղող ուսանողները զերծ են անձ-նական տուրքէ: Այն ամուրիներէն որոնց տարիքը 30էն վեր եւ 45էն վար է եւ բնաւ չեն ամուսնացած այս 15 տարուան շրջանին մէջ, անձնական տուրքը 100ին 50 ա-ւելի պիտի առնուի:

1341 (1925) տարուան զօրա-շարժի ծախք 20 միլիոն ոսկին՝ 20 տարուան մէջ հատուցանելու պայմանով, պիտի բաժնուի ա-պառամբական շարժման մէջ զըտ-նուող քաղաքներուն, գիւղաքա-ղաքներուն ու գիւղերուն վրայ եւ պիտի գանձուի անոնցմէ:

Այս տուրքը պիտի գանձուի մինչեւ 1340 (1924) տարւոյ վերջը ապառամբական շրջանին մէջ զըտ-նուող 18էն մինչեւ 60 տարեկան անձերը 3 դասակարգերու բաժնե-լով, Մարտէն մինչեւ Մայիս:

ՉԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌՆԵՐԻՆ

ԿԵԱՆՔԸ ՔՐԻԶՈՂՈՑԻ ՄԷՋ

Հակառակ որ երեք տարիէ ի վեր քրիզոզոյի մէջ հաստատուած է բաւա-կան թուով հայութիւն մը, ոչ փա-րիզի եւ ո՛չ ալ Մարսիլիոյ ազգային իշխանութիւնները հետաքրքրուած են այս գաղութին կեանքով: Նոյն իսկ քանիցս անհատներու կողմէ պատ-կառելութեան առթիւ հրաւէրներ ե-ղան Լիճնի քահանային, բայց ամէն անգամ ալ զանազան պատրուակնե-րով դժկամակեցաւ գալ:

Ինչպէս ըսած էի նախորդ թղթակ-ցութեամբս, հոս հաստատուած Հայերը ամէնքն ալ կ'աշխատին Ընդյատէր Եղբայրներու եւ Ընկերութեան եր-կաթղէնի Հսկայ գործարանը, ուր-նալով նուազագոյն 15 եւ առաւելա-գոյն 25 ֆրանք օրական: Գոհ են հայ աշխատաւորները, որովհետեւ Գոր-ծարանի տնօրէնութեան տուած ա-ռաւելութիւնները կը թեթեւցնեն ապրուստի սղութիւնը: Բնակարանի, ածուխի, գեղի, բժիշկի, դպրոցի ձրի տրամադրութիւնը մեծ առաւելութիւն-ներ են:

Գաղութիս մեծագոյն մասը ընդ-հանրապէս Թրքահոս է, բայց կը սիրէ իր ժողովուրդը եւ ամուր կապուած է իր աւանդութեանց: Լուրջ է եւ չի խառնուիր քաղաքական կասկածելի հոսանքներու:

Կուսակցական կեանք ալ գոյու-թիւն չունի հոս: Կան միայն անհատ գաշնակցականներ:

Քանի մը սրտցաւ երիտասարդներ անցեալ Սիրակի օր հաւաքուելով կազմեցին Ազգային Միութեան կա-նոնագիրը—Ծրագիրը մը, որուն նպա-տակն է ազգային ոգին միշտ վառ պահել, սատարել գաղութիս բարո-յական, մտաւորական եւ ֆիզիքական զարգացման, օգտակար հանդիսանալ իրապէս կարօտ Հայրենակիցներու, բա-նալ Լսարան—Ընթերցարան մը, պայ-քարիլ այլասերման վտանգին դէմ եւ բարձր պահել արժանապատուու-թիւնը օտար եւ Ֆրանսացի գործա-տուներու քով:

Այս նպատակին համար քաղա-քավարտութիւնը խոստացած է հարկ եղած դիւրութիւնները ընծայել մեզ հաւաքատեղի մը տրամադրելով:

Ընդհանուր Ղահատակներու տօնին առթիւ քանի մը երիտասարդներու նախաձեռնութեամբ եւ ամբողջ Հայ գործաւորներու մասնակցութեամբ ծաղկեպսակ մը դրուեցաւ պատերազմի դաշտը ինկած զինուորներու շիրմին վրայ: Ծաղկեպսակը յատկապէս զարդարուած էր Թարմ եւ գոյ-նագոյն ծաղիկներով եւ ընդելուզուած Հայկական եւ Ֆրանսական եռա-գոյներով:

Գլերեմնատան մէջ, ուր հոծ բազմութիւն մը հաւաքուած էր, մեծ հետաքրքրութեամբ դիտուեցաւ Հայ ե-րիտասարդներու լուրջ կեցուածքը: Եւ այս առթիւ յիշեցինք մեր անհամար նահատակները, որոնց ինկած տեղն իսկ անյայտ է:

ՔՐԻԶՈՂ ԱՐՇԱԿ Վ.ԱՐԴԱՆԵԱՆ

ՓՈՔՐԻԿ ԳԱՂՈՒԹ ՄԸ ԵԻՍ

Հոթ-Սօն նահանգի Պլիֆօ եւ Մօնպէլիար քաղաքներուն միջեւ, երկաթուղագծին վրայ, գիւղաքա-ղաք մըն է Հէրիքուրը, առաջինէն 10, իսկ երկրորդէն 9 քիլօմեթր հեռաւորութեամբ:

Մինչեւ ներկայ Թուականը, այտեղ, Հայեր չկային: Այս տարի-ուան Մայիսէն մինչեւ Օգոստոսի վերջերը փոքրիկ խումբերով Յու-նաստանէն սկսած են գալ (բոլորն ալ մէկ տարուան պայմանագրու-թեամբ), Շվոզ Եղբայրներու Լուր-հակի գործարաններուն մէջ աշ-խատելու համար:

Ներկայիս անոնց թիւն է 76, 48ը իգական սեռէ, որոնց 5ը ութ տարեկանէն վար, իսկ 28ը արա-կան սեռէ, որոնց 6ը ութ տարե-կանէն վար:

Վեց ընտանիքը Մանիսացիներ են. չորսը Աֆիոն Գարահիսարցի-ներ, երկուքը Ուշագցիներ, երկու-քը Պրուսայի շրջանէն, ուրիշ քանի մը ընտանիքներ ալ Մշեցի, Ատա-փազարցի, Հաճընցի, Կլճ.: Իրրև նոր գաղութ, դեռ ոչ ինչ ազգային կազմակերպութիւն չունի, եւ հայ-կական հոծ շրջաններէ ալ հեռու մնացած ըլլալով, տակաւին չէ կրցած կազմել կեդրոնի մը, սա-կայն, ի հարկին, փոքրիկ ճիգ մը բաւական պիտի ըլլայ, ո՛ւ ինչ է ազ-գօգուտ գործի շուրջ համախմբելու հասարակութիւնը, քանի որ ամ-փոփ կ'ապրինք եւ մանաւանդ, որ իրերամերժ տարրեր չկան: Բոլորը իրար հակցող եւ նոյն վիճակի հայրենակիցներ են, սրտցաւ, հայ-կական կեանքի անցուդարձերու հետաքրքրքիր, զոհողութեան աշխա-տանքի պատրաստ:

Հաճերաշխութեան յուզիչ օրի-նակ մը տուաւ անցեալները մեր գաղութը, գնահատուելով նոյն իսկ օտարներու կողմէ:

Համեստ ընտանիքի մը մայրը մեռած էր: Լուրը, աշխատանքի սկսելու ժամէն առաջ հասած էր բոլոր հայրենակիցներուն: Եւ ահա, մեծով պզտիկով, մէկ մարդու պէս, բոլորը գործի չգացին, սգակիր ընտանիքին անդամները մխիթա-րելու եւ յուղարկաւորութիւնը կա-րելի եղածին չափ շուքով կատա-րելու համար:

Թաղապետութիւնէն Թաղման արտօնագիր ստանալու ատեն ըս-ուեցաւ թէ ըստ օրինի մէկ օր յա-ռաջ պէտք է կատարել Թաղումը, որով պէտք էր գործի չերթայ:

Մինչ կողմէ, մեր բացակայու-թեան հետեւանքով գործարանին մէջ 200է աւելի մեքենաներ ան-գործութեան կը դատապարտուէին, ինչ որ թէ՛ բանուորներուն եւ թէ տնօրէնին ուշադրութիւնը գրաւած էր: Եւ որովհետեւ պատճառը չէին գիտեր, զանազան մեկնութիւններ կուտան եւ տնօրէնը մարդ կը ղըր-կէ, հակնալու համար գաղանիքը:

Կը բացատրեն թէ մեր սովորու-թիւններուն համաձայն Թաղումը կատարելէ յետոյ միայն կրնանք աշխատանքի երթալ:

— Քանի որ Թաղումը վաղը պի-տի կատարուի, այսօր գործի եր-թանք, կամ գոնէ մէկ մասը Թող երթան, ինչո՞ւ մեռելի մը պատ-ճառով այսքան մարդիկ երկու օրա-վարձէ զրկուին:

— Ո՛չ ձեր օրավարձերը կ'ու-զենք, և ոչ ալ մեր սովորութիւն-ներէն կը հրաժարինք, կը պատաս-խանեն, փափկութեամբ:

Երկու տուն վարը, Ֆրանսացի 20 տարեկան երիտասարդ մըն ալ մեռած էր, որուն անոգինները մե-ռելը Թողած, գործի գացած էին դուռները կղպելով, որպէսզի, երեք օր յետոյ՝ կիրակի օրը Թաղեն եւ գործէ չխնայեն:

Յաջորդ օրը յուղարկաւորու-թիւնը կատարուեցաւ: Բոլոր Հա-յերը, առանց բացառութեան, մին-չեւ գերեզմանատուն հետեւեցան մեռելակառքին:

Վճարումին օրը, գործարանին անօրէնը գնահատելով մեր ըն-թացքը, կը կարզադրէ որ մեր գործի չգացած երկու օրականներն ալ վճարուին: (Հազար ֆրանքէն աւելի գումար մը):

Խօսելով մեր աշխատանքի պայ-մաններու մասին, ըսենք, որ աշ-խատութիւնները ծանր չեն, բնա-կարան եւ կահ կարասիներ բաւա-րար չափով տրուած են գործա-րանին կողմէ, աժան վարձքով. բայց օրավարձերը պայմանագրու-թեան մէջ գրուածէն պակաս կը վճարուին, օրական շուրջ 10 ֆր., իրարմէ քիչ տարբերութեամբ:

Հէրիքուր — Թղթակից

ժեն մեկնիլ, վախնալով որ ճամբան պիտի չարդուին։ 15 օրէ ի վեր Թուրք գինուորներ կը պաշարէին չորս գիւղեր, զորս կողոպտեցին եւ որոնց բնակիչները պիտի տարագրէին. յանկարծ այս գիւղերը ազատ Թողուեցան, սակայն գիւղացիները վախնալով սկսան անգլիական գօտին անցնիլ։

Անգլիացիները օրական 8 սէնթ կը վճարեն իւրաքանչիւր գաղթականի եւ վրան կը հայթայթեն անոնց։ Ակնատեսներ կը պատմեն թէ ամէն օր խժդժութիւններ տեղի կ'ունենան։ Աքլիի Թուրք գաղթականին մէջ ամէն օր 20—30 հոգի կը մեռնին անսուաղութենէ եւ Թշուառութենէ։

Կաթոլիկ քահանայ Հ. Մէրկան, որ իբր պատանդ տարուած էր, ապահնուած է։ Անգլիացիները հասկցած են թէ պատերազմի մասին Թուրքերուն խօսքերը պլըֆ են, այդ պատճառով ալ իրենց երկու տարուան պայմանաժամը լրացուցած օդանաւի 700 գինուոր եւ 45 սպայ Անգլիա ղրկուեցան։ Անոնց տեղ նոյն քանակութեամբ նորեր պիտի գան։ Իրաքի տեղական բանակը 8000 հոգիէ կը բաղկանայ։

Իտալիա կը հաւանձայնի Ամերիկայի հետ

Իտալիա, որուն պարտքը գեղչուած է 2,042 միլիոն տոլարի, համաձայնեցաւ ամերիկեան կառավարութեան հետ իր պարտքերը վճարելու համար հետեւեալ պայմաններով.—

Առաջին հինգ տարիներուն Իտալիա տարեկան 5 միլիոն տոլար պիտի վճարէ։ Վեցերորդ տարիէն մինչեւ 15րդը 14—18 միլիոն, 16րդէն մինչեւ 25րդ տարին 20—30 միլիոն, 25րդէն մինչեւ 35րդը 31—38 միլիոն, 36րդէն մինչեւ 45րդը 46—50 միլիոն, 46րդէն 55րդը 56—67 միլիոն, 56րդէն մինչեւ 72րդ տարին տարեկան 73—80 միլիոն տոլար պիտի վճարէ։

Թուրքերը Հայաստանի մէջ

Հայաստանի մէջ, առաջին անգամ ըլլալով, Թուրքերն ալ կանչուած են ծառայելու բանակին մէջ։ Անոնցմէ շատերը, գերծ մնալու իրաւունք ունենալով հանդերձ, չեն ուզեր օգտուիլ առիէ, եւ զիմում կատարած են, կարմիր բանակի մէջ ընդունուելու համար։

«Հօկ»ի պատուիրակութիւնը

Ա յսօր Պերլինէն Փարիզ կը սպասուի այն պատուիրակութիւնը որ Հայաստանէն ղրկուած է, գաղութներուն մէջ քարոզութիւններ կատարելու և «Հօկ»երը զօրացնելու համար։

Պաշտպանի վիճակ Պարսկաստանի մէջ

«Տէյլի Թելէկրաֆ»ի դիւանագիտական թղթակիցը կը գրէ թէ Րիզա խան պաշարման վիճակ եւ խիստ գրաքննութիւն հաստատած է ամբողջ Պարսկաստանի մէջ։ Այս դրութիւնը պիտի շարունակէ մինչեւ որ Սահմանադիր ժողովը որոշէ ապագայ կառավարական ձեւը։ Սահմանագլուխի ցեղախմբային ապստամբութիւնները կը զսպուին։

Ժամը 150 եւ 75 դրուշ անիսիր

Պոլսոյ կրթական Տեսչութիւնը շրջաբերականով մը հաստատեց այն որոշումը, որուն համաձայն բոլոր ոչ-իսլամ դպրոցները պարտաւոր են ժամը 75 եւ 150 դրուշ հաշուով վճարում ընել իրենց Թուրք ուսուցիչներուն։ Շրջաբերականը կ'աւելցնէ թէ դպրոցներուն շահը կը պահանջէ նոյն իսկ սակէն աւելի վճարել, քանի որ այդպէսով դպրոցին մակարդակը կը բարձրանայ...։

Ուրբաթի՝ տեղ կիրակի

Պոլսոյ Թուրք Թերթերը կը գրեն թէ ծրագիր կայ Ուրբաթի տեղ կիրակին ընդունելու իբրեւ շաբաթական հանգիստի օր։

Լճեալ գոյներու աւարը

Պոլսոյ կուսակալութեան ապգային կալուածներու վարչութեան կողմէ աճուրդով ծախու հանուած են Յակոբեան Զավրոեանի, Ա-ճէմեան Պօղոսի, Խաւարումեան Ախանի կնոջ Լիւզօրի, Տիլսիզեանի մօրեղբօրորդի Նշանի, Սիվրիհիսարցի քահանային մօրեղբօրորդի կարապետի, Զանկըրցի Գէորգի, Իրրանոսեան եղբարց, Ստեփան Զիւրիւքտիշեանի, Քիւչիւք Աբթինի և Ռուբէն Զաւուշի տուները և խանութները։

∴ Փախստական Պետրոս Գալուգճեանի Պաղչէ Գաբուի Ալթուն Թօփ վաճառատան մէջ գտնուող մանիֆաթուրայի ապրանքներու աճուրդով վաճառումը յետաձգուած է։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Ալիւրին գինը բարձրացած ըլլալով որոշուած է 24 Նոյեմբերէն սկսեալ հացին քիլօն 1 ֆրանք 65-ի եւ կէս քիլօն 85 սանթիմի ծախել։ Արգիլուած է հաճարի գործածութիւնը հացաշինութեան մէջ։

∴ Ուրբաթ գիշեր առաջին ձիւնը սկսաւ փարիզի մէջ։ Կը կարծուի թէ այս ձմեռ սովորականէն աւելի ցուրտ պիտի ընէ։

∴ Համաշնաւար երեսփոխանները հաւաքոյթ մը ունեցան Պրիւսէլի մէջ։ Ներկայ էին Եւրոպայի բոլոր երկիրներու համաշնաւար երեսփոխանները, որոնք խորհրդակցեցան Լոքառնոյի դաշնագիրներուն մասին։ Շաուլբրուայի մէջ Ֆրանսացի գործիչ Մարթի ճառ մը խօսեցաւ, որմէ վերջ պելժ իշխանութիւնները սահմանագլուխէն դուրս հանեցին գինքը։

∴ Զինադադարի տարեդարձին առթիւ յաղթական կամարին տակ կատարուած արարողութեան ներկայ եղեր է նաեւ փարիզի սովեղա, կան դեսպանատան խորհրդական Պ. Դաւթեան։ Ֆրանս. Թերթերը կը գրեն թէ Պոլշեւիկեան յեղափոխութենէն ի վեր առաջին անգամն է որ խորհրդային ներկայացուցիչ մը ներկայ կ'ըլլայ Ֆրանս. ազգային տօնի մը։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ 18 Նոյեմբեր Շորեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, Սօսիէթէ Սավանթի ամփիթեատրոնին մէջ բանասիրական երեկոյթ մը սարքած է, նախագահութեամբ Տօքթ. վ. Թորգոմեանի։ Կը խօսին Պ. Կ. Յ. Բասմաջեան՝ Հայ բժշկականութեան ծագման եւ Ամիր Տովլաթի բժշկական գործերուն վրայ եւ Տօքթ. Բալասան՝ Ազելորդտպաշտութեան դերը բժշկութեան մէջ նկատի վրայ։

ԲԱՐՁՐ ՀԱՅՔԻ Հայրենակցական Միութեան անդամները ժողովի կը հրաւիրուին այսօր ժամը 3ին, Ռուսոմի Սրահը։

ՉԱՓԱՀԱՒՈՒ ՈՐԲԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ անդամները եւ անդամագրուիլ փափաքողները ընդհ. ժողով կը հրաւիրուին յառաջիկայ շաբաթ երեկոյ 21 Նոյ. ժամը 8ուկէսին 131 Faubg. du Temple, Ռուսոմի սրահը։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՓԱՐԻԶ, Ա. Կ.— Չկր բաժանորդագրութիւնը կը սկսի Նոյմ. 15էն։

ՇԱԹՈՒ, Վ. Կ.—Ստացանք և-ռամսեան. կը ղրկուի Նոյեմբեր 11էն։

ՍԵՆ ՇԱՄՈՆ, Ս. Պ.— Ստացանք 17 ֆրանք։

ՀԵՐԻՒՒՒՐ. Ա. Ն.— Ստացանք երկու եռամսեայ։ Կը ղրկուի Նոյեմբեր 8 էն։

ՄԱՐՍԷՅ, Խ. Դ.— Կը խնդրուի ուղղակի ղրկել։ Չի կրնար վճարել։

ԼԱՖՐԻԹ, Ե. Փ.— Ստացանք եռամսեան։

ՄԱՐՍԷՅ, Լ. Պ.— Ստացանք եռամսեան։

ՄԱՐՍԷՅ, Գ. Տ. Ստացանք եռամսեան։

ՊՈԼԻՍ, Գործ.— Ստացանք 30. 60 ֆրանք։

ԱԼԷ, Գ. Չ.— Ստացանք 10 ֆր. Փնտռտուքը կը հրատարակուի Նոյեմբեր 18էն։

ՏԵՍԻՆ, Պ. Պ.— Ստացանք եռամսեան։

ՄԱՐՍԷՅ, Ե. Մ. Ստացանք ձեր և Յ. Ի. ի եռամսեանները։

ՇՔԵԳ, ԵՒ ՈՒՐԱԽ

Երեկոյթ-Պարահանդէս

Նոյեմբեր 21-ին Շաբաթ գիշեր, ժամը 9-էն մինչեւ լոյս

Théâtre Russe-ի մէջ 42 rue Hérmel, (metro Smiplon)

Ուպան գօշտի մը վ. ՍԱՀԱԿԵԱՆԷ

ՀԱՅ ԱՂՋԻԿ ԱՌ... ԵԹԷ ՔԵԶ ՈՒԶԷ

կէս-գիշերէն մինչեւ լոյս

ՊԱՐ-JAZZ-BAND

կազմակերպիչներ՝

ԿՈՖԻԿԵԱՆ—ՋԱՐԴԱՐԵԱՆ

կանանց եւ արանց

ԴԵՐՁԱԿ

ԿԱՐՕ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ

51, Rue de Seine

Meiro : ODEON Tel. FLEURUS 59-57

Զափի վրայ ամենավերջին նորաձեւութեամբ ճաշակաւոր

ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

ճոխ մթերք երկու սեռի յատուկ անգլ. և ֆրանս. կերպասներու։

ԳԻՆԵՐԸ ԱՆՄՐՑԵԼԻ

Իրդիւթիւն յաճախորդներու, բաց է ամէն օր 8էն մինչեւ պիշերուան ժամը 10։

Բաւական է մէկ անդամի այցելութիւնը, տեւական յաճախորդ դառնալու համար։

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS

208bis, Rue Lafayette, Paris(10e)

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԸՆՏԻՐ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐ

Թերթանուշ (փաքլաւա) անխարդախ կարագով եւ Թեղիայս (բատայիֆ) հում եւ եփած

Թերթանուշի համար առաջնակարգ ալիւրէ պատրաստուած Թերթեր

Ապսպրանքները խղճմտօրէն կը կատարուին

ՍԻՐԱԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

8, Rue des Trois Portes, (Place Maubert) Paris 5e.

(Métro ; St. MICHEL)

Բաց է մինչեւ գիշերուան ժամը 10, յաճախորդներու գիւրութեան համար։

ԿԸ ՓՆՏՌՒԻ

Քէօթահիայի Թագուհի Սարաֆեան եւ աղջիկը Էֆքարիս կը փնտռեն իրենց աղջիկը, եւ քոյրը՝ Մարի Պէյլէրեան (ծնեալ Սարաֆեան), որ փարիզ ըլլալ կը կարծուի։ Տեղեկացնել Երուանդ Համբարձումեանի, դերձակ, Օտոս Եփոն, Թիւ 2 Սելանիկ։

Համբնցի Գալուստ Զուլֆեան կը փնտռէ Հօրեղբօրորդիները, Համբարձում, Խաչեր եւ Ալեքս Զուլֆեանները, որոնք պէյրութի ըլլալը կը կարծուին։ Տեղեկացնել Գալուստ Զուլֆեանի N. 37 La Royale par Allais Gard.

Սերաստիոյ կովտուն գիւղէն Մարիամ Պէրպէնեան - Մուրատեան կը փնտռէ եղբայրները Տիգրան, Երուանդ եւ Օննիկ Պէրպէնեաններ։ Տեղեկացնել Քանթին պրամճն, Նշան Դարբինեանի, Pont de Chéruy, Isère, կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել։

Խնուսցի Յովսէփ Մալոեան կը փնտռէ Պազար Եզօեանը որ պոլսէն փարիզ եկած է երկու տարուայ։ Տեղեկացնել Restaurant International Pont de Cheruy, Isère.

Սելանիկէն Տիկին Խզաբեր Փաշեան կը փնտռէ իր զաւակը Սերաստացի Պ. Մկրտիչ Փաշեանը (ատաղձագործ), որ ընդհ. պատերազմէն առաջ Ֆրանսա եկած է։ Տեղեկացնել խմբագրութեան։

Քըրչհիրցի Մարիամ Քէլօղլանեան կը փնտռէ տղան, Համճի Գրիգոր Քէլօղլանեանը, որուն Տէրսիմ ըլլալը իմացուած է։ Տեղեկացնել հետեւեալ հասցէով Fabrique de Cartonnerie à Etouy Oine (France)։

Սերգօ Ալագեան, Իզմիրցի (գաղթաշէն) որ Օսմ. պանքայի մէջ կարօն տը պիւրօ էր, կը փնտռէ իր քոյրը Ռօզա Ալագեանը։ Տեղեկացնել Գրիգոր Գնաճեանի Verreries Blanches Onor (Nord)։

Դաւիթ Երամեան կը փնտռէ Պահակ Յարութեանը Պիւրինցի։ Տեղեկացնել՝ Restaurant International, Pont de Cheruy, Isère.

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐԶԱԿ

ԳԱՐԱԵԱՆ

Tailleur Mignon

5, rue Mignon,— Métro Odéon եւ St. Michel

Յօսիէթէ Յավանթի Թատրոնին դէմ։ Քմբան համար պատրաստած է ձոխ մթերք մը ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու։

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկունները մինչեւ 8.30։ Իսկ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30։

ՍԱԿԱՐԱՆ

14 Նոյեմբեր 1925

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.
Սթերլին,	L. St.	120
Տոլար,	Dollar	25
Մարք (ոսկի)	Mark	5
Թրքական Ոսկի.	L. Trq.	14
Թրք. ոսկի	» or	98
Մէճիտիէ	Médjidié	9
Լէվա 100 ֆռանք	Léva	17
Տրախմի »	Drachme	30
Լիր »	Lire	99
Պելժ. ֆրանք »	Frc. Belge	112
Շուից. »	Frc. Suisse	478
Չերվոնեց	(10 Roubles or)	123
ԱՐԺԵԹՈՒՂԹԵՐ		
Եգ. Քր. Ֆոնսիէ I	Cr. Foncier Eg.	1745
» II	»	1425
» III	»	1300
Ռումելի երկաղ.	Lots turcs	135

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

Ա. ՆԱՍԹԱՍԻՈՒ

ԴԵՐՁԱԿ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ ԽԻՍՏ ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ ԿԱՐՈՒՑՔԻ

34, Avenue de l'Opéra, Paris Tél. Louvre 53-36

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹՈՒԱԶԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր Ամէն օր 2·30 — 7·30

Կիրակի եւ տօն օրերը 9 — 12

ՈՒՐԻՇ ԱՏԵՆ ՀԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՖՕԹՕ ՖԷՊԻՒՍ

ՅԱԿՈԲ ՍԷՄԷՐՃԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԱՆԹԵՐԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ

Գիւթամատչելի գիներով

ԱՆՅԱՂՈՐԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ ԿԷՍ ԺԱՄԷՆ ՅԱՆՁՆԵԼԻ

Իրիկուան ժամը 7էն վերչ ժամադրութեամբ

1, Boulevard Poissonnière, Paris. Մուտք՝ 37, Rue Poissonnière.

(«Մաթէն»ի շէնքին ճիշդ դիմացը)

ՅԱՌԱՋԱԳ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
որուն անունին պէտք է ուղղել դրամականը եւ աւաքում:

"HARATCH,,

JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE

Directeur-Propriétaire: SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն — 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).

Հեռաձայն՝ Nord 57-82

ԲԱԺԱՆԵՈՐԴԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա եւ գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա եւ »	—	10 շ.	20 շ.
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հացէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
18
ՆՈՅԵՄԲԵՐ
1925

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 47 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԷԿԸ ՄԻՒՍԸ ԿԸ ԼՐԱՑՆԷ

«The New Armenia» *ամսագրի վերջին թիւին մէջ, կը կարդանք խմբագրական մը, գրուած «Ֆիլատէլֆիա Րիքըրտ» ամերիկեան թերթի խմբագիրներէն Պ. Ֆր. Փաուըրի կողմէ: Ամերիկացի հրապարակագիրը ուժգնօրէն բողոքելով Լօզանի դաշնագրին վաւերացման համանքին դէմ, կը հարցնէ.*

— «Մեր կառավարութիւնը, երկու քաղաքական կուսակցութեանց երեք նախագահներուն իշխանութեան օրով մերժեց ճանչնալ խորհրդային կառավարութիւնը, այն առարկութեամբ թէ Մոսկուայէն քաղաքակիրթ կառավարութեան մը օրէնքներուն: Էնկիւրին Մոսկուայէն աւելի լա՞ւ է: Յայտնապէս աւելի դէշ է: Ո՛չ անձը կը պաշտպանէ, ոչ գոյքը: Չի պաշտպաններ իր հպատակները: Չի յարգեր իր իսկ յանձնառութիւնները: 1925ին ալ կը շարունակէ Ապտիւլ Համիտի բարբարոսութիւնները»: Կ'ըսէ:

Իրաւ եզրակացութիւն, ամերիկացի խմբագիրը կը պօռայ թէ «Թուրքին ձեռքը կարմիր է Յարդուած ազգի մը արիւնով» և կը թելադրէ որ գոնէ «Ամերիկա միակ ազգն ըլլայ այդ ձեռքը մերժող»:

Անշուշտ մխամտութիւն է հաւատալ թէ այս կարգի բողոքներն ու մարդասիրական կամ քաղաքակրթական նկատումները պիտի յաջողին ձախողեցնել Լօզանի խայտառակութեան վաւերացումը: Քաղաքագէտները, նոյն իսկ միխօնարները գործի վրայ են արդէն: Ծովակալ Պրիսթօլ, որ աւելի շատ Թուրքիան կը ներկայացնէ Ամերիկայի մէջ քան Ամերիկան՝ Թուրքիոյ մէջ, ճամբան պատրաստած է ուրիշներու հետ, տնտեսական-առեւտրական նկատումներով: Մօտերս վերջին պայքարը պիտի մղուի Ծերակոյտին մէջ, և այն առեն ամէն բան կը պարզուի:

Բայց այս չէր մեր ըսելիքը:

«Էնկիւրին Մոսկուայէն աւելի լա՞ւ է», կը հարցնէ ամերիկացի հրապարակագիրը:

Մոսկուան և Ուաշինկթընը — նա՛և Լոնտոնն ու Փարիզը — իրարմէ լա՞ւ են, իրենց Թրքական քաղաքականութեամբ: — Այս ալ՝ մեր հարցումը: Եւ այդ հարցումը անոր համար որ, պոլշեւիկ թէ պուրժուա, երկու կողմերն ալ իրենց իրական գործերով — ոչ թէ հաւաստիքներով — յառաջ կը բերեն ճիշդ այն արդիւնքը ինչ որ երէկ, — կը շփացնեն, կ'ապրեցնեն, կը զօրացնեն Թուրքիան: Եւ դեռ աւելին. կը մղեն զայն դժբելու նոյն իսկ այն յանձնառութիւնները, որոնք այսպէս կամ այնպէս կը կատարուէին երէկ: Ճիշդ է, փոխուած են ժամանակներն ու մարդիկը. բայց ա՛լ աւելի փոխուած է Թուրքիան, դառնալով բացարձակապէս ըմբոստ և ամբարտաւան: Եւ այս՝ շնորհիւ այն իրողութեան, որ մինչեւ այսօր ալ, Ռուսիան և արեւմտեան Եւրոպան իրարու հետ կը մրցին, կաբելի եղածին չափ ամուր սեղմելու համար անոր կարմիր ձեռքը:

Այս ճամբուն վրայ, իրար կը լրացնեն կարմիրն ու ճերմակը: Նոյն իսկ առաջինը պատիւ կը սեպէ տասը քայլ աւելի առաջ նետուիլ, իբրեւ բարեկամ և գինակից, ոտքի տակ առնելով իր իսկ հռչակած բանաձեւերը: Գաղտնի դաշնագիրներու թշնամի Մոսկուան, յեղափոխակա՞ն և բանւորա-գիւղացիական կրէմլինը չի հանդուրժեր ո՛ր և է հակաթուրք ձեռնարկի, ըլլա՛յ իսկ ափ մը ժողովուրդ փրկելու համար: Ան միրճուած է քաղաքականութեան մը մէջ որ թէ՛ արկածախնդրական է և թէ հակայեղափոխական: Որովհետեւ, ինչ կը նշանակէ անդադար հնչեցնել համաշխարհային յեղափոխութեան մարտակոչը, և միւս կողմէ սանձարձակ ասպարէզ տալ բոլոր հակայեղափոխական ուժերուն, սրել Չարղի և Թալանի ախորժակները, միջազգային «իմփէրիալիսմ»ը տապալելու պատրուակով:

Քաղքենի պետութեանց միջեւ, փոխադարձ ճնշումի օրէնք մը կայ, այս կամ արդիւնքը ձեռք բերելու համար: Մոսկուան, որ իր շուքին տակ առած է երեւանը, ո՛չ իսկ մտքէն կ'անցընէ գոնէ «եղբայրական» յորդոր մը ուղղել Էնկիւրիի, որպէս զի կարճ կապէն Թուրքիոյ վերջին Հայերուն դէմ սարքուած գաւերը, մէկդի նետէն Թրքացման, «օրինական» աւառարութեան և ընդվզեցուցիչ անարդարութեանց ծրագիրը: Աչքուելու, պատերազմ հռչակելու պէտք չկայ, այսքան տարրական բանի մը համար:

Մոսկուայի—եւ նմանողաբար՝ Երեւանի մէջ—երկինք գետինք լաբար կ'անցընեն, եթէ պոլշեւիկ գործիչ մը ձերբակալուի հեռաւոր Զինաստանի կամ Հնդկաստանի մէջ. իսկ բառ մը չարտասանուիր, (լուրն ալ չի գրուիր), երբ Թուրքիան օրը ցերեկով կը կողոպտէ հայկական հարստութիւնները, կը յօշոտէ փոքրամանութեանց իրաւունքները:

Քաղքենի թէ պոլշեւիկ, մէկը միւսը կը լրացնէ ոչ միայն կարմիր ձեռքը սեղմելու, այլ և Թուրքիան ձեռքի վրայ պատցնելու համար:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՍՈՒՐԻՈՑ ՏԱԳՆԱՊԸ ԵՒ ՄԵՆՔ

Մեր բոլոր պաշտօնակիցները կը զբաղին Սուրիոյ նոր ճգնաժամով, որ ուղղակի կապ ունի մեզի հետ: Ամերիկայի «Հայրենիք»ը կը գրէ խմբագրականի մը մէջ.

— «Ինչ որ ալ պատահած ըլլայ սակայն, Հայերը Սուրիոյ մէջ պէտք չէ խախտեն իրենց չէզոքութիւնը եւ որ եւ է նոր առիթ տան ապստամբները իրենց դէմ զրգռելու համար: Միակ գործը զոր անոնք պարտաւոր են ընել, ինքնապաշտպանութիւնն է, եթէ իրենց վրայ յարձակում ըլլայ»:

Պէյրութի «Նոր Փիւնիկ»ը կը շօշափէ նիւթական վնասներու հարցը.

— «Նիւթական վնասը, զոր կրեցին Դամասկոսի Հայերը, կարեւոր գումարի մը կը հասնի: Թալանուած են երեք վրանաքաղաքները եւ շուկայի վրայ գտնուած բոլոր հայ խանութները»:

Ի՞նչպէս կարելի է վերահաստատել կողոպտուած տնտեսութիւնը:

Մեր պաշտօնակիցը կը նկատէ որ Սուրիոյ հայութիւնը չի կրնար դարմանել եղած չարիքը. արտասահմանի հայութիւնն ալ զբաղած է ուրիշ հոգերով. լաւագոյն պարագային, հայկական օժանդակութիւնը հազիւ պիտի բաւէ առժամապէս մնացեալ հայթայթելու աղէտեալներուն: Եւ կ'եզրակացնէ.

— «Հայը սուրիական քաղաքացի է. եւ բացարձակապէս զոհ մը խռովարարներու յարուցած անկարգութեանց, որոնց հետ ինք ոչ մէկ կապ եւ մասնակցութիւն ունի: Ուրեմն, արդար է որ, առանց իր կամքին եւ նոյն իսկ հակառակ իր ցանկութեան առաջ եկած անկարգութեանց երեսէն չտուժէ ինք, եւ ընդհակառակն անոնք որ հեղինակ կամ մեղսակից են խռովութեանց եւ կողոպուտին, հատուցանեն հայութեան այս վնասը: Հայերու կրած բովանդակ կորուստը պատկան մարմիններու կողմէ պէտք է ցուցակագրուի եւ Բարձր. Բօմիսէրութեան մատուցուի, անօրինելու պարտուպատշաճը»:

ՄԱՅՔԼ ԱՐԼԷՆ ԿԸ ՆՇԱՆՈՒԻ

Մայքըլ Արլէն, երիտասարդ հայ վիպագիրը, (Տիգրան Գույումճեան), որուն արտադրութիւնները մեծ հռչակ հանած են եւ որուն «Կանանչ Գլխարկ»ը այս պահուս կը ներկայացուի Լոնտոնի «Ափօլլօ» Թատրոնին եւ Ամերիկայի պլնատուր Թատրոններուն մէջ, վերջերս ամերիկեան ընկերութեան մը կողմէ հրաւիրուեցաւ Քալիֆօռնիա՝ Հոլիվուտի սինէմայի կեդրոնը, հեղինակելու համար սինէմայի նոր կատրներ:

Շարժանկարի շրջանակներուն մէջ յամառ գրոյց կը շրջի թէ Մայքըլ Արլէն պիտի ամուսնանայ լեհ աշխարհահռչակ դերասանուհի Փօլա Նեգրիի հետ:

Պ. Արլէն այժմ կը գրէ տրամ մը, որուն գլխաւոր դերը պիտի խաղայ իր նշանածը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Նոր կառուցածահատուած (աւար) Պոլսոյ մէջ

Պոլիսէն կը գրեն մեզի.— Թուրք կառավարութեան հրամանով, Կալուածահատարի Տեսչութիւնը (Տէֆթէրխանէ) սկսած է Պոլսոյ բոլոր կալուածներու նոր արձանագրութիւնը կատարել: Այս գործողութենէն սկսուած է Սթամպուլի կողմէն եւ ներկայիս կ'արձանագրեն Պաղչէ Գաբուի կալուածները, որոնց մեծագոյն մասը կը պատկանին Հայերուն: Մասնաւոր պաշտօնեաներ մէկիկ մէկիկ կ'այցելեն խանութները եւ կը պահանջեն հին մուրհակները, զորս վար կը դնեն՝ յայտնելով որ տեղը նորերը պիտի տրուին: Բոլոր այն կալուածները, որոնց տէրերը բացակայ են Պոլիսէն, այս ձեւով խիստ հակակշռի կ'ենթարկուին եւ անմիջապէս կը գրաւուին իբրեւ լքեալ գոյք: Կալուածներ ալ կան, որոնք քանի մը հոգիի կը պատկանին ընկերովի: Բացակայ բաժնեկիցներու բաժինները նոյնպէս կը գրաւուին եւ աճուրդով պիտի ծախուին:

Փախուստի ելք չկայ: Ուշ կամ կանուխ, բոլոր փախստականներու կալուածները պիտի գրաւուին եւ ծախուին:

Որո՞ւն կը վաճառեն Սուրիոյ ընկերաստուածները

Տեղական Թերթ մը, որ սերտ կապեր ունի Արեւելքի հետ, հետեւեալ յայտնութիւնները կ'ընէ արաբական կազմակերպութենէ մասին.

— Տէօրթեօլի համարաբական կոմիտէն որոշած է աւելի լայնօրէն աջակցիլ սուրիական ապստամբութեան, եւ իր նախագահը Սաֆա պէյ, ընկերակցութեամբ Թազա, Րէշիտ, Իւմրան եւ Նուման պէյերու, Սուրիա մեկնած է: Միւս կողմէ Գոնիայի «Իսլամութեան Ապագայ»ի գլխաւոր վարիչները խիստ կարեւոր գումար մը տրամադրած են ըմբոստներուն:

Պուէնոս Այրէսի սուրիական գաղութի նախագահը կարեւոր գումարներ ղրկած է եւ պաշտօն յանձնած է Սուրիացի Ապտիւլ Քէրիմ Հանթէսի, որ Եւրոպայի մէջ բանախօսութիւններ սարքէ Սուրիոյ անկախութեան և պայքարի շարունակութիւնն համար: Ամանայի համարաբական կոմիտէն իր ներկայացուցիչը Հապզը եւ Ամանը Տէօրթեօլ ղրկած է՝ Գահիրէի հետ կապ ապահովելու համար: Սուրիոյ Ազգ. Դաշնակցութիւնը, որուն նախագահն է Ամինի, Լիբանանի Ազգ. Դաշնակցութիւնը, որուն նախագահն է Հապիպ Պուսթանի, Սուրիոյ կազմակերպութենէն հետ իրենց ուղղակի աշխատակցութենէն զատ, տեւական յարաբերութիւններ կը մշակեն նաև Պերլինի, Տէօրթեօլի եւ Ամանայի հետ: Ամենց կարգադրութեամբ Հոդոս հաստատուած Քամէլ Պէրէքէթ անուն արաբը պաշտօն ստացած է զէնք եւ ռազմանիւթ գնելու:

Պոլսոյ սուրիական կոմիտէն, որուն վարիչներն են Մուսթաֆա Շամլը, Ֆայիզ Ապտուրրահման եւ Սապրի պէյերը, կը զբաղի արաբ գաղութի կազմակերպութեամբ, եւ Օտեսայի հետ յարաբերութիւններ կը պահէ: Մէկ խօսքով, արտասահմանի Սուրիացիները ուժեղ կերպով կը կազմակերպուին եւ ապստամբական շարժման կ'օժանդակեն:

Երկրին ներսը, շարժումը ոչ միայն չէ խաղաղած, այլ նոր դէպքերու կը սպասուի: Յեղափոխական կոմիտէի նպատակն է ըմբոստական շարժում առաջ բերել միաժամանակ շատ մը տեղեր, ստիպելու համար Ֆրանսական բանակը, որ ճիւղաւորուի եւ ուժերը բաժնուին: Պէյրութ հանդարտ է. նշանաւոր էմիրէմ պէյ Հալէպ գացած է եւ կը կազմակերպէ այդ շրջանը: Ամբողջ Սուրիոյ մէջ արձանագրուած կամաւորներու թիւն է 70,000, որոնց 20,000ը սահմանագլուխի գօտիին մէջ կը գտնուին: Լաւատեղեակ շրջանակներու մէջ կը սպասուի որ 3-4 շաբաթէն ապստամբութիւնը աւելի ծաւալի: Շարժումը մեծ կարեւորութիւն կը ստանայ մանաւանդ անոր համար որ յառաջիկայ գարնան Մէքքէի մէջ միջիսլամական մեծ համագումար մը տեղի պիտի ունենայ, նախաձեռնութեամբ Հնդկաստանի իսլամական դաշնակցութեան: Այդ համագումարին մէջ քննութեան պիտի առնուին քաղաքական եւ ազգային հարցեր, որոնց մէջ նաեւ սուրիական խնդիրը:

∴ *Սիդոնէն «Շիքակօ Թրիպիւն»ի կը հեռագրեն թէ Լիբանանի քրիստոնեաները ինքնապաշտպանութեան կը պատրաստուին: Կամաւորներու բանակ մը կազմուած է, երկիրը պաշտպանելու համար Տիւրզիներուն եւ Դամասկոսի իսլամներուն դէմ: Առաջին Յոկատը կը բաղկանայ 2000 հոգիէ եւ կը գտնուի հրամանատարութեանը տակ Փաթրաս պէյ Քարամի, որ Թոռն է Լիբանանի ազգային հերոս Թօդէֆ Քարամի: Կամաւորներուն մէջ կան Լիբանան հաստատուած բազմաթիւ Ամերիկացիներ: Զինակոչ յայտարարուեցաւ, երբ Քավքապա քրիստոնեայ գիւղին մէջ 40 քրիստոնեաներ ջարդուեցան և գիւղը քանդուեցաւ:*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՈՐՈՇՈՒՄ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՎԱՃԱՌՔԸ

Ա.— ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՎԱՃԱՌՔԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԱՓԱՐԴԻ ՀԱՄԱՐ

Հայկական հարցի վաճառքը 1918 թուականի հոկտեմբեր 30-ին Մուդրոսի զինադադարով։ Հայկական հարցի վաճառքը Հայկական հողափարդի համար

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

1925ի ապրիլեան ցուցադրութեան
Հիմնադրամ տալով Ազգային Ժողովին
Ազգային Ժողովի Նախագահ
Ս. Ա. Ղազարեան

Ազգային Ժողովի Նախագահ Ս. Ա. Ղազարեան 1925ի ապրիլեան ցուցադրութեան հիմնադրամ տալով Ազգային Ժողովին 330շ ոսկի եւ 1702ը կիսոսկի՝ ընդհանուր 5004ի, որ ներդրուած պիտի ըլլայ 1098 ոսկեայ դրամներու վերածուելու։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԱՅՐԵՐՈՒՄ

Հայաստանի Ազգային Ժողովի Նախագահ Ս. Ա. Ղազարեան Հայաստանի Ազգային Ժողովին տուած է 1925ի ապրիլեան ցուցադրութեան հիմնադրամ 1098 ոսկի։

Ազգային Ժողովի Նախագահ Ս. Ա. Ղազարեան Հայաստանի Ազգային Ժողովին տուած է 1925ի ապրիլեան ցուցադրութեան հիմնադրամ 1098 ոսկի։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Ռուսիոյ Ֆետերատիւ Սովետական Հանրապետութեան Ժողովրդական Կոմիսարներու Խորհուրդի նախագահ Ռիկով վերջերս ղեկավարած է Սովետական Հանրապետութեան Ժողովրդական Կոմիսարներու Խորհուրդի նիստ մը, որուն ներկայ գտնուած են Սովետական Հանրապետութեան Ժողովրդական Կոմիսարներու Խորհուրդի անդամներ։

Ռուսիոյ Ֆետերատիւ Սովետական Հանրապետութեան Ժողովրդական Կոմիսարներու Խորհուրդի նախագահ Ռիկով վերջերս ղեկավարած է Սովետական Հանրապետութեան Ժողովրդական Կոմիսարներու Խորհուրդի նիստ մը, որուն ներկայ գտնուած են Սովետական Հանրապետութեան Ժողովրդական Կոմիսարներու Խորհուրդի անդամներ։

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԱՅՐԵՐՈՒՄ

Օգնութիւն աղետեալներուն

Սուրիոյ հայ աղետեալներուն ի նպաստ Կիլիկիոյ կաթողիկոսը 100 սուրիական ոսկի, իսկ Երուսաղէմի Պատրիարքարանն ալ 50 սղերլին նուիրած են։

**** Դամասկոսի մէջ երեք յարանուանութեանց ներկայացուցիչներուն մասնակցութեամբ կազմուած է «Համազգային Մարմին» մը, որ պիտի զբաղի հետեւեալ գործերով.— Արկածեալներու տեղաւորում, Հայերու ապահովութիւն, Նպաստ, Առողջապահութիւն, Վնասուց հատուցում, Ցանցառներու հետապնդում։*

**** Ամերիկեան կառավարութիւնը 50,000 տոլար նուիրած է Հաւրանի տարագիրներուն օժանդակելու համար։*

**** Եգիպտոսի Նախկին վարչապետ Զաղլուլ փաշա կոչ մը ուղղեց ժողովուրդին, Դամասկոսի աղետեալներուն օգնելու համար։*

Դամասկոսի վերջին խռովութեան պատճառած վնասները հաշուելու համար Քաղաքապետ Եահեա էլ Սարաֆի նախագահութեամբ Յանձնաժողով մը կազմուած է։

*** «Իմանիթէ» կը գրէ թէ Դամասկոսի Թաղապետարանի վճակագրութեան համաձայն ոմբակոծութենէն սպաննուած են 1456 հոգի, որոնց 117ը տէն վար մանուկներ՝ 219 կին եւ 112ը այր մարդ։*

*** Զօր. Սարայլ կիրակի օր Փարիզ ժամանելով տեսակցեցաւ վարչապետին եւ նոր բարձր Քոմիսէր Պ. Տը Ժուվընէլի հետ։ Այս վերջինը վաղը Լոնտոն կը մեկնի։*

Պաղեստինի սահմանագրութիւն վտանգուած

Պաղեստինի Բարձր Քոմիսէր Լօրտ Փլըմըր սահմանագրութեան օդտին ուժերու հրամանատարութիւնը յանձնած է Ճէրըրտի։ Պաղեստին—Սուրիա սահմանագլուխի հրէական գաղութը օգնական ուժեր ստացած է Տիւրզիներուն սպառնալիքին պատճառով։ Ամբողջ այդ շրջանը զինուորական շրջանակ յայտարարուած է եւ պաշարման վիճակ հռչակուած է։ Անդրյորդանանի զինուորներուն անդլիացի հրամանատարը հրահանգ ստացաւ՝ Տիւրզիներու յարձակումը կասեցնել Յորդանանի արեւելեան եզերքին վրայ։

Կիրակի առաւօտ Հասպէյայէն եկած մեծ թիւով ապստամբներ յարձակեցան Մէրճէյունի վրայ։ Սէնէգալցի զինուորներ յաջողեցան գնդացիրներով տասը անգամ աւելի գերակշիռ ուժերու յառաջխաղացումը արգիլել եւ թոյլ տալ որ քաղաքին բնակչութիւնը ապահով վայր փոխադրուի։

Յունաստանի գաղթականները

Յունաստանի հայ գաղթականներու առաջին կարաւանին մեկնումին առթիւ Աթէնքի խորհրդային դեսպան Ուստինով հետեւեալը յայտարարած է «Փրօթա»ի.

— «Կ'աշխատինք աշխարհի չորս կողմը ցրուած Հայերը մէկ վայրի մէջ հաւաքել։ Այս կարաւանը ո՛չ առաջինը եւ ո՛չ ալ վերջինը պիտի ըլլայ։ Գաղթականները Հայաստան պիտի դրկուին, որովհետեւ այդ երկրին հարստութիւնը կը ներէ իր զաւակները իր քովը ունենալ։ Ասիկա չի նշանակեր թէ բոլոր Հայերը կրնան տեղաւորուիլ Հայաստանի մէջ։ Որքան որ տեղ կայ ու հնարաւորութիւն՝ գաղթական պիտի ընդունուի։

Դեսպանը շոգենաւի կամրջակին վրայ ճառ մը խօսած է գաղթականներուն առջեւ եւ ըսած է թէ Խորհրդային Ռուսիան եւ Հայաստանը ամէն կարելին կ'ընեն գաղթականները տեղաւորելու համար իրենց երկրին մէջ։ Պ. Ուստինով շնորհակալութիւն յայտնած է հելլէն կառավարութեան, հայ գաղթականներուն ընծայած թանկագին օժանդակութեան համար։ Հելլէն ներքին նախարարութեան պաշտօնատար Պ. Ֆիքիօթիս եւս ճառ մը խօսած է յայտնելով որ Յոյներն ու Հայերը տառապանքի եղբայրներ են եւ միշտ հալածուած Թուրքերէն։

Նո՛ր խաղաղասիրութիւն

Արտաքին Նախարարութեան ընդհ. տնօրէն Պ. Քափթանճօղլու հետեւեալը յայտարարած է «Նոր Օր»ի.

— «Հայ գաղթականներու մեկնումին մէջ յոյն կառավարութիւնը մարդասիրական պարտականութիւն մը միայն ստանձնած է, այն է շոգենաւ հայթայթել, որուն համար մեկնողները 800 սղերլին այսինքն անձ գլուխ 94 տրախմի պիտի վճարեն, եթէ մեկնողները 3000 հոգի ըլլան։ Յոյն կառավարութեան համար փոխանակութեան խնդիր չկայ. մամուլին մէջ այս մասին գրուածները տխուր փրոփականտիստներու գործն է։ Հոս միայն եւ ասկէ մեկնելու մէջ հայ գաղթականը բոլորովին ազատ է։ Երբ մեկնողներու ցանկը ներկայացուեցաւ, հարցուցի թէ անոնք իրենց յօժար կամքո՞վ կը մեկնին, «այո՛» պատասխանեցին։

«Գալով հպատակութեան հարցին, Յունաստան մնացած Հայերը հպատակութեան խնդրոյն մէջ եւս ազատ են. կառավարութիւնը այդ մասին ոչ արգելք ունի եւ ոչ ստիպում։ Ամէն հայ գաղթական որ կրնայ ինքնաբաւ ըլլալ երկրին մէջ ու կը խորհի թէ միայով աւելի լաւ բան մը գրած կ'ըլլայ, թող դիմում կատարէ պատկան մարմիններուն։ Այս մասին Հայերը միւս օտարազգիներուն հաւասար իրաւունք կը վայելեն. միայն թէ պէտք է նկատի ունենալ որ հպատակութիւնը իրեն հետ կը բերէ նաև զինուորագրութիւնը։

«Հօկի» եւ ուարմիր Խայի պատուիրակներ

Կիրակի օր Պերլինէն Փարիզ հասան Հայաստանի Հօկի եւ կարմիր Խաչի պատուիրակութիւնները, որոնց անդամներն են Պ. Պ. Գրիգոր Վարդանեան, Նարիման Տէր Ղազարեան, կարէն Միքայէլեան և Բժ. Կամսարական։

Բերայի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչը փակուած

Բերայի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ վարժարանին սեփականութեան մասին վէճ ծագած ըլլալով, հայ-կաթոլիկ Պատրիարքարանը հրամայած է վարժարանը փակել։ Ոստիկանական Տնօրէնութեան հրամանով թագսիմի կեդրոնէն երկու ոստիկաններ կ'երթան Պայրամ փողոցը եւ շէնքը կը գրաւեն։ Շէնքը վերջին անգամ Տօքթ. Զօհրապի անուան արձանագրուած էր։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԿՈՓԱՄԱՐԻՏ

Հայ կոփամարտիկ Աթաեան որ իր վերջին մրցումին կէտերու նուաճութեամբ պարտուեցաւ յայտնի կոփամարտիկ Ճիմ Ֆուրնէզէ, վաղը Boulogne s)Seine՝ Eden-Fantasio՝ բացման առթիւ պիտի մրցի Բէօճ անուն Ֆրանսացի կոփամարտիկին դէմ, 3 վայրկեաններոց 10 բաունտի մրցումի մը մէջ։

Աթաեանի վերջին մրցումը իր յաղթանակով պիտի վերջանար, քանի որ մինչեւ 6րդ բաունտ տիրապետած էր իր հակառակորդին, 7րդի սկիզբը «բուշէ» մը տուած պահուն իր աջ բթամատը ձնասուելով ստիպուեցաւ միայն պաշտպանողական խաղալ, եւ հետեւաբար իր շահած կէտերը կորսնցուց մանաւորապէս 8րդ բաունտին։ Հակառակ իր պարտութեան, ներկաներէն բուռն ծափեր խլեց եւ առաջին անգամ ըլլալով պարտուած կոփամարտիկ մը հասարակութեան ներկայացուեցաւ։

Հ. Թ.

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ՍՊԻՏԱԿ ԱԾՈՒԽՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ», ուսումնասիրութիւն ջրերի քանակի, որակի եւ այն կարելիութիւնների, որոնք կը ստեղծուին Հայաստանի ջրերը շահագործելու դէպքում։ Հեղինակ՝ Տիգրան Բուդաղեան (ճարտարագէտ-էլեկտրագէտ)։ Հրատարակութիւն ՀՕԿի Ֆրանսայի կեդրոնական վարչութեան, Փարիզ, 1925։ 34 էջ։ Գին 2ուկէս Ֆրանք։

«ԾՐԱԳԻՐ-ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԸՐԹԻՆԷՖԻ ՈՐԲԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ» 1925 պէյրութ 17 էջ։

ՄԱՏԵԱՆ ՄԱՆԱՆԱՑ (Բժշկաառողջապահական), հեղինակ՝ Բժ. Ա. Պէտ Ս. Աբէլեան։ Տպագր. «Հայրենիք»ի, Պոսթըն 1925։ 255 էջ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԲԺՇԿ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ այս իրիկուն ժամը 9ին, Սօսիէթէ Սաւանթի ամփիթեատրոնին մէջ բանասիրական երեկոյթ մը սարքած է, նախագահութեամբ Տօքթ. Վ. Թորգոմեանի։ Կը խօսին Պ. Կ. Յ. Բասմաջեան՝ Հայ բժշկականութեան ծագման եւ Ամիր Տովլաթի բժշկական գործերուն վրայ եւ Տօքթ. Բալասան՝ Աւելորդութեան դերը բժշկութեան մէջ նիւթին վրայ։

ՀԱՓԱՀԱՒԱՍ ՈՐԲԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ անդամները եւ անդամագրուիլ փափաքողները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին յառաջիկայ շաբաթ երեկոյ 21 Նոյ. ժամը 8ուկէսին 131 Faubg. du Temple, Ռոստոմի սրահը։

Հ. Յ. Դ. «Գէորգ Զաւարշ» խումբին անդամները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին յառաջիկայ Շաբաթ, 21 Նոյ. ժամը 8·30ին, 131 Fg. Temple, Ռոստոմի սրահը։

Հ. Յ. Դ. Լիոնի ենթակոմիտէի բոլոր ընկերները ստիպողաբար կը հրաւիրուին Կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, 5, Rue de Marseille, Էսքարկայի վարի սրահը։ Խորհրդակցութիւն կարեւոր խնդիրներու շուրջ եւ վարչական ընտրութիւններ։

Հ. Յ. Դ. Ումէն—Պարօ խումբի բոլոր ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին Շաբաթ երեկոյ 21 Նոյ. 131 Fbg. du Temple Ռոստոմի սրահը Métro Belle ville.

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԸՆՏԻՐ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐ

Թերթանուշ (փաքլալա) անխարդախ կարագով եւ Թելհայս (քատայիֆ) հում եւ եփած

Թերթանուշի համար առաջնակարգ ալիւրէ պատրաստուած Թերթեր

Ապսպրանքները խղճմտօրէն կը կատարուին

ՍԻՐԱԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

8, Rue des Trois Portes, (Place Maubert) Paris 5e.

(Métro ; St. MICHEL)

Բաց է մինչեւ գիշերուան ժամը 10, յաճախորդներու դիւրութեան համար։

ՖՕԹՕ ՖԷՊԻՒՍ

ՑԱԿՈՒԹ ՍԷՄԷՐՃԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԱՆԹԵՐԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ

Դիւրամատչելի գիներով

ԱՆՅԱՂԴԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ ԿԷՍ ԺԱՄԷՆ ՅԱՆՁՆԵԼԻ

Իրիկուան ժամը 7էն վերջ ժամադրութեամբ

1, Boulevard Poissonnière, Paris. Մուտք՝ 37, Rue Poissonnière.

(«Մամիւն»ի շէնքին ճիշդ դիմացը)

ՏՕԿԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹՈՒԱԾԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

126, Rue du Faubourg St. Denis

Metro : Gare de l'Est — Téléphone : Nord 84-04

Ընդունելութեան ժամեր՝ Ամէն օր 2·30 — 7·30

Կիրակի եւ տօն օրերը 9 — 12

ՈՒՐԻՇ ԱՏԵՆ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱԿ

ԳԱՐԱԵԱՆ

Tailleur Mignon

5, rue Mignon,— Métro Odéon եւ St. Michel

Պօսիէթէ պաւանթի թատրոնին դէմ։ Ձմրան համար պատրաստած է ձոխ մոդելք մը փրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպարաններու։

Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկունները մինչեւ 8.30։ Իսկ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30։

ԿԸ ՓՆՏՈՒՒԻ

Սկանիկէն Տիկին Խզաբեր փաշեան կը փնտռէ իր զաւակը Միքաէլ Պ. Մկրտիչ փաշեանը (առաղձագործ), որ ընդհ. պատերազմէն առաջ Ֆրանսա եկած է։ Ցեղեկացնել խմբագրութեան։

Սերգօ Ալագեան, Խմիրցի (Գաթաթաշէն) որ Օսմ. պանքայի մէջ կարեւոր տեղ պիւրօ էր, կը փնտռէ իր քոյրը Ռօզա Ալագեանը։ Ցեղեկացնել Գրիգոր Գնաճեանի Verreries Blanche Onor (Nord)։

Վարդանոյշ Վարդանեան, Փիլիքիոյի (Ցրապիզոն) կը փնտռէ եղբայրը Նազար Վարդանեանը որ 1917ի վերջերը կը գտնուէր Սըվազ, եւ անկէ ի վեր իր հետքը կորսուած է։ Ցեղեկացնել Վարդանոյշ Զօզանճեանի, 52 rue de Guide, Le Creusot L. et Seine։ Արտասհմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել։

ՇՔԵԼ ԵՒ ՈՒՐԱԽ

Երեկոյթ-Պարահանդէս

Դեկտեմբեր 21-ին Շաբաթ գիշեր, ժամը 9-էն մինչեւ լոյս

Théâtre Russe-ի մէջ 42 rue Hérmel, (metro Simplon)

Ուրախ գումարի մը վ. ՍԱՒԱՃԵԱՆԻ

ՀԱՅ ԱՂՋԻԿ ԱՌ... ԵԹԷ ԲԵԶՈՒՆՋ

կէս-գիշերէն մինչեւ լոյս

ՊԱՐ-JAZZ-BAND

կազմակերպիչներ՝

ԿՈՓԻԿԵԱՆ—ՋԱՐԹԱՐԵԱՆ

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS

208 bis, Rue Lafayette, Paris(10e)

կանանց եւ արանց

ԴԵՐՁԱԿ

ԿԱՐՕ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ

51, Rue de Seine

Meiro : ODEON Tel. FLEURUS 59-57

Ձարի վրայ ամենավերջին նորաձեւութեամբ ճաշակաւոր

ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

Ճոխ մոդելք երկու սեռի յատուկ անգլ. և ֆրանս. կերպարաններու։

ԳԻՆԵՐԸ ԱՆՄՐՑԵԼԻ

Ի դիւրութիւն յաճախորդներու, բաց է ամէն օր 8էն մինչեւ գիշերուան ժամը 10։

Բաւական է մէկ անգամի այցելութիւնը, տեւական յաճախորդ դառնալու համար։

Կ'ուզե՞ք

Ձեր պահանջին և ճաշակին գոհացում տուող փորձուած դերձակ մը ունենալ դիմեցէք՝

Կ. Պ. ԵՐԱՆԵԱՆԻ

106, Ռիշըլիէօ փողոց

(Métro : Bourse)

ԴԵՐՁԱԿ ԳՈՐԾԱՒՈՐՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Վարժ դերձակ գործաւորուհի կ'ուզուի, լաւ շաբաթավճարով։ Դիմել Թերթիս վարչութեան։

ՍԱԿԱՐԱՆ

17 Նոյեմբեր 1925

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.
Սթերլին,	L. St.	120 25
Տոլար,	Dollar	25 —
Մարք (ոսկի)	Mark	6 —
Թրքական Ճղթ.	L. Trq.	13 75
Թրք. ոսկի	» or	97 —
Մէճիտիէ	Médjidié	9 50
Լէվա 100 Ֆրանք	Léva	18 —
Տրախմի »	Drachme	30 50
Լիր »	Lire	100 —
Պելճ. Ֆրանք »	Frc. Belge	112 95
Ֆրանք. »	Frc. Suisse	482 —
Ձարմանեց	(10 Roubles or)	122 —

ԱՐԺԵՒԱԻՊԱՐԵՐ		
Եգ. Բր. Ֆոնսիէ I	Cr. Foncier Eg.	1720 —
» II	»	1400 —
» III	»	1375 —
Ռումելի երկաթ.	Lots turcs	122 —

Comptoir Parisien de change et de Crédit

80, Rue Lafayette

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՒԵԱՆ
որուն անունին պէտք է ուղղել դրամականը եւ առաքում:

"HARATCH,,
JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE
Directeur-Propriétaire: SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration (Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).
Հեռաձայն՝ Nord 57-82

ԲԱԺԱՆԵՈՐԴ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ցրանսա և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և »	—	10 շ.	20 շ.
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցեի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՈՒՐԲԱԹ
20
ՆՈՅԵՄԲԵՐ
1925

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 48 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐԸ ՅՈՅՑ ՏՈՒԱԾ ԱՏԵՆ

I

Տարօրինակ զուգադիպութեամբ մը, ճիշտ այն պահուն ուր Փարիզ կը հանդիպին Հայաստանի Հօկի եւ կարմիր Խաչի պատուիրակութիւնները, երկու թղթակցութիւններ ստացանք երկու հեռաւոր գաղութներէ, Քուպայէն եւ Մէքսիկայէն:

Թղթակցութիւնները հրատարակուած են այսօրուան թուով: կարդացէք եւ դատեցէք: Ա.յդ երկու կարճ նամակները — եւ անոնց հետ հաղորդուած բերանացի տեղեկութիւնները — կը ներկայացնեն ողբերգութիւն մը որ իր նմանը չունի ժողովուրդներու պատմութեան մէջ: Ահաւասիկ բազմութիւններ, որոնք փախան սուրէն եւ հուրէն, թափառեցան կայանէ կայան, նետուեցան ամէնէն անմատչելի ափերը, եւ հիմա, երկու տարի յետոյ, կը դառնան ետ, խարիսխ ձգելու համար դարձեալ օտար հողի վրայ, կամ իրենց մեկնած տեղը...:

Ա.յդ անձար բազմութիւններուն մէջ շատեր կան որ Պուլկարիա, Ռումանիա, Յունաստան կամ Սուրիա ապաստաներ էին, առաջին անգամ: Չհաւնեցան այդ երկիրներուն, կամ, տեղական պայմաններուն ստիպման տակ, նախընտրեցին հեռանալ: Եւ որովհետեւ հայրենիքը անհանդուրժելի պայմաններ եւ խորհրդաւոր փեղկեր ունի, աւելորդ համարեցին այն կողմը նայիլ, եւ կարաւանը քշեցին աւելի հեռուն, դէպի անծանօթ հորիզոններ: Անոնք չեն յուսահատիր Ամերիկա մտնելու դժուարութիւններէն. բայց կը խրտչին երեւանէն, իրենց երկրէն, որովհետեւ գիտեն որ, եթէ Մ. Նահանգները մէկ քաւարան ունի, Հայաստանը քանի մը տեսակով կը պարծենայ: Ցետոյ, աստիճան մը հասկնալի է օտարին արգելքը. իսկ հայրենիքին չկամութիւնը՝ ընդվզեցուցիչ: Անշուշտ գաղթականի հոգեբանութիւնն ալ մեծ դեր ունի այս անվախճան թափառումներուն մէջ. բայց հիմնականը այս է, — հայրենիքը համրանքով մարդ կ'առնէ, դատելով, մաղելով կ'արձանագրէ, հրէի եւ հեթանոսի խորութիւնները կը հաստատէ:

Թերթերը գրեցին թէ Հօկի պատուիրակութիւնը առատ փաստաթուղթեր և պատկերներ բերած է, Հայաստանի մէջ կատարուած աշխատանքները ցուցադրելու համար: Մենք ալ «Յառաջ»ի անունով հարցումներ ուղղած ենք պատուիրակութեան, եւ պատասխանները պիտի հրատարակենք յաջորդ համարով: Ըսել կ'ուզենք որ, Երեւանի ներկայացուցիչները ամէն պատեհութիւն ունին, իրենց տեսակէտները պարզելու, հայրենիքին չարն ու բարին պատմելու:

Բայց, որպէս զի լրիւ կատարած ըլլան իրենց պաշտօնը, պայման է որ կարելի եղածին չափ լայն հայեացք մը ձգեն իրենց բոլորտիքը, իրենց պատած գաղութներուն մէջ: Չի բաւեր միայն գովել եւ կոչեր ուղղել. պէտք է նաեւ լսել ինչ որ կը խորհին կարծիքը գիծէն դուրս: Շարժանկարներ ցուցադրած եւ ծափեր խլած տեղն, պէտք է յիշեն որ հայրենիքէ զըրկուած եւ անոր կարօտով տոչորուն, թափառական եւ հալածական ժողովուրդի մը առջեւ կը գտնուին: Իսկ այդ ժողովուրդը միայն պարտականութիւններ չունի, այլ եւ իրաւունքներ:

Անոր սիրտը կոտրած է ոչ միայն տիրող վարչաձեւէն, որ իրենը չէ, այլ և աւելի կենսական իրողութենէ մը: Ան կը նկատէ որ երեւանը, իր իշխանութեամբ եւ մամուլով, չափազանց միակողմանի է եւ միականի, աւելի քան Թիֆլիսն ու Բագուն: Եւ իսկապէս, դուք ի՞նչ կը տեսնէք իրօք եւ ք ա ղ ա ք ա կ ա ն գիծ, «Հայկենդրգործկօմ»ի գործունէութեան մէջ: Ամբողջ բազմութիւններ ծովերէ ծով կ'ելնեն, կ'երթան, կուգան, կը դառնան, կը ծիւրին ու կ'այլասերին: Քարերն անգամ լեղու ելած են այս պատկերին առջեւ, բայց երեւանը կը մնայ անսասան, ինքն իր մէջ կծկուած, կը զբաղի միայն իրեն յանձնուած պարտէզին մշակութեամբ եւ բարեզարդութեամբ, այլ և պատասխանատուներ փնտռելով, կիրքեր սրելով եւ բացարձակ մուքի մէջ պահելով երկրի ժողովուրդը՝ արտասահմանի անցուդարձերու մասին: (Յիշենք, անցողակի, Մարոքի եւ Սուրիոյ մասին տպուած սուտերը): Ա.յն բոլոր եռանդն ու ղրամը որ կը վատնուին Դաշնակցութիւնը վարկաբեկելու եւ թաղելու, եթէ յատկացնէին երկրին սահմանները ընդարձակելու, նոյն իսկ ներկայ Հայաստանի ամայի, անտէր կամ նօսրացած գիւղերուն մէջ գաղթականներ տեղաւորելու, — «Թշնամի»ն իրապէս կը տուժէր, բայց ժողովուրդը կ'օգտուէր: Տնտեսական - թուաբանական հաշիւները կրնան օգտակար ըլլալ սովորական ժամանակներ, բայց ոչ այն ճակատագրական շրջանին, երբ ամբողջ ժողովուրդի մը գոյութեան խնդիրը դրուած է:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՆՈՐԷՆ ՄՏԱՀՈԳ ԵՆ

Թուրք մամուլը նորէն մտահոգութեան մատնուած է եւ անդադար կը փչէ Հայերուն եւ Յոյներուն դէմ, անոնց առեւտրական եւ քաղաքական գործունէութեան առթիւ: Ինչպէս գրած ենք լուրերու բաժնին մէջ, կառավարութիւնը օրինագիծ մը պատրաստած է, թրքական ապրանքները պաշտպանելու համար: Ա.յս առթիւ «Վագըթ» կը գրէ.—

«Թուրքիայէն փախած Յոյներն ու Հայերը, ինչպէս նաեւ փոխանակուած Յոյները, ամէն՝ տեղ կ'աշխատին կեղծել մեր ներքին արտադրութիւնը, եւ ապօրինի մրցումի մը ձեռնարկած են մեր ազգային ճարտարարուեստին դէմ: Թրքական զորպի, չամիչի, թուղի եւ շերամի հունտի արտածումը հետզհետէ կը նուազի, Յոյներուն և Հայերուն ապօրինի մրցակցութեան պատճառաւ: Եթէ այս վիճակը տեւէ, այսօրուան մեր վնասը վաղը կրնայ աւելի մեծ չափեր ստանալ:»

Թուրք թերթը կը պատմէ թէ հայ եւ յոյն մրցակիցները կը գործեն նոյն իսկ Թուրքիոյ մէջ: «Պէշիքթաշի մէջ շերամի հունտի տուփեր պատրաստելով, Յունաստան կը ղրկուին եւ հոն կը լեցուին ուրիշ հունտերով»: Եւ կ'առաջարկէ պայքարի ընդհանուր ծրագիր մը պատրաստել:

ՈՂՒ ՊԱՐՏՈՒԱԾ Է

Խօսելով Հին Յունաստանի պատգամաւորական ընտրութեանց վրայ, «Յուսաբեր» կը գրէ.—

«Ընտրուած են 51 երեսփոխաններ, որոնցմէ 19ը՝ Դաշնակցականներ, 10ը՝ Ռամկավարներ, 10ը՝ Հնչակեաններ, 10ը՝ Ձէդքներ և 2ը՝ Համայնավարներ: Ա.յս խայտաբղետ բանակը միացեալ ճակատ կազմած էր Դաշնակցութեան դէմ եւ ապարդիւն իջած ընդհանուր ցանկով:»

Մեր պաշտօնակիցը այս առթիւ պարզելով ընտրութեանց ատեն սարքուած գռեհիկ խաղերը, մանաւանդ ներգաղթի իրաւունքին շահագործումը, զոր երեւան հանեցին պոլսական երկու թերթեր, «Նոր Լուր» եւ «Ժամանակ», կ'եզրակացնէ.—

«Դաշնակցութիւնը պահած է իր ընտրողներու քանակը եւ կորսնցուցած է մաս մը իր աթոռներէն՝ ընտրական օրէնքի անկատարութեան, խորհրդային ղրամի ու սպառնալիքներու հետեւանքով, միայով հանդերձ ամէնէն զօրաւոր հոսանքը Պատգամաւորական ժողովին մէջ:»

ՕՐ. ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ վաղը, Շաբաթ իրիկուն պիտի երգէ «Մաթէն»ի անթելի կայանին մէջ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՇՏ ԱՆՈՐՈՇ

«Երէ Հայերը չեզոք չմնան, կը ջարդուին»

Փարիզի արաբ շրջանակներէն մեր քաղած տեղեկութեանց համաձայն, ապստամբական շարժումը կը ձգտի արաբ երկիրներու անկախութեան եւ կը ղեկավարուի Դահիրէի կեդրոնէն: 1920ի ամառը, երբ Էմիր Ֆեյսալ Ջօր. Կուրոյի կողմէ Սուրիայէն վտարուեցաւ, Արաբները հասկցան թէ պատերազմի ատեն իրենց եղած խոստումները ի դերեւ կ'ելլէին, հետեւաբար եւ անհրաժեշտ էր կռիւ մղել՝ տիրանալու համար ազգային անկախութեան: Ա.յս նպատակով հայրենասէր Սուրիացիներու, Լիբանանցիներու եւ Պաղեստինցիներու կողմէ Դահիրէի մէջ կազմուեցաւ «Սուրիա - Պաղեստինեան Կոմիտէ» մը: Ա.յս Կոմիտէին ծրագիրն է Պաղեստինն ու Սուրիան միացնել անկախ վարչաձեւի տակ: Կոմիտէի ընդհ. քարտուղար - գործավարն է Նէճիպ Շիւքայիր պէյ (ծագումով Տիւրքի) որ ազդեցիկ դէմք մըն է Արաբներու մէջ, իսկ նախագահն է Եգիպտացի քրիստոնեայ մը՝ իշխան Հապիպ Լութֆուլլահ: Ա.յս վերջինը մեծահարուստ է եւ փառամոլ: Հիճազի նախկին թագաւոր Հիւսէյինէն առած է Էմիր տիտղոսը՝ իր հարստութեան շնորհիւ: Հիճազի դեսպան եղած է Հռոմի մէջ եւ նոյն կառավարութիւնը ներկայացուցած է Ժընեվ՝ Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ, անպաշտօն կերպով: Ակէ զատ Երուսաղէմի մէջ Մուսա Քեազիմ փաշայի նախագահութեամբ ուրիշ կազմակերպութիւն մըն ալ կայ, բաղկացած իսլամ եւ քրիստոնեայ արաբներէ եւ որուն նպատակն է պայքար մղել Սիոնականութեան դէմ: Քեազիմ փաշա յաճախ այցելած է Լոնտոն եւ ծանօթ դէմք մըն է Ազգերու Դաշնակցութեան շրջանակներուն մէջ: Հրեաներուն դէմ ատելութիւնը ընդհանուր է արաբ երկիրներուն մէջ: Վերջին ամիսներուն, Տիւրզիներու ապստամբութեան վրայ, Դամասկոսի մէջ կազմուեցաւ «Ժողովրդական կուսակցութիւն» մը, որուն նախագահն է Տօքթ. Ա.պտիւրրահման Շէհպէնտէր եւ քարտուղարը՝ երիտասարդ իրաւաբան Իհսան Շէրիֆ (Փարիզի համալսարանէն): Ա.յս կուսակցութեան ղեկավարները աքսորուեցան: Գալով Սուրիոյ քրիստոնեաներուն, վերջին դէպքերը ցոյց տուին որ անոնք երկրի մեծամասնութեան շահերուն եւ բաղձանքին հակառակ կը գործեն եւ հոգատար պետութեան կողմը կը բռնեն. այս պարագան նոյնպէս զայրոյթ յառաջ բերած է արաբ հայրենասէրներու շրջանակին մէջ: ԵԹԷ ՍՈՒՐԻՈՅ ՀԱՅԵՐԸ ԶԷՋՈՒԲ ՄՆԱՆ, ՈՒԵՒ Է ՎՆԱՍ ՉԻ ՀԱՄՆԻՐ ԻՐԵՆՑ, ԻՍԿ ԵԹԷ ՀՈԳԱՏԱՐ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԸ ԲՌՌՆԵՆ, ԱՅՆ Ա.ՏԵՆ, ՅԱՒԱՍ Է ԸՍԵԼ, ԿԸ ՋԱՐԴՈՒԻՒՆ Ա.ՄԷՆ Ա.ՆԴԱՄ ՈՐ Ա.ՌԻԹ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՆԱՅ:

«Դամասկոսի ռմբակոծութիւնը գահավիժեց դէպքերը: Ա.պստամբական շարժման գլուխը անցան այնպիսի մարդեր, որոնք ո եւ է կապ չէին ունեցած յեղափոխական կազմակերպութեանց հետ, օրինակ՝ Նասիպ Պաքրին, որ այսօր կարեւոր թիւով կամաւորներ ունի իր հրամանին տակ: Ա.յս երիտասարդը ինքզինք՝ երկրորդ Խալիֆա Ա.պուպէքիրէն սերած կը նկատէ, Դամասկոսի երեւելիներէն է եւ զեղխ կեանք կը վարէր այդ երկրին մէջ: Ա.յժմ Պաքրի ինքզինքը Սուրիոյ անկախ կառավարութեան պետ հռչակած է, ինչ որ լաւ տպաւորութիւն չէ գործած արտասահմանի Արաբներուն մէջ, որոնք այդ պաշտօնին վրայ տեսնել կը փափաքէին աւելի արժանաւորները»:

Նէճմի եւ Հիճազի թագաւոր Իպնի Սուուտ քանի մը ամիս առաջ Տիւրզիներու ղեկավար Սուլթան էլ Ա.թրաշին պատուիրակ ղրկելով զինուորական աջակցութիւն առաջարկած էր արաբ ապստամբներուն: Ա.յն ատեն պետը չէր տեսնուած այս օժանդակութեան: Հիմա շարժումը ծաւալած եւ Ֆրանսացիներու ուժը աւելցած ըլլալով, Դամասկոսի ժողովրդական կուսակցութեան նախագահ Տօքթ. Ա. Շէհպէնտէր Մ'էքքէ գացած է՝ Իպնի Սուուտի աջակցութիւնը խնդրելու համար:

*** Սուրիոյ թերթերը կը գրեն թէ երկու հազարէ աւելի հրոսակներ, Պէտվի, Տիւրզի կամ արաբ, փոքր խումբերու բաժնուած, կը թափառին Դամասկոսի շուրջը, ճամբորդներու վրայ կը յարձակին, կը թալանեն, կը սպաննեն:

Ա.յս հրոսախումբերուն արշաւանքը արգիլելու համար, զինուորական իշխանութիւնը ամրութիւններ շինել տուած է քաղաքին շուրջը: Երբ այս ամրութիւնները աւարտին, Ֆրանսական գօրքը պիտի քալէ աւազակախումբերուն վրայ, զանոնք բնաջինջ ընելու համար:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԿՈՄԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԱՐԳԱՎՈՐՎԱԾ Է

Հայկական Սովետական Հանրապետության Կենտրոնական Գործկոմի նախագահության 1925 թվականի հոկտեմբերի 31-ի նիստում՝

Հայկական Սովետական Հանրապետության 1925 թվականի պետական տուրքերի ցուցակի մասին

Հայկական Սովետական Հանրապետության Կենտրոնական Գործկոմի նախագահությունը որոշում է՝

Հաստատել Հայկական Սովետական Հանրապետության 1925 թվականի պետական տուրքերի ցուցակը հետևյալ խմբագրությամբ՝

ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄՆԵՐԸ	Ա	Բ	Գ	Դ
1. Մրցումներ և Ցուցահանդեսներ	2317	2593	2226	2280	7136
2. Ներկայացումներ					
ա) Ներկայացման տոմսեր	1340	1020	884	814	3244
բ) Նկարազարդ	925	877	678	569	2480
գ) Ֆիլմեր	2287	2840	1280	1420	6407
դ) Լիտերատուրա	1840	2580	1012	1086	5432
ե) Գովազդներ	1970	2590	1670	1242	6230
3. Պարտեզներ	595	1241	580	750	2416
4. Ընդհանուր ներքին տուրքեր	588	903	543	546	2034
5. Դեպքեր	1200	1888	994	1229	4082
	13,062	16,532	9,867	9936	39,461

— Հանձնարարել Հայկական Սովետական Հանրապետության Ներքին Գործերի Ժողովրդական Կոմիսարիատին՝ տեղերում ներկայացնել տուրքերի ցուցակի նախագիծ՝ հաշվի առնելով Կենտրոնական Գործկոմի նախագահության նիստում արված դիտողությունները։

Նախագահ՝ Ա. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Քարտուղար՝ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԿՈՄԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Հայկական Սովետական Հանրապետության Կենտրոնական Գործկոմի նախագահությունը որոշում է՝

Հայկական Սովետական Հանրապետության Քրեական Օրենսգրքի մեկնաբանության համար ստեղծել հանձնաժողով հետևյալ կազմով՝ Ա. Սարգսյան (նախագահ), Ա. Մարտիրոսյան, Ա. Ղազարյան, Ա. Ղարիբջանյան, Ա. Ղուկասյան, Ա. Ալեքսանյան, Ա. Ղազարյան, Ա. Ղարիբջանյան, Ա. Ղուկասյան, Ա. Ալեքսանյան։

Նախագահ՝ Ա. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Քարտուղար՝ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԿՈՄԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Հայկական Սովետական Հանրապետության Կենտրոնական Գործկոմի նախագահությունը որոշում է՝

Հայկական Սովետական Հանրապետության Քրեական Օրենսգրքի մեկնաբանության համար ստեղծել հանձնաժողով հետևյալ կազմով՝ Ա. Սարգսյան (նախագահ), Ա. Մարտիրոս

Հայոց ընտրական ցուցակները

(Ստամբուլի թղթակիցը կը գրէ)

Ընթացիկ տարուան Մայիս 1-ին Թուրքիոյ վարչական մարմինները պիտի սկսին ընտրական ցուցակներ կազմել։ Ասոնք պիտի ըլլան նոր ընտրութիւններու համար։ Ինչպէս գիտենք, Թուրքիոյ մէջ ընտրական ցուցակները կազմելու համար ամէն տարի Մայիս 1-ին կը սկսի նոր տարեշրջան մը։

3000 տղայ Միջագետքի գաղթականներուն

Պաղտատէն կը գրեն մեզի.—

Ամերիկայի Կարմիր Խաչէն 3000 տղայ հասաւ, ներգաղթի համար։ Ա՛յս տարի Միջագետքէն Հայաստան ղրկուելոցն 500 հայրենակիցներ։ Եղանակի անյարմարութեան պատճառաւ միւսները գարնան պիտի երթան։ Իւրաքանչիւր ընտանիքի համար չխսուն րուփի կը վճարուի, իբրեւ երեք ամսուան ապրուստ։

Յառաջիկայ գարնան ներգաղթին համար անհրաժեշտ է այժմէն միջոցներ մտածել։ Գրուած է Ամերիկա, որ նոր գումարներ ղրկէն։ Պէտք է ուրիշ վայրեր ալ աշակցին։ Մենք յաջողեցանք ձրի ստանալ թէ տեղական եւ թէ պարսկական «վիզա»ները։ Եթէ յառաջիկայ գարնան յատկապէս օգնութիւն ըլլայ, պիտի յաջողինք Միջագետքի գաղթականութեան մեծ մասը ղրկել։

Ի՞նչ կ'ըսէ Զօր. Սարայլ

Զօր. Սարայլ ներկայացաւ երեսփ. ժողովի արտաքին յանձնաժողովին եւ երկար բացատրութիւններ տուաւ Սուրիոյ վերջին դէպքերուն մասին, սկիզբէն մինչեւ Դամասկոսի ռմբակոծումը։ Իր կարծիքով, այս ապստամբութեան դրդապատճառն է համիսլամական շարժումը։ Զօրավարը որ եւ է ակնարկութիւն չըրաւ համայնավարութեան գործունէութեան մասին Սուրիոյ մէջ, «բացի կարգ մը կոմունիստ Հայերու ստեղծած գրգռութենէն»։ Խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար 20,000 զինուորը բաւական չէ, առնուազն 30000ի պէտք կայ։

Զօր. Կուրօ Սուրիա եղած ատենը իր տրամադրութեան տակ ունէր 70,000 զինուոր, մինչդեռ իրեն տրամադրուեցաւ 12,000 միայն։ Խօսելով Սուէյտայի պարպումին մասին, յայտնեց թէ Տիւրզիները յիշեալ քաղաքի հայ եւ եւրոպացի բնակիչներուն թոյլ տուած էին նախապէս ապահով վայրեր մեկնիլ։ Տիւրզիները վերջին անգամ հաշտութիւն առաջարկած են եւ կ'ընդունին տուգանք վճարել, գրաւուած ռազմանիւթերը վերադարձնել եւ նոյն իսկ 30,000 հրացան յանձնել Ֆրանսացիներուն։

Մէկ միլիոն ջերմեռի հիւանդ

Պոլսոյ թուրք թերթերը կը գրեն թէ ջերմին հետեւանքով այս տարի մէկ միլիոն հոգի չեն կրնար աշխատիլ Անատոլուի մէջ։ Ա՛յս հաշուով, երկիրը առնուազն 50 միլիոն ոսկիի կորուստ մը կը կրէ։ Վիճակագրութեան մը համաձայն, պատերազմի ընթացքին ջերմէն բռնուած 35,000 հոգիէն 10,000ը մեռած են։ Միլլի պայքարի շրջանին ալ 150,000 հոգի վարակուած էին, որոնց 50,000ը մեռան։

Լիբանա՞նն ալ վտանգուած

«Թայմզ»ի Թղթակիցը կը հեռագրէ պէյրութէն.—

Ապստամբութեան ծանրութեան կեդրոնը փոխադրուած է դէպի ծովեզերեայ շրջանը։ Ա՛յտեղ իսկ անձկութիւն կը տիրէ։ Սայիտ էլ Աթրաշ խոստացած էր չղրկել հին-Լիբանանի, բայց հիմա վախ կայ որ չյարգէ այդ խոստումը։ Ապստամբապետը, որ գրաւեց Մէրճեյունի ամբողջ շրջանը, այժմ կը յառաջանայ դէպի Նապաթիէ եւ Պարկո ը։ Ֆրանսացիները օգնական ուժ ղրկած են ամէնէն վտանգուած վայրերը, — Ձէզին, Տէյր-էլ-Քամէր, Րայագ եւ Նապաթիէ։ Բոլոր ինքնաշարժները գրաւուեցան, զօրքի փոխադրութեան համար։ Էլ Աթրաշ կը բանակցի քրիստոնեաներուն հետ, որպէս զի եթէ իրեն չմիանան, գոնէ չընդդիմանան իր յառաջխաղացութեան։ Ա՛յդ պարեւ, օրուան խնդիրն է քրիստոնեաներուն դիրքը։ Ֆրանսացիները պիտի յաջողի՞ն օժանդակ խումբեր կազմել անոնցմէ, թէ իրենց փորձերը հակառակ արդիւնք պիտի տան։ Ամէն պարագայի մէջ, քրիստոնեայ կամաւորներու զինուորագրութիւնը՝ կառավարութեան հովանաւորութեամբ՝ բաւական յուզած է հանրային կարծիքը եւ պակաս չեն մարդիկ որ բացէ ի բաց կը մեղադրեն այդ քաղաքականութիւնը։

Վերջին լուրերու համաձայն, Մութավէլիները հակամէտ են ապստամբներուն միանալու։

**** «Ագշամ» կը գրէ թէ Սուրիոյ ապստամբութեան կարեւոր պետերէն մէկը Պոլիս հասած է, Հալէպի եւ Ատանայի ճամբով, եւ ժրնեվ պիտի երթայ, Ազգերու Դաշնակցութենէն խնդրելու որ ուրիշ օտար պետութեան մը յանձնուի Սուրիոյ հոգատարութիւնը։*

Անգլիա կ'ընդունի Լոխառնոյի դաշինքը

Ընդհոյ երեսփ. ժողովը վերաբացուեցաւ եւ առաջին առթիւ զբաղեցաւ Լոքառնոյի դաշինքով։ Ազատականներու կողմէ Լոյտ Ճօրճ, Աշխատաւորականներու կողմէ Մաքտոնալտ բարեփոխումներ առաջարկեցին դաշինքին մէջ, գինաթափութեան եւ մասնաւորապէս Ռուհոյ մասնակցութեան մասին։ Արտաքին նախարար Պ. Չեմպըրլէյն ցաւ յայտնեց որ երկու կուսակցութիւնները փոփոխութիւններ կ'առաջարկեն, համաձայն ըլլալով հանդերձ ընդհանուր ոգիին։ Աշխատաւորականներու փոփոխութիւնը քուէի դրուելով 130ի դէմ 332 քուէով մերժուեցաւ. իսկ կառավարական բանաձեւը 13ի դէմ 375 քուէով ընդունուեցաւ։

100 միլիոն տոլար Իտալացիներուն

Ամերիկացի դրամատէրերու խմբակ մը, որուն գլուխը կը գտնուի Մօրկան տունը, որոշեց 100 միլիոն տոլարի կանխավճար ընել իտալիոյ՝ օգնելու համար որ վերահաստատէ ոսկեդրամի դրութիւնը։

Եղմտացողցիի վիճաբանութիւնը

Կառավարութիւնը երկար բանակցութիւններէ վերջ իր բարեփոխուած ծրագիրը ներկայացուց Երեսփ. Ժողովին։ Ծրագիրը երկու գլխաւոր խնդիրներ նկատի կ'առնէ։ Առաջին՝ Պիւտճէի հաւասարակշռում, երկրորդ՝ ֆրանքի բարձրացում։ 1929ի Պիւտճէին մէջ ծախք նախատեսուած է 36 միլիառ ֆրանք։ Ներկայիս պետութեան հասոյթն է տարեկան 33 միլիառ ֆրանք, այնպէս որ 3 միլիառի բաց մը կայ։

Վիճաբանութիւնները կը շարունակուին բուռն թափով։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԶԱՓԱՀԱՍ ՈՐԲԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ անդամները եւ անդամագրուիլ փափաքողները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին վաղը շաբաթ երեկոյ 21 նոյ. ժամը 8ուկէսին 131 Faubg. du Temple, Ռոստոմի ներսի սրահը։

Հ. Ց. Դ. «Գէորգ Զաւարշ» խումբին անդամները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին վաղը Շաբաթ, 21 նոյ ժամը 8·30ին, 131 Fg. Temple, Ռոստոմի դուրսի սրահը։

Հ. Ց. Դ. Լիոնի ենթակոմիտէի բոլոր ընկերները ստիպողաբար կը հրաւիրուին Կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, 5, Rue de Marseille, Էքքարկոյի վարի սրահը։ Խորհրդակցութիւն կարեւոր խնդիրներու շուրջ եւ վարչական ընտրութիւններ։

Հ. Ց. Դ. Ուրմէն—Գարօ խումբի բոլոր ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին կիրակի ժամը 2ուկէսին, 131 Fbg. du Temple Ռոստոմի սրահը Métro Belle ville.

Պոլսեցի ՏՕԲԹ. ԱՊԱՀՈՒՆԻՆ տեսնել փափաքողները կրնան իրեն դիմել հասցէն՝ Dr. Abahouni 4 Rue de l'Abbé de l'Epée. Paris (5°.) métro Odéon.

ՍՏԱՑԱՆՔ

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ» ամսագրի Նոյեմբերի թիւը (Դ. տարի թիւ 1), նուիրուած «Հ. Յ. Դ. Օրուան», հետեւեալ բովանդակութեամբ.— Հ. Յ. Դ. երեսունեւհինգամեակը (խմբագրական).— Ինչպէս ծնունդ առաւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը (Գ. Ղազարեան).— Քանի մը ճակատներու վրայ (Մ. Օզանեան).— Առաջ եւ յետոյ (Յ. Շահրիկեան).— Սիմոն Զաւարեան (Ս. Վրացեան).— Արամի կեանքէն (Վ. Նաւասարդեան).— Ինչպէս յեղափոխական դարձայ (Սեպուհ).— Հայ յեղափոխականի մը յիշատակները եւլն.։ Բաժնեգինն՝ տարեկան 5 տոլար, վեցամսեայ 3 տոլար։ Հասցէ 13-15 Shawmut St. Boston, Mass.

«ՆԱՒԱՍԱՐԴ»Ը ԻՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շուտով կը լրանայ «Նաւասարդ»ի Բ. տարեշրջանի Ա. կիսամեակն ալ։ Կ'օգտուինք առիթէն անգամ մըն ալ խղճահարութեան կանչելու համար մեր անտարբեր գործակալները, եւ նաեւ մեր բաժանորդներէն անոնք որ դեռ մեզ չեն հասցուցած իրենց բաժանեգինները։ Ու կը հրաւիրենք, գործեալ այս առթիւ, մեր համակիրներն ալ՝ կրկնապատկել իրենց ջանքերը մեր պարբերականին ծաւալմանը համար։

Ցիշեցնենք որ սոյն երկրորդ տարեշրջանին 12 թիւերը, իւրաքանչիւրը 32 մեծադիր էջերէ բաղկացած եւ նկարազարդ, կ'արժէ Ռումանիոյ համար 300 լէյ, Պուլկարիա՝ 240 լէվա, Թուրքիա 400 ղրուշ, Եւրոպա՝ 50 ֆրանք, Անգլիա, Եգիպտոս եւ Միջագետք 15 շիլին, Ամերիկա 4 տոլար։

Ցարեկանը կանխիկ վճարող նոր բաժանորդները կը ստանան մեր Ը. տարեշրջանի 10 թիւերը (Գ.—Ժ.) յատկացեալ տասը ֆրանք միայն վճարելով իբր առաքման ծախք։

Ցօդուած, նամակ եւ բաժնեգին ղրկել միշտ խմբագիր Հրատարակչին հասցէով, H. Dj. Sirouni, 15 Str. Armeneasca Bucarest (Roumanie).

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208 bis, Rue Lafayette, Paris(10e)

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis եւ Réaumur)
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
ջերմամիզուկեան, ֆրանկախտի, արիւնի եւ մանրէային հիւանդութեանց։
Քիմիական տարրալուծումներ
Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, Կիրակի՝ 9—12։
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԳԻՆԵՐ

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՔՐԻԶՈՀՈ, ԴՈՐԾ.— Ստացանք 109.80 ֆրանք։

ՏԵՄԻՆ, Պ. Ս.— Ստացանք Նոռամեան, թերթը Նոյեմբեր 15էն կը ղրկուի։

ՊՕՂՔ, ԴՈՐԾ.— Ստացանք 30 ֆրանքը։

ԼՂ ԲԻՒԻ, Ա. Թ—. Ստացանք Նոռամեան, կը շարունակուի։

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆ, Վ. Ջ.— Ստացանք 200 ֆրանքը։

ՍՈՄԻԼԻՐ, Է. Պ.— Ձեր թերթը կը ղրկուի Նոյեմբեր 15էն։

ԴԵՐՁԱԿ ԳՈՐԾԱՒՈՐՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

վարժ դերձակ գործաւորուհի մը կ'ուզուի, լաւ շաբաթավճարով։ Դիմել թերթիս վարչութեան։

Կ'ՈՒԶԵ՞Ք
Ձեր պահանջին և ճաշակին գոհացում տուող փորձուած դերձակ մը ունենալ դիմեցէք՝
Կ. Պ. ԵՐԱՆԵԱՆԻ
106, Ռիշըլիէօ փողոց
(Métro : Bourse)

ՇՔԵԶ ԵՒ ՈՒՐԱԽ
Երեկոյթ-Պարահանդէս
Նոյեմբեր 21-ին Շաբաթ գիշեր, ժամը 9-էն մինչեւ լոյս
Théâtre Russe-ի մէջ 42 rue Hérmel, (metro Simplon)
Ուշադրութեան մը վ. ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ
ՀԱՅ ԱՂՋԻԿ ԱՌ... ԵԹԷ ԲԵԶՈՒՉԻ
կէս-գիշերէն մինչեւ լոյս
ՊԱՐ-JAZZ-BAND
կազմակերպիչներ՝
ԿՈՒՅՄՃԵԱՆ—ՋԱՐԴԱՐԵԱՆ

ՎԱՃԱՌՈՒԿԱՆ ԴԵՐՁԱԿ
ԳԱՐԱԵԱՆ
Tailleur Mignon
5, rue Mignon,— Métro Odéon եւ St. Michel
Յօսիէֆէ Յաւանճի Թատրոնին դէմ։ Ձմրան համար պատրաստած է ձոխ մոդելը մը ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպարանքներու։
Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկունները մինչեւ 8.30։ իսկ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30։

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Կը փնտուի Մարզուանցի Գրիգոր Գարագաշեանը, եւ Մարզուանի Հաճի գիւղէն Ցակոբ Ուշունեան, մայրը՝ Հռիփսիմէն, եւ խոյա Օղի Հաճի Սրբուհին, որոնք Ամերիկա ըլլալ կը կարծուին։ Ցեղեկացնել Ընձայ պօղոսեանի, (Բենիամինի եւ Հրանտի, Մխիթար Բարսեղեանի մօրը) Maison Cabrol, Combes Aubin, Aveyron, France.

Կը խնդրուի «Հայրենիք»էն եւ «Ըսպարէզ»էն արտատպել զայն։

Մարզուանցի Խակուհի Խանջեան կը փնտռէ զաւակը Գրիգոր Եռնրգեանը, որ վերջին անգամ կը գտնուէր Սամսոնի մէջ։ Ցեղեկացնել Ս. Պիւզենեանի, 32 Ave. Malakoff. Paris (16)։ Ցեղեկատուն պիտի վարձատրուի։ Հայ թերթերէն կը խնդրուի արտատպել։

կանանց եւ արանց
ԴԵՐՁԱԿ
ԿԱՐՕ ՑԱՐՈՒԹԵԱՆ
51, Rue de Seine
Meiro : ODEON Tel. FLEURUS 59-57
Ձափի վրայ ամենավերջին նորաձեւութեամբ ճաշակաւոր
ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ
Ճոխ մթերք երկու սեռի յատուկ անգլ. և ֆրանս. կերպասներու
ԳԻՆԵՐԸ ԱՆՄՐՑՆԵԼԻ
Իր դիւրութիւն յաճախորդներու, բաց է ամէն օր 8էն մինչեւ պիշերուան ժամը 10։
Բաւական է մէկ անգամի այցելութիւնը, տեւական յաճախորդ դառնալու համար։

ՍԱԿԱՐԱՆ

19 Նոյեմբեր 1925

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթերլին,	L. St.	122	55
Տոլար,	Dollar	25	30
Մարք (ոսկի)	Mark	6	10
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	14	50
Թրք. ոսկի	» or	98	—
Մէճիտիէ	Médjidié	9	80
Լէվա 100 հատը	Léva	16	50
Տրախմի »	Drachme	31	—
Լիր » »	Lire	100	80
Պելճ. ֆրանք »	Frc. Belge	114	50
Զուից. »	Frc. Suisse	487	55
Ջերմնեց	(10 Roubles or)	123	—
ԱՐԺԵԹՈՒՂԹԵՐ			
Եգ. Ֆր. Ֆոնսիէ I	Cr. Foncier Eg.	1720	—
» II	»	1400	—
» III	»	1375	—
Ռումելի երկթղ.	Lots turcs	122	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ՖՕԹՕ ՖԷՊԻՒՍ
ՑԱԿԱՌ ՍԷՄԷՐՃԵԱՆ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԱՆԹԵՐԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ
Դիւրամատչելի գիներով
ԱՆՑԱԳՐԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ ԿԷՍ ԺԱՄԷՆ ՑԱՆՁՆԵԼԻ
Իրիկուան ժամը 7էն վերջ ժամադրութեամբ
1, Boulevard Poissonnière, Paris. Մուտք՝ 37, Rue Poissonnière.
(«Մաթէն»ի շէնքին ճիշդ դիմացը)

ՖՕԹՕ Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹՈՒԱԾԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր Ամէն օր 2·30 — 7·30
Կիրակի եւ տօն օրերը 9 — 12
ՈՒՐԻՇ ԱՏԵՆ ԾԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՀԱՐԱՉԱՋ

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,
JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE
Directeur-Propriétaire: SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration (Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).
Հեռաձայն՝ Nord 57-82

ԲԱՓԵՆԵՒՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և »	—	10 շ.	20 շ.
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ԿԻՐԱԿԻ
22
ՆՈԵՄԲԵՐ
1925

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 49 — ԿԸ հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐԸ ՅՈՅՑ ՏՈՒԱԾ ԱՏԵՆ

II

Նախորդ առաջնորդողը գրած ատեն, դիտէինք որ Հայաստանի Հօկի եւ կարմիր Մահի պատուիրակութիւնները քաղաքական պաշտօն չունին, եւ եկած են հայրենիքի պահանջները ծանօթացնելու, եւ եղբայրական ջակցութիւն խնդրելու:

Կ'ուզենք հաւատալ թէ մինչեւ վերջն ալ պիտի մնան այդ սահմանին մէջ, առանց տարուելու այս կամ այն հոսանքէն: Այդ կը պահանջէ իրենց առաքելութեան շահն ալ:

Բայց որովհետեւ երկրէն եկած բանբերներ են, պէտք է, իրենց պտոյտի ընթացքին, կամ վերադարձին, նոյնքան նախանձախնդրութեամբ երեւան հաղորդեն նաեւ գաղութներու տեսակէտները: Եւ այս՝ պարզապէս անոր համար որ — կրկնենք միշտ — Երեւանը, իր կառավարութեան ու մամուլին շնորհիւ, միայն մէկ լուսամուտ ունի, պզտոյ կարմրուկ ապակի մը, միայն մէկ ձայն կը լսէ, եւ մէկ եղանակ:

Զենք ուզեր վաստեր շարել, ապացուցանելու համար իրողութիւն մը որ ոչ միայն անվիճելի է, այլ և անվիճաբանելի:

Ի՞նչ կ'ըսեն գաղութները: — Մտէք ժողովուրդին մէջ եւ լեցէք: Ճշմարտութիւնը, թափառական բազմութիւններուն, այո՛, բուն աշխատաւոր ժողովուրդին հարազատ ձայնը ոչ ամբոխային ծափերու ատեն կը լսուի, ոչ ալ գինարբուքի պահուն: Մնամէջ, ինքնահաւան «ռէքլամ»ներն ալ նպատակի չեն ծառայեր: (Եւ ի՛նչ գոհիկ, անպարկեշտ յոխորտանքներ: Ոչի՛նչ կայ եղեր մինչեւ 1920 Նոյեմբեր 29, ոչ ազատագրական ամեհի կռիւ, ոչ անկախութիւն, ոչ պետութիւն, ոչ երկիր եւ համախումբ ժողովուրդ, եւ ամէն բան բուսեր է «հրաշիւք իմն», Նոյեմբեր—Դեկտեմբերեան արեւով մը, եռազոյնին տեղ կարմիր դրօշը կախելով...: Գոնէ կարմրէին եւ խոստովանէին այնքան բան որքան կ'ընդունէին Միասնիկեանն ու Լուկաշինը, Աշոտ Յովհաննիսեաններն ու միւսները):

Այս ցիրուցան բազմութիւնները իրենց առողջ բնազդով կը զգան թէ ամէն իմաստութիւն Երեւանի մէջ ամփոփուած չէ. եւ թէ, ընդհակառակն, անուներելի մեղքեր կան որոնք ուղղակի Հայկոմկուսի կարճամտութենէն կը ծնին, կամ անով կը ներշնչուին ու կը զարգանան:

Այդ կարգէն է, օրինակ, այն կոպիտ հաւատաքննութիւնը, որ կը տիրէ առ հասարակ մտաւորականներուն դէմ: Պոլշեւիկները վարպետ են մարդիկ հրապուրելու, եւ յետոյ քուրջի վերածելու արհեստին մէջ: Մէկ գուռնէն ներս կ'առնեն, բայց միշտ պատրաստ են պատուհանէն վար նետելու: Եւ իբրեւ հետեւանք, Հայաստանի մէջ, այսօր, կրնան շնչել միայն անոնք որ կա՛մ օրուան եղանակին յարմարած եւ քայլ մըն ալ աւելի առաջ գացած են, լղճելով իրենց պատիւը, եւ կամ բացարձակապէս կապ չունին հանրային կեանքին հետ, եւ իրենց պատեանին մէջ քաշուած, կը միտան ու կը հևան:

Պարզ օրինակ մը տուած ըլլալու համար, չիշենք սա չարաբաստիկ ուղղագրութեան խնդիրը, որուն դէմ են բոլորը, հարիւրին 99ը, ոչ միայն արտասահմանի, այլ եւ Հայաստանէ եւ Կովկասի մէջ: Բայց այս ընդհանրական ընդդիմութիւնը կոմբէնիի մը ճիչին չափ ալ արժէք չունի. եւ բոլորը գլխիկոր կը համակերպին «Դեկրէտ»ին: (Զարմանալի է որ իրենց արտասահմանի հրատարակութիւնները կ'անսաստեն այդ հրամանագրին...):

Ի՞նչ կը շահի հայրենիքը, զարգացնելով այս գետնաքարշ բարքերը, թափծոու կաղապարի մը վերածելով ամէն բան: Մշակոյթը առա՞ջ կ'երթայ թէ ետ, երբ մարդիկ զրկուած են ոչ միայն ազատ երթեւեկէ (դէպի երկիր), այլ եւ մտաւոր հաղորդակցութենէ, խորհելու եւ գրելու տարրական իրաւունքէն: «Պրոլետարական դիկտատուրա՞» է: Բայց շատոնց է որ ձեր վարիչներն եւ թերթերը կը խոստովանին թէ Հայաստանը Ռուսաստան չէ, և իրաւներ կուտան ոչ միայն գործիչներու, այլ եւ Պաղտատէն Սինկափուր սաւառնող բանաստեղծներուն:

... Բայց, հարկ է վերջացնել: կը շօշափենք այնպիսի խնդիրներ որոնք հետեւանք են թերխաշ վարդապետութեան մը, ոչ թէ պետական, այո՛, «հայրենաշէն» աշխարհահայեացքի:

Ինչպէս ամէն մոլի աղանդ, ա՛յդ ալ կապկպեր է աչքն ու միտքը, եւ մարդիկ չեն տեսներ իրենց կոխած գետինը:

Եւ, ինչպէս ամէն նոր աղանդի մէջ, այստեղ ալ մերինները դարձեր են ողորմելի հետեւակներ, ամուլ եւ անուներող:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԵՒ ԽԵԼԱԳԵՐ ԵՒ ԴԱՒԱՃԱՆ

«Երեւան» ծափ ու ծնծղայ կը զարնէ շաբաթէ մը ի վեր եւ պիտի շարունակէ դեռ շաբաթ մը կամ աւելի— որովհետեւ մե՛ծ ժօն է, «հինգերորդ Նոյեմբեր 29»: Վերջին թիւի (19 Նոյ.) խմբագրականէն կ'իմանանք որ «մինչեւ 1920 սովորական մի օրացուցային թիւ է» եղեր, սեւ ու մռայլ, իսկ «Նոյեմբեր 29ի արեւը ծագելով Հայոց երկրի վրայ», զարձեր է հայ ժողովուրդի բախտը: Կարդանք եւ լուսաբանուինք.

—«Նրանք, որ Նոյեմբեր 29ին, Հայաստանի հիւսիսային մի գաւառաքաղաքում, կարմիր դրօշակը հակադրեցին եռագոյնին՝ վճռել էին շրջել հայ ժողովուրդի բախտի դարաւոր անիւը, հակառակ ուղղութեամբ»:

Այս շռնդալից յայտնութենէն յետոյ, կ'իմանանք աւելի նշանաւոր պարագայ մը: Եռօրեայ օրկանն է որ կը պատմէ.

... «Նրանք, երկրի քրտինքի եւ մաքի մշակները գիտեն որ կարմիր գծից դուրս կայ ժողովրդապաշ մի մտայնութիւն, որ ամէն օր կասկածի, հեղնանքի, թշնամանքի ցեխ է նետում հայրենաշէն կառավարութեան ճակտին»:

Այս կէտը քիչ մը մութ է: Ուրեմն, Հայաստանի մտքի եւ քրտինքի մշակները այժմ ազա՞տ են անխիտիր կարդալու արտասահմանի բոլոր հրատարակութիւնները, գիրք թէ թերթ, որպէսզի լրիւ գաղափար ունենան «կարմիր գծից դուրս» եղած-չեղածի, մանաւանդ սա «ժողովրդապաշ» մտայնութեան մասին...

Անցնի՛նք: Աւելի կարեւոր կէտեր կան: Իրրեւ թէ նորութիւն մը հաղորդած ըլլար, մեր պաշտօնակիցը կ'ադդարարէ.

— «Արդէն, ժամանակները այնպէս են, որ տուժում է նա, ով խորհրդային Հայաստանի Թշնամի է» (Մտորագծումը՝ բնագրէն է: Խմբ.):

Ի հարկէ. խակ ո՛վ որ կը կեծծէ, կը քծնի, կը սողա՛յ, լիուլի կը վարձատրուի... անցագրով եւ տոլարով:

Բայց հրաշալի է վերջաբանը.

—«Այս օրերին, նա ով դեռ խելագար չէ եւ կամ դաւաճան՝ կը լինի այն սրահներում ու վայրերում, ուր յաղթականօրէն պիտի ծածանուի Խորհրդային Հայաստանի դրօշակը»:

Գացէք: «Գացէք տեսէք ով է կերել զէծ»...

ՍՈՒՐԻՈՅ ՑԱՊՆԱՊԱՏ ԱՌԹԻՒ

Սուրիոյ կացութեան առթիւ առջի օր խորհրդակցութիւն մը տեղի ունեցաւ, Փարիզի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Հ. պատուիրակութեան եւ Գաղթականաց կեդր. Յանձնաժողովի ներկայացուցիչներուն:

ՕՐ ԸՍՏ ՕՐԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Պէյրութէն կը գրեն մեզի.—

Կացութիւնը մեղմացաւ վերջերս, բայց մտահոգութիւնը չէ փարատած տակաւին, մանաւանդ մեզի համար: Այժմ խնդիրը ոչ թէ Տիւրզիներու ապստամբութեան, այլ արաբ—սուրիական շարժման շուրջը կը դառնայ: Ամէն կողմ, աւելի կամ պակաս չափով ստեղծուած է անիշխանութիւն: Ազատակութիւնները կը շարունակուին: Դամասկոսի դէպքը ծրագրած էր արաբ ժողովրդական կուսակցութիւնը, որ ձեռնթափ չէ եղած տակաւին: Շարժումը ուղղուած է ֆրանսական հոգատարութեան դէմ, եւ իբր այդ, կրնայ վտանգաւոր անակնկալներ յառաջ բերել, մանաւանդ որ գործի վրայ են քէմալական գործակալները: Դամասկոսի շարժումը զսպուեցաւ, բայց շրջակաները, եւ ընդհանրապէս քաղաքներէն դուրս անկարգութիւնները յաճախադէպ են: Բանակի հրամանատարութիւնը 5—6000 զինուոր կեդրոնացուցած է Հալէպ, որ ալ պակաս վտանգի տակ է, շատ մօտ ըլլալով Թրքական սահմանին:

Մտահոգութեան ուրիշ պատճառ մըն է Թուրքևֆրանսական սահմանավէճը, որ եթէ չլուծուի, կրնայ նոր անակնկալներ յառաջ բերել:

Հաստատուած է որ Թուրք պահեստի սպաներ կը գտնուին շատ մը հրոսախումբերու մէջ:

*** *Վերջին օրերս Սուրիոյ կռիւներու ընթացքին Տիւրզիները ջարդեցին Քալքասլա քրիստոնեայ գիւղին բնակիչները: Այս դէպքը գէշ տպաւորութիւն գործած ըլլալով ապստամբութիւնը կազմակերպողներուն վրայ, Սուլթան էլ Աթրաշ յայտարարութիւն մը հրատարակեց, որուն մէջ կ'ըսէ թէ «յեղափոխութիւնը կրօնական չէ այլ ազգային», միաժամանակ ջարդուած չորս քրիստոնեայ դէմ չորս պատանդ տալ կ'առաջարկէ: Քրիստոնեայ Տիւրզիներէն մաս մը սպառողական վիճակի մէջ է. ուրիշներ Ֆրանսացիներէն զէնք ստանալով հինգ հարիւր հոգինոց կամաւորական գունդ մը կազմած են: Նոյեմբեր 16էն 17 լուսնալու գիշերը եւ 17ի ցերեկը Դամասկոս քրտական յարձակումի մը սարսափը անցուց: Ապստամբները իրենց ուշադրութիւնը կը դարձնեն Դամասկոսի, Բայաքի եւ Տէրայի վրայ միաժամանակ, որպէս զի ֆրանսական հրամանատարութիւնը չկարենայ ուժ ղրկել Լիբանանի շրջանը:*

Նոր մարզպանը կը մեկնի Երկուշաբթի

Պ. Ժուվընէլ, նոր մարզպանը (բարձր քօմիսէր), որ Լոնտոն գացած էր խորհրդակցելու անգլիական կառավարութեան հետ, վերադարձաւ Փարիզ եւ Երկուշաբթի կը մեկնի իր պաշտօնատեղին: Մարզպանը գոհ է մնացած իր ուղեւորութենէն: Անգլիական կառավարութիւնը նոր հրահանգներ տուած է Պաղեստինի իշխանութեանց, որպէս զի աւելի սերտ գործակցութիւն հաստատեն սահմանակից պետութեան, մանաւանդ երկու երկիրներու ոստիկանութեանց հետ: Պ. Ժուվընէլ, որ անմիջական վտանգ մը չի տեսներ, գահիրէ հասած ատեն պիտի տեսակցի Ֆուատ Թագաւորին հետ: Կը խորհի նաեւ Էնկիւրի եւ Պաղեստին այցելել աւելի վերջ:

Իր հեռագրական հարցումին վրայ, Սուրիայէն Ջօր. Տիւփոռ պատասխանած է թէ պէտք եղած զօրքը ունի եւ թէ վստահ է կացութեան վրայ:

Ուրիշ պաշտօնական հաստատիւններ

Պատերազմական Նախարարութիւնը պաշտօնական դեկոյցով մը անհիմն կը հռչակէ այն բոլոր տեղեկութիւնները որոնք երկիւղալի կը ներկայացնեն Սուրիոյ կացութիւնը: «Բացարձակապէս անտեղի է որ Ջօր. Տիւփոռ 50,000 օգնական զինուոր ուղած է: Շնորհիւ ֆրանսական հրամանատարութեան ձեռք առած միջոցներուն եւ տեղացի ժողովուրդին, որ պատրաստակամութիւն յայտնած է միանալու մեր զօրքին եւ որ արդէն կամաւորներու քանի մը գունդեր կազմած է, Հերմոնի լեռնակոյտին մէջ կազմուած հրոսախումբերը ետ կեցած են Դամասկոսի դէմ ո՛ր եւ է գործողութիւն կատարելէ եւ ենթակայ են մեր զօրագունդերուն սպառնալիքին: Զանազան տեղեկութիւններու համաձայն, հաւանական է որ մօտերս քաշուին այդ հրոսախումբերը»:

Պէյրութէն կը հեռագրեն «Թայմզ»ի.— Ջօր. Տիւփոռ Նոյ. 20ին այցելեց Մարոնիներու պատրիարքին, կացութեան մասին խորհրդակցելու համար: Այս այցելութիւնը նշանակալից է ճիշտ այն պահուն երբ իշխանութիւնները կ'աշխատին քրեստոնեայ կամաւորներ զինուորագրել: Ֆրանսացիները զօրք ղրկեցին Հասպայա, Բաշայա եւ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ԻՆՉՊԵՍ ԿԱԶՄՎԵՑ «ՀՕՄ»-Ը ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋ

«ՀՕՄ»-ի ատյանների մի ոլորտում էական փոփոխություններ կատարելու անհրաժեշտությունը, որ ծագել է կուսակցության ներսում ծավալված ինքնաքննության ընթացքում, ստիպեց մեզ ուշադրությամբ ուսումնասիրել մեր կազմակերպության գործունեությունը։ Ուսումնասիրության արդյունքները ցույց տվեցին, որ «ՀՕՄ»-ի ատյանների մեծ մասը, ինչպես նաև ՀԿ(բ)Մ Կենտկոմի կազմակերպական բյուրոն, ուշացումով է արձագանքել կուսակցության կողմից առաջադրված խնդիրներին։ Ուշացումով է արձագանքել նաև «ՀՕՄ»-ի Կենտկոմը։

Ինչո՞վ է պայմանավորված «ՀՕՄ»-ի ատյանների ուշացումով արձագանքելը։

Նախ և առաջ նրանով, որ «ՀՕՄ»-ի ատյանների մեծ մասը, ինչպես նաև «ՀՕՄ»-ի Կենտկոմը, ինքնաքննության ընթացքում չկարողացան ճիշտ գնահատել կուսակցության ներսում ծավալված ինքնաքննության նշանակությունը։ Նրանք չկարողացան ճիշտ գնահատել այն հանգամանքը, որ ինքնաքննությունը կոչված է ոչ միայն ուղղելու կուսակցության ներսում եղած թերությունները, այլև ամրապնդելու կուսակցությունը, ամրապնդելու նրա կապերը զանգվածների հետ։

Ինչո՞ւ «ՀՕՄ»-ի ատյանները չկարողացան ճիշտ գնահատել ինքնաքննության նշանակությունը։

Որովհետև նրանք ինքնաքննությունը դիտում էին ոչ թե որպես կուսակցության ներսում ծավալված մեծ քաղաքական արշավ, այլ որպես մի ինչ-որ ժամանակավոր, ոչ լուրջ գործ, որպես մի ինչ-որ «արշավ», որ ինքնին կանցնի, և ամեն ինչ կմնա նախկին տեղում։ Նրանք չկարողացան ճիշտ գնահատել ինքնաքննության նշանակությունը, որովհետև նրանք ինքնաքննությունը չէին կապում կուսակցության ներսում ծավալված պայքարի հետ ընդդեմ տրոցկիստական-բուխարինյան ֆաշիստական գործակալության, ընդդեմ տրոցկիստական-բուխարինյան ֆաշիստական գործակալության ներկայացուցիչների, որոնք ներթափանցել էին կուսակցության շարքերը, որոնք ձգտում էին կուսակցության ներսում ստեղծել իրենց հետևորդների խմբեր

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ԵՐԿԱՄՅԱ ԹԵՐԹԸ

ՊՈՏԿԱՐԻ ՀԱՐՑԵՐ

Պոտկարի ուսումնական հաստատությունները.

Պոտկարի ազգաբնակչության թիվը.

Պոտկարի ազգային կազմը.

Պոտկարի ամենամեծ հարստությունները.

Պոտկարի ներկայիս տնտեսական դրությունը.

Պոտկարի ներկայիս քաղաքական դրությունը.

Պոտկարի ներկայիս կառավարությունը.

Պոտկարի ներկայիս նախարարները.

Պոտկարի ներկայիս խորհրդարանը.

Պոտկարի ներկայիս ընդդիմությունը.

Պոտկարի ներկայիս ընդդիմադիր առաջնորդները.

Պոտկարի ներկայիս ընդդիմադիր թերթերը.

Պոտկարի ներկայիս ընդդիմադիր գործիչները.

Պոտկարի ներկայիս ընդդիմադիր կուսակցությունները.

Պոտկարի ներկայիս ընդդիմադիր կազմակերպությունները.

Պոտկարի ներկայիս ընդդիմադիր ակումբները.

Պոտկարի ներկայիս ընդդիմադիր ընկերությունները.

Պոտկարի ներկայիս ընդդիմադիր միությունները.

Պոտկարի ներկայիս ընդդիմադիր ասոցիացիաները.

Պոտկարի ներկայիս ընդդիմադիր ֆեդերացիաները.

Պոտկարի ներկայիս ընդդիմադիր կոնֆեդերացիաները.

Պոտկարի ներկայիս ընդդիմադիր միավորումները.

Պոտկարի ներկայիս ընդդիմադիր դաշինքները.

Պոտկարի ներկայիս ընդդիմադիր դաշնություն

Մէրճիյուն, ապստամբները պաշարելու համար։ Սակայն նկատի առնելով այս վերջիններուն չափազանց դիւրաշարժութիւնը, կը վախցուի որ ի դերեւ հանեն Ֆրանսացիներու արթնութիւնը եւ քաշուին Հերմոն լեռը, իբրեւ բնական ամրոց։

Յոյց մը Զօր. Սառայլի դէմ

Առջի գիշեր վակրամի սրահին մէջ մեծ միթինկ մը տեղի ունեցաւ Զօր. Սարայլի դէմ։ կազմակերպողներն էին ազգայնականներն ու կղերամիտները։ Կը նախագահէր Պ. Պինէ-Վալմէր։ Խօսեցաւ «Էքօ տը Փարի»ի խմբագիր Պ. Հանրի տը Քէրիլլիս, որ ամիսներէ ի վեր բուռն պայքար կը մղէ զօրավարին դէմ։ Բանախօսը ամբաստանեց Զօր. Սարայլը, իբրեւ խռովութեան եւ պատերազմի պատճառ խաղաղ երկրի մը մէջ, որուն բնակիչները դարաւոր բարեկամութիւն կը տնուցանէին Ֆրանսայի հանդէպ։ Խօսեցան նաև «Լիպէռթէ»ի խմբագրապետ Պ. Թէթգէնժէ եւ երեսփոխան Պ. Միսօֆ։ Բոլոր ատենախօսներն ալ պահանջեցին զօրավարին պատժուիլը։ Ներկաները ծայր աստիճան գրգռուած «ի խաչ հան զդա» կը պոռային։ Միթինկէն վերջ միաձայնութեամբ քուէարկուեցաւ բանաձեւ մը, որուն մէջ կ'ըսուի. «Նախկին մարտիկներն ու հայրենասէրները կը նկատեն որ Զօր. Սարայլի ոճրագործ ձախաւերութիւնները առաջ բերած են պատերազմ մը, որմէ կը սոսկան եւ թէ կառավարութիւնը չէ ուզած մինչեւ հիմա ո'չ հանրային կարծիքը լուսաբանել եւ ոչ ալ պատիժներ տնօրինել»։

Միթինկէն վերջ հազար հոգինոց թափօր մը Պուլվառ փէրէր, զօրավարին բնակարանին առջեւ երթալով, ցոյցէր ըրաւ եւ «կախեցէք ոճրագործը» պոռաց։ Թափօրը կատարեալ կարգապահութեամբ ցրուեցաւ, «Մարսէյեզ»ը երգելով։

Պոլսոյ դպրոցներուն տագնապը

Պոլսոյ Թուրք Թերթերը տեսակ մը չարախնդութեամբ կը գրեն թէ «հայ ազգին մէկ մասը կը փափաքի դպրոցները փակել եւ աշակերտները ցրուել Թուրք վարժարաններու մէջ»։

Ինչպէս գիտեն մեր ընթերցողները, խնդիրը այն է որ կառավարութիւնը իր ուզած չափով Թուրք ուսուցիչներ պարտադրած է հայ դպրոցներուն, Թոշակներն ալ ինք որոշելով, — ժամը 150 դրշ. բարձրագոյն կարգերու, 75 դրշ. նախակրթարանի համար։ Դպրոցները բացարձակապէս անկարող են դիմանալու այս նորատեսակ հարստահարութեան, որ Թրքացումը փութացնելու կը ձգտի, եւ դիմած են կառավարութեան, որպէսզի զի սակերը զեղչէ։ Չարստահարութեան մասին գաղափար մը տալու համար, բաւնք Թէ ամէնէն հարուստ Թաղին, Բերայի Էսաեան վարժարանի Թուրք ուսուցիչներուն ամսաթոշակները, որոնք անցեալ տարի 300 ոսկի էին, այժմ 500ի բարձրացած են։ Եւ որովհետեւ կառավարութիւնը մերժած է նաեւ քանի մը կարգերու միացումը, ամիսը 630 ոսկի, այսինքն տարին 7560 ոսկի կ'աւելնայ դպրոցական ծախքին վրայ։ Դպրոցներու հիմնադիրները (Պատրիարքարանը չեն ճանչնար) կ'աղերսեն, կառավարութիւնը կը պնդէ...։

Իսկ Երեւանի մէջ, կառավարութիւնը հազար կտոր կ'ըլլայ, դիւրութիւն մը, գումար մը աւելի տալու համար Հայաստանի Թուրք դպրոցներուն։

Բուռն վէճեր նոր եղմտացոյցի մասին

Երեսփ. ժողովը կը շարունակէ վիճաբանիլ եղմտական ծրագրին վրայ։ Վերջին նիստին մէջ, որ տեւեց մինչեւ գիշեր, ընդդիմադիր երեսփոխանները խստիւ քննադատեցին զայն եւ ընկերվարականներու ազդեցութիւնը տեսան անոր մէջ, մանաւորաբար նոր տուրքերու առթիւ։ Մինչդեռ ընկերվարականներն ալ դժգոհ են որ ղրամագլուխին վրայ տուրք չէ նշանակուած։ Քննադատութեան գլխաւոր կէտը, որուն շուրջ միացած էին բոլոր հոսանքներն ալ, նոր Թղթադրամներ շրջաբերութեան հանելու խնդիրն է։ Նախկ. նախարար Պ. Պոքանովսքի պնդեց որ նոր տուրքերը ապրուստի սղութիւն առաջ պիտի բերեն եւ հակառակ իր հերքումներուն, կառավարութիւնը ստիպուած պիտի ըլլայ նոր Թղթադրամ տպել՝ պաշտօնեաներու ամսականները աւելցնելու համար։ Ակէկ զատ հարուստները իրենց ղրամագլուխը արտասահման պիտի փախցնեն եւ Ֆրանքը պիտի շարունակէ իր արժէքը կորսնցնել. մէկ խօսքով նոր ծրագրով երկրին տնտեսութիւնը պիտի քայքայուի եւ պիտի հարստանան միայն օտար ղրամատուները։

Գիշերուան նիստին մէջ միջադէպ մը ծագեցաւ ընկերվարական պլոքին եւ վարչապետին միջեւ։ Պ. Պլում պահանջեց այս վերջինէն յայտարարել Թէ կառավարութիւնը կը խոստանայ 1 ուէկէա միլիառ Ֆրանքէն աւելի նոր Թղթադրամ չտպել։ Պ. Փէնլըվէ խուսափողական պատասխան տուաւ եւ պահ մը այնպէս կարծուեցաւ որ ընկերվարականները հակառակ քուէ պիտի տան եւ դահլիճը պիտի տապալի։ Այս միջադէպին վրայ դադար տրուեցաւ։ Ընկերվարականները որոշեցին վստահութեան քուէ տալ։ Համայնավարները նոր ծրագիր մը ներկայացուցին, որ մերժուեցաւ։ Վերջապէս, 250ի դէմ 294 քուէով որոշուեցաւ յօդուածներու քննութեան անցնիլ։

Պարո՞ւմ թէ Փորի

Վերջերս խորհրդակցութիւններ կատարուած են Մոսկուայի մէջ, Սեւ ծովի նաւահանգիստներէն մէկը, Պաթումը Թէ Փոթին գլխաւոր նաւահանգիստ հռչակելու համար։ Ամբողջ Խորհրդային Միութեան եւ մանաւորապէս Անդրկովկասեան տնտեսութեան համար երկու նաւահանգիստներն ալ ունին կարեւոր արժէք։ Պաթումը գլխաւոր խարիսխն է քարիւղի արտածման, իսկ Փոթին՝ մանկանէզի համար։ Որոշումը յետաձգուեցաւ, աւելի լայն ուսումնասիրութիւն մը կատարելու համար։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Ազգիոյ մայր Թագուհին Ալեքսանտրա, (Խտուըրա Էֆի այրին եւ ձօրճ Ե.ի մայրը) մեռաւ 81 տարեկան հասակին մէջ։

— Ռումէն իշխանուհի Կիքա, 33 տարեկան, ձեռնոցները կը մաքրէր պէնզինով, երբ մոմէ մը բռնկեցան հագուստները։ Իշխանուհին վայրկենապէս ածխացաւ։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՏԵՒԱՆՔ

ՓՈՒԹՊՕԼ

Հ. Մ. Ը. Մ Ը ԿԸ ՎԵՐՍԿՍԻ

Երկք շաբաթուայ Հանգիստէ մը վերջ Հ. Մ. Ը. Մ.ի բոլոր խումբերն ալ նոր թափով մը կը վերսկսին մրցումները։ Ընդհանուր խումբի փօրվըրտները որոնք շատ մեծ համբաւ ունէին իրենք իրենց վրայ պէտք է վերջ տուած ըլլան այդ գէշ տօվորութեանց եւ վերսկսին հին օրերու լուրջ, հաւաքական խաղերը։ Պէտք չէ մոռնան որ մէկ կամ երկու հոգի չէ որ կը շահի մրցումը կամ կը կորնչցնէ, այլ ամբողջ խումբը, 11 հոգի, եւ արդէն ասոր շնորհիւ էր որ Հ. Մ. Ը. Մ.Ը Ֆրանսայի առաջնակարգ խումբերու կարգին կը դասուէր։ Հ. Թ.

*** Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը կը մրցի Ա. քաթէկօրիէն S. A. Nord-Estի դէմ, Stade d'Aubervilliersի մէջ։ Հաւաքավայրը Métro Villette ժամը 1ուկէսին։

Պահնեստին կը մրցի U. S. Argenteuilի դէմ։ Հասցէ՝ Gare St. Lazare ժամը 1ին։

Գ-ը C. A. Viarmesի դէմ։ Հաւաքավայրը՝ Gare du Nord 10ուկէսին։

Տէր և Տիկ. Սերովբէ Փափազեան, զաւակները եւ բոլոր ազգականները կը փութան իրենց խորին շնորհակալութիւնը յայտնել Լիոնի Հայ Ազգ. Մխիթեան, Կարմիր Խաչին, «Մասիս» Մխիթեան, եւ բոլոր ազգ. Մարմիններու ներկայացուցիչներուն, Տ. Արսէն Ծ. Վ. Ղազճեանի եւ քահանայ հայերուն, ինչպէս նաեւ Հայ Ազգ. Մխիթեան մասնաճիւղերուն եւ Փարիզի ու Պոլսոյ բարեկամներուն, նաեւ գաղութի հայ համայնքին, եւ Ֆրանսայի բազմաթիւ համակիրներուն, որոնք հաճեցան անձամբ կամ գրով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնել կամ ծաղկեպսակներ ղրկել իրենց զաւկին, եղբօր եւ ազգականին ողբացեալ վաղամեռիկ ԻՆՆամեայ

ՆԵՐՍԷՍ Ս. ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Օ. Կ.ի «ՀԷՆ» մանաճիւղի բոլոր անդամները ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրուին Կիր. 29ի փրկի առաւօտ ժամը 9.30ին Café du Bar du Métroի վերնայարկը, Métro Odéonի դիմաց։

Անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Կը հրաւիրուին նաեւ համակիր եւ անդամակցելու փափաքողները։

Հ. Ց. Դ. Ա.ԼՄԷՆ—Գարօ խումբի բոլոր ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին այսօր ժամը 2ուկէսին, 131 Fbg. du Temple Ռոստոմի սրահը métro Belle ville.

ՖՐԱՆՍԵՐԻՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

«Ռոստոմ» Լսարանական Միութիւնը կազմակերպած ըլլալով Ֆրանսերէն լեզուի գիշերային դասընթացք մը, կը հրաւիրէ բոլոր այն հայ երիտասարդները որոնք կը փափաքին կարճ միջոցի մէջ տիրանալ Ֆրանսերէն լեզուին, դիմել անձամբ արձանագրուելու եւ պայմաններուն ծանօթանալու համար, ամէն գիշեր ժամը 8—10, միութեանս ընթերցարանը 131 Rue du Faub du Temple, (Métro Belleville) Իսկ Թղթակցութեամբ՝ Հ. Խալուեանի 1 Rue l'Aquéduc. Paris (10e).

ԾԱՆՈՒ— Ապահովուած է կարող Ֆրանսագէտ Հայ ուսուցիչ մը։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis եւ Réaumur)
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
Ջերմամիզութեան, Ֆրանկախտի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։
Քիմիական տարրալուծումներ
Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, կիրակի՝ 9—12։
Ծողովրդական գիներ

Կ'ուզե՞ք
Ձեր պահանջին և ճաշակին գոհացում տուող փորձուած դերձակ մը ունենալ դիմեցէք՝
Կ. Պ. ԵՐԱՆԵԱՆԻ
106, Ռիշըլիէօ փողոց
(Métro : Bourse)

կանանց եւ արանց
ԴԵՐՁԱԿ
ԿԱՐՕ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ
51, Rue de Seine
Metro : ODEON Tel. FLEURUS 59-57
Ձափի վրայ ամենավերջին նորաձեւութեամբ ճաշակաւոր
ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ
Ճոխ մթերք երկու սեռի յատուկ անգլ. և Ֆրանս. կերպասներու։
ԳԻՆԵՐԸ ԱՆՄՐՑԵԼԻ
Ի գիւրութիւն յաճախորդներու, բաց է ամէն օր 8էն մինչեւ գիշերուան ժամը 10։
Բաւական է մէկ անգամի այցելութիւնը, տեւական յաճախորդ դառնալու համար։

ԴԵՐՁԱԿ ԴՈՐՕԱՒՈՐՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ
Վարժ դերձակ գործատորուհի կը Կ'ուզուի, լաւ շաբաթավճարով։ Դիմել Թերթիս վարչութեան։

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette, Paris(10e)

ԻՆՔՆՈՒՈՒՈՒԹԻՒՆ
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒ
Մ. Ս. ԴԱՒԻԹ-ԲԷկ
ՓԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ-ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
— ԲՈՒՌԳԻՏՈՒԹԻՒՆ
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԲԱՌԵՐ
եւ ԱՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Հրատարակիչ՝ Ց. Բ. ԹԻՒՐԼՊԵՆ
Գին 10 ՖՐԱՆՔ
ՓՕՄԹի ԾԱԽՔՈՎ, 11 Ֆր.
Ստանալու համար դիմել
«ԱՐՁԱԳԱՆԴ ՓԱՐԻԶԻ»ի ԴՐՈՍՏԻՆ
227, Boulevard Raspail, Paris

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐՁԱԿ
ԳԱՐԱԵԱՆ
Tailleur Mignon
5, rue Mignon,— Métro Odéon եւ St. Michel
Սկսելէ Սաւանթի Թատրոնին դէմ։ Ձմրան համար պատրաստած է ճոխ մոդելներ մը Ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու։
Բաց է նաեւ կէս օրերուն։ Ընդունելութիւնները մինչեւ 8.30։ Կիրակի օրերը մինչեւ 1.30։

ՍԱԿԱՐԱՆ
21 Նոյեմբեր 1925

ԴՐԱՄՆԵՐ		
Սթերլին,	L. St.	123
Տոլար,	Dollar	25
Մարք (ոսկի)	Mark	6
Թրքական Ոսկի	L. Trq.	12
Թրք. ոսկի	» or	98
Մէճիտիէ	Médjidié	9
Լէվա 100 հատ	Léva	18
Տրախմի »	Drachme	21
Լիր » »	Lire	101
Պելճ. Ֆրանք »	Frc. Belge	114
Ջուից. »	Frc. Suisse	480
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)	124
ԱՐԺԵԹԱՒԻՂԹԵՐ		
Եգ. Կր. Ֆոնսիէ I	Cr. Foncier Eg.	174
» II	»	142
» III	»	1400
Թումեկի երկաթ.	Lots turcs	122

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԸՆՏԻՐ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐ
Թերթասուղ (փաքլավա) անխարդախ կարագով եւ Թելիայս (բատայիֆ) հում եւ եփած
Թերթասուղի համար առաջնակարգ ալիւրէ պատրաստուած թերթիկ
Ապսպրանքները խղճմտօրէն կը կատարուին
ՍԻՐԱԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ
8, Rue des Trois Portes, (Place Maubert) Paris 5e.
(Métro; St. MICHEL)
Բաց է մինչեւ գիշերուան ժամը 10, յաճախորդներու գոհացման համար։

Ա. ՆԱՍԹԱՍԻՈՒ
ԴԵՐՁԱԿ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ ԽԻՍՏ ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ ԿԱՐՈՒՀԻ
34, Avenue de l'Opéra, Paris Tél. Louvre 53-36

ՅՕԹՕ ՅԷՊԻԻՍ
ԾԱԿՈՔ ՍԷՄԷՐՃԵԱՆ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԱՆԹԵՐԻ ԼՈՒՄԱՆԿԱՐՆԵՐ
Դիւրամատչելի գիներով
ԱՆՑԱԳԻՐ ԼՈՒՄԱՆԿԱՐՆԵՐ ԿԸՍ ԺԱՄԷՆ ՅԱՆՁՆԵԼԻ
Իրիկուան ժամը 7էն վերջ ժամադրութեամբ
1, Boulevard Poissonnière, Paris. Մուտք՝ 37, Rue Poissonnière.
(«Ռամէնս»ի շէնքին ճիշդ դիմացը)

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՆԵՐՔԻՆ ՄԱՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր Ամէն օր 2.30 — 7.30
Կիրակի եւ տօն օրերը 9 — 12
ՈՒՐԻՇ ԱՏԵՆ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՀԱՐԱՉԱՋ

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՒԵԱՆ
որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,
JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE
Directeur-Propriétaire: SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).
Հեռաձայն՝ Nord 57-82

ԲԱԺԱՆԵՈՒԹԻՒՆ	եռամսեայ	վեցամսեայ	Տարեկան
Ծրանաց և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և	» —	10 շ.	20 շ.
Ամերիկա	—	3 ս.	5 ս.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՀՈՒՐԱՀԱՐ
25
ՆՈԵՄԲԵՐ
1925

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 50 — Կը հրատարակուի կիրակի, ՀՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՏԱՐՕՒԲԵՐ՝ ԱՋԻՆ ԵՒ ՁԱԽԻՆ ՄԻՋԵՒ

Շատոնց կը նախատեսուէր դահլիճին անկումը, որ տեղի ունեցաւ կիրակի օր:

Իր կազմուելեան առաջին օրէն իսկ, խախուտ էր փէնըլվէի կառավարութեան դիրքը, քանի որ կը կրէր նի անբնական, պատահական մեծամասնութեան մը վրայ: Տարուբեր՝ աջին ու ձախին միջեւ, մերթ ընկերվարականներուն ժպտելով, մերթ կեդրոնի պահանջներուն յարմարցնելով իր քաղաքականութիւնը, փէնըլվէի դահլիճը շատ կը նմանէր փոթորիկի հանդիպած նաւու մը, որ ուշ-կանուխ պիտի զարնուէր այս կամ այն խարակին:

Նոր տագնապին պատճառն ալ չարաբաստիկ ելմտացոյցն է, որ այլ եւս չի դիմանար միջին ճամբաներու: Կա՛մ աջ, կամ ձախ: Կա՛մ պիտի սանձեն դրամագլուխը, տուրքի ենթարկելով զայն եւ ընդունելով ընկերվարականներուն միւս պահանջները, եւ կամ պիտի դառնան դրամագլուխին դէրին, բազմացնելով եւ բազմապատկելով այն տուրքերը որոնք ուղղակի կ'ազդեն ժողովուրդի ապրուստին վրայ: Քայեօ, միակ ելմտագէտը, իզուր փորձեց գոհացնել երկու կողմերն ալ, եւ ինկաւ: Փէնըլվէ դեպերեցաւ միեւնոյն լպրծուն ճամբուն վրայ, եւ մինչ ընկերվարականներէն կը վախնար, կողէն զարնուեցաւ պահպանողականներուն եւ... կարմիրներուն կողմէ, որոնք ամէն տեղ նոյն ռազմավարութեան կը հետեւին, — գիտակցաբար կը գործակցին բոլոր մութ խաղերուն, կը բաւէ որ յաջողին կազմալուծել: Այսպէս չէ՞ նաեւ Գերմանիոյ մէջ, ինչպէս եւ մեր ժողոյն իրականութեան մէջ: (Դահլիճը ինկաւ 277ի դէմ 278 ձայնով: Այս վերջին թիւին մէջ են նաեւ համայնավարներու 26 քուէները): Կը հետեւի թէ՝ ո՛ր եւ է դահլիճ չպիտի կրնայ ապրիլ, առանց բացորոշապէս աջ կամ ձախ հակելու: 1924 Մայիս 11ի ընտրութիւններուն հետեւանքով, ձախակողմեան խմբակցութիւնը (Քարթել) կը ներկայացնէ աւելի քան 290 ձայն, որուն դէմ աջերը ունին 250, առանց հաշուելու երերուն տարրերը, որոնք այս կամ այն կողմ կը դառնան, համաձայն պարագաներուն:

Բայց միայն Ժորհրդարանը չէ որ կը տարուբերի երկու հոսանքներուն միջեւ: Երկիրը ինք մասնուած է այնպիսի տագնապի մը որ իր նմանը չունի Ֆրանսայի պատմութեան մէջ: Պատերազմէն ի վեր, ոչ միայն կարելի չըլլար հաւասարակշռել սովորական ելմտացոյցը, այլ եւ միջոց մը չգտան, պատերազմական պարտքերու խնդիրը լուծելու համար: Մինչեւ այս տարուան սկիզբը, Ամերիկա կը պահանջէր 685 միլիոն սդերլին, Անգլիա 643 միլիոն: Մինչեւ հիմա կատարուած բանակցութիւնները ո՛րիշ ելք չունեցան, եթէ ոչ աւելի անհամբեր դարձնել պահանջատէրերը, եւ վարկաբեկել Ֆրանքը: Պելժիա եւ Իտալիա յաջողեցան մատչելի պայմաններ ստանալ համաշխարհային սեղանաւորէն, Ամերիկայէն. Ֆրանսա ջոջ պատուիրակութիւն մը ղրկեց մեծ ակնկալութիւններով, բայց չարաչար յուսախաբ եղաւ: Եւ ամէն ինչ առկախ կը մնայ այսօր: Այս պարագան ալ կը առայէ սաստկացնելու ներքին ճգնաժամը: Դրամագլուխը, միշտ վախկոտ, խոյս կուտայ հրապարակէն, մինչեւ անգամ արտասահման կ'ապաստանի: Վարկի տկարացման եւ Ֆրանքի անկման հետեւանքով, վրդովիչ համեմատութիւններ կ'առնէ ապրուստի սղութիւնը, ամէնէն առաջ նեղելով պետական պաշտօնեաները, որոնց խոսլ տրտունջները սպառնալից կը դառնան, պարբերաբար:

Ի հարկէ այս կացութեան վրայ՝ լրջօրէն կ'ազդենանաեւ գաղթային քաղաքականութեան հոգերը, որոնք ծանրացան Մարոքի եւ Սուրիոյ կռիւներով: Մարոքը կանոնաւոր ռազմաղաշտ է դարձած ամառուընէ ի վեր: Առ այժմ գործողութիւնները թուլցած են, եղանակին եւ տեղատարափ անձրեւներուն հետեւանքով, եւ ոչ թէ մօտաւոր հաշտութեան մը յոյսով: Ինչ կը վերաբերի Սուրիոյ, ամբողջ երկիրը հրաբուխի վրայ է տակաւին: Զսպողական քաղաքականութիւնը կը շարունակուի. օդնական ուժեր ալ կը ղրկուին, բայց տագնապին վերջնական ելքը կախում ունի նոր դահլիճին քաղաքականութենէն: Ձախերը առ հասարակ հակամէտ են պարպելու. բայց խնդիրը այնքան պարզ չէ, աւելի ճիշտ՝ միայն Ֆրանսայի եւ Սուրիոյ հետ կապուած չէ, քանի որ սահմանին վրայ կը գտնուի միւս հոգատարը, Մեծն Բրիտանիան: Փարիզ չի կրնար առանձին քայլեր առնել, մանաւանդ վերջին խորհրդակցութիւններէն յետոյ:

Ամէն պարագայի մէջ, Ֆրանսա կը գտնուի շատ փափուկ շրջանկէտի մը վրայ, քաղաքական, տնտեսական եւ ընկերային տեսակէտով:

Կը տագնապի, տարուբեր աջին ու ձախին միջեւ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ԴԱՏԵՆ

Թիֆլիսի «Մարտակոչ»ը (Թիւ 254) Սուրիոյ ապստամբութեան նուիրուած խմբագրականի մը մէջ կը գրէ.

«Այդ դէպքերը ապացուցած են նաեւ, որ ապստամբութիւնները դարձել են յամառ խրոնիկական ամբողջ Արեւելքի համար: Մարոկկոյից շարժումը անցել է Սուրիա, վաղը նրա օդակը շարունակուելու է մինչեւ հեռաւոր Արեւելք:

Ամբողջ Արեւելքի աշխատաւորութիւնը ապստամբ տրամադրութիւն ունի: Նա իրեն շատ մուր հակադրում է իմպերիալիստական Եւրոպային:

Պայքարը լինելու է ծանր եւ տեւական:

Մեծ ճակատամարտները — ամբողջ Արեւելքի լայն ֆրոնտի վրայ — հեռաւոր ապագայի խնդիրներ չեն:»

ԶՈՒՐՁԱԼԻՔ

Վերջերս «Շիքակօ Թրիպիւն»ի Թիֆլիսի Պ. Սելտս կարգ մը տեղեկութիւններ հաղորդած էր Մուսուլի սահմանին վրայ կատարուած չարդերու մասին, որոնք միշտ իրարու կը նմանին և իրար կը զերազանցեն: Ականատեսներ երդումով Թիֆլիսին պատմեր էին թէ ինչպէս Թուրքերը երիտասարդ ու գեղանի աղջիկները հաւաքելով բռնաբարելեցին, յետոյ սպաննեցին եւլն.:

Պոլսոյ «Վագրի»ը, չափազանց վրդովուած այս հրատարակութենէն, կը գրէ.

«Իրողութիւնները խեղաթիւրող այդ Սելտս կոչուած «հէրիֆ»ին սա ըսել կ'ուզենք թէ, Թուրքերուն ընտիր նկարագիրը այսօր ամբողջ աշխարհի մէջ առանձին ճնացած մարգարիտի մը պէս է: Թուրքը մինչեւ հիմա հարստահարուած է, բայց չէ հարստահարած: Քրիստոնէական մոլեռանդութեան ենթարկուած այդ մարդիկը կ'ուզեն խաչակրութեան երազ տեսնողները մեզի դէմ զրգռել: Սակայն աւաղ որ Աստուծոյ և նոյն իսկ Քրիստոսի անուններուն այդ կարգի անարդ և ստորին մարդոց բերանը գործիք կ'ըլլան»:

ՀԱՅԵՐՈՒ ՑԵՂ ՉԵՐՔԷԶՆԵՐ

Յունահայ Թերթերէն վերապահութեամբ կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնը:—

Կառավարութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք կ'առնէ համայնավարներու դէմ, որոնք վերջերս նոր թափ տուած են իրենց գործունէութեան: Ցաւալի է որ հետապնդումի առարկայ կ'ըլլան նաեւ քանի մը անխոհեմ Հայեր, որոնք իրենց անզգուշութիւնով, իրաւացի թէ անիրաւ, կառավարութեան կասկածը հրաւիրած են:

Այսպէս, անցեալները գաղտնի ոստիկան մը կը ներկայանայ Աթէնքի Առաջնորդարանի դեր-տնօրէն Պ. Յ. Ղազարեանի, իր ձեռքին մէջ ունենալով բազմանուն ցուցակ մը:

Գաղտնի ոստիկանը այդ անուններու մասին տեղեկութիւններ ուզած եւ դիտել տուած է թէ Հայերը Յունաստանի մէջ համայնավարական փրօփականտներով կը զբաղին:

Ուրիշ առթիւ գաղտնի ոստիկան մը, Փիքսի մէջ եւս 50է աւելի անձերու մասին տեղեկութիւններ ուզած է հանգամանք ունեցող Հայերէ:

Կոչ թրխանպատակներուն

Փարիզի Թրքական հիւպատոսարանը 5 Նոյեմբեր Թուականիր հետեւեալ ազդը փակցուցած է իր պատին վրայ.— «Կը ծանուցուի բոլոր այն Թրքահպատակներուն, որոնք Թուրքիայէն մեկնած են՝ Ա.— Պատերազմէն առաջ, Բ.— Առանց անցագրի, Գ.— Օտար անցագրով, եւ որոնք կը փափաքին իրենց վիճակը կանոնաւորել, թէ պարտաւոր են իրենց յայտարարութիւնը ընել հիւպատոսարանիս միջոցաւ, որ պիտի տայ անհրաժեշտ բանաձեւերը:

«Դիմումները կ'ընդունուին մինչեւ 31 Դեկտեմբեր 1925»:

«ՅԱՌԱՋ».— Հարցարան մը ուղղած ենք Թրքական հիւպատոսարան, այս մասին լուսաբանութիւններ ստանալու համար:

ՅԱՐՁԱԿՈՂԱԿԱՆԸ ՍԿՍԱ՞Ի

Պէյրութէն կը հեռագրեն.— Կացութիւնը կը զարգանայ ինպատառ Ֆրանսացիներուն: Զօրագունդեր ճամբայ կեան Պէյրութէն դէպի Սիդոն եւ Դամասկոս, հաւանաբար պաշարելու համար էլ Աթրաշի ապստամբները:

*** Տիւրզիները պարպեցին Մէրճայունը: Կ'ըսուի թէ Հասպայան ալ ձգած են: Նոյեմբեր 23ի գիշերը նոր յարձակում մը եղաւ Ռաշայայի վրայ, բայց ետ մղուեցաւ: Կը հերքուի թէ Տիւրոս եւ Սիդոն քաղաքները սպառնալիքի տակ են:*

Ֆրանսացիները յարձակողական մը կը պատրաստեն որ պիտի սկսի քանի մը օրէն, նպատակ ունենալով ապստամբները վտարել Լիբանանէն: Բաւական թուով օդնական ուժ կը գտնուի: Հազար հոգի հասած են Ճէզին: Բանի մը հարիւր կամաւորներ ալ կը միանան այս զօրքին, որ սպառազինուած է թնդանօթներով:

Այժմ Տիւրզիները իսկ մէկ բաց ճամբայ ունին, — Հերմոն

(Լուերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՏԵՂԱՒՈՐՈՒՄԸ

Ներքին գործավար Ցիւրկերեան հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է Թղթակցի մը.—

Հայաստանի ներքին գործավարութիւնը 270,000 րուբլիի նախահաշիւ մը ներկայացուց Անդրկովկասի Ժորհուրդին, 3000 հայ գաղթականներու տեղաւորման վարկ սահմանելու համար, հաշուելով նաեւ կենդանի եւ անկենդան գոյքերը եւ շինարարական նիւթերը: Առ այժմ իրրեւ կանխավճար ստացած է 20,000 րուբլի, վերջերս Յունաստանէն եկած առաջին մասի պէտքերուն համար: Պաթումի հանողները ազատ ձգուած են մաքսային բոլոր ծախքերէ: Առողջապահական պայմանները կը հետ'ևին կառավարմին մինչեւ Դաւալու, ուր Պաթումի ցամաք եկած 600 հոգիէն մինչեւ 420ը հասան, իսկ միւսները ճամբան զանազան տեղեր իջած են: Դաւալու հասածներու մեծ մասը ունեւորներ են. չքաւորները 100էն 30 կը կազմեն. կան բազմաթիւ մասնագէտներ, որոնց 136ը հողագործ (Պոլսոյ գաղթականներն են ասոնք. Խմբ.): Գաղթականները առժամապէս տեղաւորուած են ամերիկեան վրաններու մէջ, ուր կարելի չէ ապրիլ ձմեռը: Իրենց սեփական ուժերով եւ կառավարութեան աջակցութեամբ նորեկները արդէն սկսած են վերաշինել քանդուած տուները, տասը գիւղերու մէջ: Ունին շինարարական նիւթեր եւ գործիք: Բանակցութիւններ կը կատարուին, ատաղձ փոխադրելու համար: Նոյեմբեր 4ին Տէտէ Աղաճէն մեկնած են 940 ընտանիք, 3120 հոգի:

ՈՒՇԱԳՐԱՒ ՀԵՏԱՊՆԴՈՒՄՆԵՐ

Ցունահայ Թերթերէն վերապահութեամբ կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնը:—

Կառավարութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք կ'առնէ համայնավարներու դէմ, որոնք վերջերս նոր թափ տուած են իրենց գործունէութեան: Ցաւալի է որ հետապնդումի առարկայ կ'ըլլան նաեւ քանի մը անխոհեմ Հայեր, որոնք իրենց անզգուշութիւնով, իրաւացի թէ անիրաւ, կառավարութեան կասկածը հրաւիրած են:

Այսպէս, անցեալները գաղտնի ոստիկան մը կը ներկայանայ Աթէնքի Առաջնորդարանի դեր-տնօրէն Պ. Յ. Ղազարեանի, իր ձեռքին մէջ ունենալով բազմանուն ցուցակ մը:

Գաղտնի ոստիկանը այդ անուններու մասին տեղեկութիւններ ուզած եւ դիտել տուած է թէ Հայերը Յունաստանի մէջ համայնավարական փրօփականտներով կը զբաղին:

Ուրիշ առթիւ գաղտնի ոստիկան մը, Փիքսի մէջ եւս 50է աւելի անձերու մասին տեղեկութիւններ ուզած է հանգամանք ունեցող Հայերէ:

Կոչ թրխանպատակներուն

Փարիզի Թրքական հիւպատոսարանը 5 Նոյեմբեր Թուականիր հետեւեալ ազդը փակցուցած է իր պատին վրայ.— «Կը ծանուցուի բոլոր այն Թրքահպատակներուն, որոնք Թուրքիայէն մեկնած են՝ Ա.— Պատերազմէն առաջ, Բ.— Առանց անցագրի, Գ.— Օտար անցագրով, եւ որոնք կը փափաքին իրենց վիճակը կանոնաւորել, թէ պարտաւոր են իրենց յայտարարութիւնը ընել հիւպատոսարանիս միջոցաւ, որ պիտի տայ անհրաժեշտ բանաձեւերը:

«Դիմումները կ'ընդունուին մինչեւ 31 Դեկտեմբեր 1925»:

«ՅԱՌԱՋ».— Հարցարան մը ուղղած ենք Թրքական հիւպատոսարան, այս մասին լուսաբանութիւններ ստանալու համար:

ՅԱՐՁԱԿՈՂԱԿԱՆԸ ՍԿՍԱ՞Ի

Պէյրութէն կը հեռագրեն.— Կացութիւնը կը զարգանայ ինպատառ Ֆրանսացիներուն: Զօրագունդեր ճամբայ կեան Պէյրութէն դէպի Սիդոն եւ Դամասկոս, հաւանաբար պաշարելու համար էլ Աթրաշի ապստամբները:

*** Տիւրզիները պարպեցին Մէրճայունը: Կ'ըսուի թէ Հասպայան ալ ձգած են: Նոյեմբեր 23ի գիշերը նոր յարձակում մը եղաւ Ռաշայայի վրայ, բայց ետ մղուեցաւ: Կը հերքուի թէ Տիւրոս եւ Սիդոն քաղաքները սպառնալիքի տակ են:*

Ֆրանսացիները յարձակողական մը կը պատրաստեն որ պիտի սկսի քանի մը օրէն, նպատակ ունենալով ապստամբները վտարել Լիբանանէն: Բաւական թուով օդնական ուժ կը գտնուի: Հազար հոգի հասած են Ճէզին: Բանի մը հարիւր կամաւորներ ալ կը միանան այս զօրքին, որ սպառազինուած է թնդանօթներով:

Այժմ Տիւրզիները իսկ մէկ բաց ճամբայ ունին, — Հերմոն

(Լուերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՎԱՂՆՎԱ ՀԱՐՑԸ

Ամբողջ աշխարհում հայտնի է, որ Հայկական Սովետական Հանրապետությունը ստեղծվել է Հայաստանի աշխատավոր զանգվածների կամքով, նրանց ազատագրական պայքարի արդյունքում։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1920 թվականի նոյեմբերին տապալեց դաշնակցական բուրժուազիայի իշխանությունը և հաստատեց Խորհրդային իշխանություն։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1921 թվականի հոկտեմբերին ստեղծեց Հայկական Սովետական Հանրապետությունը։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1922 թվականի դեկտեմբերին մտավ Խորհրդային միության կազմի մեջ։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1936 թվականի դեկտեմբերին ընդունեց Հայկական Սովետական Հանրապետության նոր Սահմանադրությունը։

Հայկական Սովետական Հանրապետությունը ստեղծվել է Հայաստանի աշխատավոր զանգվածների կամքով, նրանց ազատագրական պայքարի արդյունքում։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1921 թվականի հոկտեմբերին ստեղծեց Հայկական Սովետական Հանրապետությունը։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1922 թվականի դեկտեմբերին մտավ Խորհրդային միության կազմի մեջ։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1936 թվականի դեկտեմբերին ընդունեց Հայկական Սովետական Հանրապետության նոր Սահմանադրությունը։

Հայկական Սովետական Հանրապետությունը ստեղծվել է Հայաստանի աշխատավոր զանգվածների կամքով, նրանց ազատագրական պայքարի արդյունքում։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1921 թվականի հոկտեմբերին ստեղծեց Հայկական Սովետական Հանրապետությունը։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1922 թվականի դեկտեմբերին մտավ Խորհրդային միության կազմի մեջ։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1936 թվականի դեկտեմբերին ընդունեց Հայկական Սովետական Հանրապետության նոր Սահմանադրությունը։

Հայկական Սովետական Հանրապետությունը ստեղծվել է Հայաստանի աշխատավոր զանգվածների կամքով, նրանց ազատագրական պայքարի արդյունքում։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1921 թվականի հոկտեմբերին ստեղծեց Հայկական Սովետական Հանրապետությունը։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1922 թվականի դեկտեմբերին մտավ Խորհրդային միության կազմի մեջ։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1936 թվականի դեկտեմբերին ընդունեց Հայկական Սովետական Հանրապետության նոր Սահմանադրությունը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՎԱՂՆՎԱ ՀԱՐՑԸ

Ամբողջ աշխարհում հայտնի է, որ Հայկական Սովետական Հանրապետությունը ստեղծվել է Հայաստանի աշխատավոր զանգվածների կամքով, նրանց ազատագրական պայքարի արդյունքում։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1920 թվականի նոյեմբերին տապալեց դաշնակցական բուրժուազիայի իշխանությունը և հաստատեց Խորհրդային իշխանություն։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1921 թվականի հոկտեմբերին ստեղծեց Հայկական Սովետական Հանրապետությունը։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1922 թվականի դեկտեմբերին մտավ Խորհրդային միության կազմի մեջ։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1936 թվականի դեկտեմբերին ընդունեց Հայկական Սովետական Հանրապետության նոր Սահմանադրությունը։

Հայկական Սովետական Հանրապետությունը ստեղծվել է Հայաստանի աշխատավոր զանգվածների կամքով, նրանց ազատագրական պայքարի արդյունքում։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1921 թվականի հոկտեմբերին ստեղծեց Հայկական Սովետական Հանրապետությունը։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1922 թվականի դեկտեմբերին մտավ Խորհրդային միության կազմի մեջ։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1936 թվականի դեկտեմբերին ընդունեց Հայկական Սովետական Հանրապետության նոր Սահմանադրությունը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՎԱՂՆՎԱ ՀԱՐՑԸ

Ամբողջ աշխարհում հայտնի է, որ Հայկական Սովետական Հանրապետությունը ստեղծվել է Հայաստանի աշխատավոր զանգվածների կամքով, նրանց ազատագրական պայքարի արդյունքում։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1920 թվականի նոյեմբերին տապալեց դաշնակցական բուրժուազիայի իշխանությունը և հաստատեց Խորհրդային իշխանություն։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1921 թվականի հոկտեմբերին ստեղծեց Հայկական Սովետական Հանրապետությունը։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1922 թվականի դեկտեմբերին մտավ Խորհրդային միության կազմի մեջ։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1936 թվականի դեկտեմբերին ընդունեց Հայկական Սովետական Հանրապետության նոր Սահմանադրությունը։

Հայկական Սովետական Հանրապետությունը ստեղծվել է Հայաստանի աշխատավոր զանգվածների կամքով, նրանց ազատագրական պայքարի արդյունքում։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1921 թվականի հոկտեմբերին ստեղծեց Հայկական Սովետական Հանրապետությունը։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1922 թվականի դեկտեմբերին մտավ Խորհրդային միության կազմի մեջ։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1936 թվականի դեկտեմբերին ընդունեց Հայկական Սովետական Հանրապետության նոր Սահմանադրությունը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՎԱՂՆՎԱ ՀԱՐՑԸ

Ամբողջ աշխարհում հայտնի է, որ Հայկական Սովետական Հանրապետությունը ստեղծվել է Հայաստանի աշխատավոր զանգվածների կամքով, նրանց ազատագրական պայքարի արդյունքում։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1920 թվականի նոյեմբերին տապալեց դաշնակցական բուրժուազիայի իշխանությունը և հաստատեց Խորհրդային իշխանություն։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1921 թվականի հոկտեմբերին ստեղծեց Հայկական Սովետական Հանրապետությունը։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1922 թվականի դեկտեմբերին մտավ Խորհրդային միության կազմի մեջ։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1936 թվականի դեկտեմբերին ընդունեց Հայկական Սովետական Հանրապետության նոր Սահմանադրությունը։

Հայկական Սովետական Հանրապետությունը ստեղծվել է Հայաստանի աշխատավոր զանգվածների կամքով, նրանց ազատագրական պայքարի արդյունքում։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1921 թվականի հոկտեմբերին ստեղծեց Հայկական Սովետական Հանրապետությունը։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1922 թվականի դեկտեմբերին մտավ Խորհրդային միության կազմի մեջ։ Հայաստանի աշխատավորությունը, ղեկավարվելով Կոմունիստական կուսակցության ցուցումներով, 1936 թվականի դեկտեմբերին ընդունեց Հայկական Սովետական Հանրապետության նոր Սահմանադրությունը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ՊԱՏՄԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Հատոր Ա

Ա. Ս. Ֆ. Ռ. Ս. Խ. Գ. Ա. Ի. Ա. Կ. Ա. Ն. Ա. Կ. Ա. Դ. Ե. Մ. Ի. Ա. Ի. Ն. Հ. Ա. Յ. Կ. Ա. Կ. Ա. Ն. Ս. Ո. Վ. Ե. Տ. Ա. Կ. Ա. Ն. Ս. Ո. Ց. Ի. Ա. Լ. Ի. Ս. Տ. Ա. Կ. Ա. Ն. Հ. Ե. Ղ. Ա. Փ. Ո. Խ. Ո. Ւ. Թ. Յ. Ո. Ւ. Ն

Ա. Ս. Ֆ. Ռ. Ս. Խ. Գ. Ա. Ի. Ա. Կ. Ա. Ն. Ա. Կ. Ա. Դ. Ե. Մ. Ի. Ա. Ի. Ն. Հ. Ա. Յ. Կ. Ա. Կ. Ա. Ն. Ս. Ո. Վ. Ե. Տ. Ա. Կ. Ա. Ն. Ս. Ո. Ց. Ի. Ա. Լ. Ի. Ս. Տ. Ա. Կ. Ա. Ն. Հ. Ե. Ղ. Ա. Փ. Ո. Խ. Ո. Ւ. Թ. Յ. Ո. Ւ. Ն

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ՊԱՏՄԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Հատոր Ա

Ա. Ս. Ֆ. Ռ. Ս. Խ. Գ. Ա. Ի. Ա. Կ. Ա. Ն. Ա. Կ. Ա. Դ. Ե. Մ. Ի. Ա. Ի. Ն. Հ. Ա. Յ. Կ. Ա. Կ. Ա. Ն. Ս. Ո. Վ. Ե. Տ. Ա. Կ. Ա. Ն. Ս. Ո. Ց. Ի. Ա. Լ. Ի. Ս. Տ. Ա. Կ. Ա. Ն. Հ. Ե. Ղ. Ա. Փ. Ո. Խ. Ո. Ւ. Թ. Յ. Ո. Ւ. Ն

Ա. Ս. Ֆ. Ռ. Ս. Խ. Գ. Ա. Ի. Ա. Կ. Ա. Ն. Ա. Կ. Ա. Դ. Ե. Մ. Ի. Ա. Ի. Ն. Հ. Ա. Յ. Կ. Ա. Կ. Ա. Ն. Ս. Ո. Վ. Ե. Տ. Ա. Կ. Ա. Ն. Ս. Ո. Ց. Ի. Ա. Լ. Ի. Ս. Տ. Ա. Կ. Ա. Ն. Հ. Ե. Ղ. Ա. Փ. Ո. Խ. Ո. Ւ. Թ. Յ. Ո. Ւ. Ն

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Հատոր Ա

լեռներու անցքը։ Բայց այս ճամբան ինքնին շատ տաժանելի է, և Ֆրանսացիները այժմ հսկողութեան տակ առած են զայն, այնպէս որ վախճանը մօտ կ'երեւայ։

ՀԱՄԱՋԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԴԷՄ ?

«Շիքակօ Թրիպիւն» կը գրէ թէ Լոնտոնի մէջ Պ. Զէմպըլէյնի եւ Սուրիոյ մարզպան Պ. տը Ժուվընէլի միջեւ համաձայնութիւն գոյացած է հետեւեալ կէտերու շուրջ.— Ա.— Իրագի մէջ միացեալ ճակատ կազմել Թուրքիոյ դէմ։ Բ.— Հոգատարութեան ենթակայ հողամասերուն — Իրագ, Սուրիա, Պաղեստին եւ Անդրյորդանան — վարչութեան մէջ համանմանութիւն վարել։ Առաջիկայ այս երկիրներու տեղացի քաղաքագէտներն ու պետերը ոչ մէկ օժանդակութիւն պիտի ստանան՝ ըմբոստութիւն առաջ բերելու համար դրացի հողամասերուն մէջ։ Գ.— Անգլիացի եւ Ֆրանսացի սպաները պիտի գործակցին եւ շարունակ իրարու հետ կապ պիտի պահեն։ Դ.— Պալքաններու մէջ եւս համաձայնութեամբ պիտի գործեն՝ որպէս զի իրականացնեն Պալքաններու Միութիւնը եւ հող պատրաստեն Պալքանեան պաշտպանողական գործողութեան մը ընդդէմ Թուրքիոյ, երբ հարկ տեսնուի։ Ե.— Եթէ Թուրքիա մերժէ ընդունիլ Մուսուլի մասին Ազգերու Դաշնակցութեան որոշումը, Պալքանեան պետութիւնները պիտի հրաւիրուին գործել իբրեւ Ազգերու Դաշնակցութեան ներկայացուցիչներ, այսինքն մեծ պետութեանց ելմտական, նաւային եւ զինուորական ուժերուն վրայ կրթնած, Թուրքերը Եւրոպայէն դուրս պիտի քշեն...

Փարիզի համարնաւարներու թերթը, «Իւմանիթէ» իրար անցած է այս համաձայնութեան առթիւ, որուն դէմ կը բողոքէ եւ կը պահանջէ որ կառավարութիւնը լուսաբանէ հանրային կարծիքը այս մասին։

«Կոմիտէ»ներու մղձաւանջը

«Եէնի Ադամա» կը գրէ թէ Պէյրութի հայկական կոմիտէն վերջերս ժողովներ գումարեր է Տարսոնցի Շալվարճեանի նախագահութեամբ եւ որոշած է քաղաքապահ ուժեր կազմել Հալէպի, Իսքէնտէրունի եւ ուրիշ սուրիական քաղաքներու Հայերէն։ Այս ժողովներուն ներկայ եղեր են նաեւ Ադանայի կողմերու հայ կոմիտէներու պետերը.»։ Կ'ըսուի թէ Ֆրանսացիները դրամական մեծ օժանդակութիւններ ըրած են Պէյրութի կոմիտէին եւ նոյն իսկ Ֆրանսացիներ ներկայ եղած են ժողովներուն...։

Ֆրանսայի Արքայական կուսակցութիւնը կը ապառազմականայի

Ֆրանսայի արքայական կուսակցութիւնը իր տարեկան համաժողովը գումարեց Շաբաթ դիշեր, ժան տ'արքի ժիմնազին մէջ։ Բազմաթիւ ոստիկաններ պաշարած էին շէնքը։ Դպ ոցին տնօրէնը Լը ֆէվր անուն արքայական մը ձեռքը խոշոր ծրարով մը ներս մտած ատեն ձերբակալուեցաւ։ Ծրարը բացուելով մէջէն գտնուեցան 32 ինքնաշարժ ատրճանակներ, մեծ մասամբ մաւզեր, եւ գրեթէ բոլորն ալ լեցուն։ Մարդը ձերբակալուելով ոստիկանատուն տարուեցաւ։ Քննութիւնը հաստատեց որ ուրիշ զէնքեր ալ փոխադրուած էին նոյն շէնքը։

Ազատ որմնադրութիւնը յուծուած Իտալիոյ մէջ

Մուսոլինիի ձեռք առած խստութիւններուն հետեւանքով, Իտալիոյ ազատ-որմնադրական կազմակերպութեան պետը հրամայած է լուծել մասոնական բոլոր օթեակները, որոնք գոյութենէ պիտի դադրին այլեւս։ «Մեծ-Արեւելք»ը պիտի շարունակէ իր գործունէութիւնը եւ պիտի ուսումնասիրէ ընկերակցութեանց նոր օրէնքը, որուն հիման վրայ նոր օթեակներ պիտի բացուին։

Թրքական նոր թղթադրամներու խնդիրը

Պոլսոյ Սակարանը տակնուվրայ եղած է, նոր թղթադրամներու տպագրութեան լուրին առթիւ։ Անգլիական ոսկին մինչեւ 885ի բարձրացաւ, եւ դեռ կացութիւնը պարզ չէ, հակառակ պաշտօնական բոլոր հաւաստիքներուն։

Ինչպէս գրած էինք, կառավարութիւնը որոշած 153 միլիոն ոսկիի նոր թղթադրամ տպել, հիները փոխելու համար։ 10—15 միլիոն ոսկիի չափ թղթադրամ կորսուած ըլլալով, հրապարակին վրայ 153 միլիոն ոսկի թղթադրամ չէ մնացած. որով շատեր կը կարծեն թէ 15 միլիոնի նոր թղթադրամ պիտի հանուի։

Եգիպտոս դարձեալ կը խրտչի

Գահիրէէն առնուած հեռագիրներ եգիպտոսի կացութիւնը տագնապալից կը ցուցնեն։ Կ'ըսուի թէ նախկին վարչապետ Զաղլուլ փաշայի ղեկավարութեան տակ կրկին պիտի սկսի յեղափոխական շարժում ամբողջ եգիպտոսի մէջ։ Ընդդիմադիր կուսակցութեան ներսէն հակառակութիւնները Շաբաթ օր Գահիրէի մէկ մեծ պանդոկին մէջ ժողով գումարելով, կարգ մը որոշումներ տուին։ Արքայական ընտանիքի բոլոր իշխանները նոյնպէս գումարուելով, հաստատեցին տրուած որոշումները եւ յուշագիր մը խմբագրելով իշխան Եուսէֆ Քամէլի միջոցաւ Ազեքսանդրիա Ֆուատ թագաւորին ղրկեցին։ Կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առաւ, արգիլելու համար այս կարգի հաւաքումները։ Վարչապետ Զիվէր փաշա նոյնպէս արգիլեց փողոցներու մէջ երեք հոգիէ աւելի համախմբումները։ Անգլիական ոստիկանութեան թիւին վրայ 3000 հոգի աւելցուեցաւ։

Մուսուլի վճիռը՝ պարտաւորիչ

Լա Հէյի Միջազգային Առեանը, վճռեց թէ Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդին որոշումը պէտք է միաձայնութեամբ արուի և պարտաւորիչ ըլլայ երկու կողմերուն համար ալ։ Այս լուրը շատ դէշ ազդած է Էնկիւրիի վրայ, որ չուզեր ընդունիլ իր գործին չեկած վճիռները։

Նախարարական տագնապը

Հանրապետութեան նախագահը սովորական խորհրդակցութիւններէն վերջ նոր դահլիճը կազմելու պաշտօնը յանձնեց Պ. Պոխանի։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՐՂՈՒԹԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ողբացեալ ընկերը Իշխան Արղութեանի մահուան քառասունքին առթիւ, կիրակի օր Հոգեհանգիստ տեղի կ'ունենայ եկեղեցին, պատարագն յետոյ, ժամը 11ին։

Հ. Յ. Դ. Փարիզի քաղաքային կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ փարիզի եւ արուարձաններու բոլոր խումբերը յառաջիկայ ուրբաթ, 27 Նոյ. ժամը 8ուկէսին rue du Vieux Colombier. Օրակարգ՝ ընտրութիւն Շրջանային կոմիտէի։

ՄԱՐՍԷՅԻ Հայաստանի կարմիր խաչի միակ անդամանդամուհիները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի Նոյեմբեր 29ին, ժամը ճիշտ 2ին, պար քանալի սրահը։

Հ. Օ. Կ. «Ճէն» մասնաճիւղի բոլոր անդամները ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրուին Նոյ. 29ի կիրակի առաւօտ ժամը 9-30ին Café du Bar du Métroի վերնայարկը, Métro Odéonի դիմաց։

Անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Կը հրաւիրուին նաեւ համակիր եւ անդամակցելու փափաքողները։

ՖՐԱՆՍԵՐԻՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

«Ռոստոմ» Լսարանական Միութիւնը կազմակերպած ըլլալով Ֆրանսերէն լեզուի գիշերային դասընթացք մը, կը հրաւիրէ բոլոր այն հայ երիտասարդները որոնք կը փափաքին կարճ միջոցի մէջ տիրանալ Ֆրանսերէն լեզուին, դիմել անձամբ արձանագրուելու եւ պայմաններուն ծանօթանալու համար, ամէն գիշեր ժամը 8—10, միութեանս ընթերցարանը 131 Rue du Faub du Temple, (Métro Belleville) Իսկ թղթակցութեամբ՝ Հ. Բալուեանի 1 Rue l'Aquéduc. Paris (10e).

ԾԱՆՈՒ— Ապահովուած է կարող Ֆրանսագէտ Հայ ուսուցիչ մը։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզահայ Պարասիրաց Երկսեռ Խումբի կողմէ Պ. Եղուանդ Գրիգորեան հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը յայտնէ ամէն անոնց որոնք իրենց բարեհաճ մասնակցութիւնը բերին՝ Նոյեմբեր 14ի երեկոյեան տրուած պարահանդէսին գեղարուեստական բաժնին։ Ան յս առթիւ յարմար կը նկատուի յայտարարել թէ՝ Ֆրանսական St. Germain-Balette (պար) խումբը ի պատիւ Փարիզահայ Պարասիրաց Երկսեռ Խումբի, յառաջիկայ 23 Դեկտեմբեր, Խթուսի գիշերը, կուտայ շքեղ պարահանդէս մը։ Այս պարագան կը ինդրուի նկատի առնեն Հայ նմանօրինակ միութիւնները։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԶՐՈՒՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Ուղղեցոյց առօրեայ խօսակցութեան Օրինակներով եւ պիտանի բառերով

ԳԻՆ 75 ՍԵՆԹ

Կ'արժէ որ Ֆրանսա բնակող ամէն հայ զրպանը հատ մը ունենայ անկէ։

ԴԻՄԵԼ՝

H. Mamasian/ Massis Book Store
137 1/2 East 27th st
New-York City U. S. A.

ԻՆՔՆՈՒՍՈՒՑԻՉ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

Մ. Ս. ԴԱՒԻԹ-ԲԷԿԻ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ-ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
— ԲՆԱԿԱՐԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԲԱՌԵՐ
եւ ԱՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հրատարակիչ՝ Յ. Բ. ԹԻՒՐԱՊԵԱՆ

ԳԻՆ 10 ՖՐԱՆՔ
ՓՕՍԹԻ ԾԱԽՍԵՐՈՎ 11 ՖՐ.

Ստանալու համար դիմել
«ԱՐՋԱԳԱՆԴ ՓԱՐԻԶԻ»ի ԴՐԱՏՈՒՆԸ
227, Boulevard Raspail, Paris

ԲԱՑՕՒՄ
ՀԱՅԿ. ՆՈՐ ՃԱՇԱՐԱՆԻ
15, rue Traversière, 15
Billancourt, ՈՐՆՕՐ Մօտ
Արեւելեան եւ Եւրոպական
Յամեղ կերակուրներ
Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն
ԳԻՆԵՐԸ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ
ՓՈՐՁԵՑԷՔ ԵԻ ԴՈՂ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Նոյն հասցէին դիմել
«ԵՕՂՈՒՐԴ ԱՆԹՈՒԱՆ»
Մածուններուն Համար

ՏՕՔԹՕՐ
Յ. ՏԷՐ-ԴԱՒԻԹԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ԱՁԳԻՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ
120, Boulevard de Grenelle
Métro La-Motte Picquet.
Tél. Invalides 31-48
Կ'ընդունի ամէն օր 4—6
Երեք., Շինգ. եւ Շաբաթ 12—1
Կիրակի օրերը 10—12
Իսկ Բ., Չորեք. եւ Ուրբաթ 6—8
22, rue Nationale Billancourt

ԲԺՇԿԱԿԱՆ
ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis եւ Réaumur)
ՄԱՍՆԱԳԻՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
Ջերմամիզուկեան, Ֆրանկալատի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։
Քիմիական տարրալուծումներ
Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, կիրակի՝ 9—12։
Ժողովրդական գիներ

Կ'ուզե՞ք
Ձեր պահանջին և ճաշակին գոհացում տուող փորձուած դերձակ մը ունենալ դիմեցէք՝
Կ. Պ. ԵՐԱՆԵԱՆի
106, Ռիւ Ռիվոլի փողոց
(Métro : Bourse)

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Հայրապետ ու Սիրական Ազիզեաններ կը փնտուեն իրենց քոյրը Գոհարիկ Հաճի Ազեքսեանը, Պիլէճիկի թիւրքիէն գիւղէն, որ Ընթերնեցու ձեռքէն առնուելով որբանոց դրուած էր, բայց հետքը կորսուած է։ Ցեղկացնել Հայրապետ Ազիզեանի Grand-Mas-des-Roy, Parlés (B. du Rh.) France.

Կը փնտուի Մարզուանցի Գրիգոր Գարագաշեանը, եւ Մարզուանի Հաճի գիւղէն Ցակոբ Ուշտանեան մայրը՝ Հռիփսիմէն, եւ Խայա Օհանեան Հաճի Սրբուհին, որոնք Ամերիկա կը կարծուին։ Ցեղեկացնել ընկ. Ձայ Պօղոսեանի, (բնակարանին Հրանտի, Մխիթար Բարսեղեանի մայրը) Maison Cabrol, Combes Aubin, Aveyron, France.

Կը խնդրուի «Հայրենիքէն եւ «Ազատարեզ»էն արտատպել զայն։

Մարզուանցի Խակուհի եանցեան կը փնտուէ զաւակը Գրիգոր նրգեանը, որ վերջին անգամ կտնուէր Սամսոնի մէջ։ Ցեղեկացնել Ս. Պալեանի, 32 Ave. Malakoff Paris (16)։ Ցեղեկատուն պիտի վճարուի։ Հայ Թերթերէն կը խնդրուի արտատպել։

Վարդանոյշ Վարդանեան, Տիգրանի (Տրապիզոն) կը փնտուէ իր բոյրը Նազար Վարդանեանը 1917ի վերջերը կը գտնուէր Ղարսի եւ անկէ ի վեր իր հետքը կորսուած է։ Ցեղեկացնել Վարդանոյշ Զօղանճեանի, 52 rue de Guide, Le Crosot L. et Seine։ Արտատպման Թերթերէն կը խնդրուի արտատպել։

ԹԱՏԵՐ. ՓՐՓՋԱԼԻՒՐ ԵՐԵԿՈՅԹ

Նոյ. 28 Շաբաթ գիշերը ժամը 9ին
Մեծ պատրաստութեամբ կը նուագուի Պէնլեանի
ՀՕԳԱ ՆԱՄՐԷՏԻՆ
CONSERVATOIRE MAUBEL
ԹԱՏԵՐԱՄԲԱՒԻՆ ՄԷՋ
2-4-6-8 Rue de l'Orient
Métro: Blanche
Առաջին անգամ Փարիզի բեմի վրայ Պէնլեանի Թատերախմբի յատնի քոմիք Պր. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ պիտի խաղայ Դասրէտատին Հօճայի դերը
ՏԵՂԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐԸ.— Լոժ Խրաքանչիւր տեղ 20, Ֆոթէոյլ 10.50 Պալքոն 7.50 եւ 5, Բ. Պալքոն 3.50 Ֆր.։ Տոմսերը կը ծախուին բոլոր Հայկ. Ճաշարաններու մէջ

ՍԱԿԱՐԱՆ
24 Նոյեմբեր 1925

ԴՐԱՄՆԵՐ

Սթերլին,	L. St.	
Տոլար,	Dollar	
Մարք (ոսկի)	Mark	
Թրքական Ճղթ.	L. Trq.	
Թրք. ոսկի	» or	
Մէճիտիէ	Médjidié	
Լէվա 100 ֆռսար	Léva	
Տրախմի »	Drachme	
Լիր » »	Lire	
Պելճ. ֆրանք »	Frc. Belge	
Ջուից. »	Frc. Suisse	
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)	

ԱՐԾԵԹՈՒՂԹԵՐ

Եգ. Կր. Ֆոնսիէ I	Cr. Foncier Eg	1745—
» II	»	1425—
» III	»	1400—
Ռումելի երկաթ.	Lots turcs	122—

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette, Paris(10e)

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԸՆՏԻՐ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐ
Թերթանուշ (փաքլաւա) անխարդախ կարագով եւ Թելիայս (քատայիֆ) հում եւ եփած
Թերթանուշի համար առաջնակարգ ալիւրէ պատրաստուած թերթեր
Ապսպրանքները խղճմտօրէն կը կատարուին
ՍԻՐԱԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ
8, Rue des Trois Portes, (Place Maubert) Paris 5e.
(Métro; St. MICHEL)
Բաց է մինչեւ գիշերուան ժամը 10, յաճախորդներու գիւրութեան համար։

ՅԱՌԱՋԴ

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,
JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE
Directeur-Propriétaire : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration (Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն) 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).
Հեռաձայն՝ Nord 57 - 82

ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և »	—	10 շ.	20 շ.
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ՈՒՐԲԱԹ
27
ՆՈՅԵՄԲԵՐ
1925
27 NOVEMBRE 1925
On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 51 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

"ՊԻՋԻ ԷՆԹԷՐԷՍԷ ԻԹՄԷՋ,,

Այսօր կը հրատարակենք Փարիզի Թուրք հիւպատոսին յայտարարութիւնները, հիւպատոսարանի պատէն կախուած ազդի մը առթիւ:

Մարգարէ ըլլալու պէտք չկայ, հասկնալու համար Թուրք պաշտօնատարին տեսակէտը: Պարզ հետաքրքրութեան մը վրայ, ահաւասիկ անգամ մըն ալ, եւ առանց վերապահութեան կը կրկնուին այն վճիռները, որոնք արուած էին քէմալական իշխանութեան կողմէ, Փոքր Ասիոյ յաղթանակէն յետոյ:

Շատոնց դրուած էր այս քաղաքականութեան հիմը: Առաջին անգամ Նուրէտտին փաշան էր որ գործադրեց զայն, երբ Իզմիր մտաւ յաղթականօ, նոյն մոլեգնութեամբ Պոլիս արշաւելու համար: Հպատակութենէ զրկում, կալուածներու զրաւում, երթեւեկի սահմանափակում, վերադարձի արգելք, — այս բոլորը կանխամտածուած, ծրագրուած քայլեր էին, եւ հրապարակ դրուեցան աստիճանաբար, երբեմն խառնիխուռն, բայց միշտ հետեւողական: 1922ին, տակաւին բաց դուռեր կային. բայց հետզհետէ պրկուեցաւ օղակը, եւ, 1923ին, արդէն պարզ էր կացութիւնը: Ո՛վ որ Թուրքիայէն հեռացած էր մինչեւ 1922 Սեպտեմբեր, այս կամ այն պատճառով, առանց միւսի մտցագրի, այլ եւս կը կորսնցնէր ամէն իրաւունք, տուն-տեղ, հարստութիւն եւ հպատակութիւն: Երթեւեկի հոչակաւոր հրահանգը փակեց բոլոր ճեղքերը, եւ, այնուհետեւ բուռն թափով յառաջ տարուեցաւ «լքեալ գոյքեր»ու աւարը, որ կը շարունակուի մինչեւ այսօր: Ինչպէս կը շեշտէ Թուրք հիւպատոսն ալ, էնկիւրի այլ եւս չի հետաքրքրուիր հին «վաթանտաշ»ներով, եւ միայն անոնց ունեցածը-չունեցածը կը հարցնէ Թուրքիոյ մէջ, որպէս զի ժամ առաջ պետականացնէ:

Մէկ խօսքով, շատ բացորոշ է Թրքական կառավարութեան ընթացքը. միայն մեր հայրենակիցներն են որ չեն համոզուիր, կամ պարզամիտ յոյսեր կը կապեն ամէնէն սովորական երեւոյթներուն: Ահաւասիկ հիւպատոս մը, որ պաշտօնական ազդ փակցուցած է հիւպատոսարանի պատին եւ դրան վրայ, եւ կը հրաւիրէ նոյն իսկ օտար անցագրով մեկնած Թրքահպատակները. բայց երբ լուսաբանութիւն կը պահանջուի, յանկարծակիի կուգայ եւ կը կրկնէ ճիշտ այն բանները որոնք ծանօթ են բոլորին: «Չենք ճանչնար, չենք հետաքրքրուիր».— Ահաւասիկ մոգական բանաձեւը, միանգամ ընդ միշտ մերժելու համար որ եւ է պատասխանատուութիւն: Եւ այս՝ տակաւին Լօզանի դաշնագրին մելանը չցամքած: Յանցաւոր թէ անպարտ, «կոմիտէճի» թէ հասարակ խանութպան, կամ ամբողջ կեանքը Թուրքերու մէջ անցուցած կալուածատէր, բոլորը մէկ դուրս կը նետուին մէկ հարուածով, առանց հարցուփորձի, կը բաւէ որ աւար մը ձգած ըլլան Թուրքիոյ մէջ:

Թերթերը գրեցին թէ Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդին յառաջիկայ նիստին մէջ (Դեկտեմբեր 7), նկատի պիտի առնուի նաև փախստական Հայերու ձգած աւանդներուն ու գոյքերուն խնդիրը: Չենք ուզեր կանխակալ կարծիք յայտնել այդ լուրին առթիւ: Ցիշենք, միայն, որ այս մասին քանի մը անգամ հրաւէր ուղղուած էր Թուրքիոյ, բայց էնկիւրի պատասխան անգամ չտուաւ: Եթէ այս անգամ բարեհաճին պատասխանել, ապահովաբար մէկ բան պիտի ըսեն.— «Պիզի էնթէրէսէ իթմէզ»:

Եւ իրաւունք ունին: Մինչեւ հիմա, ո՞ր դատախազը, ո՞ր զգաստացնող ուժը լրջօրէն հետաքրքրուեցաւ այս սանձարձակ աւազակութիւններով, որպէս զի ինքը, յանցաւորը, հարկադրուէր պատասխանել եւ հատուցանել: Ցաղթական թէ զինակից, ամէն մէկը ըզգաստ է իր մանածը ներկելով, եւ, մէկը միւսին հետ կը մրցի, Թուրքիոյ աչքը մտնելու համար: Սուրիոյ եւ Միջագետքի տագնապին մէջ անգամ, «յաղթականները» այնքան անճարկեր են, որ միջոց կը փնտռեն, ոչ թէ Թուրքիոյ դէմ, այլ անոր հետ համախորհուրդ գործելու: Եւ ինչո՞ւ զարմանալ որ, էնկիւրի թէ զինուորական պատրաստութիւնները կը տեսնէ, եւ թէ կ'ազդարարէ իր օրկանին, «Ճիւմհուրիյէթ»ի բերնով.— «Մուսուլի նահանգը Թրքական է: Որքան ատեն որ Անգլիա կը մերժէ ընդունիլ այդ իրողութիւնը, աւելորդ է խաղաղ լուծում սպասել: Ըսենք անմիջապէս, որ միւս ելքը պատերազմն է»:

Այս կեցուածքով իշխանութիւն մը, ի հարկէ պիտի պատասխանէ հարցնողին, զոհեր ըլլան անոնք թէ յաղթականներ.

— Պիզի էնթէրէսէ իթմէզ...

Եւ այս՝ մինչեւ որ «հետաքրքրուելու» ձեւը գտնուի:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

"ԱՍԵԼՈՎ, ԽՕՍԵԼՈՎ,,

Այսօր, Գ. էջին մէջ կը հրատարակենք քաղուած մը, երեւանի կոմկուսի գործունէութեան մասին:

Տեղեկաբերը շատ մը «ռէքլամ»ներու կարգին, կ'ընէ ուշագրաւ խոստովանութիւններ ալ: Այսպէս, իր յայտարարութեամբ եւ բժշկական քննութեամբ, հաստատուած է որ Երեւանի կոմունիստական կուսակցութեան պատասխանատու ընկերներու առողջապահական վիճակը «խայտառակ պատկեր կը ներկայացնէ»: Երկու հարիւր հոգի քննութեան ենթարկուելով, երեւան եկեր է որ 134ը... ջղագար են (նէօրասթէնիք):

Իսկապէս ցաւալի է այս իրողութիւնը, որ ռուսական կոմկուսին համար ալ դիտուած էր, ահակ առաջ: Տեղեկագիրը աշխատանքի «ծանրաբեռնութեան» կը վերագրէ այս վիճակը. բայց, կը կարծենք թէ ուրիշ պատճառներ ալ կան: Առածը կ'ըսէ թէ երբ մէկուն քառասուն օր խենդ կանչես, իսկապէս կը խենդենայ: Երեւանի տեղեկաբեր Շահդեալդեանն կը խոստովանի թէ կան ընկերներ որոնք «ասելով խօսելով են ծանրաբեռնուած»: Ի՞նչ կը կարծէք, անդադար «ասելուխօսելու» այս հիւանդութիւնն ալ դեր չունի՞ մատնանշուած ընկերներու դժբախտութեան մէջ: Այդ մոլութիւնը չի՞ վնասեր թէ իրենց, եւ թէ մանաւանդ ունկնդիրներուն, որոնք առտու իրիկուն անվերջ լսելով եւ թութակի պէս կրկնելով գանազան «ֆօրմիւլ»ներ, անպատճառ բան մը կը կորսնցնեն իրենց պայծառատեսութենէն: Օրինակ՝ սա Յունաստանի անբախտ գաղթականները: Ա.Ֆիօն Գարահիսարցի, Եալովացի, Սէօլէօղցի, Սասունցի, կեսարացի այդ խեղճուկրակ, բազմաչարչար հայրենակիցները, որոնք մեծ մասով ոչ թէ կարդալգրել, այլ հայերէն անգամ չեն գիտեր, հազիւ Տէտէ Աղաճէն «Յարալամպօ» շոգենաւը նստած, հետեւեալ հեռագիրը կ'ուղարկեն.

Մոսկուա. («Խորհրդային Հայաստան», Թիւ 255):—

«3000 փախստականների կողմից շնորհաւորում ենք ձեզ հոկտեմբերեան յեղափոխութեան ութերորդ մեծ տարեդարձի առթիւ և մեր կեանքի նոր արշալոյսին երդւում ենք սրբութեամբ կատարել մեծ առաջնորդ Վլադիմիր Իլիչի մեզ թողած աւանդները»

Կոմկուսին մէջ «գրագէտ» ընկերներ կան որոնք տակաւին չեն գիտեր թէ Վլադիմիր Իլիչը — Լենինն է. իսկ Փոքր Ասիոյ գիւղերէն Յունաստան ապաստանած անճար գիւղացիները արդէն սորված են ո՛չ միայն անունը, այլ և անոր «աւանդները», այն ալ քանի մը ժամուան մէջ, Տէտէ Աղաճէն նաև նստած տեղն, եւ տակաւին Պաթում չհասած:

Ի գո՛ւր յոռետես ճառեր կը խօսին Զինովիեվն ու Պուխարինը, 15—20 տարի յետաձգելով համաշխարհային յեղափոխութիւնը:

«Յարալամպօ» շոգենաւին հեռագիրէն յետոյ, շատ չուշանար այդ օրը:

Թող ցնծա Ծապլվարը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ ԷՐԶՐՈՒՄԻ ՄԷՋ

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն թէ խումբ մը «մոլեռանդ յետադիմականներ» ցոյց մը կազմակերպած են կառավարութեան վերանորոգչական ձեռնարկներուն դէմ: Կառավարութիւնը անմիջապէս միջոցներ ձեռք առած է: Պաշարման վիճակ հրատարակուած է մէկ ամսուան համար եւ պատերազմական ատեան մը կազմուած է:

Պատերազմի՞ կը պատրաստուին

Պոլսէն «Մորնինկ Փոսթ»ի կը հեռագրեն թէ Թուրքերը մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնեն, Մուսուլի համար: Ամէն շաբաթ մեծաքանակ ռազմամթերք կը հասնի եւրոպական նաւահանգիստներէ: Բանակին նոր էմմաթայոյցը ծանր ծախքեր կը նախատեսէ: Սահմանին վրայ համախմբուած զինուորները աչքէ անցուած են:

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Երկրորդ անգամ ըլլալով Պ. Պոհան ձախողեցաւ կազմելէ դահլիճը: Անցեալ անգամ երբ Պ. Էոհօթ դահլիճը ինկաւ, դարձեալ իրեն յանձնուած էր նոր նախարարութիւնը կազմելու պաշտօնը: Պ. Պոհան այն ատեն ալ, ինչպէս այս անգամ, կը փափաքէր կազմել ազգային դահլիճ մը, մասնակցութեամբ բոլոր հոսանքներու: Ընկերվարականներն է որ դարձեալ մերժեցին գործակցիլ Պ. Պոհանի եւ հանրապետութեան նախագահը Պ. Տումէրի յանձնեց նոր դահլիճին կազմութիւնը: Այս վերջինն ալ չկրցաւ իրեն գործակիցներ գտնել, որով Պ. Էոհօ կը կազմէ նոր դահլիճը:

Արմատական ընկերվարականները հրաւէր ուղղեցին ընկերվարական երեսփոխաններուն՝ միացեալ դահլիճ կազմելու համար: Այս վերջինները հինգ ժամ տեւող խորհրդակցութենէ մը յետոյ քուէարկեցին բանաձեւ մը, որով կը հաստատեն թէ իրենց մտահոգութեան գլխաւոր առարկան կը կազմէ ելմտական կացութիւնը, որուն լուծումը կարելի է ձեռք բերել միայն իրենց ներկայացուցած միջոցներու ազդու գործադրութեամբ: Բանաձեւը կ'աւելցնէ թէ ընկերվարական խմբակը պատրաստ է այդ միջոցներու գործադրութիւնը ապահովել եւ կը յայտարարէ թէ «պատրաստ է ատիկա ընել, առանձին ստանձնելով իշխանութիւնը, որքան ալ տկար ըլլան իր խորհրդարանական ուժերը, առանց ընկրկելու ո եւ է վտանգի առջեւ: Պատրաստ է ատիկա ընել, գործակցութեամբ ռամկավարական այն կուսակցութեանց, զորս պաշտպանած է, պայմանաւ որ կառավարական ձեռնարկներուն մէջ իրականացուին իր որոշած եւ կամեցած լուծումները, որոնք միայն կրնան փրկել երկիրը»: Կուսակցութեան գործադիր մարմինը հակառակ է այս որոշման:

Չիչէրին Փարիզ կուգայ

Խորհրդային միութեան արտաքին գործավար Պ. Չիչէրին, որ վիսպատըն կը գտնուէր, Փարիզ հասաւ երէկ առտու, Պ. Պոհանի հետ տեսակցելու համար:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Սուրիոյ բանակին հրամանատար Զօր. Տիւփօն նոր ուժեր կեդրոնացուցած է Հալէպի մէջ: Վերջերս բազմաթիւ թուրք սպաներ սահմանագլուխը անցնելով Հալէպի շրջանը մտած են եւ կը ղեկավարեն ապստամբները: Կ'ըսուի թէ ասոնք օսմ. բանակի նախկին սպաներ են: Ուրիշներ ալ կը կարծեն թէ ռուս բանակէն են: Հակառակ սահմանագլուխի վրայ գործադրուած հսկողութեան, Սուրիացիները իրենց ռազմամթերքին կարեւոր մասը Թուրքիայէն կը ստանան: Նոյն ճամբով կը մտնեն նաեւ արտասահմանէն եկող իսլամ քարոզիչները:

*** Տիւրզիները հինգ օրէ ի վեր պաշարած էին Հաշայան, որուն պահակախումբը (250 սփահի եւ լեգէոնական հեծելազօրք) ռազմամթերքը սպառած ըլլալով անձնատուր պիտի ըլլար, երբ Ֆրանսական օդնական ուժեր գիշեր ցորեկ քալելով օգնութեան հասան եւ ազատեցին պաշարեալները: Այս վերջիններուն եւ Տիւրզիներուն միջեւ ընդհարումը եղած է սոսկալի եւ երկուստեք լուրջ կորուստներ կան:*

*** Պէյրութի շրջանին մէջ կրկին գրաւուած են բոլոր ինքնաշարժները, զօրք փոխադրելու համար Մէրճեյուն, զոր պարպեցին ապստամբները: Այս վերջինները քաշուելէ առաջ փորձեցին օդը հանել Խարտալի կամուրջը, որ մեծ ծախքերով շինուած էր երեք տարի առաջ:*

*** Սուրիոյ մարզպան Պ. որ ժուվընէլ Մարսիլիայէն «Սֆէնքս» շոգենաւով Եգիպտոս մեկնեցաւ, ուր պիտի տեսակցի սուրիական*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԹՐՔ. ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԷ ԹՈՒՐՔ ՀԻՒՊԱՏՈՍԸ

„ՁԵՆՔ ՁԱՆՁՆԱՐ, ՁԵՆՔ ՀԵՏԱՔՐՔՐՈՒԻՐ"

Վերջին թիւով հրատարակեցինք փարիզի թուրք հիւպատոսարանին մէկ կոչը, որով բոլոր Թրքահպատակները կը հրաւիրուին կանոնաւորել իրենց հպատակութեան խնդիրը մինչեւ 31 Դեկտ.։ Այս մասին բացատրութիւններ առնելու համար դիմեցինք քաղաքիս թուրք հիւպատոս Նէպիլ պէյի, որուն հետ ունեցանք հետեւեալ խօսակցութիւնը.

— Կը հաճի՞ք տեղեկութիւններ տալ այն կոչին մասին, որով հիւպատոսարան կը հրաւիրէք պատերազմէն առաջ, առանց անցագրի և օտար անցագրով Ֆրանսա եկող Թրքահպատակները։

= (Յանկարծակիի եկած)· օտար անցագրով եկողի խնդիր չկայ...

— Խնդրե՛մ, հիւպատոսարանի պատին եւ դրան վրայ փակցուած ազդը շատ բացորոշ է, passeport étrangerով եկած կ'ըսէ։

= (Տատամսելով) Ատիկա միայն կիներու եւ մանուկներու համար է, մինչեւ 25 տարեկան կիները։ Այսինքն՝ եթէ կայ հայ կին մը կամ աղջիկ մը, որուն ամուսինը կամ ծնողքը Թուրքիա կը գտնուին եւ որոնք Ֆրանսա եկած են առանց անցագրի կամ օտար անցագրով եւ այժմ կ'ուզեն Թուրքիա դառնալ, այդպիսիներուն հարցարան (պէյաննամէ) մը կը տրուի։ Ատիկա լեցնելէ վերջ, պատասխանները Թուրքիա կը ղրկուին. եթէ հաստատուի որ իրապէս խնդրարկուն ամուսին կամ ծնողք ունի հոն, այնատեն կը ստանայ թրքական անցագիր, որով կրնայ Թուրքիա վերադառնալ։ Սակէ դուրս ուրիշ ոչ ոքի կ'արտօնուի Թուրքիա մտնել։

— Այն ատեն ի՞նչ կը հասկնաք Թրքահպատակ ըսելով։

= Թրքահպատակ կը նկատուին միայն այն Հայերը, որոնք 1922 Սեպտեմբերէն վերջ Մուդանիայի կառավարութեան անցագրով արտասահման մեկնած են։ Անոնք, բոլոր երկիրներու մէջ եղածին պէս, ամէն տարի պէտք է հիւպատոսարան դիմելով նորոգել տան իրենց անցագիրը։ Եթէ այս ձեւակերպութիւնը չեն կատարած, տուգանքի կ'ենթարկուին, այդչափ միայն. անոնք այդ զանցառութեան համար չեն կորսընցուներ իրենց հպատակութեան իրաւունքը։

— Ձեր յիշած Թուականէն ետք Թրքական անցագրով եկողներ կան, որոնց անցագրին վրայ «ԱՎՏԻԹԻ ՃՈՅԻՉ ՏՅՈՒԻ ՏԻՐ» արձանագրուած է, ասոնց վիճակը ի՞նչ պիտի ըլլայ։

= Այդպիսիները Թրքական հպատակ կը նկատուին եւ կը վայելեն Թրքահպատակի մը բոլոր իրաւունքները. օրինակ՝ Ֆրանսայէն օտար երկիր գացած ատեն անցագիր եւ վիզա կը ստանան մեզմէ։ Ասոնք միայն Թուրքիա չեն կրնար վերադառնալ։

— Ի՞նչ կարգադրութիւն պիտի ըլլայ պատերազմէն առաջ Ֆրանսա եկած Թրքահայերու մասին։

= Պատերազմէն առաջ Ֆրանսա եկած Հայերու մասին կ քննենք սեր դիւանաթուղթերը, տեսնելու համար թէ հիւպատոսարանիս մէջ արձանագրութիւն ունի՞ն։ Եթէ այո՛, այն ատեն շահագրգռուողները պէտք է վկայագրերով ապացուցանեն թէ այդ թուականէն ի վեր Ֆրանսայէն դուրս չեն ելած բնաւ. ասկէ զատ պիտի քննենք նաեւ թէ անոնք կանոնաւորապէս ամէն տարի եկած եւ նորոգա՞ծ են իրենց հպատակութեան թուղթերը (այս վերջին պարագային միայն տուգանք կը վճարեն)։ Եթէ այս պայմանները լրացնեն, այն ատեն հպատակ կը նկատուին եւ կ'օգտուին բոլոր իրաւունքներէ։ Օրինակ՝ մեղի դիմեց Օր. Հարենցը, որ պատերազմէն առաջ Փարիզ եկած է եւ մինչեւ հիմա հոս կ'ապրի։ Օրիորդը իր բնակարանի վարձքի պայմանագրով հաստատեց թէ տասնեակ տարիէ ի վեր Փարիզէն չէ հեռացած, որով իրրեւ Թրքահպատակ ընդունուեցաւ։

— Ուսանողներ կան որ 5—6 տարի առաջ, Պոլսոյ գրաւման շրջանին հոս եկած են Ֆրանսա. անցագրով, քանի որ Թրքահպատակը առնել կարելի չէր։ ասոնց մասին ի՞նչ է օրէնքը։

= Քանի որ օտար անցագրով եկած են, հիւպատոսարանը իրրեւ Թրքահպատակ չի ճանչնար զանոնք։ Այս մասին կարելի չէ ո՛ր եւ է բացառութիւն ընել, բացի մինչեւ 25 տարեկան աղջիկները, որոնց օտար անցագրերը նկատի կ'առնուին։

— Շատեր օսմ. նուճիւս Թէզքէրէսի կամ բանակին մէջ ծառայած լլլալով պատերզմ. նախարարութենէն վկայագիր ուզեին, ասոնց հանդէպ ի՞նչ է ձեր դիրքը։

= Ո՛չ նուճիւս Թէզքէրէսի կը ճանչնանք, ո՛չ ալ զինուորական վկայագիր։

— Ֆրանսայի ոստիկանական տեսչութիւնը առնէ մը ի վեր Թուրքիա ծնած Հայերու ինքնութեան Թուղթին վրայ Թրքահպատակ կ'արձանագրէ. բնական է որ Թրքական իշխանութեանց հաւանութեամբ կ'ըլլայ ասիկա։ Այդպիսիները իրր Թրքահպատակ կ'ընդունի՞ք։

= Հիւպատոսարանս ոչ մէկ կապ ունի ոստիկանական տեսչութեան հետ։ Ան կ'ուզէ «Թրքական հպատակ», կ'ուզէ «հայկական հպատակ» արձանագրէ. մենք չենք ճանչնար ինքնութեան Թուղթերու մէջ արձանագրուած հպատակութիւնները, որովհետեւ ոստիկանութիւնը ինչ որ ըսէք այնպէս կ'արձանագրէ, ատիկա ո եւ է իրաւունք չապահովեր։

— Շատ մը Հայեր փոխանորդագիր ղրկել կ'ուզեն Թուրքիա։ Հիւպատոսարանը կը վաւերացնէ՞ այդ փոխանորդագրերը։

= Հիւպատոսարանը կը զբաղի միայն այն Հայերու գործերով, որոնք 1922 Սեպտեմբերէն յետոյ Թրքական անցագրով մեկնած են Թուրքիայէն։ Ուրիշ կերպով եկողներու մասին քնաւ չենք հետաքրքրուիր։

ՄՈՒԹ ԽԱՂԵՐ

Վիէննա, 22 Նոյմ.

Վիէննայի գաղթային Միութեան «Յաղման» Հանդէսը կատարուեցաւ Նախագահութեամբ ռուսական պետական Տումայի անդամ Ե. Սաղաթելեանի։ Սարկաւագի պաշտօնը կը վարէր Գաղթային Միութեան Թոշակաւոր Նախագահը՝ Զարիքով։ Իսկ պղտահաչ փաստաբան Տաւուտ Տէր Մովսէսեան ժամկոչի դեր կը կատարէր, եւ ջղագրգռելու աստիճան կը պօռար ու կը զանգահարէր։ Նշխարն ալ անպակաս էր։ Ժողովի սկիզբը համայնավար ուսանող մը ժողովականներուն ձրի կը բաժնէր «Երեւան» Թերթը, որ այստեղ կոչուած «Հանգամանքաւոր» հրեայ ուսանողի մը հասցէին, իսկ այս վերջինը իր կարգին զայն ձրի կը բաժնէր Վիէննա եւ կը ղրկէ Փրակա)։

Շաբաթ մը առաջ, Գաղթային Միութեան տարեկան ընդհանուր ժողովն էր։ Գաղթի ձեռնհաս անհատները, անգամ վարչութեան անդամները ներկայ չէին սա խայտառակ ժողովին։ Քանի մը միամիտ հայրենակիցներ ալ, զուտ գաղթի շահերուն համար ժողովի եկած էին, բայց վերջէն հասկցան խաղը եւ ելան գացին։ Ժողովին գումարումը նախապէս կազմակերպուած էր խումբ մը անհատներու կողմէ (Սաղաթելեան, Տէր Մովսէսեան, Զարիքով եւ Խորհրդային Ընդրկովկասեան Ռուս. Միութեան վարչութիւն եւլն.) որոնց նպատակն էր լուծել այս Միութիւնը եւ անոր տեղ հաստատել «Հօկ»ը։

Ամէնէն վրդովիչը այն է որ, ժողովը հրաւիրուած էր միայն նախագահին՝ Զարիքովի գիտակցութեամբ։ Վարչութեան միւս անդամները անտեղեակ էին։ Այս մարդը, մտածելով որ նոր շապիկ հագնելով, նոր պաշտօն պիտի ստանայ Վիէննայի մէջ, ինքնագլուխ օրակարգ անցուցած էր գաղթային Միութեան լուծման խնդիրը։ Ընդուշտ, նախքան ժողովը խորհրդակցութիւններ կատարուած էին. որովհետեւ, անսպասելի կերպով, Զարիքով նիստը բանալով, խանդաւառ ճառ մը արտասանեց եւ ըսաւ. «Մենք պիտի գնանք ժամանակի ոգով, նոր շնչով, եւ համախմբուինք այն կազմակերպութեան շուրջ, ուր նոր, թարմ գաղափարներ կը շնչեն»։

Նոյնիսկ ճառ մը խօսեցաւ նաեւ պ. Սաղաթելեան՝ որ մինչեւ հիմա չէր գար գաղթային Միութեան ժողովներուն։ Խումբ մը համայնավար ուսանողներ ալ ներկ էին «ազգասիրաբար»։ Ցանկարծ ժողովը փոխեց իր ընթացքը եւ սկսան Հօկի մասին խօսիլ եւ յորդորեցին որ երթանք համախմբուինք այս նոր շուրջ։ Բացի Տաւուտ էֆէնտիէն եւ արբանեակներէն, վիէննահայ գաղթականէն ուրիշ ոչ մէկը տեղեակ էր այդ մարմնին գոյութեան։ Ժողովին մէջ պարզուեցաւ որ Երեւանէն նշանակուած է ներկայացուցիչ՝ Տէր Մովսէսեանը, որու նախաձեռնութեամբ եւ կազմուած է Հօկի վարչութիւնը, միասին առնելով վիէննահայ գաղթականէն անձանօթ քանի մը հոգի, եւ Ընդրկովկասեան Ռուսնոզական Միութենէն ալ մէկ հոգի, անշուշտ հսկելու համար, որ հակահրդային աշխատանք չկատարուի։

Ես գիտէի այս մութ գործերը, եւ ժողովին մէջ բողոքեցի թէ քանի վիէննայի ամբողջ գաղութը տեղեակ չէ, եւ չէ հրաւիրուած Հօկը կազմակերպելու, այս կազմը ապօրինի է, հետեւաբար եւ հակաժողովրդական։ Ցանկարծ Տաւուտ էֆէնտին, փրփրած, արտասանեց սա գոհարը խօսքերը. «Այո՛, մենք կը կազմակերպենք Հօկ, բայց առանց ժողովրդի, առանց Դաշնակցականներու»։ Ժողովականներէն քանի մը հոգի, յատկապէս պ. Ամատունին բողոքեց այս արտայայտութեան դէմ։ Ըսաւ թէ ինքը Դաշնակցական չէ, բայց կ'ուզէ օգտակար ըլլալ Հայ ժողովուրդին, եւ կազմել Հօկ, միայն թէ խելացի կերպով ու ժողովուրդով։ Այս արտայայտութենէն յետոյ, ժողովականներէն շատերը հեռացան, եւ մնացին միայն 16 հոգի, որոնք համաձայնեցան կազմալուծել Գաղթային Միութիւնը։

Ահա թէ ինչպէս կ'այլասերեն նուիրական գործ մը։

Այժմ վերջին խօսքը կը մնայ վիէննահայ գաղութին, որ ապահովաբար չպիտի հանդուրժէ քանի մը բախտախնդիրներու խաղերուն։

Վ. ԱՍՏՂՈՒՆԻ

ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐԸ ԿԸ ԳՈՐԾԵՆ ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ

Իտալացի զրամատէրները մասնաւոր հետաքրքրութիւն կը ցուցնեն Խորհրդային Միութեան, մասնաւորաբար Անդրկովկասի հանդէպ։ Վերջերս իտալեւպէժական խառն անանուն ընկերութիւն մը կազմուած է շահագործելու համար Շիրակի (Վրաստան) քարիւղի հանքերը։ Այս ընկերութիւնը արդէն իսկ քննութեան ձեռնարկած է՝ հասկնալու համար Շիրակի քարիւղներուն ճարտարարուեստական արժէքը։ Իտալական ուրիշ ընկերութիւն մը մեծաքանակ քարիւղ արտահանած է Կովկասէն։ Իտալիոյ մէջ շինուած մասնաւոր շոգենաւեր կանոնաւորապէս կ'երթեւեկեն Պաթումի եւ իտալական նաւահանգիստներուն միջեւ, քարիւղ փոխադրելով։ Վերջին տարի ամուսնացած ընթացքին 8 միլիոն րուբլիի քարիւղ ծախուած է հրապարակին վրայ։

Իտալիա վերջին տարուան ընթացքին 90,000 թոնոյէն աւելի հանքածուխ և 23,000 թոնս անթրասիթ ներածած է Տօնէցի շրջանէն։ Իտալիա նոյնպէս պայմանագրութիւններ կնքած է, Ռուսիայէն ցորեն գնելու համար։ Մինչ կողմէ Ռուսիա Իտալիայէն կը գնէ կերպասներ՝ բամպակէ եւ արուեստական մետաքսէ, եւ մասնաւոր ինքնաշարժեր։

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ ԿՈՒՐԱՆՈՑԸ

Լէնինականի մէջ (Ալեքսանդրապոլ) կը գտնուի կոյրերու յատուկ հաստատութիւն մը, որ ունի դպրոց, արհեստանոց, ննջարան, խաղարան, խոհանոց, բաղնիք եւ լուացարան։ Կուրանոցին մէջ կ'ապրին 42 աղջիկ և 35 տղայ, 12-15 տարեկան։ Մնունդը բաւարար է, իսկ մաքրութիւնը օրինակելի։ Դպրոցը ունի երկու ուսուցիչ։ Կայ լարաւոր նուագախումբ մը զոր կը վարէ դաշնակահար Տիգրանեանը (կոյր) եւ ոուս Լուխակահար մը։ Արհեստանոցը ունի խոզանակագործ մը որուն վարպետն ալ կոյր է։ Սկիզբները արհեստանոցի արտադրութիւնները կը սպառէին միայն ամերիկեան որբանոցներուն մէջ. իսկ այժմ կը ծախուի և հրապարակի վրայ։ Ընտրուածն է կոյր Թղթակից մը, տեղեկութիւններ հաղորդելու համար։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ
ԹԱՒՐԻԶԻ ՄԷՋ

(Մեր սեփական Թղթակցէն)

ԹԱՒՐԻԶ, 3 Նոյմ.

Թաւրիզ եկաւ Վանեցի վաստակաւոր երգիչ Տիգրան Նալբանդեանը, որ համերգ մը կազմակերպեց Արամեան Թատրոնին մէջ։ Բաւական սուղ հասարակութիւն ներկայ էր համերգին, որ յաջող անցաւ։ Պ. Նալբանդեան խոր զգացումով կ'երգէ հայերէն երգերը— «Կռունկ» «Ա՛յ վարդ» «Դուն էն գէղ խէն խմաստուն ես» եւայլն։

*** *Այս տարի լրացաւ Թէհրանի Հայկազեան զպրոցի գոյութեան 55-ամեայ յոբելեանը, որուն ի պատիւ Հոկտ. 24ին տեղի ունեցաւ զբական եւ թատերական երեկոյթ մը, նախաձեռնութեամբ Ատրպատականի Թեմական զպրոցի ուսուցչական խումբին։*

Երեկոյթին զուտ հասոյթը պիտի նուիրուի նոյն զպրոցին։

*** *Թարգմանչաց տօնին օրը (10 Հոկտ.) Կեդրոնական զպրոցի Է. դասարանի աշակերտութեան նախաձեռնութեամբ, Արամեան Թատրոնին մէջ տեղի ունեցաւ ցերեկոյթ։ Աշակերտ ճառախօսները բնորոշեցին օրուայ տօնի նշանակութիւնը, ծանրանալով պէսպէս բարեր Թարգմանիչներու կատարած մեծ եւ անդնահատելի աշխատանքներուն վրայ։*

Երեկոյթին ներկայ էին ազգային զպրոցներու ուսուցչութիւնը, աշակերտութիւնը եւ խումբերու հասարակութիւն։ Թեմական առաջնորդ Ներսէս Արք. Պետիկեան ազդու ճառ մը խօսեցաւ, կոչ ընելով աշակերտութեան, որ սիրեն մայրենի լեզուն, զբականութիւնը եւ ազգն ու հայրենիքը։

Եղան արտասանութիւններ, խմբական երգեր, նուագ եւայլն։

Ցերեկոյթը անցաւ շատ սահուն եւ հասարակութիւնը բաժնուեցաւ գոհ տպաւորութեամբ։

Թարգմանչաց տօնին այս պաշտօնական տօնակատարութիւնը անհրաժեշտ է որ տեղի ունենայ արտասահմանի բոլոր գաղութներուն մէջ, իբրեւ հայկական մշակոյթի եւ մատենագրութեան ամենանշանակալից տօնը։

*** *Հոկտ. 25ին տեղի ունեցաւ Ատրպատականի Թեմական Ազգ. պատգամաւորական ժողովի նորընտիր անդամներուն առաջին նիստը, նախագահութեամբ առաջնորդին, որ մանրամասն զեկուցում տուաւ Ատրպատականի հայ կեանքի մասին։ Ժողովին՝ տեղեկապետ ընտրուեցաւ Հայրապետ Պանիրեան, իսկ քարտուղար՝ Յակիմ Գրիգորեան։*

Յետոյ տեղի ունեցաւ Թեմական խորհրդի ընտրութիւնը։

Նախկին կազմէն վերընտրուեցան Սուրէն Ազթանտիլեան, Երուանդ Ազթանտիլեան եւ Մարգար Յակոբեան։ Նոր անդամներ ընտրուեցան Սամսոն Թադէոսեան, Դաւիթ Փափազեան եւ Գասպար Յակոբեան։ Թեմական խորհրդին անդամ կը համարուի նաեւ առաջն. փոխանորդ Կարապետ Ա. քահանան։

*** *Ատրպատականի ընդհանուր հրամանատար Մահմադ Հիւսէյն խան Այրօմի հովանաւորութեամբ, հոկտ. 29ին Արամեան Թատրոնին մէջ տեղի ունեցաւ մեծ երեկոյթ մը, ի նպաստ Արամեան զպրոցին։ Զուտ հասոյթը կը հասնի 200 տոլարի։*

*** *Կառավարութեան կարգադրութեամբ, Հոկտ. 4ին ձերբակալուած մօտ 20 հնչակեաններն ու հայ պոլշեւիկները արձակուեցան, 20—25 օր բանտարկուելէ յետոյ։*

Բանտարկեալները գոհ են որ պարսիկ ոստիկանութիւնը շատ քաղաքավարի շարժած է իրենց հանդէպ, բանտին մէջ։

*** *Երեք ամսուայ ճամբորդութենէ յետոյ, Հոկտ. 26ին Թաւրիզ հասաւ մեր վաղեմի գործակիցներէն պ. Գասպար Յակոբեանը որ գբնուած է Եւրոպա, Եգիպտոս, Սուրիա, Միջագետք, Թէհրան եւ այլուր։*

ՄԱՍԻՍ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՈՄԿՈՒՄԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԲԵՐԱՆՆԵՐՈՎ

«Թորիդային Հայաստան»ի վերջին Թիւերուն մէջ կը կարդանք մանրամասն տեղեկագիր մը՝ երեւանի կուսակցական գործունէութեան մասին: Տեղեկաբերն է Ա. Շահգեադեան, անդամ երեւանի կոմիտէի:

Քարգմանաբար կը ներկայացնենք կարգ մը մասեր.—

Մեր կազմակերպութիւնը անցեալ տարի Հոկտեմբերին ունէր 1090 հոգի, այս տարի՝ 1569 հոգի: Անցեալ տարուայ վրայ աճած է Յարիւրին 44: 1924 Հոկտ. 1ին ունէինք 540 անդամ եւ 540 թեկնածու. իսկ այս տարի՝ 881 անդամ եւ 698 թեկնածու: Պէտք է շարունակել աճումը, եւ յետոյ կրճատել թեկնածուներու թիւը, դարձնելով անդամ: Անցեալ տարի Հոկտեմբեր 1ին բանուորները կը կազմէին Յարիւրին 24, գիւղացիները՝ Յարիւրին 33, պաշտօնեաները՝ Յարիւրին 42: Այս տարի բանուորները՝ Յարիւրին 27·7, գիւղացիները՝ 41·9, պաշտօնեաները՝ 30·7: Նոր ընդունուած թեկնածուներու թիւն է 320:

Պէտք է ուշադրութիւն դարձնել գիւղացիներու վրայ, բայց այնպիսի գիւղացիներու որոնք հողին հետ կապուած են:

Անցեալ տարի թուրք կուսակցականներու համեմատութիւնն էր Յարիւրին 1·7: Շմոռնանք որ թուրք ազգաբնակութիւնը մեր ազգաբնակութեան Յարիւրին 15·Ը կը կազմէ: Այս տարի այդ համեմատութիւնը բարձրացած է Յարիւրին 2·4ի: Թէեւ որոշ չափով առաջ գացած ենք, բայց այդ բաւական չէ: Այս կէտին վրայ եւս պէտք է ուշադրութիւն դարձնել: Ընկերներէն մէկը ըսաւ թէ եթէ անոնք չուզեն, չենք կրնար բռնի քաշել կուսակցութեան մէջ. ի հարկէ ոչ. բայց պէտք է դիւրութիւն տանք մեր կողմէ, օրինակ՝ աւելի քիչ խստապահանջ ըլլանք քաղաքական գրագիտութեան մասին:

Կիներու համեմատութիւնը մեծ է մեր մէջ, Յարիւրին 6·3, ինչ որ աւելի է թէ Հայաստանի եւ թէ Ընդկովկասի միջինէն: Քաղաքի մէջ համեմատութիւնը Յարիւրին 9 է, իսկ գիւղի մէջ՝ 1ուկէս: Ուրեմն, պէտք է գնդկուհիները գրաւել կուսակցութեան մէջ: Չունինք ոչ մէկ թուրք ընկերուհի. մէկը կայ, բայց չէ հաստատուած:

Տարիքով, Երեւանի կազմակերպութիւնը տակի երիտասարդ է, քան Հայաստանի կազմակերպութիւնը: Մինչեւ 20 տարեկան ընկերները կը կազմեն Յարիւրին 13·8 Համեմատութիւն 24էն 33 տարեկանները՝ 56·1, իսկ 34—40 տարեկանները՝ 19· անկէ վեր՝ 10:

200ԷՆ 134Ը ԶՂԱԳԻԱ

Մեր պատասխանատու ընկերներու ծանրաբեռնութեան եւ հիւանդութեան տեսակէտով բժշկական տեղեկագիրը խայտառակ պատկեր կը ներկայացնէ: Պէտք է պահպանենք մեր պատասխանատու ընկերներու առողջութիւնը. այլապէս չենք կրնար առաջ տանիլ մեր յեղափոխական աշխատանքը: Երկու Յարիւր հոգիի քննութենէն յետոյ, հիւանդութեանց հետեւեալ պատկերը կը ստանանք.— Ջղագարութիւն (նէօրասթէնի) 134, արեան պակասութիւն 100, թոքերու տկարութիւն՝ 72, մալարիա՝ 84, սրտի հիւանդութիւն՝ 34: Մինչ առողջ պատասխանատու ընկերը չունինք, բոլորն ալ այս կամ այն հիւանդութեամբ վարակուած են: Այս տարի մենք զանոնք ապաքինարան ղրկեցինք բժշկուելու. բայց պէտք է ուշադրութիւն դարձնել որ աշխատանքի ընթացքին չծանրաբեռնուին: Մենք մեծ մասով մեր ընկերները ծանրաբեռնած ենք աշխատանքներով, թէեւ կան նոյնպէս ընկերներ որոնք «ասելով խօսելով են ծանրաբեռնուած, գործ անել չեն ուզում»:

ՆՈՐ ԱՐԱԲԿԻՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ինչպէս կը յիշուի, Ամերիկայի Արաբկիրցիները որոշած են 100,000 տոլար հանգանակել, Հայաստանի «Նոր Արաբկիրը» շինելու համար: Շարժման ազդանշանը տրուած է արդէն: Նիւ Եորքի Արաբկիրցիները հանդէս մը սարքեր են, որ մեծ յաջողութիւն ունեցած է: Հանգանակութիւնը բացուած յայտարարուելով, ներկաները մասնակցեր են 1000ով, 500ով, 100ով են. եւ կարճ ատենի մէջ, քառասուն հայրենակիցներու մասնակցութեամբ, գոյացեր է 4128 տոլար:

Նոր Արաբկիրը հազիւ մէկ երկու ժամ հեռու է Երեւանէն եւ կը շինուի համաձայն մասնաւոր յատակագծի մը:

ՆԿԱՐԻՉ Շ. ԱԴԱՄԵԱՆԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԻՍԸ

Ծանօթ նկարիչ Պ. Շաուլ Ադամեան կազմակերպած է նկարներու ցուցահանդէս մը, որ տեղի պիտի ունենայ Պրիւսէլի մէջ Նոյեմբեր 27—8 Դեկտեմբեր, Galerie des Artistes Français-ի սրահը, 33—35 Chaussée Dixelles:

Պիտի ցուցադրէ շուրջ 60 կտոր նկարներ, մեծ մասամբ ծովափի տեսարաններ, զորս նկարած է գլխաւորաբար անցեալ ամառուան եղանակին Սէն-Ժիլի (St. Gilles) ծովափը՝ Ատլանտեանի վրայ: Ցեսարանները առած է ուղղակի բնութեան վրայէն: Իր ոճը բնական գունագեղութեամբ օծուն՝ կը հետապնդէ բացօթեայի լուսեղէն տպաւորութիւնները, ճիւղ մը՝ որուն մէջ շատ քիչերը կրցած են յաջողիլ:

Կը յուսանք որ պելճիքայի հայ գաղութը պիտի հետաքրքրուի այս ցուցահանդէսով եւ պիտի քաջալերէ մեր տաղանդաւոր հայրենակիցը:

ՀԱՅ ԵՐԳՉՈՒՀԻՆ՝ ԱՆԹԵԼՈՎ

Ընթերցող մը կը գրէ.—

Անթելի ընդունարան ունեցողներուն համար ճշմարիտ հաճոյք մը եղաւ Նոյեմբեր 21ի Շաբաթ երեկոյ ունկնդրել Օր. Թորոսեանը, որ երգեց «Մաթէէն»ի կայանին մէջ: Օրիորդը երգեց Վէպէրի Ֆըեյշուցի Ադիեթ տ'Ամէեը, և Մոցարտի Նօս տիւ Ֆիկառօի Շէհիւպէնի երգը: Հայ երգչուհին ճշմարիտ արուեստագէտի մը բոլոր բարեմասնութիւնները ունի, ձայնը լաւ կշռուած է ու ախորժելի, եւ ոճը անթերի:

Լոնտոնէն կը գրեն մեզի.— Դըպրոցասէրի երկու պատուիրակուհիները 497 ազերլին հաւաքեցին Լոնտոնի եւ Մանչէսթրի մէջ:

*** Երգիչ Շահմուրատեան Լոնտոն եկած է, երգահանդէս մը տալու:

ՉԷՋՈՔ ԹԷ ԳՈՐԾԱԿԻՑ

Ընկեր Վ. Շուշանեան կ'արծարծէ ֆրանսական բանուորական շարժման մասնակցելու հարցը («Ցառաջ» Թիւ 45)՝ ցօդուածագիրը հարցը քննելով սկզբունքի տեսակէտէն, կը ճշդէ օտար աշխատաւորին իրաւունքը որպէս մարդ եւ որպէս բանուոր, եւ այն փոխ-յարաբերութիւնը որ գոյութիւն պէտք է ունենայ օտար եւ տեղական աշխատաւորութեան միջեւ: Իր արծարծած միտքերը կարելի է ամփոփել հետեւեալ երեք կէտերուն մէջ.— Ա.) Որ օտար աշխատաւորութիւնը իր մեկուսացումով պէտք չէ խափանէ տեղական բանուորական շարժման ընթացքը, Բ.) Որ օտար աշխատաւորութեան շահն իսկ կը պահանջէ որ իրապէս միասայ այդ շարժման, Արհեստակցական Միութիւններու միջոցաւ, Գ.) Որ պէտք չէ հանդուրժէ այն իրաւազրկութեան որ կը պարտադրուի իրեն:

Ընկերոջ բացծներուն մէջ կան իրաւացի կէտեր, բայց հայ աշխատաւորութեան, հայ ժողովուրդի շահերու տեսակէտէն, կեցած է բոլորովին սխալ գետնի վրայ: Կարելի չէ հայ աշխատաւորութիւնը քշել այս կամ այն սկզբունքին շուրջ, երբ այդ ուղղակի չի բխիր իր եւ հայ ժողովուրդի շահերէն, որոնց գիտակցութիւնը ունի ինքը՝ աշխատաւոր զանգուածը:

Հայ աշխատաւորութիւնը հակառակ իր ցիրուցան վիճակին, օտար երկնքի տակ հայրենի տան յիշատակներովը կ'ապրի: Ան աւելի կը խորհի իր հետ շիւղ մը տանիլ, իր հայրենի բոյնը շէնցնելու: Ֆրանսահայ գաղութի աշխատաւորական կեանք վարելը պէտք չէ զայն մղէ վազել տեղական սէնտիքալիսմի ստուերին ետեւէն, քանի որ չունի որոշ եւ հաստատուն վիճակ:

Արդի ընկերվարութիւնը ազգային շահերու համընթացութեան մէջ կը գտնէ աշխատաւորութեան յաղթանակը եւ մարդկային կեանքի բարելաւումը: Ճշդենք մեր շահերը եւ ստուերէն տարուած՝ չխախտենք մեր հիմքն ու խարիսխը: Հայ աշխատաւորութիւնը Ֆրանսայի մէջ ինքնամփոփ աշխատանքի նուիրուած է, եւ լաւ է որ այդպէս ալ շարունակուի: Մեր օրերուն ինչ ուղղութիւն որ կը տրուի անոր, պէտք է համաձայն ըլլայ ժողովուրդի ձգտումներուն եւ շահերուն:

Հայ աշխատաւորութիւնը պէտք է լայնօրէն կազմակերպուի, Թէ՛ եւ ցնելու համար ընդհանուր բեռը:

Վէրքերը խոր են. զգոյշ նորերու հանդէպ:

Ջաբար

ՆՈՐ ՀԱՒԱՆԱՆԴԱՆՆԵՐ

Մուսօլինի կը շարունակէ իր խիստ մաքրագործումը: Ընդդիմադիր թերթերը լռեցնելէ յետոյ, հիմա ալ որոշած է պաշտօնէ դադրեցնել բոլոր հակաֆաշիստ փրօֆէսէօրները, «որոնք կը թունաւորեն երիտասարդութեան միտքը»:

Կաթոլիկ եկեղեցականները Խորհրդարանին դէմ պոյքօթ հռչակած էին եւ նիստերուն չէին մասնակցեր առենէ մը իվեր: Անցած օր անոնցմէ երեք հոգի Խորհրդարան եկած ըլլալով, ֆաշիստները յարձակեցան անոնց վրայ եւ տփեցին: Ցաշիստ կուսակցութեան ընդհանուր քարտուղար Ցարինաչի յայտարարեց որ ընդդիմադիրները այսուհետեւ երեսփ. ժողով չպիտի ընդունուին:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՑԱՂՈՂՈՒԹԻՒՆ

Սէն Շամօնի Զարգացական Միութեան մարզասէր անդամները կազմած են մարզական խումբ մը, ուժեղացած նոր անդամներով: Ամիսը մը ի վեր կազմած են ֆութպոլի խումբ մը: Խաղացող տղաք մեծ եռանդով փարած են գործի եւ ամէն կիրակի կ'ունենան իրենց փորձախաղերը:

Զարգացական Միութեան ֆութպոլի խումբը ունի իր մարզական համազգեստը եւ կօշիկը, որոնք Հայթայթուած են խաղացողներու նիւթական զոհողութեամբ. միայն մեր աշխատաւոր տղոց դիւրութիւն տուած ըլլալու համար, Զարգացական Միութիւնը տասնըմէկ տղոց համազգեստները ամբողջովին Հայթայթած է խումբին, որու անդամները պարբերաբար պիտի վճարեն փոխարժէքը:

Ֆութպոլի խումբը իր անդրանիկ մրցումը ունեցաւ Իվիէօի մարզարանը՝ ֆրանսական Sporting Labatouar խումբին հետ: Հակառակ մեր տղոց յոռետեսութեանց՝ ուրախ ենք ըսելու որ մեր խումբը 3ի դէմ 5ով յաղթանակը շահած է:

Ֆրանսական խումբը իր պարտութիւնը փրկելու համար, դարձեալ մրցում մը կատարեց մեր դաշտը, այս կիրակի: Մեր տղաքը այս անգամ եւս յաղթութիւնը շահեցան 3ի դէմ 4 կօլով:

Մեր խումբը դասաւորուած էր հետեւեալ կերպով.— Կօլքիփըր Պարոններ՝ Ե. Քուճուրեան, պէք՝ Ս. Աբրապեան, Սէնթր հաֆ՝ Հ. Ցէր Ցորթիւնեան, այլեն բաց՝ Գ. Սարգիսեան, սէնթր՝ Գ. Պօղոսեան, ձախէն բաց՝ Մ. Փէշտիմալճեան, լէֆթէր՝ Ց. Փիլիկեան:

Պիտի սիրէինք տեսնել լման խումբով մարզանքի դաշտը աւելի կարեւոր մրցումներու մէջ: Լիա յոյս ենք որ տղոց գնահատելի եռանդն ու կամքը պիտի ապահովէ յաջողութիւնը:

Մարզասէր

Սէն Շամօն

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՓՈՒԹՊՕԼԻ ԽՈՒՄԲԵՐԸ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ֆութպոլի երեք խումբերը, որոնք իրենց շարունակական յաջող մրցումներով բաւական լայն տեղ մը գրաւած են մարզական կեանքի մէջ, ցաւալի է ըսել որ ներկայիս փոխանակ յառաջդիմելու, կը նահանջեն անկազմակերպութեան երեսէն:

«Ցառաջ»ի 22 Նոյեմբերի մարզական բաժնէն տեղեկացայ թէ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի երեք խումբերը երեք շաբաթուան հանգիստ մը վերջ նոր թափով մրցելու պիտի ելլեն: Ինչո՞ւ երեք շաբաթուայ հանգիստ կը տրուի խումբերուն. արդեօք ձմրան անձրեւոտ եւ ձիւնոտ օրերո՞ւն կը սպասուի: Երբ տղաքը երեք շաբաթ կը զրկուին ֆութպոլի խաղ՝ ինչ որ իրենց կիրակնօրեայ զբաղումն է, անոնք սոխպուած կ'ըլլան տարբեր հաճոյքներու հետեւ իյնալու: Եւ արդէն մեր ֆութպոլիստներէն շատերը չեն երեւիր: Այսպէս Հ. Մ. Ը. Մ.Ի երրորդ խումբի տղաքը ցրուած են, որվհետեւ եղանակը ոկսելէն ի վեր ոչ մէկ մրցում կատարած են:

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ֆութպոլի Ա. խումբը որ պիտի մրցէր S. A. Nord Estի հետ, տեղի չէ ունեցած խումբին կարեւոր անդամներուն հրաւէր ղրկուած չըլլալով:

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի Գ. խումբը իր առաջին անգամուան բախտին արժանացած է: Հաւաքավէրը միայն չորս խաղացողներ գտնուելուն, մրցումը տեղի չէ. ունեցած, միայն երկրորդ խումբն է որ իր ամբողջական կազմով յաղթած է U. S. Argenteuilի, 2ի դէմ 9 կօլով:

Ինչպէս կը տեսնուի, եթէ այս անկազմակերպ վիճակը շարունակուի, Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ֆութպոլի խումբերը չպիտի կարենան ոչ մէկ յառաջդիմութիւն ունենալ: Հ. Մ. Ը. Մ.Ի վարիչներուն լուրջ նկատումն կը յանձնեմ այդ պարագան:

Գ. Գասապեան

ՓՈՒԹԱՑԷՔ ՓՈԽԵԼ

ՁԵՐ ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐԸ

Ինքնութեան թուղթերու փոփոխութեան պայմանաժամը կը լրանայ Դեկտեմբերի վերջը: Այս առթիւ անգամ մը եւս կը յիշեցնենք մեր ընթերցողներուն որ 1917էն մինչեւ 31 Դեկտ. 1924 տրուած ինքնութեան թուղթերը պէտք է նորոգուին փարիզ՝ հետեւեալ վայրերուն մէջ.—

Առաջին, երկրորդ եւ երրորդ թաղամասերուն (Arrondissement) *մէջ բնակողներունը՝* 10, rue du Quatre-Septembre.

Չորրորդ եւ Ցանկերկուերորդ թաղամասերունը՝ Չորրորդի Թաղապետական շէնքին մէջ՝ Place Baudoyer.

Հինգերորդ, վեցերորդ, տասնըրեքերորդ եւ տասնըչորրորդ թաղամասերունը՝ 29, rue de l'Estrapade.

Եօթերորդ եւ տասնըհինգերորդ թաղամասերունը՝ Եօթերորդի Թաղապետական շէնքին մէջ, 116, rue de Grenelle.

Ութերորդ եւ տասնըվեցերորդ թաղամասերունը՝ 19, rue d'Anjou.

Իններորդ եւ տասնեւութերորդ թաղամասերունը՝ 45, rue Taitbout.

Ցանկերորդ եւ տասնեւիններորդ թաղամասերունը՝ 32, rue Bondy.

Ցանըմէկերորդ եւ քսաներորդ թաղամասերունը՝ Քսաներորդի Թաղապետական շէնքին մէջ, Place Gambetta.

Ցանեւեօթերորդ թաղամասինը՝ 163, Boulevard Pereire.

յեղափոխական կազմակերպութեանց ղեկավարներուն հետ։ Ասոնք են որ, կը վարեն ամբողջ սուրիահայն տնտեսամբութիւնը եւ ամէն կողմ հակաճրանասա՛ն փրոփականտ կը մղեն։ Պ. տը Ժուվընել պիտի աշխատի լեզու գտնել այդ կազմակերպութեանց հետ։

*** Պաշարման վիճակ հրատարակուեցաւ Դամասկոսի եւ շրջականերուն մէջ, աւազակախումբերու գործունէութիւնը սաստկացած ըլլալով։

ԻԼԱՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ ՄԸ

Տեղական թերթ մը կը գրէ թէ Գերմանիոյ մէկ քաղաքին մէջ միջիսլամական ժողով մը գումարուած է, որուն մասնակցած են Պասրի պէյ (Ապտիւլ Քէրիմի արտաքին յարաբերութեանց պետը, - Տոքթ. Մակտի (անդամ հնդկական Դաշնակցութեան), Զիվէր պէյ (նախագահ Գոնիայի «Իսլամութեան Ապագայ»ին), Սուրիացի Ապտիւրրահման պէյ, Եգիպտացի գործիչ Ումրան Ապտէլ Ազիզ, Սուրիոյ երեւելիներէն Շէքիպ Արսլան պէյ (նախկին օսմ. երեսփոխան), Շիւքրի Գուվէթլի, Նամի եւ Սաւրէտտին պէյեր (անդամ Պերլինի միջիսլամական կոմիտէի)։ Համաժողովին օրակարգի հարցերն էին Մարոքի եւ Սուրիոյ խնդիրները։ Տրուած են հետեւեալ որոշումները.— Քաջալերել Սուրիոյ եւ Փոքր Ասիոյ արաբ հողամասերուն մէջ ազգայնական շարժումը եւ ուժ տալ անոր, իսլամ երկիրներու մէջ ցոյցեր կազմակերպել հոգատար պետութեանց դէմ, Դեկտեմբերի սկիզբը արաբական շարժումը աւելի ընդլայնել եւ աստիճանել, ջանալով ընդհանուր ապստամբութիւն առաջ բերել, մեծ հանգանակութեան մը ձեռնարկել իսլամ երկիրներու մէջ։

100 հոգի խեղդուած՝ ողողումներէն

Հեղեղանման անձրեւներու հետեւանքով, ողողումներ պատահեցան առջի օր Իլիսոսի մէջ, Ալճէնքէն քանի մը մղոն դէպի հարաւ։ 120 բնակարաններ քշուած եւ առնուազն հարիւր հոգի խեղդուած են։ Գետերու թումբերը խորտակուած են։ Վնասը անհաշուելի է։ Փողոցները ջուրերու մէջ թաղուած են եւ երթեւեկը դադրած։ Քանի մը բնակարաններ ուր փախստականները ապաստաներ էին հեղեղի առեն, նմանապէս քշուեցան քանի մը ժամուան մէջ։

Նոր հեռագրի մը համաձայն, ողողումներուն եւ փլուզումներուն հետեւանքով, երեւան ելեր են չորս մոմիաներ եւ երեսուն հին դամբարաններ, որոնք զարդարուած եւ լեցուն են թանկագին առարկաներով, անօթներով եւն.։ Տակաւին կարելի չէ եղած ճշդել թէ ո՛ր դարուն կը պատկանին։

Կարմիր հիւրերը կը դասապարտուին

Ձորեքշաբթի օր Լոնտոնի մէջ երջացաւ տասերկու պոլշեւիկ վարիչներու դատավարութիւնը։ Երեւան եկաւ որ ամբաստանեալները փորձեր էին ըմբոստացնել անգլիական բանակը, բայց կարելի չեղաւ հաստատել թէ դրամ ստացած են Մոսկուայէն։ Ամբաստանեալները, որոնք կարմիր վարդեր դրած էին իրենց լամբակին վրայ, նախապէս դատապարտուած էին 12 ամիս բանտարկութեան, ամէնէն թեթեւ տեսակէն։ Բոլորին հրաւէր եղաւ որ իրենց կապերը խզեն համայնավար կուսակցութեան հետ, բայց անոնք մերժեցին, եւ հինգը սէկ տարի, մէւնները վեց ամիս բանտարկութեան դատապարտուեցան։

Թրխական դրամներ՝ կեղծուած

Պոլսոյ վերջին թղթադրերով հասած թուրք թերթերը կը գրեն թէ 10, 25 եւ 50 ոսկիանոց թրքական կեղծ դրամներ գտնուեր են, որոնք Ամասիոյ կը ղրկուէին։ Մեղադրը ուշադրութեան յանձնուած էր Հոդոսի հիւպատոսին կողմէ։ Եղած դիմումին վրայ, իտալական կառավարութիւնը ձերբակալեց չորս Յոյներ որոնք յաճախ կ'երթեւեկէին Ամասիոյ եւ Հոդոսի միջեւ։ Հաստատուած է թէ ասոնցմէ Սակա առեւտրական գործառնութիւններ կը կատարէր Ամասիոյ հետ եւ կեղծ թղթադրամով կը վճարէր փոխարժէքը։ Պուլկարիոյ Պոլիս անցած կարգ մը վաճառականներու ձեռքն ալ կեղծ դրամներ գտնուած են։ Եւ որովհետեւ առանց Հայու տերեւ չի շարժիր, թուրք թերթերը կը փութան Հայերու անունն ալ խառնել այս գործին, գոնէ Պուլկարիոյ մէջ...։

Թերթերը կ'աւելցնեն թէ Ռուսիոյ մէջ ալ կեղծ դրամ կը պատրաստուի։

Յոյներն ալ կը պատրաստուին

Պոլսոյ թուրք թերթերը ցնծութեամբ կը հաղորդեն թէ Պոլսոյ Յոյներն ալ, 22 երեւելիներու նախաձեռնութեամբ ժողով պիտի գումարեն, Լօզանի դաշնագրին փոքրամասնութեանց իրաւունքները մերժելու համար։ Ժողովը տեղի կ'ունենայ այսօր։

Թրխական հիւպատոսարան(ներ) կոչը

Բ. էջը հրատարակած ենք մեր տեսակցութիւնը՝ թուրք հիւպատոսին հետ։

Աւելորդ չենք համարեր նորնութեամբ հրատարակել նաեւ ֆրանսերէն բնագիրը այն ա դէն, որ փա՛ցուած է հիւպատոսարանի պատերուն վրայ, երկու տեղ։ Ինչպէս պիտի տեսնուի, այս ազդին բովանդակութիւնը եւ հիւպատոսին այտարարութիւնը հիմնովին հակասական են.—

AVIS

Les ressortisants turcs ayant quitté la Turquie:

a) Avant les hostilités,

b) Sans passeport,

c) Munis de passeports étrangers,

et désirant régulariser leur situation, sont informés qu'ils doivent faire leur déclaration par l'intermédiaire de ce Consulat qui leur délivrera les formules nécessaires. Ces demandes seront acccptées jusqu'au 31 Dec. 1925.

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Մէքքէի մէջ անառակութիւնը զարհուրելի չափերու հասած ըլլալով, Սուլթան Իպնը Սուուտ հրամայած է մեղաւորները քարկոծելով սպաննել, համաձայն զարաւոր օրէնքի։ Այս իմաստով յայտարարութիւն մը հանուած է։

ՅԱՌԱՋԴԻՄԱՍԷՐ
ԵՐԿՍԵՌ ՄԻՈՒԹԻՒՆ — ՄԱՐՍԷՅԼ

ՀԱՇՈՒԵՑՈՑ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻՆ
1925 ՅՈՒԼԻՍ 10 — 22 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

I— 29 ՕԳՈՍՏՈՍ 1925Ի
ԲԱՑՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍԻՆ

Ա. ՏՈՄՍԵՐՈՒ ՀԱՇԻՒ.— Օգոստոս 17ին, տպագրուած 50 պատուոյ տոմս 10 ֆրանքէն 500 ֆր.։ 100 Ա. կարգի 4 ֆրանքէն 400 ֆրք.։ 300 Բ. կարգի 2,50 ֆրք.էն 750 ֆրք.։ Գումար՝ 1650 ֆրք.։

Ծ Ա Խ Ո Ի Ա Ծ.— 10 պատուոյ տոմս 10 ֆրք.էն 100 ֆրք.։ 69 Ա. կարգի 4 ֆրք.էն 276 ֆրք.։ 193 Բ. կարգի 2,50 ֆրք.էն 482,50 ֆրք.։ Նուիրուած 4 պատուոյ տոմս 10 ֆրք.էն 40 ֆրք.։ Առկախ մնացած 5 պատուոյ տոմս 10 ֆրանքէն 50 ֆրք.։ Մնացած 1 Ա. կարգի 4 ֆրնք.։ Չծախուած եւ այժմ Աստենապետ՝ Պ. Սիմիթեանի քով գտնուող 31 պատուոյ տոմս 10 ֆրանքէն 310 ֆրք.։ 30 Ա. կարգի տոմս 4 ֆրանքէն 120 ֆրք.։ 107 Բ. կարգի տոմս 2,50 ֆրանքէն 267,50 ֆրք.։ Գումար՝ 1650 ֆր.։

Բ. ՇԱՀ ԿԱՄ ՎՆԱՍ.— Օգոստոս 19էն 29 ծախուած տոմսակներէն 858,50 ֆրանք։ Պ. Ա. Թիւրապեանէն նուիրատուութիւն 50 ֆրք.։ Թեւերու ժապաւէններու վաճառումէն 6,75 ֆրանք։Գումար՝ 915,25 ֆրանք։

ԾԱԽՍՈՒԱԾ.— Թատերասրահի վարձք 230 ֆրանք։ Դաշնակի 20 ֆրանք։ Տպագրութիւն (յայտարարութիւն, յայտագիր, տոմսեր) 85 ֆրանք։ Տուրք, տոմսերուն (100ին 20) 107,55 ֆրանք։ Զանազան ծախքեր 122,75 ֆրանք։ Զուտ շահ 349,95 ֆրանք։ Գումար՝ 915,25 ֆրանք։

II ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԱՏԻՒ

ՄՈՒՏՔ.— Յուլիս 10, «Հայաստան» Կրթասիրաց Միութենէն մնացած եւ իր անդամներուն կողմէ Միութեանս փոխանցուած 245,50 ֆրանք։ Օգոստոս 8էն 31, Օգոստոսի անդամավճարներէն 48 ֆրք.։ Հանդէսէն գոյացած զուտ շահ 349,95 ֆրանք։ Գումար՝ 643,45 ֆրանք։

ԵԼՔ.— Յուլիս 10, Միութեան կնիքի համար 10 ֆրք.։ Թուղթ, պահարան, տետրակներ 32,60։ Տպագրութիւն թուղթերու և պահարաններու 15 ֆրք.։ «Հայաստան Միութեան» վիճակահանութեան համար գծագրուած պատկերի համար 30 ֆրք.։ Ժողով եւ փորձերու համար սրահի վարձք 43,10 ֆրք.։ «Հայ Սիրտ»ի մէջ հնորհակալութեան յայտարարութիւն 10 ֆրք.։ Փոստ 10 ֆրք.։

Հոկտեմբեր 22 պատրաստ դրամ 492,75։ Գումար՝ 643,45 ֆրք.։

Հոկտ. 22ին Միութիւնը իր կազմակերպութիւնը լրացուցած եւ վաւերացուած է ֆրանսական կառավարութենէն եւ Հայ Ազգային Միութենէն իր Մայր Դիւանի եւ Վարչութեան հետեւեալ կազմով՝

Մայր Դիւան.— Նախագահ՝ Պ. Գեղամ Աբգօհան, Փոխ-նախագահ՝ Պ. Յարութիւն Զարացեան։

Վարչութիւն.— Աստենապետ՝ Պ. Սահակ Մելտոնեան, Աստենադպիր՝ Պ. Բարսեղակ Սիմիթեան, Գանձապահ՝ Օր. Թագուհի Սիմիթեան։

Խորհրդատու անդամներ.— Օր. Աննիկ Ալթունեան, Օր. Հայկուհի Պօյաճեան, Պ. Հայկ Եսայեան, Պ. Արսէն Անթիքաճեան։

Ց. Գ.— Միութիւնը իր վաւերացումը պիտի ստանէ Դեկտ. 25ի Շաբաթ գիշեր Salon St. Jacquesի մէջ փայլուն երեկոյթ-պարահանդէսով մը, որ պիտի տեւէ մինչեւ լոյս։

(Կնիք)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՐՁՈՒԹԵԱՆԻ ՑԻՒՂԱՑԱԿԻՆ

Ողբացեալ ընկեր Իշխան Արղութեանի մահուան քառասունքին առթիւ, կիրակի օր Հոգեհանգիստ տեղի կ'ունենայ եկեղեցին, պատարագէն յետոյ, ժամը 11ին։

Հ. Ց. Դ. Փարիզի քաղաքային կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ փարիզի եւ արուարձաններու բոլոր խումբերը այս գիշեր ժամը 8ուկէսին rue du Vieux Colombier. Օրակարգ՝ ընտրութիւն Շրջանային կոմիտէի։

Հ. Ց. Դ. ԽԱԺԱԿ խումբին անդամ անդամուհիները ժողովի կը հրաւիրուին վաղը՝ շաբաթ 28 Նոյ. 13 rue de Londre

ԱՒՆՈՒԿ ԻԼԼԻՆՈՅԻ Հայ Լաթարանական Միութեան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ կիրակի 29 Նոյ. ցերեկէ վերջ ժամը 2ին Café Beckի վերնայարկը (կայարանի հրապարակը)։ Ամէն Հայ անհատ ազատ է ներկայ ըլլալու։

ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հայաստանի կարմիր խաչի միացեալ անդամանդամուհիները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի Նոյեմբեր 29ին, ժամը ճիշտ 2ին, պար քանալի սրահը։

ԲԱՐՁՐ ՀԱՑԳԻ Հայրենակցական միութեան երեկոյթը տեղի կ'ունենայ վաղը, շաբաթ, ժամը 9ին. յայտագիրը կը պարունակէ բանախօսութիւն, մեներգ, խմբերգ, արտասանութիւն, անակնկալներ. պարերը պիտի տեւեն կէս գիշերէն մինչեւ լոյս 120, Bld. de Belleville։

ԹԻԻՂԿ Ընթերցատեան կը հրաւիրէ ընկեր Բարսեղ Կանգունեանէ շուտով տեսնել վինքը, 191 rue du Temple։

ՍԱԿԱՐԱՆ
26 Նոյեմբեր 1925

ԴՐԱՄՆԵՐ		Ֆր.	
Սթերլին,	L. St.	126	70
Տոլար,	Dollar	26	15
Մարք (ոսկի)	Mark	6	—
Թրքական Թղթ.	L. Trq.	13	50
Թրք. ոսկի	» or	97	—
Մէճիտիէ	Médjidié	9	—
Լէվա 100 հատ	Léva	17	—
Տրախմի »	Drachme	31	—
Լիր » »	Lire	106	—
Պելճ. ֆրանք »	Frc. Belge	117	—
Ջուից. »	Frc. Suisse	500	—
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)	127	—
ԱՐԾԵԹՈՒՂԹԵՐ			
Եգ. Քր. Ֆոնսիէ I	Cr. Foncier Eg.	1720	—
» II	»	1400	—
» III	»	1375	—
Ռումելի երկաթղ.	Lots turcs	117	—

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette

ԲԺԻՇԿԱԿԱՆ
ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis եւ Réaumur)
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
Ջերմամիզութեան, ֆրանկախտի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց։
Քիմիական տարրալուծումներ
Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, կիրակի՝ 9—12։
Ժողովրդական գիներ

Le Gérant : H. TEURNIER

Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette, Paris(10e)

ԻՆՔՆՈՒՍՈՒԹԻՒՆ
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ
Մ. Ս. ԴԱՒԻԹ-ԲԷկի
ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ-ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
— ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԲԱՌԵՐ
եւ ԱՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Հրատարակիչ՝ Ց. Բ. ԹԻՒՐԱՊԵԱՆ
ԳԻՆ 10 ՖՐԱՆՔ
ՓՕՍԹԻ ԾԱԽՔՈՎ 11 ՖՐ.
Ստանալու համար դիմել
«ԱՐՁԱԳԱՆԳ ՓԱՐԻԶԻ»ի ԳՐԱՏՈՒՆԸ
227, Boulevard Raspail, Paris

ԼՈՅՏ ՏԵՍԱԻ
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ
ԶՐՈՒՅՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ
Ուղղեցոյց առօրեայ խօսակցութեան Օրինակներով եւ պիտանի բառերով
ԳԻՆ 75 ՍԵՆԹ
Կ'արժէ որ Ֆրանսա բնակող ամէն հայ զրպանը հատ մը ունենայ անկէ։
ԴԻՄԵԼ՝
H. Mamasian՝ Massis Book Store
137 1/2 East 27th st
New-York City U. S. A.

ԲԱՑՕՒՄ
ՀԱՅԿ. ՆՈՐ ՃԱՇԱՐԱՆ
15, rue Traversière, 15
Billancourt, ՌԸՆՕՒ մօտ
Արեւելեան եւ եւրոպական
Ճամեղ կերակուրներ
Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն
ԳԻՆԵՐԸ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ
ՓՈՐՁԵՑԻՔ ԵՒ ԴՈՂ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ
Նոյն հասցէին դիմել
«ԵՕՂՈՒՐԴ ԱՆԹՈՒԱՆ»
Մածուններուն համար

ՏՕՔԹՕՐ
Յ. ՏԷՐ_ԴԱՒԹԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ԱՋՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ ԻՆՆԵՐՈՒ
120, Boulevard de Grenelle
Métro La-Motte Picquet.
Tél. Invalides 31-48
Կ'ընդունի ամէն օր 4—6
երեք., Չինգ. եւ շաբաթ 12—1
կիրակի օրերը 10—12
իսկ Բ., Չորեք. եւ Ուրբաթ 6—8
22, rue Nationale Billancourt

ԹԱՏԵՐ. ՔՐԻՔՋԱԼԻՒ ԵՐԵԿՈՅԹ
Վաղը Շաբաթ գիշեր ժամը 9ին
Մեծ պատրաստութեամբ կը նկարագրի ՊԵՆԼԵՒԱՆԻ
ՀՕԳԱ ՆԱՒՐԷՏՏԻՆ
CONSERVATOIRE MAUBEL
ԹԱՏԵՐԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ
2-4-6-8 Rue de l'Orient
Métro: Blanche
Ուսաջին անգամ փարիզի բեմի վրայ պէնլեանի թատերախմբի յատնի քոմիք Պր. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ պիտի խաղայ Նաբրէտտին Հօճայի դերը
ՏԵՂԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐԸ.— Լոժ իրաքանչիւր տեղ 20, ֆոթէօյ 10, Պալքոն 7·50 եւ 5, Բ. Պալքոն 3·50 ֆր.։ Ցոմսերը կը ծախուին բոլոր Հայկ. ճաշարաններու մէջ։

Կ'ուզե՞ք
Ձեր պահանջին և ճաշակին գոհացում տուող փորձուած դերձակ մը ունենալ դիմեցէք՝
Կ. Պ. ԵՐԱՆԵԱՆԻ
106, Ռիշըլիէօ փողոց
(Métro : Bourse)

ՅԱՌԱՋ

Խմբագիր ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
որուն անունին պէտք է ուղղել դրամական ամէն առաքում:

"HARATCH,,
JOURNAL ARMÉNIEN PARAISSANT TROIS FOIS PAR SEMAINE
Directeur-Propriétaire : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration / Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն — 208 bis, Rue Lafayette PARIS (10e).
Հեռաձայն՝ Nord 57-82

ԲԱԺԱՆԵՈՐԴԻՆ	Եռամսեայ	Վեցամսեայ	Տարեկան
Ֆրանսա և գաղութներ	16 ֆր.	35 ֆր.	65 ֆր.
Անգլիա և »	—	10 շ.	20 շ.
Ամերիկա	—	3 ա.	5 ա.
Ուրիշ երկիրներ	—	50 ֆր.	90 ֆր.

Հասցէի փոփոխութեան համար 1 ֆր. վճարել անհրաժեշտ է:

ԿԻՐԱԿԻ
29
ՆՈԵՄԲԵՐ
1925

29 NOVEMBRE 1925

On reçoit des annonces en français et en arménien.

Ա. ՏԱՐԻ Թիւ 52 — Կը հրատարակուի ԿԻՐԱԿԻ, ՇԱԲԱԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ — ԳԻՆ 40 ՍԱՆԴԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՏՕՆԵՑԷՔ, ԲԱՅՑ ՄԻ ԽԵՂԱԹԻՒՐԷՔ

Տարրական պարկեշտութեան հրաւէր մըն է որ կ'ուղղենք մեր կարմրուկ եղբայրներուն, Նոյեմբեր 29ի տարեդարձին առթիւ.

— Տօնեցէք, բայց մի խեղաթիւրէք:

Հաղար ճուաք, բիւր սաղմոսերգութիւն կատարէք, չէք կրնար «ժողովրդական հարազատ տօն» դարձնել Հայաստանի անկախութեան խորտակման քաջագործութիւնը: Բարի եղէք, պարկեշտ եղէք, եւ ամէն բան կոչեցէք իր անունով:

1920 Նոյեմբեր 29ը փոխանցման շրջան մըն է, վարչական փոփոխութիւն մըն է. ուրիշ ոչինչ: Այդ օրը չէր որ «արեւը ծագեցաւ Հայոց երկրի վրայ»: Սո՛ւտ կը խօսիք: Ան ծագած էր 1918 Մայիսին, շնորհիւ անհնարին զոհողութեանց, արիւնալի, անպատմելի երկունքով մը. այո՛, սովի եւ տառապանքի մէջ — չէ՞ որ պատերազմ էր — եւ իր վերջնական, հաստատուն ձեւը չառած, խաւարեցաւ, շնորհիւ ձեր դաւերուն: Այս մասին ոչ մէկ խօսք: Պատմութիւնը կայ եւ կը մնայ, եւ պոլշեւիկեան «շանթած»ները անդօր են զայն ձեր ուզած կաղապարին վերածելու: Դուք եկաք ուրի՛շ ուղղութեամբ շարունակելու հիմնադրուած գործը, օգտուելով ճակատագրական պահէ մը: Դուք եկաք խառնակելու եւ քանդելու, խտրութիւն չդնելով միջոցներուն մէջ. եւ որովհետեւ դէպքերը նպաստաւոր էին, որովհետեւ բարեկամ թէ թշնամի, դրամատէր-աշխարհակալ թէ «պրոլետարական դիկտատուրա», կարմիր-կոտուց յեղափոխական թէ արիւնկզակ ջարդարար, — բոլորը ձեռք ձեռքի տուեր էին, յաջողեցաք «կարմիր դրօշակը հակադրել եռագոյնին», եւ պարտադրել ձեր իշխանութիւնը: Պարծելալու բան չկայ այստեղ, այլ կարմրելու, արտասուելու: Ձեր տեղը ուրիշներ, ուրի՛շ ազգի կոմունիստներ, մոխիր պիտի ցանէին իրենց գլխուն, փոխանակ մնամէջ եւ, անպատկառ յոխորտանքներ արձակելու աղ ու ձախ, եւ «տէմեթան» կարդալու լռութեան, խոհեմութեան դատապարտուած ժողովուրդի մը գլխուն:

Եւ շատ ալ մի՛ ուռեցնէք ձեր բերած «բարիքները»: Ատոնց ամէնէն մեծը, խաղաղութիւնը, ի՜նչն ի՜ն եկած էր, քանի որ Հայաստանը չախչախուած էր — ձե՛ր ալ գործօն աջակցութեամբ — եւ Թշնամին ստացած էր իր բոլոր ուզածը, զինուորական պարտութեամբ եւ ձե՛ր իսկ անպատիւ նահանջով: Կ'ընդունինք. շատ սխալներ գործեցին օրուան վարիչները, ունեցան միամտութիւններ եւ անխոհեմութիւններ. բայց այդ բոլոր մեղքերը երէ՛ բաղդատութեան դրուին ձեր դիւային խաղերուն ու դաւերուն հետ, եղրակացութիւնը ձեզի դէ՛մ է, ոչ թէ ի՜նչպա՜տ: Ալեքսանդրապոլի դաշնագրին վրայ կարսի խայտառակութիւնն ալ աւելցնելէ յետոյ, իբրեւ թագ ու պսակ, շատ մը արդար իրաւունքներէ հրաժարելէ եւ հարեւաններուն ախորժակները յագեցնելէ յետոյ, կը մնար ձեզի ձգուած պարտէզին մէջ ամիսփսիլ եւ աշխատիլ, մեծերուն առջեւ բարեւի կենալ եւ վերքերը դարմանել: Ուրիշ ի՞նչ գըլաղում պիտի ունենար իշխանութիւն մը որ հրամանի տակ է, որ ոչ արտաքին քաղաքականութիւն ունի, ոչ հողի եւ սահմանի խնդիր, ոչ ալ քաղաքական մտահոգութիւններ: Կծկուած ձեր պատեանին մէջ, դուք սուտ խենդ ձեւացաք հարիւր հազարաւոր հայրենադուրկ հայրենակիցներու տառապանքին հանդէպ: Ամէ՛նուն, ամէ՛նուն յայտարարեցիք թէ «Դաշնակ»ները Թրքական գիւղեր քանդած, կոտորած են Հայաստանի մէջ, բայց ձեր «եղբայրական» զգացումները Թոյլ չտուին ակնարկ մը նետել սահմանէն անդին կատարուած անլուր գազանութեանց եւ անսահման աւերակներուն վրայ. այն աստիճան որ, ոչ միայն Երեւանի մէջ արգիլուած է Ապրիլ 11ը, այլ եւ ձեր շոշորթները ամէն տարի «յեղափոխական» գործ կը համարեն գարշելի Թուրքիկներ ցրուել եւ խանգարել ամբողջ ժողովուրդի մը սուգի օրը այստեղ, արտասահմանի մէջ: Ձեզի համար «փոխադարձ զգացնաբա՜ոյ կոտորածներ» են հայաջինջ սարսափները. եւ նուիրական դատ՝ Մուսուլի, Մարոքի կամ Սուրիոյ պարպումը, որուն համար ցոյցեր ալ կազմակերպել կուտաք Երեւանի մէջ, մօլլաներու առաջնորդութեամբ: Ձեր գլխուն վրայ տեղ ունիք Պէօյիւք Վէտիի փախստական Թուրքերուն համար, բայց հազար կը մաղէք ու կը սակարկէք, ներս առնելու համար բուն Թափառականները, անհող եւ անտէր...:

Տօնեցէք, ցնծացէք, բայց մի խեղաթիւրէք. եւ յուսաբեկ ժողովուրդի մը հետաքրքրութիւնը, հայրենիքի կարօտը մի շփոթէք ժողովրդական տօնի հետ:

Քարը սրտին վրայ, այդ ժողովուրդը նայուածքը ունի որ ե՛ւ ծաղր է ե՛ւ արգահատանք.

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

"ԴԵՐՁԱՆԻ ՊԷՍ...,,

Մարսիլիոյ «Հայ Սիրտ»ը (չեզոք) (72 Նոյ.) նկարագրելով Նոյ. 29ի «տօնակատարութիւնը», կը գրէ.

«1920 Նոյեմբեր 29ին էր որ հայ զօրքերը պարտուած տաճիկ բանակէն եւ պոլշեւիկեան ճնշումներէն, Հայաստանը ինկաւ Սովիէտներու ձեռք. ահա այդ թուականն է որ այս տարի մեծ «շուք»ով կը տօնուի արտասահմանի հայ միջազգայնականները: Շաբաթ երեկոյ հերթը Մարսէյլի կարմիրներուն էր. հանդէսը բացուեցաւ, շարունակուեցաւ ու գոցուեցաւ «միջազգայնական» քայլերգով իբր չափահնչ հայութեան. շար ի շար բեմ ելան խօսելու, անպայման ողջունելու մարմաջէն բռնուած «հեռուոր»ներ, նոյն իսկ Ֆրանսացի մը. արդէն ամբողջ հանդիսականներն ալ խօսելու ախտէն բռնուած էին. սրահը Թոհուբոհի մէջ, քրքիջի մէջ կ'եռեփէր. չգիտենք զոհունակութեա՞ն թէ հեգնանքի արցունք պէտք է հատնարիլ: Բուն բանախօսն էր Տօքթ. Պաղտասարեան, որ կարմիր շեշտերով կ'աւելցնէր Թափը իր կարմիր խօսքերուն ոռնք մուրճի ու մանգաղի արիւնոտ հարուածներ կը տեղային աջ ու ձախ ամէն անոնց դէմ որոնք բանուոր կամ դիւղացի ըլլալու աստուածային շնորհքը չեն ունեցած. իր բերնէն իմացանք սա մեծ պատգամը Թէ բոլոր հերձուածողներ, այսինքն՝ ոչ-քոմիւնիստները, կարմիր արհեստաւորներու ձեռքով պէտք է դերձանի պէս մանուին ու ասեղի ծակէն անցուելով մտցուին Հայաստան:

Վա՜յ մեր դլխուն...:»

Խորհրդածութիւնները աւելորդ են:

ԼՔԵԱԼ ԳՕՅՔԵ՞ՈՒ ԱԻԱՐԸ

Գրած էինք Թէ Պոլսոյ մէջ նոր կալուածահատոր սկսած է եւ կառավարութիւնը որոշած է փոխել օսմանեան կայսրութեան օրով տրուած բոլոր կալուածական մուրհակները (Թափու սէնէտի), նոր մուրհակներուն եւ արձանագրութեան տոմարներուն մէջ կալուածատէրերուն նկարը պիտի փակցուի:Ժողովուրդին դիւրութեան համար մուրհակներու փոփոխութիւնը պիտի կատարեն Մուխթարներն ու կալուածահատորի վարչութեան պաշտօնեաները:

Կառավարութիւնը որոշած է նաեւ ապահովագրել այն բոլոր արժէքաւոր լքեալ գոյքերը, որոնք մահմետական ծախու կը հանուին:

ՌՈՒՍԻՈՅ ԲՆԱԿՉՈՒԹԵԱՆ ԱՃՈՒՄԸ

1924ի ընթացքին Ռուսիոյ մէջ ծնունդներու Թիւը եղած է 10,000 բնակիչի համար 390, իսկ մահերու Թիւը՝ 212, որով բնակչութեան տարեկան աճումն է 10,000ի համար 178, այսինքն ամբողջ խորհրդային միութեան համար մէկուկէս միլիոն:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՖՐԱՆՍԱ ԳԱԼ ՈՒԶՈՂ ՀԱՅԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ֆրանսա գալ ուզող Հայերը ցարդ պէտք ունէին Փարիզի արտաքին եւ ներքին նախարարութիւններէն մասնաւոր արտօնութեան մինչ որ երկու երեք ամիս յապաղման կ'ենթարկէր իրենց ճամբորդութիւնը:

Կ'իմանանք Թէ Գաղթ. Յանձնաժողովի կրկնակի դիմումներուն վրայ, այս անգամ պատկանեալ նախարարութենէն յայտարարուած է Թէ, բոլոր Ֆրանսական հիւպատոսարաններու հրահանգ գացած է վերջերս, Ֆրանսա գալ ուզող Հայերու համար այլ եւս կեդրոնէն արտօնութիւն չպահանջել, այլ տեղին վրայ քննութիւն մը կատարել յետոյ, տալ պէտք եղած վիզէն:

Այս հրահանգը կը պատկանի, առեւտրական նպաստակներով, կամ առժամապար իրենց ազգականներուն մօտ եկող անձերու: Ֆրանսա մնալու եւ աշխատելու համար եկողները առաջուան պէս պարտաւոր են Աշխատանքի նախախարարութեան հետ մասնաւոր յանձնառութիւր ստորագրել եւ արտօնութիւն ստանալ:

ՍՈՒՐԻՈՅ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Կռիւները կը շարունակուին Սուրիո զանազան կողմերը: Տիւրզիները այս անգամ ալ յարձակեցան Հոմսի երկաթուղագծին վրայ, սակայն ետ մղուեցան: Լիբանանի հարաւակողմը Տիւրզիները իրենց վերջին պարտութենէն ընկճուած չեն երեւիր եւ կրկին կը համախմբուին Հասպէյայի շուրջ: Քօսէ րի մէջ երեք Ֆրանսացիներ սպանուեցան երեք աւազակներու կողմէ, որոնք մօտակայ լեռները փախան: Տիւրզիները ամբողջովին Թալանած են Մէրճայունը: Ռաշայայի կռիւներուն ատեն Տիւրզիները ռազմաղաշտին վրայ Թողած են 300 հոգի:

Պ. ՊՈՒԻԱՆ ԿԸ ԿԱԶՄԷ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ

Ընկերվարականները մերժած ըլլալով իրենց մասնակցութիւնը, Պ. Էրիօ եւս չկրցաւ կազմել նոր դահլիճը, որով հանրապետութեան նախագահը կրկին Պ. Պուիանի յանձնեց այդ պաշտօնը:

Պ. Պուիան, որ եօթը անգամ վարչապետ եւ տասը անգամ նախարար եղած է, կրցաւ կարճ ժամանակի մէջ կազմել նախարարութիւն մը, որուն կը մասնակցին քաղաքական բոլոր հոսանքները, բացի ընկերվարականներէ և համայնավարներէ: Նոր նախարարները երէկ ներկայացան հանրապետութեան նախագահին: Շատ դժուար եղաւ գտնել ելմտական նախարար մը. ի վերջոյ այդ պաշտօնը ստանձնեց մեծահարուստ Պ. Լուշէօր: Դահլիճին կ'անդամակցին քրդհանրապետ չափաւոր եւ ձախակողմեան տարրեր:

Զախակողմեաններու Միութիւնը (Քարթել) գոյութիւն չունի այլ եւս: Ընկերվարականները ելմտական վիճակը բարւոքելու համար իրենց յատուկ ծրագիրը ունին, որով նոր դահլիճին հանդէպ ընդդիմադիրի դերը պիտի բռնեն:

Դադարեալները կը գործեն

Քիւրտիստանի ապստամբութի՛ւնը դեռ չէ վերջացած: Խարբերդի անկախութեան դատարանը կը շարունակէ մաքրագործել ընդդիմադիր տարրերը: Այս շաբթու կախազան հանուեցան Տէրսիմի նախկին երեսփոխան Հասան Խայրի և Մէհմէտ Կալիպ պէյերը:

«Շափգա Խաբէնտրմ

Գրած էինք Թէ էրզրումի մէջ ապստամբութի՛ւն ածած է: Նոր լուրե՛րու համաձայն, էրզրումցիներու քալմութի՛ւն մը կատարելին պաշտօնատան առջեւ «շափգա խաբէնտրմ» (գլխատի՛կ չե՛նք ուզեր) պոռացե: Ոստիկանները ցրուեցին ցուցադրականները, որոնց մէ 27 հոգի ձերբակալուեցան:

Էնկլիւրիի Ազգ. Մեծ Ժողովը օրէնք մը քուէարկեց, որով բոլորովին կ'արգիլուին ֆէյն ու փաթթոցը Թուրքիոյ մէջ եւ կը հրամայուի միայն եւրոպա՛ական գլխարկ դնել:

Նոյնպէս Ազգ. Մեծ Ժողովի պատ՛րաստական յանձնախումբը ընդունեց բանակին մէջ «էֆէնտի»ութեան տիտղոսի ջնջման մասին ներկայացուած օրինագիծը:

Գարախանի դէմ մահափորձ?

Փէքինի Խորհրդային դեսպան Գարախան 25 Նոյեմբերին Մուքտէն հասաւ: «Թայմզ» կ'ըսէ Թէ Խարպինի մէջ երեւան հանուած է

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԳՐԱԿ ՃՐԱԳ

1.— "ELLE et MOI,, par M. Barsamian. Eugène Figuière, Editeur. Paris. Frcs. 5.75.— 2. "TRE-POEMI,, ինդինակ՝ H. Nazariantz. Edizione Alpes, Milano. Lire 15. 3. "VOIX dans la NUIT,, par Mme. I. Minasse. Edition Eugène Figuière, Paris, Frs. 6.— 4. "LA DANSEUSE de SHAMAKHA,, par Armène Ohanian. Ed. Bernard Grasset, Frs. 5,75.

Գիրքը մտքի ճրագն է։ Ճրագներ մարեցան, ճրագներ հնոացան, եւ տակաւին կայծեր կը պղպղան օտար աստղերու տակ։ Ո՛հ, որքան հեւի հեւ կը ճռնչէ հայ մամուլը. ո՛վ միջոց ունի, ով միջոց չունի հաւասար խանդով եւ գառն զրկանքով գրակ մը, ճրագ մը կը ձօնէ մեր գրական տաճարին։

Ջինադադարէն վերջը գրասեղանիս վրայ շատ գրքեր չեն դիզուեր. մտքի ճրագները ազգին բախտին հետ մարած էին այն խաւարին մէջ, որ արեւածագ մը չէր ունենար։ Չին բարեկամներէս քիչերը որ ապրեցան, զիս կը յիշէին եւ օտար ափունքներէն մերթ ընդ մերթ անոնցմէ կը ստանայի գրքեր. ամէնէն առաջ զիս կը գտնէր «Ըանթ»ի խմբագրապետ Մերուժան պարսամեանը. կը նուիրէր իր «Մարմներգութիւնը»։ Ու չեմ գիտեր թէ փարիզի ո՞ր մսավաճառին քով զայն բանդագուշած էր։ Վահրուժանի «Արեւելեան բաղնիք»ի հուրիներն իսկ պիտի ամաչէին նման հեշտագրգիռ ցոփութիւններ երազելու։ Եւ ահա միամիտ Մերուժանը կը փութայ կը հրատարակէ «Elle et Moi» ֆրանսերէն քերթուածներու իր մէկ աշխատութիւնը, հոս ալ իր անրջանքները մսի պէս կը մարմնանան, սակայն գրքին ամբողջութիւնը սքօղուած է քնարերգութեան շամանդաղին մէջ։ Ֆրանսայի մամուլը եւ մէկ քանի նշանաւոր եւ աննշան հեղինակներ ջերմապէս ողջունած են պարսամեանի այս բանաստեղծական հատորը, ուր Հանրի Ռէնիէ կը գտնէ ճոխ երեւակայութիւն, իսկ փօլ ֆօր բարձր արժանիք։ Բանաստեղծը մսխութարուած է, զի ոմանք այդ ֆրանսացի գրողներէն գինքը աշակերտ կը համարեն վ. իւեի, պօտլէրի, վէրլէնի եւ լէքոնթ տը Լիլի։ Ինծի համար Մերուժանը սքրտէն աւելի մսի բանաստեղծն է։

Հրանտ Ղազարեանց ազգային մամուլին մէջ մոռցուած մըն է. մոռացում մը որուն պատճառը աւելի ինքն է քան թէ հայ մամուլը։ Ան այլեւս իտալերէն թարգմանել կուտայ իր շարք մը նոր եւ հին քերթուածները, որոնք յաջորդաբար լոյս կը տեսնեն իտալական տպարաններէն։ Ժամանակին այսպէս կը գործէր ճանիկ. Եազըճեան. մեծ տաղանդ մը ըլլալու նշաններ կուտար իր հրատարակած նորավէպերով եւ բանաստեղծութիւններով, որոնք լոյս կը տեսնէն ֆրանսական պառնասներու հանդէսներուն մէջ։ Սակայն ո՛վ կը յիշէ արդ այդ գրագէտին անունը. ինչո՞ւ անոր յիշատակը խպառ ջնջուած է։ Արփիար Արփիարեան այդ մոռացումին համար կ'արձանագրէր իր այս տողերը. «Բանաստեղծական տաղանդ մը պահպանուելու եւ ուռճանալու համար, պէտք է մեծնայ ազգային սիրոյ տաքուկ ջերմանոցին մէջ։»

Հրանտ Ղազարեանցին կը հրամցնեմ Արփիարի այդ դիտողութիւնները եւ միեւնոյն ատեն իր մասին կրնամ հաւատալ որ իր իտալերէն քերթուածներու շարքերուն մէջ կ'արտահայտէ պառնասներու երկինքէն եւ բնաւ չի հեռանար վահագնի եւ Աշտիշատի մեհենական ազգաշունչ բագիններէն։ Իր «Vahakn» եւ «Lo Specchio» քերթուածներու մասին իտալական օրագրի մը մէջ ես խօսած եմ, իր մասին ունեցած գնահատումս աւելի կ'աճէր, քան կը նուազէր։ Անցեալ տարի Միլանի գրական կաճառին մէջ հնդիկ բանաստեղծ Թակօրը, անգլերէն լեզուով կը ճառախօսէր. տարի մը առաջ այդ բեմին վրայէն մեր նազարեանցը իտալացի գրագէտ դասակարգին առջեւ կը պարզէր հայ գեղարուեստի արժանիքը։ Իր ճառախօսութիւնը աւելի դիւանագիտական էր քան գրական. ժամուլը անխտիր անկեղծ գնահատուժով ողջունեց նազարեանցի այդ ճառախօսութիւնը։ Եւ արդ իր նորագոյն «Tre Poemi» քերթուածը նոյն իտալական մամուլը կ'ողջունէ քիչ մը պաղ շունչով, զի արեւելեան մոգիչ բամբիռը իրենց անըմբռնելի կը թուի։ Սակայն նազարեանց այդ «Երիք քերթուածներ»ուն մէջ պերճօրէն յաջողած է։

Ցաւալի է որ մեր կին գրողներէն ամէնէն տաղանդաւորները օտար լեզուով գրեր եւ մշակեր են իրենց գրական միտքը։ Ազնուր Վ.իկտորիա ոչ նուազ համբաւ մը կը ստեղծէր իտալական պառնասներու շարքին մէջ, սակայն հայերէն մէկ բառ չէր գիտեր, եւ իր քնարը հայ հոգիին, հայ դատին չէր նուիրեր, այլ իր փափուկ տանջանքներուն խոովքը կը քնարերգէր այնքան խորհրդաւոր, որքան գաղտնի հեծեծանքները վեստեան կոյսերուն։

Ազնուրի դժբախտ ճակատագիրը կը կրկնուի յանձին ոիկին Խոհուհի Մինասեանի։ Մերուժան պարսամեան իր «Ըանթ»ով եւ Թէոդիկ իր «Տարեցոյց»ով ճաշակ մը տուած են անոր գրուածքներուն վրայ. անոր գրիչը օտար է, անոր միտքը հագած է ոչ միայն ֆրանսացիին ակադեմական լեզուն, այլ եւ ֆրանսացի գրողներուն նուրբ հոգին։ Խորաթափանց կը սուզուի այն չարչարանքներուն մէջ, ուր ալեծուփ մտքի նաւակը խաղաղութեան ափունք մը չի գտներ։ Իր սիրտը հալումաշ կը տանջուի, բայց իր ցաւերուն լեզուն ըմբռնող չկայ. իր «Flore attique» կոյս ականջներուն մէջ կը հոսեցնէ խօսքեր անոյշ, որ սրտէն կը բղխին։ Անոր ներկայ նորագոյն արձակ քերթուածը՝ «Voix dans la nuit» կը բանայ մտքի բուրաստանի պարտէզ մը, ուր ճաշակ, ներդաշնակութիւն արեւելեան խնկոն բուրմունքներով օծուն, կը հմայեն կախարդիչ պաւորութեամբ։ Անոր ամբողջ գրականութիւնը Թոսոյինիի «Stabat Mater»ի ողբերգութիւնը հագած է, միեւնոյն ատեն ազնուացած դառնութիւն մը եւ սրբացած քաղցրութիւն մը կը նեբարկէ մեր հոգիին մէջ։

Ցիկին Խոհուհի մեր կին գրողներու մէջ բոլորովին ինքնատիպ առաւելութիւն մը ունի։ Պէշիկթաշլեանի աշակերտուհի Սրբուհի Ցիւսաբը եւ Ցիկին Մարի Սվաճեան չկրցան այն հզօր հոգեբանութիւնը զգացնել իրենց վէպերուն մէջ, ինչ որ յայտնի է Ցիկին Խոհուհի Մինասեանի ամէն մէկ գրական եւ վիպական երկին մէջ։

Ուրիշ կին գրող մը, Ցիկին Արմէն Օհանեան, գրական բեմին վրայ կ'երեւի, սրտով եւ հոգիով Հայ, լեզուն ֆրանսացի։ Danseuse de Shamakha՛ հեղինակը իր գրչով նոյն իսկ կը հիացնէ Անաթօլ Ֆրանսի պէս վարպետներու վարպետը։ Ան իր ոտինոթի կաքաւներուն Հայաբը, ներդաշնակօրէն ներհոսեր է իր նկարագրութեանց մէջ։ Ես չեմ գիտեր թէ ինչու օտար լեզուով, մեր նոր գրողները բախտ կ'ունենան յաջողելու գրականութեան մէջ։ Ես կրնամ վստահաբար ըսել որ երկու հայ արիւն, հայ հոգի տիկին գրողներու, Խոհուհի Մինասեանի եւ Արմէն Օհանեանի գրական արուեստի պահանջած ճաշակը մեր հայ լեզուով գրականութեան մէջ տակաւին յայտնուած չէ։ Արուեստի գեղեցկութիւնը այդ երկու կին գրողներուն մէջ, վճիտ է, ինչպէս լոյսը ադամանդին գողքերուն մէջ։ Կը ցաւիմ ըսելու որ այս երկու հայկազն կիներն գրողները, ինչպէս նաեւ Վիկտորիա Ազնուր «Հայ գրականութիւն»ը գրողներու երկերուն մէջ չեն յիշատակուած. սակայն աւելի գաւալին այն է որ տակաւին չեմ տեսած հայ գրական պատմութիւն մը որ ընտրողական լուրջ ուսումնասիրութեամբ պատրաստուած ըլլայ։ «Թանգարաններու» հեղինակները համբաւները սակարկելով մոցուցեր են իրենց չնաշխարհիկ երկերուն մէջ։

Այս գամին վրայ ուրիշ անգամ կը գարնենք մեր մուրճը։

ԱՏՐՈՒՇԱՆ

ԽՄԲ.— Մեր աշխատակիցը պատրաստ է գրախօսականներ գրելու, եթէ հրատարակիչները իրեն ղրկեն իրենց հրատարակութիւնները։ Հասցէ.— P. Simon Erèmian, villa Ararat, Asolo (Treviso) Italie։

ԾԽԱԽՈՏԻ ՄՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

«Պոնտոս» ընկերութեան արտակարգ ընդհանուր ժողովին մէջ, որ տեղի ունեցաւ վերջերս, Երեւան, հաստատուեցաւ թէ այս տարի ծխախոտի մշակութիւնը կատարուած է աւելի մանրազիտօրէն։ Բերքը թէ քանակով եւ թէ որակով եղած է միջակէն վեր։ Քաղուած տեղեկութիւններու համաձայն, յոյս կայ որ ծխախոտի մշակութիւնը դառնայ Հայաստանի ժողովուրդին եւ պետական գանձին եկամուտին գլխաւոր աղբիւրներէն մէկը։ Տեղեկագիրը կը յայտնէ թէ «Պոնտոս»ը այս տարի ունեցեր է անխուսափելի կորուստներ, ապրանքի չորացման եւ տեղաւորման յարմարութիւններ չունենալով։ Ժողովը որոշեց Երեւանի մէջ բացուելիք ծխախոտի գործարանին տալ, իբրեւ նուէրի, մշակուած իւրաքանչիւր տեսիադինէն մէկ փութ ընտիր ծխախոտ։ Հաստատուեցաւ 1926ի նախահաշիւը, որուն համաձայն Պոնտոսը պիտի ունենայ հազար անդամ եւ միայն Երեւանի գաւառին մէջ պիտի մշակէ 500 տեսիադին ծխախոտ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՆԱՄԱԿԱՏԱՆ ՍԵՆԵԱԿԻՆ ՄԷՋ

Վերջերս թաղեցինք մեր նամակատան ծերունի տնօրէնին երիտասարդ կինը։

Գեղանի կնոջ մարմինը հողին յանձնելէ ետքը, համաձայն մեր պապերու եւ հայրերու սովորութեանց, ուղեւորուեցանք դէպի նամակատան սենեակը, հոգեհոյց ուտելու։

Երբ «պիլինա»ն բերին (խմոբեղէն մը), ծերունի ամուսինը դառնօրէն արտասուեց եւ ըսաւ.

— «Պիլինա»ներն ալ այնպէս կարմիր են ինչպէս հանգուցեալին աչտերը. անոնց պէս աղուոր են, իրաւ որ։

— Այո՛, ձայնակցեցան բոլոր ներկաները, իսկապէս որ գեղանի էր... առաջին կարգի կին մը...

— Այո՝ Ամէնքը կը զարմանային վրան նա՛ելով...։ Բայց, պարոներ, ես գեղեցկութեան ու լաւ վարմունքին համար չէր որ կը սիրէի զինքը. այդ երկու յատկութիւնները բոլոր կիներն ալ ունին եւ շա՛տ կը հանդիպիք այս աշխարհքին մէջ։ Ես զինքը բոլորովին ուրիշ յատկութեան մը համար կը սիրէի։ Իսկապէս կը սիրէի հանգուցեալը —Ստուած լուսաւորէ հոգին — անոր համար միայն, որ հակառակ իր աշխոյժ ու չարաճճի բնաւորութեան՝ հաւատարիմ էր միշտ։ Ան ինծի չէր գաւաճա՛ր, հակառակ անոր, որ ինքը քսան տարեկան էր, իսկ ես շուտով վաթսունը կը մտնեմ։ Կինս հաւատարիմ էր ինծի, ծերուկիս։

Սարկաւագը, որ սեղանակից էր մեզի, հնչուն ձայնով ու հազալով իր կասկածը յայտնեց այդ մասին։

— Չէ՛ք հաւատար, հարցուց ծերուկը։

— Ո՛չ թէ չեմ հաւատար, շփոթեցաւ սարկաւագը, — այլ այնպէս...։ Այժմեան երիտասարդ կիներն արդէն այնպէս սաստիկ... տեսակցութիւն...։

— Դուք կը կասկածիք, իսկ ես պիտի փաստեմ։ Ես զանազան փորձերով, ամրութիւններ շինելու առուստին նման ռազմագիտական պէսպէս միջոցներով եմ հաւոզուեր ատոր։ Խո՛ւշադիր ու խորամանկ բնաւորութեանս պատճառով, երբեք կինս չէր կրնար դաւաճանել ինծի։

Ամուսնական օթեակս ամուր պահելու համար խորամանկութիւն ի գործ դրի։ Անպիսի խօսքեր գիտեմ որոնք պայմանագրի կը նմանին։ Վ՛երսեմ ատոնք ու վերջացաւ... Կրնամ հանգիստ քնանալ ի հաշիւ անոր հաւատարմութեան։

— Ի՞նչպիսի խօսքեր են ատոնք։

— Ամէնէն հասարակները։ Ես հնոջս համար գէշ լուրեր տարածեցի քաղաքին մէջ։ Ատոնք բաւական լաւ յայտնի են ձեզի։ Ես ամէնուն ըսի. «Իմ կինս — Ալէնը — մեր ոստիկանապետ Իվան Ալէքսէիչ Զալիխվադսկիին հետ կենակցութեան մէջ է»։ Այս բառերը բաւական եղան։ Այլեւս ոչ մէկը կը համարձակէր հետապնդել Ալէնս, որովհետեւ կը վախնայ ոստիկանապետին բարկութենէն։ Այսպէս, ժամանակ է եղեր երբ տեսեր են զայն եւ սարսափած մէկ կողմ փախեր են, որ չըլլայ թէ Զալիխվադսկին ո՛եւ է բան մտածէ իրենց մասին։ Հա՛, հա՛, հա՛։ Այս ձեւով, այդ պեխաւոր կուռքին հետ կապուելով ի՞նչպէս ուրախ ըլլաս, քանի որ առնուազն հինգ տուգանքի արձանագրութիւն կը շիտ առողջապահական տեսակէտէն Օրինակ. կատուդ կը տեսնէ փողոցին մէջ եւ անմիջապէս արձանագրութիւն կը կազմէ, որպէս թէ տեսած թափառական խոզ մըն է. ու ձ վճարէ...։

— Ուրեմն ձեր կինը Իվան Ալէքսէիչին հետ չէ՞ր ապրեր.— խօսակցութեան մէջ մտաւ ամէնքս։

— Ո՛չ...։ Այդ իմ խորամանկութիւնս էր...։ Հէ՛, հէ՛, հէ՛.. Ինչ է դիւրի՞ն խաբեցի ձեզ, երիտասարդներդ։ Ա՛յո, այո, այդպէս եղաւ։

Երեք վայրկեան լռութիւն տիրեց։ Մենք նստեր էինք լուռ ու թի կ'ամչնայինք եւ թէ կը խղճայինք, որ այդպէս վարպետօրէն խաբեց մեզ այդ գեր ու կարմրաքիթ ծերուկը։

— Է՛հ, տա՛յ Աստուած որ ուրիշ ատեն նորէն ամուսնանաք։

ԱՆՏՈՆ ՉԷԽՈՎ

Թ. րգմ. Խ. ԵԳԱՆԵԱՆ

ՀԱՅԵՐԸ ԵՒ ԻՐԱՆԻ ՆՈՐ ՅԵՂԱՇՐՋՈՒՄԸ

(Մեր Թղթակցէն)

Թաւրիզ 12 Նոյ.

Պարսկաստանի յեղաշրջման առթիւ, ժողովրդական մեծ ցոյցեր եւ խրախճանութիւններ կատարուեցան։

Ինչպէս գրած էի, Ատրպատականը, ամէնէն մեծ նահանգը, նշանակալից մասնակցութիւն ունեցաւ յեղաշրջման մէջ, ուստի եւ իր նպատակին հասնելէ յետոյ, բնական էր որ ժողովրդական մեծ զբօսանքներ եւ հանդէսներ կազմակերպուէին։

Դպրոցները 7ի գիշերը, Թաւրիզի պետական այգիին մէջ տեղի ունեցաւ հսկայական ցոյց մը, զբօսանք եւ հրավառութիւն։ Ներկայ էին պետական բոլոր պաշտօնեաները, հոյց Առաջնորդը եւ խուռներամ հասարակութիւն։

Դպրոցները 8ին ալ նոյնպիսի զբօսանք տեղի ունեցաւ Թեմական դպրոցի պարտէզին մէջ, Առաջնորդարանի նախաձեռնութեամբ։

Ժամը 3ին սկսած այդերին մէջ խնդուեր էր անհամար բազմութիւն։ պետական նաւագախումբը, «Պալան» նաւագախումբը եւ «տավուշ-զուռնա»ն, փոխ ի փոխը կը նուագէին։ Քիչ յետոյ եկան Առաջնորդ Տ.Տ. Ազգեպսկ. Մելիք-Թանգեանը, հայ վաճառականներու, ուսուցիչներու եւ հիմնարկութեանց ներկայացուցիչներուն հետ։ Ժամը 5ին եկան նահանգապետ Ատրպատականի ընդհանուր հրամանատար Հիւսէյին Խան Սարթիպ Ատրպատականի Նահանգապետը Թաւրիզի ոստիկանապետը եւ ուրիշ բարձրաստիճան պաշտօնեաներ։

Նահանգապետը գրաւոր պատշաճաճառ մը ուղղեց հասարակութեան, յորդորելով որ ըլլան հաշտ համերաշխ, աշխատող եւ հաւատարիմ պետական քաղաքականութեան։

Ցետոյ հասարակութեան խնդրանքով խօսեցաւ Առաջնորդը, որ իր խօսքը ժողովուրդին ուղղելով ըսաւ.

— «Մենք ապրում ենք պարսկաստանում, միշտ էլ վայելել ենք այս երկրի խնամքն ու հովանին։ Թէ պետութիւնը եւ թէ պարսիկ ժողովուրդը վերին աստիճանի բարեացա-

ՇՈՒՏԱՎՈՏ ԿԱՐՈ

Հայ ուսումնական ընկերությունը ամեն տարի իր ընդհանուր ժողովն է անցկացնում Նոյեմբերի 1-ին։ Այդ օրը ընկերության անդամները հավաքվում են ընկերության կենտրոնական վարչության շենքում, որտեղ ամփոփում են անցած տարվա աշխատանքները և ընտրում նոր վարչություն։

Այս տարի ևս նոյեմբերի 1-ին ընկերության անդամները հավաքվեցին իրենց ընդհանուր ժողովին։ Ժողովը բացեց ընկերության նախագահ ընկեր Ա. Ղազարյանը։ Նա ներկայացրեց ընկերության 1919 թվականի գործունեության հաշվետվությունը։ Ընկերությունն ունի 1 մեծ գրադարան, որի մեջ կա 5,713 գրքեր։ Գրադարանի գրքերի թիվը 1919 թվականին հասնում էր 4,615,988 հատ գրքի։ Գրադարանից 1919 թվականին օգտվել է 50,077 հոգի։

Ընկերությունն ունի նաև ընթերցարան, որտեղ կան 64,918 գրքեր։ Ընթերցարանից 1919 թվականին օգտվել է 1,150 հոգի։ Ընկերությունն ունի նաև 2 դասարան, որտեղ 1919 թվականին սովորել է 150 հոգի։ Դասերը տրվում են հայոց լեզվից, թվաբանությունից, աշխարհագրությունից, պատմությունից և այլն։

Ընկերության ղեկավարությունը ցանկանում է, որ ընկերության անդամների թիվը հասնի 2000-ի։ Այդ նպատակով ընկերությունը ձեռնարկում է հետևյալ միջոցները։

1. Ընկերության անդամների թիվը ավելացնելու համար ընկերությունը կազմակերպում է հանրային դասախոսություններ։ Դասախոսությունները կարդալու համար հրավիրվում են հայ գիտնականներ։ Դասախոսությունները կարդացվում են ամեն շաբաթ օրը։ Դասախոսությունների թեմաները հետևյալներն են՝ «Ինչ է ուսումնասիրում հոգեբանությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում տնտեսագիտությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում պատմությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում բնագիտությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում աշխարհագրությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում քաղաքագիտությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում իրավագիտությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում գրականությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում արվեստը», «Ինչ է ուսումնասիրում կրոնը», «Ինչ է ուսումնասիրում փիլիսոփայությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում մանկավարժությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում հոգեբուժությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում ֆիզիկան», «Ինչ է ուսումնասիրում քիմիան», «Ինչ է ուսումնասիրում կենսաբանությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում աստղագիտությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում երկրաբանությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում մաթեմատիկան», «Ինչ է ուսումնասիրում տեխնիկան», «Ինչ է ուսումնասիրում գյուղատնտեսությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում առողջապահությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում ճարտարապետությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում երաժշտությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում թատրոնը», «Ինչ է ուսումնասիրում կինեմատոգրաֆը», «Ինչ է ուսումնասիրում լուսանկարչությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում ռազմագիտությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում ֆոտոգրաֆիան», «Ինչ է ուսումնասիրում ֆոնոգրաֆը», «Ինչ է ուսումնասիրում ռադիոտելեգրաֆը», «Ինչ է ուսումնասիրում ռադիոտելեֆոնը», «Ինչ է ուսումնասիրում ռենտգենյան ճառագայթները», «Ինչ է ուսումնասիրում ռադիումը», «Ինչ է ուսումնասիրում ռադիոակտիվությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում էլեկտրականությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում մագնիսականությունը», «Ինչ է ուսումնասիրում ատոմը», «Ինչ է ուսումնասիրում էլեկտրոնը», «Ինչ է ուսումնասիրում ալկոհոլը», «Ինչ է ուսումնասիրում թունավոր գազերը», «Ինչ է ուսումնասիրում ինքնաթիռը», «Ինչ է ուսումնասիրում ինքնաշարժը», «Ինչ է ուսումնասիրում ինքնաթափը», «Ինչ է ուսումնասիրում ինքնաձիգը», «Ինչ է ուսումնասիրում ինքնաթիռային հրանոթը», «Ինչ է ուսումնասիրում ինքնաթիռային ռումբը», «Ինչ է ուսումնասիրում ինքնաթիռային հրթիռ

դաւադրութիւն մը, որուն նպատակն էր սպաննել Գարապանը: Բազմաթիւ կասկածելիներ ձերբակալուած են:

Յարձակում Հանրի Պարպիւսի դէմ

Ծանօթ ֆրանսացի գրագէտ Հանրի Պարպիւս, որ համակրանքի ձգտումներ ունի, Ռումանիա գացած էր՝ քննութիւն մը կատարելու համար այդ երկրի ընկերային վիճակին մասին: Պարպիւս ներմ ընդունելութիւն գտաւ յեղափոխական բանուորներու եւ ուսանողներու կողմէ, և հանդէսներ կազմակերպուեցան ի պատիւ իրեն: Պուքրեշի մէջ, երբ դուրս կ'ելլէր հաւաքոյթէ մը, ուր ճառ մը խօսեցաւ բանուորներու առջեւ, ռումէն ֆաշիստներ յարձակեցան իր վրայ բիրերով եւ հետապնդեցին զայն մինչեւ պանդոկ, «անկի՛ հրեայ Պարպիւս»ը պոռալով: Պարպիւս արիւնլուայ վիճակի մէջ սենեակը հասաւ եւ Պոլիս ապաստանեցաւ:

Գերմանիան ալ վաւերացուց

Լոքառնոյի դաշինքը 159ի դէմ 271 քուէով վաւերացուեցաւ դերման Ռայխսթագին կողմէ: Նոյնպէս Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ մուտքը քուէարկուեցաւ 149ի դէմ 242 ձայնով:

Պավերիոյ երեսփ. ժողովը եւս վաւերացուց յիշեալ դաշինքը:

Պոլշեւ կեւերը Թուրքիոյ վրայ

Տեղական թերթ մը կը գրէ թէ կոմինտերնի կողմէ մեծ թիւով պոլշեւիկ գործակալներ ղրկուած են Թուրքիա, ուր համաձնաւորական քարոզութիւն կ'ընեն: Էնկիւրիի դատարանը 10 եւ 3 տարի բանտարկութեան դատապարտած է երկու պոլշեւիկ գործակալներ, Ալի եւ Հազիմ պէյերը:

Մոսկուայի դեսպան Զէքայի պէյ կը հեռագրէ թէ Էնկիւրիի նախկին պոլշեւիկ ներկայացուցիչ Աբալօֆ արտաքին նախարարութեան Արեւելեան բաժնի պետ կարգուած է:

Զինաստանի կացութիւնը

Զինաստանի մէջ վերջին ծայր խառնակ կացութիւն կը տիրէ: Հանրապետութեան առժամեայ նախագահը դահլիճին յայտնեց թէ կ'ուզէ հրաժարիլ: Երկու զօրավարներ կը դաւադրեն՝ փէքինի մէջ համաձնաւոր կառավարութիւն մը հաստատելու համար:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Անգլիոյ Ալեքսանդրա Մայր թագուհին մահուան առթիւ Մանչէսդրի Առաջնորդ Ղեւոնդ եպսկ. ցաւակցական հեռագիր մը ուղղած ըլլալով, Անգլիոյ Թագաւորն ու Թագուհին շնորհակալութիւն յայտնած են:

— Պելկրատէն կը հեռագրուի թէ Սաւա գետը յորդած ըլլալով ողողած է Պրօտ քաղաքը եւ Զաւապրիայի թումբերը քշած տարած է: 2000 ընտանիք անպատսպար կը մնան: Նիւթական կորուստը միլիոններ կը հաշուուի:

ԲՆԱԿՉՈՒԹԵԱՆ ԱՃՈՒՄԸ

Պաշտօնական տեղեկագրի մը համաձայն, Սեպտեմբեր ամսուան ընթացքին հետեւեալ ծնունդները, մահերը, ամուսնութիւնները եւ ամուսնալուծումները տեղի ունեցած են Հայաստանի և գաւառներուն մէջ.—

Երեւանի գաւառ.— *Քաղաքին և գաւառին մէջ ծնունդ 683 հոգի, որոնց 357ը մանչ, 326ը աղջիկ. մահ՝ 211 հոգի (114 այր, 98 կին). ամուսնութիւն՝ 179 զոյգ, ամուսնալուծում 17 զոյգ:*

Էջմիածնի գաւառ.— *Ծնունդ 447 հոգի, (մանչ 225, աղջիկ 222), մահ 106 հոգի, (66 այր, 40 կին), ամուսնութիւն 46 զոյգ:*

Լէնինականի գաւառ.— *Ծնունդ 816 հոգի. (418 մանչ, 398 աղջիկ), մահ՝ 324 հոգի, (164 այր, 160 կին), ամուսնութիւն 98 եւ ամուսնալուծում 4 զոյգ:*

Լոռի փամբակ գաւառակ.— *Ծնունդ 569 հոգի, (292 մանչ, 277 աղջիկ), մահ 154 հոգի, (84 այր, 70 կին), ամուսնութիւն 33 եւ ամուսնալուծում 2 զոյգ:*

Դիլիճանի գաւառ.— *Ծնունդ 380 հոգի, (199 մանչ, 181 աղջիկ), մահ 85 հոգի (37 այր, 48 կին), ամուսնութիւն 10, ամուսնալուծում 2 զոյգ:*

Նոր Բայազիտի գաւառ.— *Ծնունդ 490 հոգի, (248 մանչ, 242 աղջիկ), մահ 116 հոգի, (57 այր, 59 կին), ամուսնութիւն 18 զոյգ:*

Դարալագեազի գաւառ.— *Ծնունդ 150 հոգի, (75 մանչ, 75 աղջիկ), մահ 32 հոգի, (13 այր, 19 կին), ամուսնալուծում 1 զոյգ:*

Ջանգեզուրի գաւառ.— *Ծնունդ 219 հոգի, (114 մանչ, 105 աղջիկ), մահ 90 հոգի (44 այր, 46 կին), ամուսնութիւն 51, ամուսնալուծում 6 զոյգ:*

Մեղրիի գաւառ.— *Ծնունդ 26 հոգի, (13 մանչ, 13 աղջիկ), մահ 16 հոգի (8 այր, 8 կին), ամուսնութիւն 6 զոյգ:*

Համագումար.— *Ամբողջ Հայաստանի մէջ Սեպտեմբեր ամսուն ծնած են 3780 հոգի, մեռած՝ 1134 հոգի, ամուսնացած՝ 440, ամուսնալուծուած՝ 32 զոյգ:*

Մահերու թիւը զգեզչլով ծնունդներու թիւէն, երեւան կուգայ որ Հայաստանի բնակչութիւնը Սեպտեմբերին աւելցած է 2646 հոգի:

Հ. Մ. Ը. Մ-Ի ԵՐԵԿՈՑԹԸ

Հայ Մարմնակրթական Ընդհ. Միութիւնը (Հ. Մ. Ը. Մ.) յառաջիկայ Յունուար 2ի շաբաթ գիշեր կազմակերպած է երեկոյթ-պարահանդէս մը, որ տեղի պիտի ունենայ Washington-Palaceի սրահներուն մէջ, 14 rue Magellan.

Սոյն երեկոյթին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը բերած են փարիզահայ եւ օտար յայտնի արուեստագէտներ:

Միութիւնը այս երեկոյթը կազմակերպելով, նպատակ ունի ապահովել մարզադաշտ մը, որ իրը գետին ծառայէ մարմնամարզական հանդէսներու, ինչպէս եւ ֆութպոլի:

Աւելորդ է ըսել թէ միութեան ֆութպոլի խումբը մինչեւ այսօր մեկէ աւելի յաղթանակներ տարած է: Սակայն սեփական մարզադաշտի չգոյութիւնը ամենամեծ արգելքն է իր յառաջդիմութեան:

Միութիւնս վստահ է որ փարիզի Հայութիւնը իր ամենալայն օժանդակութիւնը պիտի նուիրէ այս նպատակին իրագործման, քաջալերելով երեկոյթը:

Ցոյսերու գինն է.— 30 ֆր: Դիմել պ. Կէկրէկի, 51 rue Maubeuge (Հեռաձայն Trudaine 33-81) եւ պ. պ. Ֆրէնկեանի, 56 rue Lafayette, (Հեռաձայն, Bérgère 55-36),

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԶՐՈՒՅՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ
Ուղեցոյց առօրեայ խօսակցութեան օրինակներով եւ պիտանի բառերով
ԳԻՆ 75 ՍԵՆԹ
Կ'արժէ որ Ֆրանսա բնակող ամէն հայ գրպանը հատ մը ունենայ անկէ:
ԴԻՄԵԼ՝
H. Mamasian՝ Massis Book Store
137 1/2 East 27th st
New-York City U. S. A.

ԲԱՑՈՒՄ
ՀԱՅԿ. ՆՈՐ ՃԱՇԱՐԱՆԻ
15, rue Traversière, 15
Billancourt, ՐԸՆՕՒ մօտ
Արեւելեան եւ եւրոպական համեղ կերակուրները
Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն
ԳԻՆԵՐԸ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ
ՓՈՐՁԵՑԷՔ ԵԻ ԴՈՂ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ
Նոյն հասցէին դիմել
«ԵՕՂՈՒՐԴ ԱՆԹՈՒԱՆ»
Մածուններուն Համար

ԳՈՐԾ Կ'ՈՒԶՈՒԻ
20 տարեկան հայ պարկեշտ ու առողջ երիտասարդ մը, դիւրամատչելի պայմաններով, հայ վաճառատուն կամ տան մը մէջ գործ կը փնտռէ: Դիմել Յառաջի խմբագրատունը Յ. Շ. սկզբնատառերով:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ լաւ հէլվա թրել գիտցող վարպետ մը: Դիմել վարչութեան:

կանանց եւ արանց
ԴԵՐԶԱԿ
ԿԱՐՕ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ
51, Rue de Seine
Meiro : ODEON Tel. FLEURUS 59-57
Ձափի վրայ ամենավերջին նորաձեւութեամբ ճաշակաւոր
ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ
Ճոխ մթերք երկու սեռի յատուկ անգլ. և ֆրանս. կերպասներուս:
ԳԻՆԵՐԸ ԱՆՄՐՑԵԼԻ
Ի դիւրութիւն յաճախորդներու, բաց է ամէն օր 8էն մինչեւ գիշերուան ժամը 10:
Բաւական է մէկ անգամի այցելութիւնը, տեւական յաճախորդ դառնալու համար:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ
ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
123 Bld. Sébastopol, 123
(Métro: St. Denis եւ Réaumur)
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
Ջերմամիզութեան, ֆրանկախտի, արիւնի եւ մորթային հիւանդութեանց:
Քիմիական տարբալուծումներ
Ամէն օր ժամը 9—12 և 2—8, կիրակի՝ 9—12:
Ժողովրդական գիներ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԴԵՐԶԱԿ
ԳԱՐԱԵԱՆ
Tailleur Mignon
5, rue Mignon,— Métro Odéon եւ St. Michel
Սօսիէթէ Սաւանթի Թատրոնին դէմ: Ջմրան համար պատրաստած է ճոխ մթերք մը ֆրանսական եւ անգլ. սիրուն կերպասներու:
Բաց է նաեւ կէս օրերուն, իրիկունները մինչեւ 8.30: իսկ կիրակի օրերը մինչեւ 1.30:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՃԱՇԱՐԱՆ
ՄԱՎՐՕՍ
92, Rue Rébeval. Métro: Belleville
Հեռաձայն՝ Combat 10-15
Համեղ Արեւելեան կերակուրներ՝ խոհարարապետ ՀԱՃԻ ԳՐԻԳՈՐ
Շաբաթ և կիրակի գիշերներ Արեւելեան նուագ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԸՆՏԻՐ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐ
Թերթանուշ (փաքլավա) անխարդախ կարագով եւ
Թելիայա (քատայիֆ) հիւմ եւ եփած
Թերթանուշի համար առաջնակարգ ալիւրէ պատրաստուած թերթեր
Ապսպրանքները խղճմտօրէն կը կատարուին
ՍԻՐԱԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ
8, Rue des Trois Portes, (Place Maubert) Paris 5e.
(Métro; St. MICHEL)
Բաց է մինչեւ գիշերուան ժամը 10, յաճախորդներու դիւրութ՛ան համար:

Ա Ն Ա Ս Թ Ա Ս Ի Ո Ւ
ԴԵՐՁԱԿ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ ԽԻՍՏ ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ ԿԱՐՈՒՉԵԻ
34, Avenue de l'Opéra, Paris Tél. Louvre 53-36

ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՆԵՐՔԻՆ ՄՈՐԹՈՑԻՆ ԵԻ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
126, Rue du Faubourg St. Denis
Metro : Gare de l'Est Téléphone : Nord 84-04
Ընդունելութեան ժամեր Ամէն օր 2.30 — 7.30
կիրակի եւ տօն օրերը 9 — 12
ՈՒՐԻՇ ԱՑԵՆ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՖՕԹՕ ՖԷՊԻՒՍ
ՑՈՒՑԱՓՈՂ ՍԷՄԻՐՃԵԱՆ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԱՆԹԵՐԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ
Դիւրամատչելի գիներով
ԱՆՑԱԴՐԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ ԿԷՍ ԺԱՄԷՆ ՑԱՆԶՆԵԼԻ
Իրիկուան ժամը 7էն վերջ ժամադրութեամբ
1, Boulevard Poissonnière, Paris. Մուտք՝ 37, Rue Poissonnière.
(«Պաթէ»ի շէնքին ճիշդ դիմացը)

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ

ՍՕՄԻԼԻՈ, Է. Պ.— Մատցան եռամսեան:

ԼԱՆՍԷՅ, Ա. Գ.— Ձեր յայտարարութեան երեք անգամուան հրատարակութեան համար պէտք է ֆրանք ղրկել:

ԼԱՆՍԷՅ, Գործ.— Մատցան 93 ֆրանք:

ՍԻՆ ՍԻՒՌ, Եօրկանճիան.— Մատցանք եռամսեան:

ՇԱԼՈՆ ՍԻՒՌ ՍԱՆ, Ա. Պ.— Մատցանք վեցամսեան:

ՄԱՐՍԷՅԼ, Գ. Ն.— Մատցան 20 ֆրանք:

ՓԱՐԻԶ, Մ. Ն.— Մատցան վեցամսեան:

ՓԱՐԻԶ, Ա. Կ.— Մատցան վեցամսեան:

ՏԻՒՆԻՒՌ, Խ. Թ.— Մատցան եռամսեան:

ՓՕՆ ԼՕՊՐՆԱՍ, Ա. Մ.— Նկատի առնելով որ 25 էն կը ղրկուի երկու նոր բաժանորդներուն: Հնակալ գիրքերը ղրկուեցան:

ՇԱՍ, Պ. Ա.— Մատցանք եռամսեան:

ԼԸ ԲՈՒԶՔԻՆ, Գործ.— Մատցան 135 ֆրանք:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Մամբրէ պէքիրեան կը փնտռէ պարտիզակցի մտերիմ գալուստը որ Մարսէյլ եղած է նախապէս: Տեղեկացնել Մտերիմ Յովհաննէսի 6 rue Piccini Փարիզ 16րդ:

Հայրապետ ու Սիրական Լուսանկարչական Տեսարաններ կը փնտռեն իրենց քոյր Գոհարիկ Հաճի Աւետիսեանը, որ ճիկի թիւրքմէն գիւղէն, որ Ըզմիր ձգած էր, բայց հետքը կորսուած է: Տեղեկացնել Հայրապետ Լուսանկարչական Տեսարանի Grand-Mas-des-Roy, Arles (B. du Rh.) France:

Կը փնտռուի Մարզուանցի պարզ գործ Գարագաշեանը, եւ Մարզուանցի Հաճի գիւղէն Յակոբ Ուզունեան Մայրը՝ Հռիփսիմէն, եւ Խոյա Հաճի Սիրբուհին, որոնք Ամերիկա էլ կը կարծուին: Տեղեկացնել Ներսէս Պօղոսեանի, (Քենիամինի Հրանտի, Մխիթար Բարսեղեանի բարեկամը) Maison Cabrol, Combes Aubin, Aveyron, France.

Կը խնդրուի «Հայրենիք»էն եւ «Ասպարէզ»էն արտատպել զայն:

ՍԱԿԱՐԱՆ
28 Նոյեմբեր 1925

ԴՐԱՄՆԵՐ

Սթերլին,	L. St.	
Տոլար,	Dollar	
Մարք (ոսկի)	Mark	
Թրքական Ոսկի.	L. Trq.	
Թրք. ոսկի	» or	
Մէճիտիէ	Médjidié	
Լէվա 100 հատը	Léva	
Տրախմի »	Drachme	
Լիր » »	Lire	
Պելժ. ֆրանք »	Frc. Belge	
Ջուից. »	Frc. Suisse	
Ջերվոնեց	(10 Roubles or)	

ԱՐԺԵԹՈՒՊԹԵՐ

Եգ. Կր. Ֆոնսիէ I	Cr. Foncier Eg.	
» II	»	
» III	»	
Ռումելի երկաղ.	Lots turcs	

Comptoir Parisien de change et de Crédit
80, Rue Lafayette
Le Gérant : H. TEURNIER
Impr. MASSIS
208bis, Rue Lafayette, Paris(10e)